
O B S A H

ÚVODNÍK

Čermák Karel: PRÁVO NA SMRT	5
-----------------------------	---

AKTUÁLNÍ TÉMA

Jirousek Vladimír: CELOŽIVOTNÍ (POVINNÉ) VZDĚLÁVÁNÍ – ANO ČI NE?	7
---	---

ČLÁNKY

Sokol Tomáš: SVOBODA PROJEVU A POVINNOSTI ADVOKÁTA (k diskusi)	10
--	----

Zoulík František: K OTÁZCE PROMLČENÍ NÁROKU NA ODMĚNU ADVOKÁTA ZA POSKYTNUTÉ PRÁVNÍ SLUŽBY (k diskusi)	23
--	----

Matějka Jan: OCHRANNÁ ZNÁMKA „ADVOKÁT“	24
--	----

Myslil Stanislav: PLNÁ MOC UDĚLENÁ VÍCE ZMOCNĚNCŮM	26
--	----

Macur Josef: ROZSUDEK NA ZÁKLADĚ FIKCE UZNÁNÍ NÁROKU PODLE USTANOVENÍ § 114b o. s. ř.	28
---	----

Taranda Petr: NAD ZDAŇOVÁNÍM ZISKU PLYNOUCÍHO ZE ZPENĚŽENÍ KONKURZNÍ PODSTATY U ÚPADCE – PRÁVNICKÉ OSOBY	36
--	----

Pípek Jiří: K OPRÁVNĚNÍ SVĚDKA ODEPŘÍT VÝPOVĚĎ PODLE § 100 odstavec 2 TRESTNÍHO ŘÁDU (diskuse)	40
--	----

Petříček Lubor: K NOVÉ POVINNOSTI OBHÁJCE PO NOVELE TR. Ř. (k diskusi)	45
--	----

Dvořák Tomáš: K NĚKTERÝM OTÁZKÁM PRÁVNÍ ÚPRAVY BYTOVÝCH DRUŽSTEV (dokončení)	47
--	----

Z JUDIKATURY

K OTÁZCE SNÍŽENÍ ODMĚNY ADVOKÁTA, KTERÝ BYL SOUDEM USTANOVEN ÚČASTNÍKU ŘÍZENÍ ZÁSTUPCEM (§ 30 odst. 1 o. s. ř.)	59
---	----

POVINNOST ÚČASTNÍKA OBČANSKOPRÁVNÍHO ŘÍZENÍ PŘEDAT ZNALCI PODKLADY – POŘÁDKOVÁ POKUTA – PRÁVO ÚČASTNÍKA ODMÍTNOUT SDĚLIT ZNALCI URČITÉ SKUTEČNOSTI	60
--	----

K TRESTNĚMU ČINU ZVÝHODŇOVÁNÍ VĚŘITELE PODLE § 256a odst. 1, 2 TREST. ZÁK.; VZTAH TOHOTO TRESTNĚMU ČINU K TRESTNĚMU ČINU (FAKTURAČNÍHO) PODVODU DLE § 250 TR. ZÁK.; K OTÁZCE NÁLEŽITÉHO OBJASNĚNÍ TRESTNĚ ČINNOSTI TOHOTO DRUHU	61
---	----

MENŠINOVÉMU SPOLUVLASTNÍKU VĚCI MUSÍ BÝT DÁNA PŘÍLEŽITOST VYJÁDRIT SE K INVESTICI ZAMÝŠLENÉ VĚTŠINOVÝMI SPOLUVLASTNÍKY.	64
---	----

K OTÁZCE ZMĚNY POMĚRŮ VE SMYSLU § 80 písm. c) o. s. ř. JAKO ZÁNÍKU VÁZANOSTI VYKLIZENÍ BYTU NA PŘIDĚLENÍ BYTU NÁHRADNÍHO; K PODMÍNKÁM PŘÍPUSTNOSTI DOVOLÁNÍ DLE § 239 odst. 2 o. s. ř.	68
--	----

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK – NOVÝ PŘEDSEDA ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY	75
--	----

O B S A H

INFORMACE O SCHŮZI PŘEDSTAVENSTVA ČAK KONANÉ DNE 7. 12. 2001	76
SPOLUPRÁCE S ASPI	76
WWW.CAK.CZ	78
OSOBNOSTI	
Balík Stanislav: ALOIS STOMPFE (1868-1944)	79
Z KÁRNÉ PRAXE	
JDE O ZÁVAŽNÁ PORUŠENÍ POVINNOSTÍ ADVOKÁTA, JESTLIŽE KLIENTOVI PŘEDSTÍRÁ SLÍBENÉ PODÁNÍ ŽALOBY, A POTÉ, KDYŽ KLIENT ZJISTÍ SKUTEČNÝ STAV, NEVRÁTÍ MU DOKLADY A SLOŽENOU ZÁLOHU, JESTLIŽE SE JAKO OBHÁJCE DOSTAVÍ DO JEDNACÍ SÍŇE SOUDU V TAK PODNAPILÉM STAVU, ŽE NENÍ SCHOPEN KOMUNIKOVAT A PŘI VYVEDENÍ PŘISLUŠNÍKEM JUSTIČNÍ STRÁŽE VYVOLÁ KONFLIKT, JESTLIŽE POZDNÍ INFORMACÍ O DORUČENÍ SPRÁVNÍHO ROZHODNUTÍ ZBAVÍ KLIENTA MOŽNOSTI PODAT ŽALOBU NA PŘEZKOUMÁNÍ SPRÁVNÍHO ROZHODNUTÍ.	86
Z MINULOSTI	
ADVOKÁTI VE SVĚTLE ROZHODNUTÍ NEJVYŠŠÍHO SPRÁVNÍHO SOUDU (PŘIPOMENUTÍ ROZHODOVACÍ PRAXE NEJVYŠŠÍHO SPRÁVNÍHO SOUDU ČESKÉ REPUBLIKY V LETECH 1918-1952) - Radek Ondruš	88
NÁZOR	
Pejšek Vít: NAD OTÁZKOU PROTOKOLACE VÝPOVĚDÍ ÚČASTNÍKŮ, SVĚDKŮ NEBO ZNALCŮ PŘI SOUDNÍCH JEDNÁNÍCH	95
RECENZE, ANOTACE	
Novotný Oto, Zapletal Josef a kol.: KRIMINOLOGIE. (recenze Václav Mandák)	98
Šturma Pavel: MEZINÁRODNÍ DOHODY O OCHRANĚ INVESTIC A ŘEŠENÍ SPORŮ (L/red)	98
Z ODBORNÉHO TISKU (Jaroslava Vanderková)	99
RŮZNÉ	
OZNÁMENÍ O PŘEDNÁŠKÁCH ASSOCIATION MASARYK A ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY V KALENDÁRNÍM ROCE 2002	102
POSTGRADUÁLNÍ PROGRAM UNIVERSITY OF SAN FRANCISCO SCHOOL OF LAW - NABÍDKA STUDIA A STIPENDIA NA ŠKOLNÍ ROK 2002-2003	103
NAKONEC	
KRESBA (Lubomír Lichý)	104
INZERCE	105

O B S A H

OBSAH ROČNÍKU 2001 BULLETINU ADVOKACIE

111

• • •

V tomto čísle otištěné reprodukce Honoré Daumiera lze objednat v libovolném formátu v nkladatelství Milan Horák – REGO, P. O. BOX 60, 161 00 Praha 6, telefon 02/3331 1385.

Bulletin advokacie jako jediný odborný časopis přináší pravidelně informace o obsahu periodik z oblasti práva a hlavních souvisejících oborů.

Dnes na stranách 99–102.

I N Z E R C E

Ideální pomocník advokátní kanceláře - věnujte pět minut denně zapisování odpracovaných úkonů a pak v několika okamžicích vypracujte přehledné vyúčtování pro klienta.

Program, pomocí něhož snadno a rychle

- vložíte informace o odpracovaném čase a o úkonech
- získáte přehled o vlastní činnosti
- vytvoříte vyúčtování pro klienta
- zvolíte účtování podle odpracovaného času nebo podle advokátního tarifu

Pokud máte zájem o návštěvu našeho zástupce a předvedení programu, prosím, kontaktujte nás:

Aira Group, s.r.o.
Rešovská 517
Praha 8 Bohnice 182 00
telefon: 0603-452291
e-mail: info@timekeeper.cz

Pro další informace, prosím, navštivte naše stránky www.timekeeper.cz

ÚVODNÍK

PRÁVO NA SMRT

KAREL ČERMÁK

Jakýsi Francouz – asi jste si toho v novinách také všimli – vyhrál v dospělém věku svůj soudní spor o právo na neexistenci. Così selhalo při jeho prenatalním vyšetření a on se tak omylem narodil s těžkým zdravotním postižením, dožil se způsobilosti k právním úkonům a učinil je. A měl úspěch. Pardieu, to je síla! Kdoš, patrně neschopní nebo nedbalí nebo dokonce perfidně ideologicky a mravně úchylní lékaři, či snad dokonce vlastní rodiče, mu odepřeli jeho lidské právo na smrt ještě v embryonálním stadiu. Hanba jim! Taky že budou pěkně cvakat. Cvakat za to, že žiji, že žiji s nerovnou příležitostí ke štěstí. Ale co je štěstí? Diskotéka? Tenis? Mallorca? Děti? Hrát Appassionatu? Nechtějte, abych to řekl: štěstí, to je muška jenom zlatá. Štěstí není ta nebo ona činnost těla, štěstí je zkrátka stav ducha, který lze navodit i jinak, než tělesnou činností.

Řeknu vám, nechtěl bych být lékařem a nést odpovědnost za budoucí štěstí svých pacientů, být to byla snad pouhá (?) embrya. Nechtěl bych být rodičem a nést odpovědnost za budoucí štěstí svých dětí. Ksaku, právní odpovědnost, a ne výčitky svědomí, jež jsou sankcí odpovědnosti mravní. Jak bych se mohl rozhodnout pro amputaci nohy a popřít tak právo svého pacienta na smrt vykrváčením? Jak bych se mohl rozhodnout dát holku učít na prodavačku, když chce být, chuděra, mermomocí pop-zpěvačkou, což v mých a matčiných genech prostě nebylo? Neměla chudák holka za těchto okolností taky právo na neexistenci? Neměla právo narodit se z baňky nebo být naklonována z Lucie Bílé nebo Helenky Vondráčkové?

A až pak s nabytím právní způsobilosti řekne „fuj, kdo to ze mne udělal tuhle zombii“, tak co? Inu, advokáti podají žalobu na nějakého toho baňkaře nebo klonáře a ten si to pěkně odnese, že do holky jako do embryonálního klona správně neviděl a že ji z baňky včas nevyllil do výlevky, čímž jí odepřel její základní lidské právo na smrt.

Neméně zajímavé situace jistě vzniknou i poté, co někdo někomu povolí nebo zamítne eutanázii a on nezemře nebo zemře. Zkuste to prokombinovat. Zkuste teď doplnit Listinu o právo na smrt. Zubatá s kosou neříká nic a myslí si své.

Řeknu vám, já už snad nechci být ani tím právníkem, či dokonce advokátem, a plést se za pomoci nezávislých soudů do toho, co je lidské a co je nelidské. Život, smrt, svoboda, štěstí, to vše je úděl člověka a jeho vlastní obtížná odpovědnost a nikoliv jeho právo nebo nárok, který lze vynutit tak, jako vlastnictví, nějakou reivindikací nebo snad náhradním plněním v penězích proti někomu třetímu. Ba ano, oprávněným i povinným z těchto „práv“ a také jejich nejvyšším soudcem je každý z nás sám.

Ale chápu, že vám chybí vzor podání. Ten zní takto:

Nejvyššímu soudci A. B.

Zde.

Žalobce: A. B., zde

Zastoupený: svým svědomím, zde

ÚVODNÍK

Žalovaný: A. B., zde
Zastoupený: svým svědomím, zde

Jednou
Osvobozeno od soudního poplatku

I. Žalobce se narodil a žije.

Důkaz: rodný list
notářský zápis o existenci

II. Žalobce je (není šťasten) svoboděn ve svém životě, neboť...

Důkaz: výslech žalobce
jiné důkazy

III. Žalobce za okolností uvedených shora hodlá/nehodlá ve svém životě pokračovat.

Důkaz: výslech žalobce

IV. Žalovaný bezdůvodně popírá veškerá tvrzení žalobce a brání mu uskutečnit jeho svobodné rozhodnutí/váže je na nepřipustné odkládací i rozvazovací podmínky, a to...

Důkaz: výslech žalovaného
jiné důkazy

Navrhuje se vydání tohoto

rozsudku:

Žalovaný je povinen strpět život/smrt žalobce (pod podmínkou, že...) a zaplatit mu náklady tohoto řízení do 3 dnů od právní moci rozsudku pod následky výkonu rozhodnutí.

Repliky a dupliky si už do vzorů dopište sami a hlavně upozorněte své klienty, že soudce A. B. je mimořádně zdlouhavý, kašle na vymahatelnost práva, nerespektuje žádnou koncentraci řízení a jeho res není za života nikdy judicata. Komise pro tarif poradí, jak účtovat.

Přeji vám, aby vám tato zajímavá kauza ve zdraví hodně dlouho vydržela a taky aby vám vynesla, a to podle známého hesla italských kolegů, *causa che pende e causa che rende*.

Silvestr 2001

AKTUÁLNÍ TÉMA

CELOŽIVOTNÍ (POVINNÉ) VZDĚLÁVÁNÍ – ANO ČI NE?

JUDR. VLADIMÍR JIROUSEK

Motto:

„... academia bude korunovati ty, kteří nad jiné byvše pilnější, vrchu umění dosáhli... jednoho za druhým bera, každému na čelo titul: Toto jest svobodných umění mistr; toto medicíny doktor; toto obojích práv licenciát etc. přilepil a pečeti přitvrdil... Nicméně já, chtěje vždy, copak dále z nich bude, viděti, hledím po jednom tom umění mistru, anť mu teď počítati cos poroučejí, on neuměl; poroučejí měřiti, neuměl; ... poroučejí syllogismy dělati, neuměl; poroučejí cizími jazyky mluvíti, neuměl; poroučejí svým jazykem řečňovati, neuměl...“

J. A. Komenský
(Labyrint světa, kritika Poutníka)

Advokát je samozřejmě osobou, která povětšinou velmi poctivě a s nemalým úsilím postupně splnila veškeré kvalifikační předpoklady stanovené v ust. § 5 zákona o advokacii. Vysokoškolské vzdělání, tříletá koncipientická praxe, advokátní zkouška. Ano, to je cca 8 let perné práce provázené často výraznou nervozitou a nejistými perspektivami. Je to určitě dobrá kvalifikace! Jde však o kvalifikaci na celý „advokátní život“, na dalších např. 40 – 45 let od roku nula advokátní praxe? Nebo jde „toliko“ o dobrý kvalifikační základ, na kterém je advokát **povinen** budovat svůj odborný růst, své znalosti a svou orientaci ve stávajícím legislativním pralese bičovaném zejména nyní (a pro příště jinak nebude) „monzunovou smrští novelizací“. A právě proto a právě nyní je třeba si připomenout tu tisíckrát zjištěnou skutečnost, že pracovní nástroj advokáta – zákon, je nástrojem živým, věčně měnícím své podoby, který díky své rtuovitosti chystá svým dělníkům stále nástrahy. Jak se jim vyhnout? Jak se s nimi vypořádat? Jak skutečně čestně a **svědomitě** vykonávat advokacii při současném plnění základních povinností: důsledného využívání **všech** stávajících zákonných prostředků (ust. § 16 odst. 2 zákona o advokacii). Odpověď je relativně jednoduchá: sledovat a studovat. Takto jednoduchá odpověď však nepodmiňuje stejnou jednoduchost v praxi. Jsme totiž zavaleni prací. Momentální causa a řešení konkrétního úkolu ve

vymezeném časovém limitu má samozřejmě přednost. Na odpočinek příliš času nezbyvá a vůbec neodpočívat je nesmysl. A ruku na srdce! Studium, samovzdělávání, byť jen nutně orientační, je tím prvním balíčkem problémů, který odložíme na zítra, na víkend, na někdy, na nikdy...

Asi se nenajde jediný rozumný advokát, který by povinnost dalšího vzdělávání advokátů v obecné rovině neuznával. Jakou podobu má však faktické plnění této povinnosti mít? Jakou formu a jakou náplň? Jak dalece jde o výhradně osobní problém advokáta či o problém primárně stavovský při oprávněné zainteresovanosti orgánů stavu?

Usnesení ČAK č. 1/1998 o výchově zavedlo relativně kompaktní systém povinného vzdělávání koncipientů. I když určité má řadu slabín a je ho třeba vnímat jako mezistupeň na věčné cestě „k ideálu“, je v zemích EU respektován jako systém plně vyhovující požadavkům kladeným na výchovu mladých advokátů. Tento předpis v části III, čl. 16 upravuje též problematiku související či navazující, a to „Další vzdělávání advokátů“. Úprava pohříchu sestává pouze z vymezení povinnosti Komoře: vydávat Bulletin a pořádat fakultativní vzdělávací akce, což dle finančních a organizačních možností činí. Advokát podle své úvahy rozhodne, zda se akce zúčastní či nikoliv (z praxe lze konstatovat, že skutečně plošný

AKTUÁLNÍ TÉMA

---

dopad měly pouze školicí přednášky o tzv. velkých a novelách – o. s. ř. a trestní řád).

Nechci ani náznakem formulovat podezření či přímo výtku, že by ten který advokát otázku stálého vzdělávání podceňoval. V tomto směru (a při očekávání řady nesouhlasných názorů) se jistě všichni shodneme, že to by byl první předpoklad hnát výsostný advokátní stav do pekel „pachalství a nedůstojnosti“. Z vlastní zkušenosti však vím, jak daleko bývá od předsevzetí k jeho naplnění. Navíc jak těžké je bez vnějších impulsů dosáhnout alespoň relativního vnitřního klidu založeného na přesvědčení, že „jsem v zásadě orientován o momentálně daném stavu věci“. Jde o to, zda nenazrál čas pokročit dál, tj. nad rámec současné úpravy usnesení o výchově. Zda se totiž další vzdělávání advokátů nemá odvíjet od oboustranně závazného vztahu mezi Komorou a advokátem (v základní rovině). A v tomto směru je bez dalšího třeba vyjít z té filozofie, že pokud je Komora prostřednictvím svých orgánů **samo- zřejmě** povinna plnit povinnosti uložené zákonem pro samosprávnou stavovskou organizaci, je advokát jakožto člen stavu a jeho reprezentant **samo- zřejmě** povinen být nositelem předmětné odbornosti na společensky požadované úrovni, a to stále, vždy a nepřetržitě.

Již delší dobu, intenzivně však od roku 1999, probíhá na půdě nejvýznamnější evropské organizace advokátních komor CCBE diskuse o náležitostech harmonizace kvality vzdělávání advokátů v zemích EU. Mezi naléhavé krátkodobé priority byl právě v roce 1999 zařazen také požadavek povinného kontinuálního vzdělávání advokátů ve všech zemích EU v rozsahu cca do 20 hodin ročně. Je jasné, že tento tlak již podminil v řadě zemí zcela konkrétní reakce, resp. nastartoval proces, jehož jediným možným vyústěním bude zákonná a následně stavovská úprava povinného vzdělávání advokátů. V Anglii a Walesu, stejně jako např. v Holandsku, již systémy kontrolovaného povinného vzdělávání úspěšně fungují. Průkaz (např. prostřednictvím certifikátu) absolvování alespoň 16 hodin komorou autorizovaného školení ročně je v těchto zemích pod-

mínkou oprávněného výkonu advokacie. V Německu jsou povinná školení (10 hodin ročně) předepsána zatím jen tzv. odborným advokátům, avšak právě ve směru plošného dopadu této povinnosti je t. č. připravována příslušná změna předpisů. Ve Francii bude systém povinného vzdělávání zaveden s účinností od 1. 1. 2003. Při návštěvě Rakouska se mi dostalo této odpovědi: „Jde o otázku dne č. 1; advokáti – mediátoři již mají zákonem uložených 20 hodin ročně...“.

Trend je jasný. A domnívat se, že se nás netýká, resp. že nás mine, by jistě bylo bláhové. Kromě toho však předpokládám, že prosté zamýšlení odborné i mravně vyspělého advokáta, který si je na jedné straně vědom své odpovědnosti vůči klientovi a stavu, na druhé pak nutných předpokladů pro svou schopnost konkurence (novela zákona o advokacii o usazování cizích advokátů je jakožto jeden z implementačních předpisů již v parlamentě), povede k jedinému možnému závěru: čím dřív se danému trendu přizpůsobíme, čím dřív se **sami** ujmeme předpisové úpravy této problematiky, tím lépe.

Jsem přesvědčen, že Komora je povinna vytvořit pro celoživotní vzdělávání advokátů rámcový základ, advokát, že je povinen jej respektovat a v dalším vzdělávání z něj vycházet. Jsem zastáncem „anglo-holandského“ modelu, tj. aby onen základ byl dán 16 hodinami povinného školení ročně, a to pokud možno prostřednictvím dvoudenní akce (při „oprášení“ tradice pravidelných a prospěšných stavovsko-společenských kontaktů). Povinná školení by přitom nesměla být vázána na jakýkoliv způsob přezkušování znalostí advokáta.

Umím si představit, že mnozí mávnou rukou s poznámkou, že 16 hodin ročně stejně nic neřeší. Nesouhlasím! Ať již např. dva osmihodinové semináře či čtyři celky po čtyřech hodinách nepochybně (a každoročně!) umožní orientaci v rozsahu 2 – 4 aktuálních témat. A to není málo. Kromě toho si lze představit třídění školicích celků v obecné a současně přísně specializované rovině apod. To však již je diskuse na jiné téma.

Každý advokát už z titulu nutné obecné informovanosti jistě zaregistroval společenský pohyb

AKTUÁLNÍ TÉMA

v otázce celoživotního vzdělávání, ať již u odborností příbuzných či jiných (soudci, zubaři apod.). Jde o jasný signál, že společnost bude postupně u všech specifických odborností a služeb zvyšovat své nároky ohledně způsobilosti odpovědných subjektů. Tím spíše, že mnohdy půjde prakticky o diktát podmíněný stavem evropské legislativy. A já se ptám: když ne my a dnes, tak kdo, kdy a v jakém rozsahu? Vstřícnost v otázce vymezené v nadpisu této úvahy považuji jednak za velmi moudrou ve vztahu k povyšování kvality

stavu, jednak za velmi taktickou z pohledu postavení a vnímání advokacie ve společnosti. **Velmi nerad bych se dočkal jediného možného výsledku odmítavé a v podstatě hloupé pasivity: že se totiž advokacie stane předmětem kritiky nějakého Poutníka, který tentokrát nevezde z Labyrintu světa, ale z nějakého vrcholného orgánu státní správy.**

Autor, advokát v Ostravě, je místopředsedou ČAK odpovědným za výchovu.

Č L Á N K Y

SVOBODA PROJEVU A POVINNOSTI ADVOKÁTA*)
(k diskusi)

JUDr. TOMÁŠ SOKOL

Jsem si skoro jist, že některé z mých kolegů následující řádky nepotěší a dost možná, že někdo bude i rozzloben. Pokud mu to může být útechem, ani já jsem ze závěrů, k nimž jsem došel, radost neměl. Původně jsem se chtěl zabývat problematikou publicistické činnosti advokátů z poněkud jiného úhlu, ale při podrobnějším zamýšlení jsem dospěl k závěrům, které sice mnohým nebudou příjemné, ale nehovořit o nich by bylo ještě horší. Ostatně pokud mám pravdu, je jen otázkou času, kdy se ke stejným závěrům doberou jiní a možná za mnohem dramatičtějších okolností. Jak se níže zmíním, v jednom případě se to už ostatně stalo.

V pojednání „Poskytování právních služeb advokátem a meze publicity“ (BA 6–7/2001) se kolegyně Hana Pokorná zabývá možnostmi advokáta upozorňovat na svou vlastní činnost, tj. možnostmi reklamy právních služeb. BA 8/2001 přináší stať Martiny Homolkové „Advokát a novinář – nepřítel či spolupracovník?“, v němž se autorka věnuje možnostem advokáta komunikovat se sdělovacími prostředky a poskytovat jim informace o jednotlivých případech, v nichž se advokát angažuje. Oba články jsou první reflexí celkem nesporného faktu působení advokáta v tržním prostředí a také toho, že čas od času může být advokát díky své kauze, případně i z jiných důvodů, osobou veřejného zájmu. Když pomínu problematiku ryze komerční činnosti advokáta, např. tedy mezi dovolené reklamy, zůstává velmi zajímavý problém míry a způsobu jeho veřejných aktivit. Již z povahy činnosti advokáta totiž může vyplynout nutnost vystoupit veřejně a odpo-

vědět např. sdělovacím prostředkům na dotazy týkající se jeho kauzy. I bez této souvislosti jsou někteří advokáti čas od času dotazováni novináři na jejich názor, případně se účastní různých besed, veřejných diskusí apod. Krom toho existují i jiné formy veřejné angažovanosti advokátů, publicistické, literární, divadelní, politické a zřejmě i mnohé další. Přitom je snad dostatečně známo, že předpisy upravující výkon advokacie kladou advokátům jistá omezení, která zasahují či minimálně zasahovat mohou i do této oblasti působení advokáta. Jaká omezení to jsou a jaký je nebo by měl být jejich dopad na tuto činnost advokáta, se pokusím analyzovat v tomto článku.

Právo veřejně se vyjadřovat odvozuje advokát jako kdokoliv jiný v tomto státě především z Ústavy, Listiny základních práv a svobod (dále jen Listina), resp. Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, publikované ve sbírce zákonů pod č. 209/1992 Sb., ve znění pozdějších změn (dále „Úmluva“). Podle čl. 17 odst. 2 Listiny má každý právo *vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu*. Toto právo má jisté limity, které bych s ohledem na téma článku rozdělil na obecné a speciální. Kritériem dělby zde je, zda omezení postihuje všechny stejně, anebo se dotýká pouze určitých skupin obyvatel.

Možnost redukce svobody projevu připouští v obecné rovině odst. 4 článku 17 Listiny, který ale stanoví dvě základní podmínky, jež musí být vždy splněny. K omezení může dojít

*) Otiskujeme toto pojednání, poprvé v širokém záběru věnované významné stavovské problematice, v naději, že vyvolá diskusní, příp. i polemickou odezvu. Redakce se těší na Vaše příspěvky třeba i jen k dílčím otázkám, jimiž se autor zabývá.

ČLÁNKY

---

1) zákonem,

2) jen, ... *jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.*

Další obecná omezení plynou buď přímo z Listiny, např. z článku 10 chránícího právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti, jména a právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života, anebo z dalších právních předpisů. Na článek 10 Listiny tak navazuje ustanovení § 11 a násl. občanského zákoníku, upravující podrobněji ochranu osobnosti nebo ustanovení trestního zákona, postihující verbální delikt, jakým je pomluva (§ 206 tr. zák.) a může být výtržnictví (§ 202 tr. zák.), ohrožování mravnosti (§ 205) anebo propagace hnutí směřujícího k potlačování práv a svobod občanů (§ 260 tr. zák.).

Kromě těchto obecných omezení existují omezení postihující pouze skupiny obyvatel, obvykle z profesních důvodů. Příkladem profesního omezení je ustanovení § 55 odst. 2 písm. d) zák. č. 20/1966 Sb., ve znění pozdějších předpisů, tedy úprava, která ukládá zdravotnickému pracovníku zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s výkonem svého povolání s výjimkami v tomto ustanovení uvedenými. Obdobnou povinnou mlčenlivost pak ukládá řada jiných profesních norem a také ustanovení § 21 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále „ZA“).

Advokáta se však dotýkají ještě další, speciální omezení, která nejsou obvyklá ani v zákonech upravujících podmínky výkonu některých jiných povolání. Jde o povinnost chovat se při výkonu advokacie tak, aby nebyla snižována důstojnost advokátního stavu, dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže (§ 17 ZA). Na toto ustanovení navazují Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů, přijatá usnesením představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ve znění usnesení Sněmu č. 3/1999 Věstníku ze dne 8. 11. 1999 (dále

též „Profesní pravidla“). Důstojnosti a vážnosti stavu je věnován čl. 4 tohoto stavovského předpisu, podle něhož je, mimo jiné, advokát... *všeobecně povinen poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu* (odst. 1). Jeho projevy v souvislosti s výkonem advokacie musí být *věcné, střízlivé a nikoliv vědomě nepravdivé* (odst. 3). Podle čl. 11 Profesních pravidel nesmí advokát osočit jiného advokáta a dokonce proti němu bez závažného důvodu nesmí zahájit právní spor. Pozornost je třeba věnovat s tématem zdánlivě nesouvisejícímu ustanovení odst. 2, které ukládá advokátovi plnit převzaté závazky, resp. ručení a závazky přebírat jen je-li si jist jejich splněním.

Z úvodu je zřejmé, že při posuzování míry svobody projevu advokáta je nutno se zabývat

1) vztahem ZA a Profesních předpisů k Ústavě a dalším obdobným předpisům,

2) rozsahem odpovědnosti advokáta dle ZA a Profesních pravidel,

3) pojmem „nedůstojné jednání advokáta“ a jeho posuzováním.

VZTAH ZÁKONA O ADVOKACII A PROFESNÍCH PŘEDPISŮ K ÚSTAVĚ A DALŠÍM OBDOBNÝM PŘEDPISŮM

Již všeobecnou zákonnou povinností nesnižovat důstojnost advokátního stavu při výkonu advokacie se advokát zřetelně dostává do zcela jiného postavení než jiné profesní skupiny, které si svých ústavou zaručených práv v rámci výše citovaných obecných bariér mohou užívat bez ohledu na to, zda tak činí na úkor své důstojnosti nebo důstojnosti svého stavu. Dlužno říci, že někteří spoluobčané si tuto svobodu totálně se zesměšnit užívají až na samu krajní mez.

Předpokládám, že samotný imperativ obsažený v uvedených ustanoveních nikomu zásadně vadit nebude. Spor však může vzniknout při jeho výkladu, zejména pokud jde o posouzení toho, co už je v případě veřejných projevů advokáta snížením důstojnosti stavu, resp. jednáním, které

ČLÁNKY

---

k důstojnosti stavu nepřispívá. Není to problém jediný, ale o tom až níže.

Nejde však jen o možný střet představ o slušném či důstojném chování. Jak bylo výše uvedeno, svobodu projevu lze omezit pouze zákonem, což je podmínka, kterou by ZA nepochybně splňoval. Problém je v druhé podmínce. Nabízí se otázka, zda lze dovozovat, že omezení svobody projevu advokáta výše citovanými zákonnými a podzákonnými ustanoveními je nezbytné *pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti*. Na to může zaznít námitka, že jedna věc je forma projevu, slušná či neslušná, důstojná či nedůstojná, věcí druhou je jeho obsah. Podle mne však není možné takto totálně oddělit obsah a formu a lze si jistě představit, že i velmi korektní formou mohou být přednášeny projevy svým obsahem vysloveně směšné, urážlivé či jinak nedůstojné a samozřejmě naopak. Jinak řečeno, aplikací výše zmíněných norem ZA a Profesních pravidel se lze dostat do střetu nejen s formou projevu, ale i s jeho obsahem. Tedy s realizací práva na svobodu projevu.

ZA a Profesní pravidla, pokud omezují projev advokáta navenek, poukazují na potřebu zachování důstojnosti advokacie, nikoliv na důvody, které omezení svobody projevu legitimují dle čl. 17 odst. 4 Listiny. Ještě zřetelněji tento problém vyvstane, pokud omezení, předepsaná advokátům zákonem o advokacii a Profesními pravidly, konfrontujeme s čl. 10 Úmluvy. Odstavec 2 tohoto článku připouští omezení práva na svobodu projevu pouze pokud tak stanoví zákon a pouze v rozsahu, který je nezbytný v demokratické společnosti v zájmu *národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci*. Toto ustanovení bylo mnohokrát interpretováno Evropským soudem pro lidská práva v rámci přezkumu rozhodnutí národních soudů ve věcech, které se týkaly svobody pro-

jevu. Interpretace tohoto článku Evropským soudem je velmi liberální a připouští právo svobody projevu i v případě hlásání názorů, které mohou být zraňující, šokující nebo znepokojující (viz např. rozhodnutí ve věci *Lehideux a Isorni* proti Francii – publikace *Rozsudky Evropského soudu pro lidská práva č. 2/1999, č. 40*). Kontrast práva na svobodu projevu a povinnosti při tomto projevu jednat tak, aby nebyla dotčena důstojnost advokacie, se zdá být nepřehlédnutelný. Logicky tedy prvou otázkou, na kterou je třeba hledat odpověď, je otázka, zda vůbec celou úpravu, omezující svobodu projevu advokáta obecně nebo alespoň při výkonu advokacie do té míry, aby tímto projevem neutrpěla důstojnost advokátního stavu, lze považovat za ústavně konformní.

Osobně zastávám konzervativnější stanovisko, totiž že jistá míra omezení nenarušuje ústavní práva advokáta, tedy nevytváří z něj občana jakési nižší kategorie s podstatně omezenými občanskými právy, avšak na druhé straně jde o natolik mezní situaci, že jakékoliv jednání advokáta navenek, které bude výrazem jeho svobody projevu, bude nutné vždy konfrontovat nejen s právními předpisy, platnými v advokacii, ale i s citovanými normami, chránícími základní lidská práva a svobody. Nelze vyloučit, že někdy v budoucnu se v konkrétním případě bude advokát hájit svým ústavním právem šířit myšlenky, které uzná za vhodné, až do svého úplného ztrapnění a dost možná i na úkor důstojnosti advokacie, a že se mu tento spor podaří dovést až k Ústavnímu soudu, který bude muset v této věci nalézt konečné řešení.

Podle mého názoru je však rozhodující to, že advokát dobrovolným vstupem do advokacie na sebe (opět dobrovolně) bere jistá omezení, která se netýkají jiných skupin právníků a tato omezení nejsou výrazem jakéhosi residua minulosti bez racionálního důvodu, ale mají své hluboké opodstatnění i v základním principu, na kterém je současná česká advokacie postavena. Tímto principem je samosprávnost advokacie na straně jedné a podíl na výkonu justice jako funkce státu na straně

ČLÁNKY

druhé. I další profesní skupiny, podílející se na chodu justice, mají speciální úpravu pro výkon této činnosti. Byť nikoliv v takovém rozsahu, ale obdobně je ustanovení § 24 zák. č. 283/1993 Sb. o státním zastupitelství, podle něhož státní zástupce musí při výkonu své funkce postupovat odpovědně a mimo jiné se musí vystríhat všeho, co by vzbuzovalo pochybnosti o jeho objektivitě. Ustanovení § 54 odst. 1 zák. č. 335/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ukládá soudcům, aby nejen při výkonu své funkce, ale i v občanském životě dodržovali soudcovskou etiku a zdrželi se všeho, co by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudu.

Ve státním orgánu, jakým je státní zastupitelství, fungujícím jednoznačně na principu horizontální podřízenosti, lze určitou normu chování prosadit i jiným způsobem než zákonem, v případě advokacie nic takového možné není. Přitom důstojnost jednotlivých složek justičního mechanismu není od sebe oddělitelná, anebo ne zcela. Stěží si lze představit důstojného soudce v situaci, kdy se obhájce nebo státní zástupce chová nedůstojně. Obdobně si lze stěžet představit důstojnou justici, již většinu práce dodávají advokáti, obecně známí co dryáčníci, korupčníci a ničeho se neštítící individua.

Přitom vážnost justice není jen otázkou jakési osobní nebo resortní prestiže. Hraje významnou roli i v rámci stability společnosti a důvěry v celý státní systém. Ještě dnes si lze prakticky připomenout, jak reaguje společnost na pokles prestiže justice a jak závažné vnitropolitické důsledky to může mít. Veřejnost nepochybně vnímá advokáta jako osobu, která může významným způsobem ovlivnit její právní poměry, průběh soudního řízení atd., a proto na něj lze (a zřejmě je i nutno) klást, pokud jde o chování, stejné požadavky jako na soudce nebo státního zástupce. Tedy i věcná část podmínky stanovené čl. 17 odst. 4 Listiny, resp. čl. 10 odst. 2 Úmluvy je splněna a omezení uložená ZA jsou ústavně konformní. Je jich třeba pro ochranu práv a svobod druhých a zřejmě i pro ochranu mravnosti.

V této chvíli nelze říct k této části problému nic jiného, než že bude věcí konkrétního projevu a jeho posouzení, zda jím jednak byla snížena důstojnost advokátního stavu a zda případně jde i o kárné provinění. Zodpovězení této druhé otázky bude ovšem velmi úzce souviset s posouzením toho, v jakém rozsahu je vlastně advokát za své jednání advokátním orgánům odpovědný. Před hledáním odpovědi na tuto otázku je však ještě třeba připomenout, že rozsah a podmínky omezení svobody projevu, tak jak jsou uvedeny v čl. 17 odst. 4 Listiny a čl. 10 odst. 2 Úmluvy, mají své formální vyjádření v těchto člancích, ale také svůj konkrétní obsah. Z toho plyne, že v každém konkrétním případě je krom jiného třeba posuzovat, zda je na místě dát přednost aplikaci omezujících ustanovení, tedy zda je případné omezení svobody projevu skutečně nezbytné z hlediska potřeb demokratické společnosti.

ROZSAH ODPOVĚDNOSTI ADVOKÁTA DLE ZÁKONA O ADVOKACII A PROFESNÍCH PRAVIDEL

Podle ustanovení § 17 ZA je advokát povinen si počínat tam stanoveným způsobem při **výkonu advokacie**. Výkladem pojmu „výkon advokacie“ se budu zabývat o několik řádků níže. Především však je nutno řešit problém, který přináší formulace ustanovení čl. 4 odst. 1 Profesních pravidel. To ukládá advokátovi **všeobecnou** povinnost poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu, tedy jinak řečeno ukládá advokátovi, aby se takto choval nejen při výkonu advokacie, ale vůbec, kdekoliv a kdykoliv. Takže i chování, u něhož není sporu, že s výkonem advokacie nijak nesouvisí, může být porušením Profesních pravidel, pokud ohrozí důstojnost či vážnost advokátního stavu. Nezbytnou podmínkou je, že současně musí být nečestné nebo neslušné, ale popravdě řečeno si nedokáží představit jednání advokáta, které je na jedné straně slušné a na druhé ohrožuje důstojnost stavu.

Č L Á N K Y

Rozsah omezení, ukládaného Profesionálními pravidly, může být sám o sobě diskutabilní, podstatnější však je, že podzákonná norma ukládá rozsáhlejší omezení než zákon, tedy je zpochybněno splnění první podmínky dle čl. 17 odst. 4 Listiny, resp. je nejasný vztah takto uložené povinnosti k ustanovení čl. 4 odst. 1 Listiny. Právo Sněmu ČAK, resp. představenstva vydávat stanovské předpisy je nesporné [viz § 43 písm. a) a § 44 odst. 3 písm. b) ZA]. Nesporné je i právo upravovat stanovskými předpisy podrobnosti o právech a povinnostech advokátů a advokátních koncipientů stanovené ZA [viz § 53 odst. 1 písm. g) ZA]. Ovšem zcela jistě v mezích zákona, nikoliv způsobem, který mění výslovnou zákonnou úpravu. Přitom se ale nezdá, že by šlo o vybočení náhodně, například v důsledku nevhodně zvolené formulace. Článek 4 odst. 2 Profesionálních pravidel zakazuje advokátovi zavazovat se nad rámec svých možností, lidově řečeno dělat dluhy, což je také činnost nesouvisející (alespoň ve většině případů) s výkonem advokacie. Jde tedy zjevně o určitý trend či záměr nutit advokáty k určité úrovni jednání i mimo rámec jejich profesních aktivit. Za sebe s tímto trendem souhlasím, ale nemohu přehlédnout, že v daném případě se tak děje v přímém rozporu se zákonem.

Vycházíme-li ze Sbírky kárných rozhodnutí ČAK z let 1998 až 1999 (Bulletin advokacie, zvláštní číslo březen 2001), v rámci české advokacie zatím problém s výkladem uvedených ustanovení řešen nebyl. Pokud bylo rozhodováno o kárných žalobách podaných pro nedůstojné, vesměs urážlivé výroky či projevy advokáta, ve všech případech tyto výroky souvisely mimo jakoukoliv pochybnost s výkonem advokacie (viz citovaný pramen, str. 22, 24, 41, 47). Zatím neoficiálně je ale známo rozhodnutí kárných orgánů ČAK, podle něhož, pokud advokát urazil soudkyni při jednání v jeho osobní věci, nepůsobil jako advokát a jeho jednání není kárným proviněním.

V rámci praxe jiných advokátních komor je pojem důstojnosti chování advokáta vnímán zřetelně v širším rozměru, než je ve vztahu ke skutečnému výkonu advokacie jako takové. Např. ve

Francii je za porušení advokátní cti považováno jednání advokáta, který dosáhne rozvodu se svojí vážně nemocnou manželkou a zcela neguje výchovu a výživu svého syna (BA 9/96).

Problémem tedy může být jen interpretace ustanovení § 17 ZA, nikoliv interpretace čl. 4 odst. 1 Profesionálních pravidel, který je zjevně v rozporu s § 17 ZA. Je patrné, že zákonodárce chtěl nějakým způsobem omezit dopad § 17 ZA a je možné se přit o to, v jakém rozsahu. Formulaci „při výkonu advokacie“ ale zcela určitě nelze ani při maximální snaze vykládat tak, že jde o povinnost advokáta uloženou všeobecně. Bylo by to totéž jako tvrdit, že veřejným činitelem je příslušný funkcionář nejen když se podílí na plnění úkolů státu a používá přitom svěřené pravomoci (viz § 89 odst. 9 tr. zákona), ale pořád, resp. že tak zákon lze vykládat. Nehodlám se přit o to, že by se advokát měl chovat důstojně za všech okolností anebo se o to alespoň snažit, pouze konstatuji, že z aktuálního textu § 17 odst. 2 ZA takovou povinnost prostě dovodit nelze. Mimo rámec tématu je ovšem nutno podotknout, že obecné uložení povinnosti by mohlo orgánům advokacie přinést nepříjemné důsledky v podobě nutnosti vyšetřovat domácí hádky, sousedské třenice a podobné incidenty, pokud by na advokáta přišla stížnost, že se v jejich rámci nechoval důstojně.

I při respektování omezeného dopadu ustanovení § 17 odst. 2 ZA se nabízí otázka, co to je výkon advokacie. Ustanovení § 1 odst. 1 ZA definuje výkon advokacie jako *poskytování právních služeb advokáty*. Ustanovení čl. 4 odst. 5 Profesionálních pravidel definuje výkon advokacie jako *jakékoliv soustavné obstarávání cizí záležitosti advokátem soustavně a za úplatu*. Pokud bychom akceptovali definici podanou Profesionálními pravidly, pak z hlediska sledovaného tématu, tj. veřejných projevů advokáta, by prakticky nebylo co řešit. Tyto projevy s největší pravděpodobností nejsou činěny za úplatu, byť se na vyšší honoráře jistě může projevit i veřejná angažovanost advokáta v zastupované věci, ale zcela jistě nejde o činnost soustavnou. Nicméně zákonná

ČLÁNKY

---

definice tak strohá není a je tedy třeba zkoumat, co lze považovat za poskytování právní služby, přesněji co **vše** lze pod tento pojem zahrnout, v daném případě, pokud jde o veřejné projevy advokáta. To, že jde o širší problém, je přitom zřejmé, ale s tématem nesouvisející.

Poměrně jednoduchá definice podle mého názoru nedává dost jasnou odpověď na otázku, zda např. advokát, který po skončení věci na chodbě před jednací síní komentuje pro sdělovací prostředky průběh řízení, tak činí v rámci výkonu advokacie, anebo zda již jde o jeho soukromou publicistickou činnost.

Poskytování právní služby jako takové, tj. poskytnutí rady, sepsání rozboru, zastupování u soudu, zkrátka vše, co je vyjmenováno v advokátním tarifu, je samozřejmě poskytováním právní služby. Výše uvedený příklad ale nebyl zvolen náhodně. Pokud klient vede svůj spor, chce v něm obvykle uspět, což je hlavní cíl, ale jde-li o případ sledovaný veřejností, má současně i zájem, aby jeho pozice byla líčena v co nejpříznivějším světle. A to mu má zajistit i advokát, je-li sdělovacími prostředky tázán na názor. Obvykle také při takové příležitosti prezentuje ve zkratce verzi, kterou předkládá soudu či jinému orgánu, který ve věci působí, eventuálně protistraně, nejde-li o soudní spor či jinou formu řízení. Případá mi skoro nemožné tvrdit, že nejde o součást poskytování právní služby, byť o tarifní úkon nejde.

V rámci publicistiky či jakýchkoli veřejných projevů advokáta je podle mého názoru nutné především rozlišovat, kdy projevuje obecně svůj názor na určitý problém a kdy vystupuje ve věcech, v nichž poskytuje právní službu. Přípouštím samozřejmě, že v některých případech toto rozlišení může být poměrně obtížné, ale zřejmě půjde spíše o výjimky. Advokát, který komentuje pro sdělovací prostředky průběh stávajícího procesu, příp. rozhodnutí soudu, je zcela zřetelně něco jiného než advokát, který se vyjadřuje k obecné politické situaci, příp. k návrhu nového zákona atd. Problém má ale ještě jeden aspekt. To, že se k věci vyjadřuje advokát, se veřejnost obvykle dozvídá proto, že se tak advokát označil,

anebo ho tak označili jiní. Je obtížné si představit, že advokát, který se tak sám označil nebo toto označení strpěl, jedná mimo výkon advokacie, protože nejde o konkrétní kauzu. V takovém případě musí být nutně vnímán jako svého druhu reprezentant advokacie a jeho projev, např. hodnocení soudního případu apod., musí být nutně vnímáno jako součást výkonu advokacie. Ostatně ve všech těchto případech je advokátův názor sdělovacími prostředky také tlumočen právě proto, že jde o názor advokáta, u něhož se z nějakých důvodů předpokládá, že tomu, co říká, rozumí. Zhusta je také pro toto své profesní zařazení o názor tázán a je uváděn jako advokát, nikoliv jako právník.

S ohledem na současnou úpravu, výše popsané postavení advokacie v justičním systému a samozřejmě s vědomím, že konečnou odpověď na tuto otázku může přinést teprve rozhodovací praxe v eventuálních kárných věcech, jsem však přesvědčen, že pojem „výkon advokacie“ je třeba interpretovat tak, jak se jeví z vnějšku, tedy veřejnosti. Tj. za výkon advokacie, resp. činnost, související s výkonem advokacie, je třeba zásadně považovat vše, co advokát učiní v souvislosti s poskytováním právní služby včetně veřejných vystoupení, článků atd., pokud jsou reakcí nebo připomínkou konkrétního případu, resp. mohou být podstatnou většinou veřejnosti důvodně vnímány jako činnost advokáta. Advokát by prostě měl počítat s tím, že vše, co si veřejnost důvodně může spojit s některým z jeho případů, resp. advokátní činností jako takovou, zejména proto, že sám tuto souvislost více nebo méně naznačí anebo bude jinak z kontextu zřejmá, bude vnímáno jako výkon advokacie.

Půjdu ale ještě dál, neboť podle mého názoru jakákoliv veřejná vystoupení advokáta, pokud je činí jako advokát, tj. je-li tak označen, nebo je-li patrné, že se vyjadřuje právě proto, že je advokát a odkaz na tuto profesi je nevyslovenou součástí jeho argumentace, jsou projevy v rámci výkonu advokacie. Je tedy rozdíl mezi veřejnou diskusí na obecné, např. politické téma, v níž vystoupí advokát sám za sebe, případně kde označení

Č L Á N K Y

---

jeho profese má jen ilustrační význam, a diskusi nad novelou zákona, které je advokát účasten a kde se nevyslovuje jako občan XY, ale jako advokát a osoba v problematice orientovaná a v tomto komplexu je jeho názor vnímán. I zde ale připouštím, že si lze představit mnohem striktnější výklad.

POJEM „NEDŮSTOJNÉ JEDNÁNÍ ADVOKÁTA“ A JEHO POSUZOVÁNÍ

Jestliže bylo naznačeno, kde by mohla ležet hranice mezi tím, co ještě je činnost v rámci výkonu advokacie a co nikoliv, je možné přejít k úvaze o tom, jak konkrétní projevy posuzovat a kdy lze vlastně uvažovat o snížení důstojnosti advokacie. Přitom tato úvaha musí být do jisté míry univerzální a řešit případy, kdy lze hovořit o snížení důstojnosti stavu, aniž by bylo nutné se současně zabývat tím, zda jde i o jednání postižitelné podle ZA a Profesních pravidel. Je totiž snad zřejmé, že modelově mohou nastat dvě zásadní situace. Při výše uvedené interpretaci ustanovení § 17 ZA vedle jednání, která se nejen budou dotýkat důstojnosti advokátního stavu, ale budou podle ZA postižitelná, mohou existovat jednání, která se budou objektivně dotýkat důstojnosti advokátního stavu, ale nebudou postižitelná, neboť k nim nedošlo při výkonu advokacie. V závěru této části se pak zmíním o některých praktických zkušenostech z této oblasti a jejich odrazu v advokacii.

Stanovit nějaké obecnější pravidlo pro posuzování toho, zda se advokát chová tak, že snižuje důstojnost svého stavu, je dost obtížné. Mám za to, že i zde je třeba se na věc dívat z pohledu veřejnosti. Dost možná do budoucna nebude možné vyloučit, že mezi advokáty budou i kolegové, otevřeně se hlásící k extrémistickým stranám, např. k fašistům. Tyto aktivity však veřejnost bezprostředně nespojuje s advokacií jako takovou, ale vnímá je jako zcela jinou formu realizace. Ostatně ani veřejně známá stranická příslušnost některých kolegů a kolegyně není důvodem pro jakékoliv generalizující závěry o po-

litických názorech a postojích advokátů jako takových, resp. tedy advokacie. Sám vím minimálně o jednom kolegovi, který vystupuje kromě role advokáta i v roli profesionálního zpěváka a vím o jiném kolegovi, který se účastní televizních představení známého komika. V obou případech jsem vyslechl i názory, že advokát by se neměl tímto způsobem angažovat, neboť to snižuje důstojnost advokátního stavu. Nedokáži nabídnout žádná zásadnější kritéria těchto forem veřejné angažovanosti, toliko za sebe musím říct, že v obou konkrétních případech mi činnost kolegů jako znevažování advokacie nepřipadá. Podstatné ale je, že veřejnost nepochybně dokáže tyto role odlišit. Ať je již subjektivní hodnocení uměleckého dojmu jakékoliv, nijak se netýká advokacie jako takové. Naproti tomu, pokud bych měl zůstat v rovině kasuistiky, advokát, realizující se umělecky v rámci transvestit show, případně dokonce jako pánský striptér, zřejmě by pro mne z tohoto hlediska nepřijatelný byl a předpokládám, že i pro veřejnost a orgány advokacie.

V souvislosti s uváděnými příklady je však nutné učinit krátkou odbočku. Až doposud jsem se zabýval mezemi svobody projevu advokáta z hlediska povinnosti respektovat ustanovení § 17 ZA a čl. 4 Profesních pravidel. Protože uváděné příklady jsou vesměs aktivitami trvalejšího rázu, je zřejmě nutno připomenout ustanovení § 5 odst. 1 písm. g) ZA, takto jednu z podmínek zápisu do seznamu advokátů. Touto podmínkou je, že žadatel nevykonává činnost, neslučitelnou s výkonem advokacie. Na toto ustanovení navazuje ustanovení § 9 odst. 1 písm. a) ZA, podle něhož lze pozastavit výkon advokacie advokátovi, který vykonává činnost neslučitelnou s výkonem advokacie. Co lze za neslučitelnou činnost považovat, uvádí Sdělení představenstva ČAK, Věstník advokátní komory 1997, částka 3. Podle Sdělení je třeba za neslučitelnou považována činnost snižující důstojnost advokátního stavu, konkrétně... *veškeré činnosti, které snižují advokáta v očích veřejnosti, vzbuzující pochybnosti o jeho poctivosti nebo jinak poškozující jeho dobré jméno, jakož i dobré jméno*

ČLÁNKY

advokacie. Přitom podle téhož zdroje nezáleží na právní formě, rozsahu, délce, trvání či na tom, zda jde o činnost vykonávanou za úplatu nebo bezplatně (viz bod 11 Věstníku).

Je zřejmé, že zatímco ustanovení § 17 ZA omezuje projevy advokáta při výkonu advokacie, ustanovení § 9 odst. 1 ZA – vnímané v kontextu se Sdělením představenstva – tuto limitu nemá. Pozoruhodná je procesní povaha tohoto ustanovení. Pokud by měl být advokát postižen za projev, o němž by bylo tvrzeno, že jím porušil ustanovení § 17 ZA, muselo by tak být rozhodnuto v kárném řízení. Pokud by ale jeho aktivita či aktivity byly posouzeny jako činnost neslučitelná s výkonem advokacie např. proto, že snižuje její důstojnost, stačí rozhodnutí Komory, tedy představenstva (viz § 44 odst. 3 ZA). I když je ale v citovaném Věstníku uveden výklad pojmu neslučitelné jednání, který výslovně nepodmiňuje naplnění této skutkové podstaty délkou činnosti, z textu celého ustanovení... *začal vykonávat jinou činnost neslučitelnou s výkonem advokacie* je ale zřejmé, že musí jít o aktivitu provozovanou po určitou dobu, tedy nikoliv jednorázově a zřejmě i s představou o jejím pokračování v budoucnu. Za připomenutí pak stojí, že i představenstvo ve svém sdělení vnímá jako kritériální „oči veřejnosti“, tedy to, jak chování advokátů vnímá veřejnost.

Veřejnou angažovanost advokátů v oblasti médií lze rozdělit na několik kategorií.

1. publicistické dílo psané, nejspíše článek, zveřejněné ve sdělovacím prostředku (lhostejno zda odborném či jiném) advokátem podepsané a mající povahu autorského díla;

2. vystoupení advokáta ve sdělovacím prostředku, nemající povahu autorského díla, nejspíše beseda, diskuse atd.;

3. odpověď advokáta na dotazy novináře, zveřejněná v jakémkoli sdělovacím prostředku, nemající povahu autorského díla;

4. informace o advokátovi, resp. jeho názoru bez toho, že by v textu byly obsaženy přímé citace nebo záznamy rozhovoru s ním;

5. jiné mediální vystoupení advokáta.

Ve všech těchto druzích či kategoriích mediální angažovanosti mohou být publikovány názory, které jsou buď zcela a u zdrcující většiny čtenářů vnímány neutrálně, což zejména platí o publicistice odborně zaměřené, která se nadto odvíjí vesměs v odborných časopisech. Dále pak přichází v úvahu projevy kontroverzní buď svým obsahem nebo formulacemi, které advokát užil, event. obojím. Do stejných kategorií pak lze zařadit publicistické útvary, ve kterých je advokát pouze objektem, tj. je o něm hovořeno, aniž by bylo zřejmé, nakolik obsah vychází z informací advokátem podaných při této příležitosti, případně při jiné příležitosti a nakolik je kompilátem informací získaných z veřejných zdrojů. Samostatnou kapitolu tvoří jiná mediální vystoupení advokáta, nanejvýš umělecká.

Z praktické zkušenosti mohou říci, že zřejmě jakýkoliv projev advokáta na veřejnosti je poměrně pečlivě sledován jeho kolegy a buď přímo nebo díky jejich zprostředkování i těmi, kteří mají v rámci České advokátní komory dohlížet na dodržování zákona o advokacii, resp. stavovských předpisů, tj. zejména členy kontrolní rady. Praxe, která se v této oblasti vyvinula, mi nepřipadá jako zcela uspokojivá a byla původně i jedním z důvodů pro sepsání tohoto článku. Obecně pak jde o to, zda lze stanovit, ať již s ohledem na výše uvedené právní předpisy, příp. na jejich praktický výklad v rámci kontrolní rady či jiných orgánů advokacie, jakési pevnější kontury toho, kam až advokát může ve své publicistické činnosti výše naznačeného charakteru zajít, kdy je třeba se obávat, že jeho vystoupení bude vnímáno jako nedůstojné, samozřejmě stále s přihlédnutím ke kritériu souvislosti jeho projevu s výkonem advokacie. Otázkou také je, jak by měl tuto hranici znát či rozpoznat.

Je nesporné, že plně lze kritéria posuzování toho, jak advokát na veřejnosti jedná, uplatnit ve vztahu k jeho publicistické činnosti, kterou lze považovat za autorská díla, tj. především jeho článkům nebo veřejným vystoupením. Nejde o otázku zdánlivě tak jednoduchou, jak by se mohlo zdát. Mnohdy dochází k redakčním úpravám, které si mnohé redakce předem vyhražují.

ČLÁNKY

V této souvislosti je třeba se zmínit ještě o jednom kritériu, které podle mého názoru nelze přehlédnout. Tím je povaha výroků jako takových. Právní teorie i praxe, např. v oblasti ochrany osobnostních práv či v oblasti tiskového zákona, rozlišuje výroky skutkové a výroky hodnotící. Toto kritérium by mělo být uplatňováno i při posuzování toho, zda advokát porušil článek § 17 zákona o advokacii. Domnívám se, že nedůstojným jednáním bude v každém případě jednání, v jehož rámci advokát vědomě tvrdí skutečnosti, které nejsou pravdivé, tj. např. zásadním způsobem dezinterpretuje průběh soudního řízení. Slovo „zásadně“ jsem použil zcela úmyslně, protože je zřejmé, že v detailech se může interpretace určitého, objektivně proběhlého děje, lišit. Není však možné kupříkladu tvrdit, že klient popřel vinu, když se před celou soudní síní v plném rozsahu doznal a ještě navíc svého jednání litoval, což je také zachyceno v protokolu, proti jehož obsahu advokát neprotestoval. Totéž ale podle mého názoru platí nejen tam, kde se advokát vyjadřuje k věci, v níž poskytuje právní službu, ale i pro jakýkoliv veřejný projev advokáta. Pokud premisa pro jakýkoliv závěr vyjde ze zcela evidentně nepravdivé interpretace reálií, z popírání něčeho, co popřít ani nelze, pak tím nutně musí autor takového výroku vypadat jako exemplární lhář, což nutně musí vyvolávat dojem, že povahou práce advokáta je za všech okolností, je-li za to zaplacen, prohlašovat černé za bílé a naopak. Je jistě právem jiných profesí tímto způsobem se chovat, ale domnívám se, že něco takového je pro advokáta opravdu zcela nedůstojné.

Jinou věcí, byť ne zcela jednoznačnou, jsou hodnotící výroky advokáta. I zde zřejmě bude platit, že by neměly přesáhnout, co do použitých výrazů to, čemu se říká obecná míra slušnosti. Jsem si vědom relativnosti tohoto pojmu, ale na druhé straně je každému jasné, jakými výrazy a formulacemi tuto obecnou míru slušnosti neporuší. Pokud zvolí jiné obraty a výrazy, byť subjektivně přesvědčen o jejich použitelnosti, musí počítat s rizikem, že jiní mohou mít na věc odlišný názor.

Je-li zachována tato obecná míra slušnosti, pak zřejmě tam, kde nejde o věc, v níž advokát poskytuje právní službu, by mělo být jeho právem zaujímat jakékoli hodnotící stanovisko, a to i v případě, že bude šokující, zraňující nebo znepokojující, jinak řečeno bude se zásadně lišit od názoru, který zaujímá většina populace. Citlivou otázkou jsou ale hodnotící výroky advokáta ve vztahu k věcem, v nichž poskytuje právní službu, zejména tedy v případech právního zastupování fyzických nebo právnických osob.

Alfou a omegou zde nepochybně musí být, jak zmiňuje i kolegyně Homolková, předchozí souhlas klienta. Budiž zde konstatováno, že v mnoha právních případech, které jsou středem zájmu sdělovacích prostředků, je dokonce v zájmu klienta, aby byla přiměřeným způsobem prezentována i jeho verze, příp. stanovisko. Nelze nevidět, že sdělovací prostředky ovlivňují a mnohdy dokonce vytvářejí veřejné mínění a v případě mnoha klientů může být dost důležité, jakým způsobem se veřejné mínění staví k jejich věci. Nezávisle na tom, co se odehrálo např. v soudní síni nebo za zavřenými dveřmi místnosti, v níž probíhá jednání mezi stranami, advokát, který prochází sám, příp. se svým klientem mezi novináři a odmítá jakoukoli informaci, vypadá tak trochu jako kdyby prchal. Neříkám, že jde o vyslovené nedůstojné jednání ve smyslu § 17 ZA, ale v mnoha případech se lze chovat důstojněji.

Možnost vzniku takovéto situace by měl advokát předvídat již ve chvíli, kdy přebírá právní zastoupení anebo ve chvíli, kdy zjistí, že z celkem běžné kauzy se stává kauza sledovaná veřejností. Měl by předem dohodnout se svým klientem postup spočívající mimo jiné i v tom, že v mezích, které budou předem dohodnuty, je advokát oprávněn reagovat na dotazy novinářů a odpovídat. Pokud mu klient tento prostor nedá, pak mu skutečně nezbyvá nic jiného, než aby odkazoval na svoji povinnost mlčenlivosti.

Pokud již advokát tento prostor dostane, pak jeho naplnění může být opět problémem z hlediska § 17 ZA. Bylo již řečeno, že advokát by měl uplynulý děj popisovat pravdivě. Samozřejmě, že

---

ČLÁNKY

---

jinou věcí je, pokud určité informace neuvede, tedy potlačí. Sdělovací prostředky však obvykle nezajímá popis reálií, příp. jen velmi stručný, ale zejména prahnou po komentářích a vyjádřeních o postupu pro futuro. Mám za to, že zde by měl advokát postupovat velmi citlivě, zejména se nedopouštět útoků vůči soudu či ostře kritických výroků na adresu protistrany a nebo dalšího účastníka řízení, tj. např. vyšetřovatele, státního zástupce, soudce atd. Jsem si vědom propastného rozdílu mezi šedou teorií a zeleným stromem života, zejména za situace, kdy je například advokát vystaven dotazům novinářů a záběrům televizních kamer poté, co skončil emočně vyjatý soudní proces. Je však podle mého názoru jednou věcí, pokud advokát prohlásí, že s výsledkem řízení je, příp. není spokojen, podá odvolání a soudu např. vytká, že se neztotožnil s jeho obhajobou, neboť svého klienta považuje za nevinného, a druhou věcí, pokud na místě a na kameru obviní soud z toho, že se dopustil hrubého justičního omylu, justiční vraždy atd. Nad rámec rozboru toho, co lze považovat za důstojné jednání je třeba připomenout, že jde i o záležitost taktiky. Advokát by měl být opatrný tam, kde jde obecně o řízení neskončené a zvláště opak v případech, kdy nebyla skončena určitá etapa řízení, např. soudní řízení v prvním stupni atd. Nejde jen o to, že přehnaně dryáčnickým způsobem komentování své pozice může takový advokát připomínat profesionálního boxera, který ještě před vstupem do ringu vyhrožuje soupeři co všechno mu udělá, ale jde i o to, že zhusta může takovýto postup jeho klientovi uškodit. Především přehnaná prezentace určitého právního názoru jako názoru nesporného, určujícího a každému myslícímu člověku jasného, může podráždit soud, neboť je mu tím fakticky podsouváno, že bude-li rozhodovat jinak, rozhoduje proti zdravému rozumu. Obdobně příliš kategorická vystoupení na adresu např. protistrany, zejména v případě, že protistranou je státní zastupitelství, vytváří ostře konfrontační atmosféru, neboť prostor státního zastupitele pro prezentaci stanoviska ve sdělovacích prostřed-

cích obvykle nebývá tak velký a namnoze s ohledem na řadu okolností se ani otevřeně vyjadřovat nemůže. To také nemusí být pro klienta zrovna výhodná pozice a nadto zvlášť divoké výpady by zřejmě mohly být interpretovány jako nedůstojné ve smyslu § 17 ZA.

Z hlediska požadavku na důstojnost advokátního stavu pak je důležité, aby projev advokáta nebyl dryáčnický, hašteřivý, a aby bylo vidět, že je profesionálně nad věcí, tj. že prezentuje své hodnocení tvrzených skutečností a své právní názory, ale nepřichází rozrhat, poplivat a zbit každého, kdo se jen křivě podívá na jeho klienta. Musí být zřejmé, že advokát vnímá soudní řízení jako proces, v němž zcela logicky jeho strany prezentují odlišná stanoviska a jde pouze o to, které z nich bude přesvědčivější a které bude soud v konečné fázi akceptovat. O nic jiného totiž ve skutečnosti v soudním řízení nejde.

Výše uvedené se nevztahuje jen na aktuální vystoupení advokáta ad hoc k určitým problémům, ale případně i na jeho autorská díla, tj. zejména články, které by v konkrétní věci publikoval ve sdělovacích prostředcích. V tomto směru je situace jednodušší, neboť jsem v poslední době nezaznamenal případ, kdy by byla redakce nějakých novin nebo časopisu ochotna zveřejnit článek, v němž advokát prezentuje a hájí výhradně svoji verzi určitých skutečností, které jsou předmětem sporu.

Jakkoli co do svého obsahu mohou být výše zmíněná vystoupení advokáta problematická, nesporné alespoň je, že jde o jeho autentické výroky nebo o jeho autorské dílo. Jen na okraj je třeba v této souvislosti připomenout, že tam, kde je advokátův projev zaznamenáván snímačem zvuku či snímačem obrazu a zvuku, tj. na magnetofon nebo videokamerou, měl by počítat s tím, že to, co bude později veřejnosti předstřeno, může být významným způsobem upraveno. To neznamená, že by cestou elektronické montáže byly advokátovi vkládány do úst výrazy, které nepoužil, ale věty mohou být určitým způsobem sestříhány a případně celý projev výrazně zkrácen. Zažil jsem nedávno trestní řízení,

---

ČLÁNKY

---

v němž byl obžalovaný stíhán pro trestní čin pomluvy, kterého se měl dopustit v rámci veřejného projevu jakožto představitel určité občanské aktivity. Obviněný se mimo jiné hájil tím, že tři věty vyslovené ve vzájemném kontextu zřejmě vylučovaly jakýkoli útok na čest dotčeného, zatímco jedna věta z tohoto kontextu vytržená a posléze odvyšovaná se zmíněné osoby mohla minimálně značně dotknout, za což ale on nemůže.

Velmi podobná pak je situace, kdy jsou výroky advokáta užity v rámci určitého textu, tj. je citován, ovšem způsobem, jaký do značné míry určuje autor článku samotného. Standardním začátkem takového děje je dotaz, zhusta telefonický, novináře na advokáta, který se může, ale vesměs netýká konkrétní advokátovy kauzy, ale určitého právního problému. Advokát na tento problém reaguje, tj. sdělí novináři svůj názor, a druhý nebo třetí den se v novinách nebo časopise objeví článek, který se problematikou zabývá a čas od času je proložen odkazem na to, co měl říci určitý advokát, event. v uvozovkách či jiným druhem písma vyznačenou citací tohoto advokáta. V této souvislosti vznikají mírně kontroverzní situace. Na rozdíl od zvukových či obrazových záznamů, které mohou být sice zkráceny, či různě sestříhány, ale to, co je vysíláno, je autentický projev advokáta, v případě takovýchto citací tomu tak být nemusí. Ze strany advokáta by tedy měla být věnována především značná pozornost přesné formulaci a měl by tam, kde může i menším zkreslením dojít k zásadnějšímu dopadu, např. by šlo o věcný či odborný nesmysl, zdůraznit tazateli, které skutečnosti jsou významné. To je jedna stránka mince. V této oblasti komunikace mezi advokátem a novinářem dochází nejčastěji ke zkreslení až do podoby, která vzbuzuje pochybnost o tom, že jde o projev důstojný advokáta, takže druhou stranou mince bývá reakce kontrolních orgánů advokacie. Ta se v první fázi projeví dopisem se žádostí, aby se advokát k uvedenému textu vyjádřil. Pokud je mi známo, tato problematika či problematika písemných projevů advokátů ve sdělovacích prostředcích vůbec, je předmětem nejrůznějších úvah a spekulací o možné míře odpovědnosti ad-

vokáta za projev, který je porušením jeho povinnosti zachovávat důstojnost advokátního stavu. Bez ohledu na kvalitu písemného projevu tam, kde jde o článek či jakýkoli jiný psaný útvar podepsaný advokátem, je zřejmé, že autorství advokáta je nesporné, samozřejmě pokud se později nezjistí, že do uvedeného článku byly prováděny redakční zásahy. V každém případě ale existuje, či by existovat měl, původní text advokáta a ten lze s výslednou podobou vždy srovnat. V případě rozhovorů, které poskytují advokáti novinářům, takovýto srovnávací materiál chybí, eventuálně – a v nejlepším případě – má záznam rozhovoru novinář, který je ale obvykle smaže dřív, než se orgány advokacie začnou věcí zásadnějším způsobem zabývat. V této souvislosti se objevil požadavek na to, aby advokáti vyžadovali autorizaci takovýchto rozhovorů. Domnívám se, že jde o požadavek naprosto neodůvodněný a kromě toho i ne zcela rozumný.

Pokud hledíme na zájmy advokacie z širšího slova smyslu, pak je jistě jejím zájmem i to, že názory příslušníků její komunity jsou natolik významné, aby se o ně sdělovací prostředky zajímaly a aby je publikovaly. Jistě to stavu advokacie přináší vážnost, samozřejmě s výjimkami, které ale nejsou podstatné. Je tedy jistě žádoucí, aby advokát odpověděl novináři co možná nejlépe, ale vnímáno z hlediska novináře také co možná nejoperativněji. Stručné dotazy s žádostí o zodpovězení či vysvětlení určité odborné otázky nebo komentování určitého obecného problému jsou obvykle urgentní do té míry, že pokud ne již druhý den, tak zcela jistě den následující má komentář k uvedenému problému vyjít. Pokud si advokát za této situace vyžádá autorizaci svých projevů, které do zmíněného článku či komentáře novinář přeneše, pak je tato operativnost v podstatě ve všech případech vyloučena a novinář nemůže mít o názor advokáta zájem, takže si bude muset hledat odpověď někde jinde. V úplných důsledcích by to vedlo k tomu, že v celé řadě případů se prostě advokáti vyjadřovat nebudou a tuto funkci komentátorů převzou právníci jiných profesí.

ČLÁNKY

Z pohledu novináře pak je takovýto požadavek minimálně velmi problematický, protože již sám požadavek k autorizaci je požadavkem na to, aby advokát schválil něco, čeho je autorem. V tomto případě ale není autorem předmětného komentáře, ale pouze to, co řekl novináři, je ve větším či menším rozsahu v uvedeném článku použito, popř. citováno. Není sporu o tom, že věta či tři věty advokáta na určité téma, byť byly sebeoriginálnější a sebegeniálnější, nejsou autorským dílem a z tohoto pohledu také není třeba dohlížet na to, aby toto autorské dílo bylo přeneseno v adekvátní podobě do zmíněného článku. Je jistě nepřijemné, pokud novinář zkreslí obsah toho, co mu advokát sdělil nebo jej dokonce nepřesně cituje. Obranou advokáta v této věci je jednak sdělovat své myšlenky co možná nejsrozumitelnější formou (jak jsem výše uvedl), zdůraznit kritické pasáže toho, co je sdělováno a jednak tam, kde jde o novináře, u kterého jsou již nedobré zkušenosti s komolením či záměrným zkreslováním takovýchto vysvětlení, odmítnout další komunikaci. Jistým zjednodušením tohoto problému je aktuální možnost komunikovat pomocí e-mailu, která může v podstatě nahradit telefonický rozhovor. Proto lze doporučit dohodnout s novinářem, že odpověď bude poskytnuta třeba i obratem, ale kde je to jen trochu možné prostřednictvím e-mailu. Tím ale není problém autorizace zcela vyřešen.

Požadavek na autorizaci takovýchto odpovědí, který se v rámci advokacie objevil, je však nedůvodný i z hlediska standardního odpovědnostního vztahu. Advokát nepochybně odpovídá za to, co skutečně učinil a co může ve svých důsledcích vést ke snížení důstojnosti advokátního stavu. Tedy za své výroky či jiné projevy. Zcela určitě nemůže odpovídat za to, jakým způsobem je jeho výrok interpretován. Problém se tedy posouvá z věcné roviny do roviny procesní a případná autorizace (resp. e-mail apod.) tedy není ničím jiným než předchozím zajištěním důkazu o tom, co advokát skutečně řekl oproti tomu, co bylo následně reprodukováno. Je jistě výhodné, pokud advokát takovýmto důkazem disponuje,

ale na druhé straně není možné na něm zajištění takového důkazu požadovat s poukazem, že jde o jeho povinnost v souvislosti s povinností jednat tak, aby nesnížil důstojnost advokátního stavu. V podstatě by se tím po advokátovi chtělo, aby jednak důstojnost advokátního stavu nesnižoval a jednak, aby dohlédl, aby tak nečinil někdo jiný, např. komolením jeho výroků. To však je z obecného hlediska naprosto nemožné a spekulace o případné povinnosti advokáta autorizovat vše, co vysloví ve vztahu k sdělovacím prostředkům, považují za neuvážené a nedůvodné.

Ve skoro již komické situaci se advokát ocitá ve chvíli, kdy je objektem určité informace, aniž k jejímu vzniku konkrétním a bezprostředním způsobem přispěl, tj. aniž se na ní podílel, byť jen několika větami. Mnohdy jsou totiž advokáti zmiňováni obecným odkazem anebo jsou zmiňovány konkrétně jejich případy, aniž by se o tuto „poctu“ dotčený jakýmkoli způsobem přičinil. Může pak dojít k situacím smíšeným, tj. určitému tématu je věnován v novinách větší rozsah, přičemž v rámci tohoto vyhrazeného prostoru jsou jednak zveřejněny rozhovory s advokátem nebo s advokáty a dále redakční komentář. V minulosti takový případ nastal a způsobil poměrně značný rozruch, neboť v rámci celkem nevinných rozhovorů s advokáty byl zveřejněn redakční komentář a zejména titulek, označující advokáty, tuším, za špičkové, renomované apod.

Problém vznikl proto, že označení těchto advokátů bylo některými kolegy interpretováno jako nedůstojné, nadto porušující soutěžní pravidla a u zmíněných advokátů bylo zjišťováno, nakolik si byli vědomi, v jakém kontextu rozhovor s nimi vyjde. Domnívám se, že tam, kde nejde o vysloveně obskurní časopis, nepřisluší advokátovi zjišťovat, v jakém kontextu bude rozhovor s ním zveřejněn. Jsem dokonce přesvědčen, že výkon advokacie je svým způsobem povolání veřejné anebo se jím může stát ve chvíli, kdy advokát poskytuje službu ve věci, která je předmětem veřejného zájmu. Měl by s tím počítat a součástí tohoto kalkulu by mělo být i vědomí, že pokud se na něj novináři obrátí, a pokud k tomu klient dá

ČLÁNKY

---

souhlas, měl by s nimi volným způsobem komunikovat a případně by s nimi měl komunikovat i na obecnější témata, než je pouze tato konkrétní kauza. Obavy z toho, zda snad článek nevyjde v nevhodném kontextu, jsou v řadě případů vnímány jako netaktní nebo dokonce urážlivé. Je ostatně nedůstojné i to, k čemu se čas od času je nutno uchýlovat, totiž k zdvořilé žádosti, aby k případnému článku nebyl připojován dramatický komentář pokud jde o kvality zmíněného advokáta, s dovětkem „nebo mě kolegové sežerou“. Na adresu těch, které obdobné články znepokojují, je pak třeba říci, že je prakticky vyloučeno, aby některý advokát si dlouhodobě nekalými prostředky zajišťoval publicitu, tj. např. korumpoval novináře, či si je získával jiným způsobem. To, že novináři o určitou kauzu či určitého advokáta projeví zájem, je věc do určité míry náhody, do určité míry samozřejmě povahy věci jako takové, ale podle mých zkušeností se tomu nedá nijak pomoci, a jen obtížně se tomu lze vyhnout. V každém případě však již do této oblasti nemůže dopadat ustanovení § 17 ZA, protože zde už advokát nekoná, lhotejno zda při výkonu advokacie či jinak.

Zmíněné komické situace nastávají, když po takovém článku či sérii článků, v níž je advokát jen pasivním prvkem, se dostaví dopis kontrolní rady s obligátní výzvou – „vyjádřete se“. Přitom je na první pohled zřejmé, že advokát nemá k čemu se vyjádřit, pokud by snad nešlo o placenou inzerci, což je však zřejmé i bez vyjadřování. Mně osobně se naposledy této výzvy dostalo v souvislosti s článkem v jakémsi pro mne zcela neznámém časopise. Tématem článku bylo vězeň-

ství a bez pro mne pochopitelné souvislosti byla na závěr uvedená jména asi osmi advokátů s poznámkou: „Dostanete-li se do malérů, tihle advokáti Vás vytáhnou.“ Při nejlepší vůli jsem nemohl v této věci zaujmout žádné konkrétní stanovisko a po pravdě řečeno jsem nechápal, k čemu se mám vyjadřovat.

S výjimkami v článku uvedenými, které se týkají projevů v rámci profese, jsem za uplynulých deset let nezaznamenal jediný případ pokusu hodnotit věcný obsah veřejného vystoupení či publicistické činnosti advokáta z hlediska jeho důstojnosti. Přitom se advokáti angažují nejrůznějšími způsoby a tomu odpovídají i jejich veřejné projevy. To dohromady znamená, že ZA nepředstavuje žádné faktické omezení svobody projevu advokátů. Znamená to ale také, že dosud nedošlo ke konfrontaci tvrzení o projevu advokáta, které snižuje vážnost advokáta, s jeho případnou obhajobou, poukazující na právo svobody projevu, případně namítající, že projev nesouvisel s výkonem advokacie. V jediném a již zmíněném případě nebyla souvislost urážlivého projevu advokáta a výkonu advokacie shledána. Nejde jistě o precedent, ale jako signál by to mělo být vnímáno. Úprava ZA tak, aby ukládal povinnost chovat se důstojným způsobem i tam, kde evidentně nejde o výkon advokacie, obdobně jako to zákon ukládá soudcům, by jistě byla možná a lze důvodně předpokládat, že by se tím existující svoboda projevu advokátů nijak nezmenšila. To je však problém de lege ferenda.

Autor je advokátem v Praze.

ČLÁNKY

K OTÁZCE PROMLČENÍ NÁROKU NA ODMĚNU ADVOKÁTA ZA POSKYTNUTÉ PRÁVNÍ SLUŽBY (k diskusi)

Prof. JUDr. FRANTIŠEK ZOULÍK, CSc.

Promlčecí doba ohledně nároku advokáta na odměnu za právní služby není upravena žádným zvláštním ustanovením. Platí zde tedy obecná promlčecí doba upravená jednak v § 101 obč. zák., jednak v § 391 a § 397 obch. zák. Uvedená ustanovení se použijí pro smlouvu příkazní, popř. pro smlouvu o dílo podle obč. zák., nebo pro smlouvu mandátní podle obch. zák. (smlouva o dílo podle obch. zák. nepřipadá v úvahu, protože vzhledem k ustanovení § 536 odst. 2 by muselo jít o dílo hmotné povahy).

Občanský zákoník a obchodní zákoník se liší v úpravě délky promlčecí doby; podle obč. zák. jde o dobu tříletou (§ 101) a podle obch. zák. o dobu čtyřletou. Počátek promlčecí doby je však v obou případech upraven v podstatě shodně, a to tak, že promlčecí doba začíná běžet ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé; tím se rozumí den, kdy již mohla být podána žaloba u soudu (*actio nata*). Z hlediska této úpravy lze o počátku běhu promlčecí doby nároku na zaplacení odměny advokáta uvést následující:

1) Vzhledem ke smluvní svobodě bude i pro počátek běhu promlčecí doby prioritní výslovné ujednání ve smlouvě; jestliže je ve smlouvě ujednán den splatnosti, začíná promlčecí doba běžet následujícího dne. Pokud bylo plnění odměny rozloženo na splátky, běží pro každou ze splátek samostatná promlčecí doba, pokud se nesplněním jedné ze splátek nestane splatným celý závazek (srov. § 103 o. z. a § 392 odst. 2 obch. zák.). Pro sjednanou zálohu však samostatná promlčecí doba neběží; záloha totiž nemá povahu plnění a její nesložení je sankcionováno jinak (např. možností odstoupit od smlouvy).

2) V případě, že smlouva nemá výslovné ujednání o splatnosti, je třeba mít za to, že promlčecí

doba začíná běžet dnem, který následuje po skončení činnosti, k níž byl advokát povinen. Obchodní zákoník to stanoví výslovně v § 571 odst. 2; u obč. zákoníku to lze vyvodit z § 730 odst. 2, neboť toto ustanovení zřejmě počítá se skončenou činností. Skončení činnosti znamená provedení posledního úkonu, pokud úkony právní služby na sebe navazují (např. při zastupování v řízení před státními orgány). Pokud tomu tak není, může jít i o provedení jednotlivého nebo jednotlivých úkonů. Při posuzování návaznosti úkonů je třeba posuzovat každé řízení zvláště, i když spolu souvisí (zvláště je třeba posuzovat např. odměny za řízení nalézací a samostatně za řízení exekuční).

Jestliže smlouva, na jejímž základě je poskytována právní pomoc, skončí předčasně, např. odstoupením od smlouvy, začíná promlčecí doba nároku na odměnu za dosud vykonanou činnost běžet dnem následujícím po skončení smluvního vztahu. Začátek běhu promlčecí doby nároku na odměnu je tedy ve všech těchto případech dán objektivně, takže nezáleží na tom, zda a kdy je advokát vůči klientovi vyčísлил, urgoval apod.

3) Zvláštní problematiku představuje tzv. paušální odměna, sjednávaná za všechny činnosti (úkony) provedené v určitém časovém období bez ohledu, zda mezi sebou souvisí, popř. zda návaznost nepřesahuje do dalšího období. Je pravděpodobné, že ve většině těchto případů bude výslovně ujednána i splatnost odměny (viz bod 1). V případech, kdy tomu tak nebude, je třeba nárok na paušální odměnu za sjednané časové období považovat za samostatný dílčí nárok a promlčecí doba začíná běžet dnem následujícím po skončení každého období, na něž byla sjednána paušální odměna (srov. např. § 392 odst. 2 obch. zák.).

ČLÁNKY

---

4) Na povinnosti klienta zaplatit advokátovi odměnu a na promlčení tohoto nároku nic nemění okolnost, že soud přisoudil náhradu celé nebo části odměny (tzv. přísudek), a nebo že se celou nebo část odměny zavázala zaplatit protistrana. V obou případech je pro posouzení odměny a jejího promlčení rozhodující vztah mezi advokátem a klientem. Přísudek soudu, popř. závazek protistrany, je plněním, na něž má nárok klient. Na tom nic nemění ani okolnost, že soud určí, aby náhrada nákladů řízení byla plněna advokátovi, neboť jde o určení způsobu plnění, nikoliv o změnu subjektů (podle procesního práva má na náhradu právo jen sám účastník). Proto přísudek soudu, popř. závazek protistrany nemění nic na splatnosti odměny a na počátku běhu promlčecí doby, ledaže by v důsledku těchto okolností došlo ke zvláštnímu ujednání mezi advokátem a klientem o odkladu nebo podmínkách splatnosti.

5) Samostatnou problematiku – odlišnou od splatnosti a promlčení odměny – představuje splatnost a promlčení náhrady nákladů, které advokát vynaložil ve věci klienta (§ 22 odst. 2 ZA, § 2 vyhl. č. 177/1996 Sb., advokátní tarif). Svou hmotněprávní povahou jsou tyto náklady plněním za jiného podle § 454 o. z., tedy nárokem z bez-

důvodného obohacení. Pro tyto nároky jsou stanoveny zvláštní promlčecí doby v § 107 o. z., a to promlčecí doba objektivní a subjektivní. Objektivní promlčecí doba (tříletá) začíná běžet ode dne, kdy advokát náklad vynaložil. Subjektivní promlčecí doba (dvouletá) začíná běžet ode dne, kdy jeho náhradu vyúčtoval (od té doby je nepochybná znalost rozsahu nároku). Obchodní zákoník bezdůvodné obohacení a jeho promlčení neupravuje.

Autor je učitelem na Právnické fakultě UK v Praze a advokátem.

Poznámka redakce: Novela tr. řádu zavedla s účinností od 1. 1. 2002 jednoletou prekluzivní lhůtu pro uplatnění nároku soudem ustanoveného obhájce na odměnu a náhradu hotových výdajů. Lhůta počíná běžet ode dne, kdy se obhájce dozvěděl, že povinnost obhajoby skončila (§ 151 odst. 2 tr. ř.). Obdobně to platí i o odměně a náhradě hotových výdajů soudem ustanoveného advokáta – zmocněnce poškozeného (§ 151 odst. 5 tr. ř.). K ustanovení advokáta zmocněncem poškozeného srov. § 51a tr. ř.

OCHRANNÁ ZNÁMKA „ADVOKÁT“

JUDr. JAN MATĚJKA

Soutěžní vztahy mezi advokáty je citlivé téma a vážné případy vybočení z rámce pravidel, která chování advokátů upravují, jsou posuzovány příslušnými orgány advokacie a sledovány advokátní veřejností. Jde o případy nevhodné prezentace v médiích, nepřipustné inzerce, reklamy atd. Je zajímavé sledovat tuto problematiku i z hlediska určitých trendů, zda je totiž pozorovatelná určitá tendence v naší zemi nebo i jinde v Evropě ke zpřísňování (zužování) kritérií např. pro vlastní prezentaci nebo právě naopak.

V nedávné době se vyskytl nový fenomén v této oblasti, kterým je přihlašování ochranných známek „advokát“ nebo jeho jazykových mutací, a to advokáty nebo advokátními koncipienty. O co vlastně jde.

V České republice získává majitel ochranné známky registrované u Úřadu průmyslového vlastnictví právo monopolního užívání tohoto označení v souvislosti s jeho výrobky nebo jim poskytovanými službami. Ve sledovaných případech je přihlašovatelem ochranné známky ve

ČLÁNKY

znění „advokát“ (nebo jazykové mutace) advokát zapsaný v seznamu advokátů ČAK nebo koncipient zapsaný v seznamu koncipientů tamtéž. Rozdělme si problematiku na případy, kdy o zápis ochranné známky „advokát“ žádá advokát nebo koncipient, (a) pro ochranu **výrobků** ve třídách 1–34 mezinárodního třídění výrobků a služeb a (b) pro ochranu **služeb** ve třídách 35–42.

Ad a)

Budiž řečeno úvodem, že neadvokátovi by šlo, podle názoru Úřadu průmyslového vlastnictví (dále jen „ÚPV“), těžko bránit, aby si zapsal ochrannou známku „advokát“ pro výrobky ve zbožových třídách, zřejmě s výjimkou tř. 33 (alkoholické nápoje), neboť zde by mohlo být takové označení považováno za generické [vyhláška č. 335/1997 Sb. § 18 odst. 1 písm. c)].

Zcela jiná je však podle našeho názoru situace, když je přihlašovatel takové ochranné známky advokát nebo koncipient. Zákon o ochranných známkách č. 137/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, uvádí v ustanovení § 4 odst. 2, že přihlášku ochranné známky může podat fyzická nebo právnická osoba pro výrobky a služby, které jsou k datu podání přihlášky předmětem jejího podnikání (jiná je otázka, do jaké míry ÚPV tuto okolnost zkoumá). Znamená to tedy, že advokát by musel mít určité podnikatelské oprávnění k provádění výrobní činnosti, jejímž výsledkem je výrobek, který má být chráněn ochrannou známkou. Je známo, že možnosti mimoadvokátní podnikatelské činnosti advokátů jsou velmi omezené. V intencích § 9 odst. 1 písm. a) zákona o advokacii se omezuje v podstatě na činnost vysokoškolského učitele. Ve sledovaných případech však advokáti nebo koncipienti přihlašují ochranné známky pro výrobu nebo prodej osobních vozidel, plnicích per, alkoholických nebo nealkoholických nápojů, tabáku, elektrických signalizátorů, map, fotografií, rybářských potřeb atd. Mám zato, že není možné, aby advokát nebo advokátní koncipient současně s praxí vykonávali shora uvedené činnosti. Pokud je vykonávají, je to důvod k pozastavení výkonu advokacie, a pokud mimoadvokátní podnikatelskou činnost ne-

vykonávají, respektive nevykonávali v době podání přihlášky, a jako advokát nebo koncipient je legálně vykonávat nemohl, je to důvod k výmazu ochranné známky.

Ad b)

Druhá skupina případů se týká věcí, kde o zápis ochranné známky „advokát“ žádá advokát nebo advokátní koncipient pro ochranu **služeb** ve třídách 35–42 mezinárodního třídění výrobků a služeb. Zde budiž řečeno, že takovéto ochranné známky, a to je i názor ÚPV, by nemohly být zapsány vůbec. Takovéto známky jsou popisné, pokud mají určitý vztah k výkonu advokacie a ty, u kterých tento vztah chybí, jsou klamavé. Tato zásada nepochybně dopadá i na přihlášky, které podali advokáti nebo advokátní koncipienti.

Uvádím existující přihlášky podané advokátem (advokátním koncipientem) mimo jiné pro následující služby:

„Vydavatelství knih a časopisů i novin, vydavatelství CD-nosičů, vydavatelství internetových stránek, pořádání školení, realitní kancelář, odhady nemovitostí, úschova cenných papírů a cenností, agentury pro vymáhání pohledávek, služby právní, účetní, služeb advokátů a notářů a služeb poskytovaných soudu a prokuratuře, vězeňské službě, agenturní, bezpečnostní a detektivní služby, porady a rešerše týkající se zmizelých osob, správa autorských práv, znalecké posudky, soudní a právnícké atd.“

Rozsah přihlášených služeb je udivující. Podle něho by oprávněný subjekt, tj. vlastník známky, což je v daném případě fyzická osoba – advokát, provozoval současně činnost notáře, znalce, poskytoval by služby i soudu, prokuratuře, vězeňské službě atd. Tento advokát, policista, detektiv, notář atd. by byl schopen pokrýt celou oblast justice a nejen jí, prakticky sám. Tato situace by mohla být úsměvná, kdyby nebyla myšlena vážně a kdyby takovéto přihlášky ochranných známek skutečně neexistovaly.

Tady se dostáváme k dalšímu a možná nejzávažnějšímu aspektu celé věci, a to je aspekt etický.

ČLÁNKY

Nejmenovaní kolegové – advokáti se pokoušejí monopolizovat pro sebe označení celé profese, kde navíc toto označení je zákonný termin, který je definován zákonem o advokacii. Takovéto jednání je v rozporu s platným právem, ale krajně nekolegiální a neetické, a to jednak ve vztahu k ostatní advokátní veřejnosti, ale zejména také ke klientům, kteří mohou být dezorientováni, neboť se zaměňuje, co je vlastní náplní činnosti advokáta.

Není třeba zdůrazňovat, že ani přihlášky ochranných známek pro alkohol, tabák, rybářské potřeby atd., pokud je podává advokát, rozhodně nepřispívají ke zvýšení důstojnosti advokátního stavu a ve svých důsledcích poškozují advokacii jako celek.

Myslím, že lze doporučit kolegům, kteří také nebo podobné ochranné známky přihlásili, aby se zamysleli nad tímto krokem a vzali své přihlášky zpět.

Vážnosti advokacie by rozhodně neprospělo, pokud by začaly probíhat v těchto věcech spory ať už před ÚPV nebo před soudy.

Bude samozřejmě na orgánech advokacie, aby zvážily, do jaké míry byl porušen zákon o advokacii, případně stavovské předpisy a posoudily možnost eventuálních kárných postihů.

Autor je advokátem v Praze.

PLNÁ MOC UDĚLENÁ VÍCE ZMOCNĚNCŮM

JUDr. STANISLAV MYSLIL, CSc.

Plné moci, udělované zahraničními osobami českým advokátům, jsou často formulovány podle zvyklostí v zahraničí tak, že zmocnitel ustanovuje XY, advokáta, **a/nebo** VZ, advokáta, aby mu udělil procesní plnou moc nebo plnou moc pro určité úkony. Takové plné moci nejsou někdy uznávány českými soudy, hlavně Rejstříkovými soudy, s odůvodněním, že zmocňuje současně dva advokáty k zastoupení navrhovatele, a to i v případě, že návrh je podán a podepsán jen jedním ze dvou advokátů v plné moci uvedených, což je údajně v rozporu s § 24 odst. 1, poslední věta, o. s. ř.

Zmíněná plná moc se přitom opírá o hmotně-právní ustanovení v § 31, odst. 3 obč. zák., podle něhož „Plnou moc lze udělit i několika zmocněncům společně. Není-li v plné moci udělené několika zmocněncům určeno jinak, musí jednat všichni společně.“ Podle ustáleného výkladu společné jednání znamená, že právní úkon musí provést všichni zástupci (nikoliv jen některý z nich). Vyžaduje se obsahově stejný projev vůle všemi zmocněnci a teprve jejich společné jed-

nání vyvolává právní účinky zastoupení. V kolektivní plné moci však zmocnitel může udělit oprávnění jednat samostatně jednomu nebo více zmocněncům zároveň (JUDr. J. Bičovský, JUDr. M. Holub, Občanský zákoník, poznámkové vydání s judikaturou, Praha 1995, str. 50).

V procesním právu v cit. § 24, odst. 1 o. s. ř. je však ustanovení, že „v téže věci může mít účastník současně jen jednoho zvoleného zástupce“, zatímco v jiných řízeních a občansko-právních úkonech může mít zmocnitel i několik zmocněnců, kteří jednají všichni společně, není-li v plné moci určeno jinak. Pokud je to advokát, ten je podle § 25, odst. 2 o. s. ř. oprávněn dát se zastupovat jiným advokátem, popř. advokátním koncipientem nebo svým zaměstnancem jako dalším zástupcem.

Z tohoto hlediska tedy podle platného zákona plná moc pro soudní řízení, ve které budou jmenováni dva zmocněnci, by skutečně podle § 24, odst. 1 o. s. ř. nebyla platná. Podle § 28 odst. 3 o. s. ř. dokonce zvolili si účastník jiného zástupce, platí, že tím také vypověděl plnou moc

---

ČLÁNKY

---

dosavadnímu zástupci. Bylo dokonce i judikováno, že procesní plná moc udělená současně dvěma advokátům je neplatná. Účastníka řízení, který takovou plnou moc soudu předloží, je nutno o nepřipustnosti zastoupení více advokáty současně poučit a vyzvat jej, aby si pro řízení zvolil jen jediného zástupce a toto zastoupení aby osvědčil novou plnou mocí (Bureš/Drápal/Mazanec: Občanský soudní řád, komentář 5. vydání, 2001, str. 99/97 s odvoláním na Soudní judikaturu 36/97).

To však neplatí, pokud plná moc je formulována tak, že zmocnitel ustanovuje svým zmocněncem XY **nebo** VZ, nikoliv oba současně. Nejde tedy o plnou moc udělenou současně dvěma zmocněncům. Taková formulace může mít praktický význam pro velké advokátní kanceláře, kde se záležitost může ujmout z různých důvodů jen jeden ze jmenovaných zmocněnců, nebo jde o řízení, které hrozí mnohaletými průtahy a je zde již z vůle zmocnitele druhý konkrétně jmenovaný zmocněnec pro případ, že první zmocněnec z jakéhokoli důvodu v soudním řízení již nemůže zastupovat anebo nejde o advokáta a v plné moci není uvedeno, že je výslovně oprávněn podle plné moci udělit plnou moc jiné osobě.

Podmínkou ovšem je, že v soudním řízení podává žalobu, vyjádření k žalobě, odvolání a činí jiné procesní úkony jen jeden ze jmenovaných zmocněnců. Pak by plná moc, formulovaná, pokud jde o jmenování zmocněnce, jako alternativní slovem „nebo“, neměla být soudem odmítnána, neboť neodporuje ustanovení § 24, odst. 1 o. s. ř., druhá věta, že v téže věci může mít účastník současně jen jednoho zvoleného zástupce. Tato druhá věta navazuje na větu první, že „účastník se může dát v řízení zastupovat zástupcem, jež si zvolí.“ Jde tedy o zástupce činného v řízení a nikoli jen ustanoveného abstraktně. Řízení je zahájeno podáním návrhu, a poté je vedeno dalšími úkony podle o. s. ř., zejména § 79, § 80 a § 95 a násl. Teprve v té době jde o řízení, v němž je účastník zastoupen zástupcem, jehož si zvolil a teprve v té době může v tomto řízení mít účastník jen jednoho zástupce. Podává-li tedy návrh jeden ze dvou alternativně jmenovaných

zmocněnců a ten činí za účastníka procesní úkony, nejde o zastoupení dvěma zástupci.

Jinak rozpor mezi § 31 odst. 3 obč. zák. a § 24 odst. 1 o. s. ř. není přesvědčivě odůvodněn. Občanskoprávní vztahy jsou mnohem širší než je občanské soudní řízení, resp. v občanském soudním řízení se řeší jen malá část občanskoprávních vztahů, a to ještě většinou až v pozdějším stadiu. Pokud nedojde k zahájení soudního řízení, může mít tedy účastník více zmocněnců, ale od jeho zahájení již jen jednoho. To může snad usnadňovat situaci soudu, ale ztěžovat ji účastníkovi.

Navíc je ustanovení § 24 odst. 1 o. s. ř. již překonané, neboť složitost a komplexnost některých např. obchodních sporů vyžaduje třeba více specialistů. Je překonané také při mezinárodním srovnání, kdy např. v německém Zivilprozessordnung (o. s. ř.) je výslovně v § 84 uvedeno, že účastníka je oprávněno zastupovat více zmocněnců jak společně, tak jednotlivě.

V anglosaském právním systému je pak obvyklé, že právním zastoupením se pověřuje advokátní kancelář a nikoliv jen jeden z jejích často mnoha členů. Podání soudu se tedy podepisují např. Slaughter and May, Londýn, a připojí se podpis jednoho ze společníků. To umožňuje značnou flexibilitu v zastupování a soud nemá problémy s doručováním písemností, neboť je doručuje na adresu kanceláře.

To je možné dokonce i v Rakousku, k jehož právní úpravě a praxi se zase právem často vracíme. V praxi klient pověří advokátní kancelář, která uvádí seznam svých advokátů a z nich může pak zastupovat kdokoliv. U soudu mohou být i dva advokáti, když soudu sdělí, kdo z nich za klienta právě jedná.

V rozhodčím řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR v Praze se kromě účastníkem jmenovaného zmocněnce připouští v praxi i další zmocnění dalším zmocněncem, ačkoliv zák. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů ani Řád tohoto Rozhodčího soudu o zastoupení žádné ustanovení nemá a podle § 44 cit. zák. se

---

Č L Á N K Y

---

použiji pro řízení před Rozhodčím soudem obdobně ustanovení o. s. ř.

De lege ferenda by tedy bylo vhodné uvažovat i o novelizaci § 24 odst. 1 o. s. ř. a do té doby v praxi tolerovat větší flexibilitu při jmeno-

vání alternativních zmocněnců v občanském soudním řízení, zejména u Rejstříkových soudů, kde jde většinou o řízení nesporné.

Autor je advokátem v Praze.

ROZSUDEK NA ZÁKLADĚ FIKCE UZNÁNÍ NÁROKU PODLE USTANOVENÍ § 114b o. s. ř.

Prof. JUDr. JOSEF MACUR

ÚVOD

Obsáhla novela č. 30/2000 Sb. k občanskému soudnímu řádu, která nabyla účinnosti dnem 1. 1. 2001, obsahuje v rámci realizace úsilí zákonodárce o účinnější urychlování řízení zcela nový, dosud nikde neuplatňovaný institut rozsudku vydávaného na základě fikce uznání nároku. Podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, může předseda senátu místo výzvy adresované žalovanému, aby se ve věci písemně vyjádřil a předložil soudu listinné důkazy [§ 114a odst. 2 písm. a) o. s. ř.], anebo nebylo-li této výzvě řádně a včas vyhověno, usnesením uložit žalovanému, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu. Ke svému vyjádření má žalovaný připojit listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označit důkazy k prokázání svých tvrzení. Ke splnění tohoto požadavku soud určí žalovanému lhůtu, která nesmí být kratší než 30 dnů. Novela vymezuje věci, v nichž takový postup nepřipouští, jako jsou věci, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1, 2 o. s. ř.), a věci uvedené v ustanovení § 118b a § 120 odst. 2 o. s. ř. Vedle dalších podrobností tohoto postupu soudu (§ 114b odst. 2, 3, 4 o. s. ř.) je důležité především ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř., podle něhož, jestliže se žalovaný bez váž-

ného důvodu na výzvu soudu podle odstavce 1 včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3 o. s. ř.) musí být poučen.

Podle nejnovějšího, posledního komentáře k o. s. ř. se na straně 397, bod 7, výslovně uvádí, že na základě ustanovení § 114b odst. 5 nastává fikce, podle níž žalovaný, který zůstává v řízení nečinný, uznává nárok uplatňovaný proti němu žalobou; na tomto základě pak soud rozhodne a žalobě vyhová rozsudkem pro uznání. Rozsudek pro uznání není považován za sankci; jeho účelem, jak se uvádí, je prostě řešení případu, jestliže se žalovaný k věci nevyjádří.

Nový procesní institut vydání rozsudku na základě fikce uznání nároku zasluhuje hlubší rozbor.

FIKCE UZNÁNÍ NÁROKU Z HLEDISKA TEORIE CIVILNÍHO PROCESU

Pro civilní proces jsou charakteristické jeho základní rysy, které jej odlišují od jiných procesů (od jiných právních řízení) a jsou východiskem celé jeho institucionální výstavby. V tomto směru se uplatňuje zejména zásada dispoziční a zásada projednací. I když mají k sobě poměrně blízko, existují mezi nimi také podstatné rozdíly.

ČLÁNKY

Zásada dispoziční vyjadřuje úzký funkcionální vztah mezi soukromým právem hmotným a veřejným občanským právem procesním. Smysl a účel civilního procesu spočívá především v tom, že slouží hmotnému právu, resp. že poskytuje ochranu subjektivním soukromým právům. Bez tohoto funkčního vztahu k právu hmotnému by civilní proces v podstatě ztratil všechny svůj význam. Vzhledem k úzkým vazbám mezi občanským právem hmotným a procesním musí se základní charakter soukromého práva, spočívající v dispoziční autonomii, volnosti a svobodě nositelů subjektivních hmotných práv, přiměřeně promítat do oblasti práva procesního, což je zajišťováno zásadou dispoziční, ovládající civilní proces. Tak jako nositel subjektivního soukromého práva není povinen např. žádat zpět poskytnutou půjčku nebo úhradu škody, kterou mu jiný subjekt způsobil, tak není také povinen podat žalobu o vrácení půjčky, žalobu o náhradu škody apod. To znamená, že civilní proces umožňuje procesním stranám, aby v souladu se zásadou dispoziční svobodně nakládaly jak řízením (zákonnými prostředky soudní ochrany), tak předmětem řízení (soudně uplatněným nárokem). Procesní práva, vyplývající ze zásady dispoziční, mohou být realizována pouze na základě procesních právních úkonů, vyhrazených výlučně nositeli těchto práv, který je může vědomě a záměrně uplatňovat sám, anebo prostřednictvím osoby, kterou k tomu zmocnil. Z povahy dispozičních procesních úkonů vyplývá, že nemohou být obsahem právní fikce. Nemůže být stanovena např. fikce, že někdo podal žalobu, ačkoliv ji nepodal, že ji vzal zpět, ačkoliv tak neučinil, anebo že uzavřel smír, ač k jednání o něm nepřistoupil a žádný smír nehodlal uzavřít. Stejnou právní povahu dispozičního právního úkonu, tedy úkonu, na němž se jedná osoba záměrně podílí svou jednoznačně projevenou vůlí, má také uznání nároku, popřípadě vzdání se nároku (pokud tento institut některé právní řády uznávají). Uznání nároku nespočívá v tom, že procesní strana uznává existenci skutkových okolností, na nichž druhá strana zakládá svůj nárok uplatňovaný proti žalovanému, ale znamená uznání soukromoprávního závazku

(povinnost) vůči žalované straně formou vědomého, výslovného a nezastupitelného projevu vůle (procesního úkonu), který se vztahuje na předmět projednávaného sporu. Lze tedy usuzovat, že právní konstrukce fikce uznání nároku je v rozporu s povahou civilního procesu a snad je možné i uvažovat o tom, zda takto koncipovaný procesní institut neodporuje požadavku spravedlivého procesu podle čl. 6 odst. 1 Evropské Úmluvy o lidských právech a základních svobodách. Dispoziční procesní úkon se nemůže stát obsahem právní fikce, aniž by tím byla porušena zásada dispoziční, na níž je vybudován civilní proces.

Zásada projednací se vztahuje na zjišťování, vysvětlování a objasňování skutkového stavu, důležitého pro posouzení a rozhodnutí věci. Do této zásady se v jistém smyslu rovněž promítá dispoziční volnost subjektů soukromoprávních vztahů. Strany mohou svobodně a volně vybírat a uplatňovat zákonné prostředky náležitého zjišťování skutkového stavu. Za jeho dokonalé zjištění nesou i procesní odpovědnost ve formě břemena tvrzení, břemena důkazního, břemena substancování atd.

Jestliže však zásada dispoziční poskytuje stranám právo disponovat řízením a předmětem řízení, zásada projednací nedovoluje stranám, aby disponovaly skutkovým stavem. Ten je totiž objektivně dán již před procesem a nezávisle na procesu. Základním úkolem soudce je jeho povinnost, aby objektivně a úplně zjistil skutkový stav na základě skutkového materiálu, který podle zásady projednací mají vnést do řízení procesní strany. Předmětem hodnocení důkazů soudem nejsou pouze údaje zjištěné za pomoci „klasických“ důkazních prostředků (výsledkem svědků, posudky znalců, zjištěním obsahu listin atd.), ale všechno, co může blíže objasnit skutkové okolnosti případu, tedy také např. procesní chování stran, jejich aktivitu nebo naopak liknavost při navrhování důkazů, účast na jednání atd.

Závěr, že stranám není dovoleno volně disponovat skutkovým stavem, který musí být objektivně, pravdivě zjištěn soudem, nebyl vždycky samozřejmý. Naopak, alespoň ve středoevrop-

---

ČLÁNKY

---

ských zemích bylo téměř do konce devatenáctého století obecně uznáváno, že skutkový stav, z něhož soud vychází ve svém rozsudku, určují procesní strany svou procesní činností. Podle tohoto názoru, formulovaného celou řadou významných procesualistů, strany mohou disponovat v řízení nejen svými právy, ale také skutečnostmi a každá strana má právo na „svůj“ skutkový stav. Výsledný skutkový stav, na němž soud zakládá své rozhodnutí, nebyl považován za souhrn objektivních poznatků o skutečnostech vnějšího světa, ale za zvláštní konstrukci, vyplývající z procesní činnosti stran, která podle zásady formální pravdy může, ale také nemusí odpovídat reálné skutečnosti. Zásada projednací podle uvedených názorů upravovala nakládání skutkovým stavem procesními stranami. Skutkový stav, který po skončení řízení musí soud položit za základ svého rozhodnutí, byl považován za výsledek subjektivních záměrů v procesní činnosti stran, nikoliv za obraz věci, dějů a jevů vnějšího světa, jak ve skutečnosti nastaly a jsou podle hmotného práva rozhodující pro vznik, změnu či zánik subjektivních soukromých práv. V uvedeném pojetí strany svou procesní iniciativou „vytvářejí“ skutkový stav rozhodný pro posouzení věci a není rozhodující, zda tento skutkový stav odpovídá skutečnosti, neboť takový požadavek zákon ani neklade; civilní soudní řád nesleduje cíl poznání pravdy, ale cíl prosazení práva v souladu s formálními předpisy. Proto nemá smysl klást otázku souladu soudního rozhodnutí se skutečnými hmotněprávními poměry.

Teprve na přelomu devatenáctého a dvacátého století pronikl a postupně se i legislativně (např. v rakouském civilním soudním řádu z roku 1895, recipovaném v podstatě i Československou republikou po roce 1918) prosadil názor, že pravdivé, objektivní zjištění skutkového stavu v civilním procesu a poskytování ochrany skutečným, platným subjektivním hmotným právům je základním, obecným předpokladem řádných funkčních vztahů mezi právem hmotným a procesním. Konečný skutkový stav, z něhož soud vychází, nemůže být výsledkem subjektivních

procesních záměrů stran, jejich procesních schopností, resp. jejich strategie a taktiky vedení civilního sporu. Kontradiktorní procesní činnost stran při shromažďování skutkového materiálu má být jen dostatečným podkladem pro objektivní, nestranné hodnocení tohoto materiálu soudem. Strany svou subjektivní procesní činností nemají „vytvářet“ skutkový stav, ale obsáhlým, dostačujícím soustředěním být i rozporného skutkového materiálu poskytnout soudu možnost, aby jeho objektivním posouzením dospěl k pravdivému zjištění skutkového stavu. Žádné subjektivní hmotné právo, jemuž je soud povinen poskytnout ochranu, nelze uměle a neorganicky odtrhnout od objektivních skutečností vnějšího světa, které jsou podle platných norem hmotného práva nutným předpokladem vzniku subjektivních soukromých práv. Proto také moderní právní řády vyspělých zemí ukládají procesním stranám povinnost pravdivosti (povinnost „k pravdě“ podle starší terminologie). Rozhodné skutečnosti nelze „vytvořit“ subjektivní procesní činností stran, ale lze je pouze poznávat, jak v minulosti nezávisle na procesu nastaly.

URYCHLOVÁNÍ ŘÍZENÍ A SOULAD ROZSUDKU SE SKUTEČNÝMI HMOTNĚPRÁVNÍMI POMĚRY

Kontradiktorní civilní proces, ovládaný zásadou projednací, je upraven tak, aby bylo umožněno co nejúčinnější rozvinutí konfliktu mezi procesními stranami a jeho objektivní řešení soudem. Soustředěním procesu na konflikt dvou stran s protikladnými zájmy jsou vytvářeny předpoklady k tomu, aby obě strany vyvíjely maximální aktivitu při objasňování a vysvětlování skutkového stavu. Subjektivní procesní iniciativa každé ze sporných stran je korigována aktivitou druhé strany, jejíž zájmy jsou opačné. Každá strana má zájem na tom, aby její přednesy obsahovaly informace potřebné ke zjištění rozhodných skutkových okolností. Subjektivní přístup stran k uplatňování jejich zájmů v civilním řízení, svoboda a volnost jejich skutkových přednesů

ČLÁNKY

---

a důkazních návrhů v kontradiktorním sporu ovládaném zásadou projednací, slouží především k tomu, aby byl shromážděn dostačující skutkový materiál k objektivnímu a nestrannému posouzení rozhodných skutkových okolností, v souladu s objektivním, pravdivým stavem věci.

Společenský cíl civilního procesu, jímž je ochrana soukromých subjektivních práv, by nemohl být náležitě plněn, kdyby ochrana nemohla být poskytována v souladu se skutečnými hmotněprávními poměry, což předpokládá pravdivé zjištění skutečností, které leží v základech hmotněprávních vztahů a subjektivních práv. Moderní věda přesvědčivě ukázala, že v daných souvislostech soud nemůže zjišťovat „absolutní pravdu“, která je prázdnou abstraktní konstrukcí, již neodpovídá empirická, induktivní povaha lidského poznání, které se uplatňuje také v činnosti soudu. Toto poznání má vždy pravděpodobnostní charakter, což ovšem nijak nesnižuje jeho hodnotu. Požadovaná míra pravděpodobnosti, umožňující soudu v civilním řízení považovat určité skutečnosti za prokázané, není ve všech právních řádech stejná. V kontinentálním právním systému, zejména v civilních procesech středoevropských, jsou považovány za prokázané, tedy pravdivé, pouze takové skutečnosti, na nichž soud zakládá své meritorní rozhodnutí, jejichž pravděpodobnost má mezní povahu a dosahuje tzv. „praktickou jistotu“, tedy pravděpodobnost, která na příslušné stupnici „nula“ až „jedna“, anebo na stupnici 0 % až 100 % se těsně přibližuje nejvyšší hodnotě. Takové pravděpodobnostní poznání je nutno považovat za plnohodnotné poznání, které se uplatňuje také např. v souvislosti se spolehlivostí různých technických systémů (dopravních prostředků, mostních konstrukcí apod.) a vyjadřuje situaci, kdy spolehlivost daného zařízení je tak vysoká, že zaručuje „praktickou jistotu“ jeho bezvadné, bezporuchové funkce. V civilním soudním řízení takto soudce uzná existenci určitých skutečností, resp. pravdivost skutkových tvrzení procesní strany, jestliže s ohledem na zákony logického myšlení i obecné zkušenostní poznatky dospěje

k vnitřnímu přesvědčení o tom, že nastaly a jsou dány určité skutečnosti, resp. že skutková tvrzení procesní strany jsou pravdivá, tj. pravděpodobná na hranici jistoty. Některé právní řády se v civilním soudním řízení spokojují s nižší pravděpodobností (např. tzv. „převažující pravděpodobností“, které převyšuje hodnotu 0,5 na stupnici 0 až 1 nebo hodnotu 50 % na stupnici 0 % až 100 %). V civilních procesech mnohých států je stanovena různým způsobem výška pravděpodobnosti, potřebná pro různé druhy sporů. Tomu odpovídá stanovení více nebo méně diferencovaných stupnic „důkazních bodů“, tedy pravděpodobnostních hodnot, které musí být dány, aby soud mohl uznat danost (existenci) skutečností, důležitých pro rozhodnutí určitého druhu sporu.

Vzhledem k pravděpodobnostní povaze poznávací činnosti v soudním řízení lze usuzovat, že také právní a skutkové domněnky i tzv. zkušenostní věty tvoří organickou součást této poznávací činnosti. Je-li dána a prokázána skutková báze (skutkový základ) domněnky, lze s velmi vysokou pravděpodobností usuzovat na existenci určitých dalších skutečností, jež ze skutkového základu domněnky vyplývají, aniž by je bylo nutno dokazovat. V tomto smyslu zejména skutkové domněnky, resp. zkušenostní věty mohou umožňovat podstatné urychlení celého soudního řízení.

Často si ani neuvědomujeme, jak velké množství poznatků soud získává na základě obecných, dlouhodobých lidských zkušeností, obsažených ve skutkových domněnkách a zkušenostních větách. Okruh poznatků, k nimž soud dochází na základě provádění „klasických“ důkazů, je nepoměrně užší než okruh poznatků, založených na obecné zkušenosti, z nichž soud v mnoha souvislostech vychází. Soudní poznávací činnost lze v jistém smyslu považovat za prodloužení obecné životní praxe, v níž lidé ve svém jednání vycházejí z obecných zkušenostních poznatků, kdežto vlastní speciální poznávací úsilí zaměřují na poměrně úzce vymezené problémy. Využívání obecných zkušenostních poznatků není řešením z nouze, ani méně hodnotným nebo jen náhradním, podpůrným získáváním poznatků, na jejichž

ČLÁNKY

---

formulaci se podílely celé generace. Uplatňování zkušenostních vět v civilním soudním řízení může vést k plnohodnotným poznatkům o skutkovém stavu, důležitém pro rozhodnutí věci. Tyto poznatky mohou dosahovat míry pravděpodobnosti až na hranici jistoty a lze je tedy považovat za prakticky jisté.

Proto např. také rozsudek pro zmeškání není založen na nějakých „fikcích“ či na pouhém úsilí o ukončení jednání za každou cenu, ale opírá se o dlouhodobě osvědčenou skutkovou domněnku, podle níž je vysoce pravděpodobné, že strana, která žádným způsobem tvrzení druhé procesní strany nezpochybňuje, ač má k tomu všechny možnosti, neučiní žádná skutková tvrzení ani důkazní návrhy a k nařízenému prvnímu ústnímu soudnímu jednání se nedostaví, nemá ve skutečnosti žádné argumenty ani důkazy proti správnosti skutkových tvrzení druhé procesní strany. V řízení ovládaném zásadou projednací zákon předpokládá procesní činnost stran zaměřenou na vnesení potřebného skutkového materiálu do řízení. Pravděpodobnostní zákonitosti, na jejichž základě soud hodnotí důkazní materiál, se vztahují jak na činnost, tak na procesní nečinnost stran. Není-li uplatnění zkušenostních vět, resp. skutkových domněnek narušováno žádnými nefunkčními vlivy, poskytují tyto domněnky spolehlivý základ pro hodnocení skutkových tvrzení strany, a to i v případě, jestliže se druhá strana k nařízenému soudnímu jednání nedostaví.

Ve všech moderních civilních soudních řádech jsou s velkou pečlivostí vyloučeny všechny nefunkční vlivy, které by mohly nežádoucím způsobem, tedy v rozporu s objektivní skutečností, ovlivnit uplatnění skutkové domněnky, resp. zkušenostní věty. Proto v případě kontumačního rozsudku zákon musí vyloučit možnost jeho vydání, jestliže např. odporuje důkazům, které soud již má k dispozici (již předložené listiny, protokoly o zjištění důkazů apod.) a nesmí být založen na tvrzeních, jež si vzájemně odporují. Obsah žalobního návrhu i skutkové přednesy strany, která se k jednání dostavila, musí být úplné a určité, dokonale substancované a nesmí být v rozporu

s obecně známými skutečnostmi nebo s obsahem pravomocného odsuzujícího trestního rozsudku apod. Žaloba musí být odpůrci včas a řádně doručena, aby se mohl s jejím obsahem náležitě seznámit a kontumační rozsudek může být proti němu vydán jen tehdy, jestliže jeho neúčast na prvním jednání zůstala bez důvodné a včasné omluvy. Pokud je po vydání kontumačního rozsudku zjištěno, že procesní strana zmeškala první termín ústního jednání z omluvitelných důvodů, soud na její návrh rozsudek zruší a nařídí jednání. Odborná literatura a soudní praxe, týkající se rozsudků pro zmeškání, je v uvedeném směru v jiných zemích (např. v Rakousku nebo v Německu) důsledněji propracována než v České republice. Smyslem těchto úprav je vyloučení všech nefunkčních vlivů, které by mohly nežádoucím způsobem uplatnění skutkové domněnky ovlivnit a zkreslit. Výsledkem uplatnění domněnky je vysoce pravděpodobný závěr, hraničící s jistotou, že rozhodná skutková tvrzení procesní strany, jimž druhá strana neodporovala, jsou pravdivá. Nejde o uplatnění fikce, ale o použití skutkové domněnky, o níž lze předpokládat, že odpovídá skutkovému stavu, který před procesem a nezávisle na něm objektivně nastal. První závěr rozsudku musí být na něm založen. Nejedná se o rozsudek pro uznání, ale o rozsudek, vydaný na základě skutkového stavu, který je v souladu s vnitřním přesvědčením soudce, neboť jej vyvozuje z obecně se uplatňující skutkové domněnky (zkušenostní věty).

Urychlení civilního řízení na základě skutkových domněnek je dosahováno i jinými způsoby než prostřednictvím rozsudků pro zmeškání. Civilní soudní řády mnohých zemí (např. Rakouska nebo Německa) obsahují v zájmu urychlení řízení (rychlejší stanovení skutkového stavu), např. institut soudního doznání nebo institut nepopírání skutkových tvrzení druhé procesní strany. Český civilní proces tyto instituty neobsahuje, avšak uvedeným institutům je poněkud podobné ustanovení § 120 odst. 4 o. s. ř., které poskytuje soudci možnost, aby se omezil při zjišťování skutkového stavu na shodná skutková tvrzení stran,

---

ČLÁNKY

---

považuje-li to za dostačující způsob zjištění objektivní pravdy, resp. za dostačující k tomu, aby o rozhodných skutečnostech nabyl vnitřní přesvědčení, že jsou vysoce pravděpodobné (na hranici jistoty). Jestliže se totiž strany, které jinak stojí v ostrém konfliktu zájmů, přesto shodnou na existenci určitých skutečností, uplatní se skutková domněnka, že tyto skutečnosti jsou pravdivé, nejsou-li dány jiné skutečnosti, jež by nesporná, resp. shodná skutková tvrzení stran zpochybňovaly (např. obcházení zákona, zastírání jednání proti dobrým mravům apod.). Významným nástrojem urychlování řízení v souvislosti se zjišťováním skutkového stavu jsou také procesní prekluzivní lhůty, které mají zajistit, aby strany včas uplatňovaly procesní prostředky obrany a útoku. Ukládání prekluzivních lhůt musí být zákonem tak stanoveno a v případech tzv. soudcovských lhůt tak realizováno, aby byla dána procesní straně plná možnost uplatnit ve stanovené lhůtě důkazní návrhy, vyjádření, skutková tvrzení či popírání určitých skutečností atd. Jestliže strana tuto objektivně danou možnost nevyužije, ač jí v tom nebrání žádné prokazatelné potíže, lze s vysokou pravděpodobností, která hraničí s jistotou, předpokládat, že procesní strana ve skutečnosti žádnými vhodnými prostředky procesního útoku či obrany nedisponuje a svým procesním chováním se snaží jen protahovat řízení. V zájmu urychlení zjišťování skutkového stavu soud také může odmítnout, resp. pominout neúplná a neurčitá (nedostatečně substancovaná) skutková tvrzení a důkazní návrhy stran, neboť lze s vysokou pravděpodobností předpokládat, že se jedná pouze o účelové přednesy a návrhy, které by v rámci zjišťování skutkového stavu nepřinesly nic podstatného. Zaviněné nerespektování prekluzivních procesních lhůt i podávání neurčitých (nesubstancovaných) skutkových tvrzení procesní stranou a následné odmítnutí opožděných či neurčitých přednesů a návrhů soudem nemá pak za následek vydání věcně nesprávného soudního rozhodnutí, jež by se dostalo do rozporu se skutečnými hmotněprávními poměry.

**SROVNÁNÍ S NĚKTERÝMI
ZAHRA NIČNÍMI PROCESNÍMI
ÚPRAVAMI**

Ve všech uvedených případech se urychlování řízení týká výlučně zjišťování skutkového stavu, resp. vysvětlování a objasňování rozhodných skutkových okolností procesními stranami. V žádném případě nelze tyto prostředky urychlování řízení vztáhnout na dispozici řízením a předmětem řízení procesními stranami. Vzniká otázka, jaké důvody vedly k legislativnímu zakotvení ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. Je nutno přihlídnout především k tomu, že institut rozsudku pro zmeškání je v českém civilním soudním řádu upraven poměrně úzce, alespoň v porovnání se zahraničními úpravami. Tak např. podle ustanovení § 331 odst. 3 civilního soudního řádu Německé spolkové republiky jestliže žalovaný včas neoznámí soudu, že se proti žalobě, která mu byla doručena, hodlá bránit, soud na návrh žalobce vydá kontumační rozsudek, aniž by došlo ke stanovení a realizaci prvního termínu ústního jednání. Návrh na takový kontumační rozsudek může žalobce podat již v samotné žalobě (v žalobním spisu). Podle českého procesního práva takový postup není možný. Tvůrcům poslední novely k českému civilnímu soudnímu řádu šlo snad o to, aby nečinnost žalovaného mohla mít pro něho nepříznivé důsledky i bez toho, že by soud musel stanovit termín prvního ústního jednání a mohl vydat rozhodnutí proti absolutně nečinnému žalovanému ve prospěch žalobce teprve tehdy, když se žalovaný k jednání bez vážného důvodu nedostaví. Přijaté řešení vzbuzuje ovšem pochybnosti.

Je nutno považovat za vhodnější a povaze civilního procesu lépe odpovídající takové řešení, které sledovaný cíl dosahuje v rámci institutu kontumačního rozsudku. V tomto směru je poúčná právní úprava některých vyspělých evropských zemí.

Procesní právní institut rozsudku pro zmeškání je v různých zemích upravován dosti rozdílným způsobem a také funkce, jimž má sloužit,

---

ČLÁNKY

---

jsou chápány rozdílně. Ve francouzském civilním procesu je rozlišován rozsudek pro zmeškání ve vlastním smyslu a rozsudek pro zmeškání určitého jiného důležitého procesního jednání, resp. úkonu. V tomto smyslu zná francouzské právo jednak „défaut faute de comparaître“ podle art. 468 „nouveau code de procédure civile“ a „défaut faute d'accomplir les actes de la procédure dans les délais“ podle art. 469 m.c.p.c. (dříve „faute de conclure“). Oba instituty jsou ovšem založeny na procesním zmeškání, resp. nedbalosti.

Francouzské pojetí rozsudku pro zmeškání ve vlastním, resp. užším smyslu (tzv. „pravý rozsudek pro zmeškání“) odpovídá užšímu pojetí ve středoevropském civilním procesu, neboť některé středoevropské civilní procesy obsahují podobné rozlišování. Podle ustanovení § 331 platného německého civilního soudního řádu jestliže žalobce navrhne, aby proti žalovanému, který se nedostavil k ústnímu jednání ve stanoveném termínu, byl vynesena rozsudek pro zmeškání, je třeba považovat ústní skutkové přednesy žalobce za žalovanou stranou doznané. Je zřejmé, že se jedná o uplatnění domněnky správnosti, resp. pravdivosti skutkových tvrzení žalobce, nikoliv o uplatnění fikce dispozitivního procesního úkonu žalované strany. Vedle toho německý civilní soudní řád upravuje také rozsudek pro zmeškání jiného důležitého procesního úkonu (ohlášení žalovaného, že se hodlá proti žalobě bránit) podle ustanovení § 331 odst. 3 ZPO.

Podobné rozlišování obsahuje také anglické procesní právo, které připouští rovněž případy, kdy rozsudek pro zmeškání je vydán ještě v začátečních fázích civilního procesu pro zmeškání důležitého procesního úkonu (RSC Order 13 rule 1). Naproti tomu některé jiné civilní soudní řády (např. řecký) podobně jako česká zákonná úprava připouštějí vydání rozsudku pro zmeškání pouze v případě, že se procesní strany nedostaví k prvním ústnímu jednání.

Pozornost zasluží také způsob, jakým přistupuje k problematice rozsudků pro zmeškání připravovaný návrh evropského civilního procesu

v rámci zemi Evropské unie. Evropský civilní proces podle uvedeného návrhu nemá nahradit nebo jakkoliv měnit právní úpravu národních civilních procesů, neboť se týká pouze vztahů mezi subjekty různých států Evropské unie, mezi nimiž vznikají civilní soudní spory.

Pro uvedený návrh evropského civilního procesu jsou z hlediska institutu rozsudků pro zmeškání charakteristické dvě tendence. První z nich spočívá v úsilí, aby počet rozsudků pro zmeškání byl pokud možno co nejmenší. Tak např. podle Art. 8.3 zmíněného návrhu nemá být vydán rozsudek pro zmeškání, jestliže žalovaný, na něhož se vztahuje povinné zastoupení advokátem, sám se dostaví k termínu ústního jednání, avšak bez advokáta. Soud v takovém případě nesmí vydat rozsudek pro zmeškání, ale je povinen poskytnout žalovanému možnost a přiměřenou lhůtu, aby si zajistil povinné zastoupení advokátem a účast advokáta v řízení. Dále podle Art. 8.4 návrhu osobní účast žalovaného, který nemusí být zastoupen advokátem, není na prvním ústním jednání nutná, pokud alespoň písemně oznámí soudu, že se hodlá proti podané žalobě bránit. Rozsudek pro zmeškání nemůže být v tom případě vydán. Posléze podle Art. 8.5 se procesní strana může vydání kontumačního rozsudku vyhnout, jestliže ještě před jeho vydáním se dobrovolně dostaví k soudu a oznámí důvody své obrany proti žalobě. Toto navrhované ustanovení odpovídá národní procesněprávní úpravě některých zemí, jako je např. Holandsko, které vydání rozsudku pro zmeškání nespojuje bezprostředně se zjištěním zmeškání určitého procesního postupu procesní strany, ale vydání takového rozsudku připouštějí až v pozdější časové fázi řízení.

Druhá tendence, kterou návrh sleduje, spočívá v tom, že speciální právní prostředky, uplatnitelné proti rozhodnutí o vydání rozsudku pro zmeškání (jako je např. „opposition“ podle art. 571 a násl. francouzského Nouveau code de procédure civile nebo „Einspruch“ podle § 338 a násl. německého civilního soudního řádu), nemají být připuštěny v případech zvlášť hrubé nedbalosti procesní strany. V těchto případech

---

ČLÁNKY

---

návrh preferuje uplatnění obecných opravných prostředků, jakým je ve francouzském právu „l'appel“ nebo v německém právu „Berufung“, tedy podání řádného odvolání.

ZÁVĚR

Stále se zrychlující rozvoj obchodních, hospodářských a finančních vztahů v moderních vyspělých zemích i pokračující společenská integrace klade zvýšené nároky také na civilní soudní řízení, jeho rychlost a efektivnost. Nelze připustit, aby zdlouhavé soudní řízení zpomalovalo nebo dokonce ohrožovalo nerušený průběh moderního hospodářského života. Proto jsou pochopitelné snahy o vytváření institucionálních předpokladů urychlování civilního soudního řízení. Odpovídající legislativní úprava je nezbytná. Nelze ji však přeceňovat, absolutizovat a považovat za jediný možný přístup k řešení otázek urychlování civilního řízení. Snad je vhodné, aby byl citován jeden z procesualistů, kteří měli blízko ke zpracovávání návrhu evropského civilního procesu a zabývali se uvedenou problematikou; prof. dr. H. Roth v této souvislosti uvádí: ¹⁾ „Jak rychle bude určitá věc vyřízena, nezávisí podle našich zkušeností ani tak příliš na zákonné úpravě, ale mnohem více na daných reálných okolnostech, jako např. na přetížení soudů, především ale na pracovním stylu a osobnosti jednotlivých soudců; je nutno také zkoumat a srovnávat efektivnost činnosti soudů v jednotlivých zemích.“

K urychlování řízení přispívá především taková legislativní úprava, která je přehledná, logická, vnitřně souladná a odpovídá základním zásadám, na nichž je vybudován civilní proces. Za funkční nelze považovat takový přístup k úpravě institutů, umožňujících urychlování řízení, který vnáší vnitřní nesoulad do systému procesního práva.

K urychlování řízení jsou vhodné přiměřené legislativní úpravy v oblasti ovládané zásadou pojednací, zejména úpravy, jež využívají zkušenostní věty, skutkové domněnky (popřípadě i právní domněnky), umožňující rychlé dosažení vysoké pravděpodobnosti rozhodných poznatků. Takovým postupem není narušována dispoziční volnost procesních stran při uplatňování procesních prostředků objasňování a vysvětlování skutkového stavu. Pokud je strana v tomto směru nečinná, liknavá a nevěnuje se pečlivému vedení sporu, musí nést procesní odpovědnost, která z toho vyplývá. Civilní soudní řady mnohých vyspělých zemí proto připouštějí vydání kontumačního rozsudku nejen v případě, že se strana bez vážného důvodu nedostaví k prvnímu ústnímu jednání, ale také v případě, jestliže ještě před nařízením tohoto jednání nepřistoupí k důležitému procesnímu úkonu, k němuž je vyzvána soudem (např. k ohlášení, zda se hodlá proti podané žalobě bránit, anebo k výzvě, aby se písemně ve věci vyjádřila a v případě svého nesouhlasu s tvrzeními žalobce vylíčila rozhodující skutečnosti, na nichž zakládá svoji obranu). Urychlování řízení v tomto směru lze založit na institutu rozsudku pro zmeškání, nikoliv na institutu uznání nároku. Nepříznivé právní následky, zatěžující nečinnou procesní stranu, musí být podřízeny režimu kontumačního rozsudku, nikoliv režimu uznání nároku. Uznání nároku totiž patří do zcela jiné oblasti procesní problematiky, než by mohlo být spojováno s urychlováním řízení v oblasti zjišťování rozhodného skutkového stavu. Skutkový stav, z něhož soud ve svém rozhodnutí, a to i v rozsudku pro zmeškání, vychází, musí být podle vnitřního přesvědčení soudce vysoce pravděpodobný. Nemůže být založen na žádné fikci, která je v rozporu s objektivní skutečností. Funkcí právní fikce není zpravidněpodobnění určitých rozhodných skutečností. Tím méně se fikce může vztahovat na dispoziční předmětem řízení, která je

---

¹⁾ Roth, H.: Die Vorschläge der Kommission für ein europäisches Zivilprozessgesetzbuch – das Erkenntnisverfahren, Zeitschrift für Zivilprozess, svazek č. 109, 1996, str. 289.

ČLÁNKY

nezadatelným právem procesní strany. Uznání nároku nelze fingovat. Strana svým výslovným procesním úkonem nárok žalobce buď uzná nebo nikoliv. Žádná třetí cesta (fingováním uznání nároku) neexistuje, což si, jak již bylo uvedeno, plně uvědomují právní řády všech vyspělých zemí. Pokud chtějí u procesní strany postihnout nečinnost, která nespočívá v bezdůvodné neúčasti na ústním

jednání, ale v opomenutí jiného důležitého procesního úkonu, činí tak v rámci širší úpravy institutu rozsudku pro zmeškání, jehož právní režim je nutně odlišný od právního režimu rozsudku pro uznání nároku.

Autor je emeritní profesor na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.

NAD ZDAŇOVÁNÍM ZISKU PLYNOUCÍHO ZE ZPENĚŽENÍ KONKURZNÍ PODSTATY U ÚPADCE – PRÁVNICKÉ OSOBY

PETR TARANDA

V časopise Obchodní právo č. 10/2001 jsem se začel se zájmem do článku „Střet zákona o daních z příjmů se zákonem o konkurzu a vyrovnání při zpeněžování konkurzní podstaty v roce 2001“, jehož autorem je JUDr. Daniel Ševčík, advokát z Brna.

Jelikož autor uvedeného článku v jeho závěru pokládá několik otázek odborné veřejnosti, pokusím se na některé z nich touto cestou odpovědět, byť nepředpokládám, že se všemi mými závěry budou všichni beze zbytku souhlasit.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění platném do 31. 12. 2000 (dále jen „ZDP“) stanovil ve svých § 4 odst. 1 písm. y) a v § 19 odst. 1 písm. ch) osvobození příjmů týkajících se zisku plynoucího ze zpeněžení konkurzní podstaty. Tato právní úprava vycházela ze skutečnosti, že daňové přiznání za období trvání konkurzu se v případě daně z příjmů podávalo až při zrušení konkurzu, přičemž tento postup vyplývá z ust. § 40 odst. 12 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSDP“). Až do 31. 12. 2000 proto konkurz představoval z hlediska vypořádání daňových povinností úpadce jedno zdaňovací období. Právní úprava platná do 31. 12. 2000 osvobožovala od daně z příjmů rozdíl mezi

příjmy a výdaji (nebo zisk) plynoucí ze zpeněžení konkurzní podstaty.

Novela ZDP, jež byla provedena zák. č. 492/2000 Sb., a která nabyla účinnosti dnem 1. 1. 2001 však tuto koncepci opouští. Znamená to tedy, že osvobození příjmů týkajících se zisku plynoucího ze zpeněžení konkurzní podstaty podle shora uvedených ustanovení ZDP, se s účinností od 1. 1. 2001 zrušuje. Na tuto právní úpravu zákonodárce následně reagoval přijetím další změny ZDP, jež byla obsažena v části čtvrté zák. č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách, která nabyla účinnosti dnem 1. 6. 2001.

Jelikož zákonodárce používá pojem „zpeněžení“, je třeba si tento pojem blíže definovat. Podíváme-li se na dikci zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZKV“), zjišťujeme, že tato právní norma blíže nedefinuje pojem „zpeněžení“. Pro účely výpočtu odměny správce podstaty (eventuálně zbyvajících kategorií správců) definuje pojem „zpeněžení“ vyhláška č. 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších novel ve svém § 7 odst. 3. Nutno ovšem dodat, že tato definice vyhovuje pouze pro účely výpočtu odměny správce, nikoliv však k vypořádání daňových

---

ČLÁNKY

---

povinností úpadce. Aplikace této uvedené vyhlášky pro účely splnění daňových povinností úpadce je proto zcela zavádějící. S ohledem na absenci definice tohoto pojmu v ZKV zastává Ministerstvo financí názor, že zpeněžení konkurzní podstaty znamená její převedení na společného jmenovatele – peníze. Spočívá proto v prodeji věcí, jež tvoří její součást nebo v prodeji podniku. Z toho důvodu nelze úroky z vkladů peněžních prostředků dle tohoto názoru zahrnout pod pojem „zpeněžení konkurzní podstaty“.

Jak je to tedy se zdaňováním příjmů týkajících se zisku plynoucího ze zpeněžení konkurzní podstaty po 1. 1. 2001? Hospodářský výsledek plynoucí ze zpeněžení konkurzní podstaty, kterého bylo dosaženo do 31. 12. 2000, je osvobozen od daně z příjmů. Z toho lze odvozovat, že zpeněžili-li správce podstaty do tohoto data majetek tvořící konkurzní podstatu a předložili soudu ke schválení konečnou zprávu, jsou tyto dosažené příjmy osvobozeny od daně z příjmů. Stejně tak se domnívám, že je-li konkurzní podstata správcem zpeněžena k uvedenému datu, výtěžek uložen na účtu k tomu zřízeném správcem podstaty, ale předloženi konečné zprávy např. brání dosud neukončené incidenční spory z popření konkurzních pohledávek, bude i v tomto případě splněna podmínka pro osvobození od daně z příjmů, která spočívá v tom, že ke zpeněžení došlo do 31. 12. 2000.

V případě konkurzů, které byly prohlášeny před datem 31. 12. 2000, a které trvají i po 1. 1. 2001, budou příjmy získané zpeněžením konkurzní podstaty uskutečněným do 31. 12. 2000 od daně z příjmů osvobozeny [související výdaje budou samozřejmě posuzovány jako daňově neúčinné v návaznosti na § 25 odst. 1 písm. i) ZDP]. Při stanovení základu daně za období od prohlášení konkurzu do 31. 12. 2001 nebo do dne zrušení konkurzu, byl-li konkurz zrušen v průběhu roku 2001, se vychází z hospodářského výsledku vykázaného za období od prohlášení konkurzu do 31. 12. 2001 nebo do dne zrušení konkurzu, byl-li konkurz zrušen v průběhu roku 2001. Daňová povinnost se stanoví

a daňové přiznání podává za období od prohlášení konkurzu do 31. 12. 2001 nebo do dne zrušení konkurzu, byl-li konkurz zrušen v průběhu roku 2001. Toto daňové přiznání se bude podávat podle zásad stanovených v § 40 odst. 12 ZSDP. Započtení daně sražené bankou z úroků na termínovaných vkladech na celkovou daňovou povinnost podle § 36 odst. 6 ZDP provede daňový subjekt v daňovém přiznání. Vznikne-li přeplatek, ať už z důvodu daně sražené v roce 2000 nebo v roce 2001, bude daňovému subjektu na žádost správcem daně vrácen.

Probíhá-li konkurz i po 1. 1. 2001, za období od prohlášení konkurzu do 31. 12. 2000 se daňové přiznání nepodává a k 31. 12. 2000 správce podstaty nesestavuje řádnou ani mimořádnou účetní závěrku. Chce-li si však účetní jednotka uplatnit zmíněné osvobození od daně z příjmů za období od prohlášení konkurzu do 31. 12. 2000, bude muset za tím účelem sestavit účetní závěrku, byť to zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění platném do 31. 12. 2000, výslovně účetní jednotce v uvedeném účetním období neukládal.

Ačkoliv ZDP s účinností od 1. 1. 2001 ukládá poplatníkovi, za něhož v průběhu konkurzu zajišťuje plnění daňových povinností správce podstaty, povinnost zpracovávat daňová přiznání k dani z příjmů právnických osob za každé zdaňovací období, ve kterém probíhá konkurz, je finální - mimořádné daňové přiznání za období trvání konkurzu vyžadováno podle § 40 odst. 12 ZSDP až při zrušení konkurzu. Zákonodárce na tomto místě v případě vypořádávání daňových povinností na dani z příjmů poněkud zaspal dobu, protože příslušné ustanovení ZSDP nereflakuje tu skutečnost, že v jiném daňovém zákoně (v ZDP) je zakotvena povinnost podávat daňové přiznání za každé zdaňovací období, přičemž konkurz již není od 1. 1. 2001 považován za jedno zdaňovací období, jak by se mohlo zdát po přečtení ust. § 40 odst. 12 ZSDP. V kontextu s dříve uvedeným je třeba dále připomenout, že dojde-li ke zrušení konkurzu po splnění rozvrhového usnesení podle § 44 odst. 1 písm. b) ZKV,

---

ČLÁNKY

---

nemůže již toto mimořádné daňové přiznání z hlediska potřeb fiskálu přinést prázdný efekt, neboť správce daně již nemá možnost požadovat po správci podstaty (který navíc ani toto přiznání nepodává) uspokojení této bezpochyby pohledávky za podstatou v rámci rozvrhového usnesení. Proč? Protože výtěžek ze zpeněžení konkurzní podstaty již byl rozvržen mezi věřitele podle zásad stanovených v § 32 ZKV.

Podle § 40 odst. 3 ZSDP se daňové přiznání podává nejpozději do tří měsíců po uplynutí zdaňovacího období (kalendářního roku), což v případě daně z příjmů znamená, že toto daňové přiznání se podává u místně příslušného správce daně vždy nejpozději k 31. 3. nebo nejpozději k 30. 6. (bude-li daňové přiznání podávat daňový poradce), přičemž od 1. 1. 2001 je tomuto režimu podroben též daňový subjekt, na jehož majetek byl prohlášen konkurz. Od 1. 1. 2001 nemůže teoreticky správci podstaty bránit nic v tom, aby daň z příjmů vyplývající z daňového přiznání zahrnul do konečné zprávy jako pohledávku za podstatou podle § 31 odst. 2 písm. d) ZKV. Jak již se ale stalo ustáleným pravidlem, teorie míní a praxe mění. Správce podstaty může dle mého názoru tuto povinnost splnit jen tehdy, jestliže povinnost podat řádné daňové přiznání ve shora uvedených termínech je v časovém souladu se dnem předložení konečné zprávy soudu podle § 29 odst. 1 ZKV. Pouze za tohoto předpokladu je reálné, aby veškeré příjmy ze zpeněžení konkurzní podstaty, respektive daň z těchto příjmů byla vypořádána v rámci rozvrhového usnesení jako pohledávka za podstatou. Není-li tato podmínka splněna, může leckdy dojít ke vzniku situace, kdy část příjmů, která bude bezesporu zachycena v konečné zprávě a podléhá od 1. 1. 2001 daňové povinnosti, nebude v rámci rozvrhového usnesení vypořádána správcem podstaty, neboť k předložení konečné zprávy soudu dojde v mezidobí, tj. po podání řádného daňového přiznání podle § 40 odst. 3 ZSDP a před podáním mimořádného daňového přiznání za období trvání konkurzu podle § 40 odst. 12 ZSDP. Dojde-li ke vzniku této situace, bude část

příjmů přiznána až v mimořádném daňovém přiznání, přičemž nezbude-li daňovému subjektu po zrušení konkurzu žádný majetek, lze jen stěží očekávat, že by tato daňová povinnost byla uhrazena. Tato situace může dle mého nastat zejména tehdy, jestliže je v průběhu konkurzu správcem podstaty provozován podnik úpadce a k jeho prodeji (nebo k prodeji části podniku) dojde až ve shora uvedeném mezidobí. Příjem z prodeje podniku (nebo jeho části) by byl v takovém případě zanesen až do mimořádného daňového přiznání za období trvání konkurzu, které podle § 40 odst. 12 ZSDP podává po zrušení konkurzu daňový subjekt.

Přihlédneme-li k povaze daňového řízení, je zřejmé, že ke stanovení výše daně v daném případě dochází v průběhu vyměřovacího řízení následným vyměřením daně. Při plnění této povinnosti se předpokládá, že ke stanovení výše daně dojde až jejím vyměřením, tj. na základě daňového přiznání, jež v průběhu konkurzu podává správce podstaty, po zrušení konkurzu pak daňový subjekt. V daném případě dojde k vyměření daně konkludentně podle § 46 odst. 5 ZSDP, tj. na základě podaného daňového přiznání. Předložil-li správce podstaty konečnou zprávu, v níž by měla být jakákoliv daň vázící se k příjmům ze zpeněžení konkurzní podstaty, respektive zisku plynoucího ze zpeněžení podstaty, v časovém období, kdy není možno zbývající část příjmů zohlednit v řádném daňovém přiznání, které podává správce podstaty podle § 40 odst. 3 ZSDP a je-li rozvrhové usnesení pravomocné v období před uplynutím termínu pro podání řádného daňového přiznání, může správce daně jen stěží očekávat, že by tato daň, jež vznikla v průběhu konkurzu, byla zohledněna v rámci rozvrhového usnesení. Typickým příkladem může být situace, kdy k předložení konečné zprávy, k jejímu schválení a následně k vydání rozvrhového usnesení dojde do 31. 12. příslušného kalendářního roku. Ke vzniku zajímavější situace by mohlo dojít tehdy, pokud by rozvrhové usnesení nebylo pravomocné ještě např. k 31. 3. příslušného kalendářního roku. Nenechal-li se správce podstaty

ČLÁNKY

v daňovém řízení zastupovat daňovým poradcem, je zřejmé, že mu k 31. 3. příslušného kalendářního roku končí lhůta pro podání řádného daňového přiznání za uplynulé zdaňovací období. V takovém případě by dle mého názoru mohl (nebo dokonce musel) správce daně jako věřitel podat podle § 30 odst. 2 ZKV odvolání proti rozvrhovému usnesení a požadovat po správci podstaty k jeho a zbyvajícím částem konkurzních věřitelů „velké radosti“, aby byla daň odvíjející se od těchto příjmů vypořádána jako pohledávka za podstatou v rámci rozvrhového usnesení. Daňová povinnost vzniká naplněním zákonem stanovených právních skutečností, které zakládají u státu právní nárok na daň a u povinné osoby daňový závazek, přičemž těmito právními skutečnostmi jsou činnosti, konání nebo chování, s nimiž je podle zákona spojeno vybírání daní. Od vzniku daňové pohledávky je třeba důsledně odlišit její splatnost, která zásadně nastává (není-li stanoveno jinak) uplynutím doby, stanovené pro podání daňového přiznání po skončení zdaňovacího období.

Nezbude-li daňovému subjektu (právníké osobě) po zrušení konkurzu žádný majetek, nabízí se otázka, zda nedojde k výmazu tohoto daňového subjektu dříve, než se daňový subjekt „odhodlá“ povinnost uloženou v § 40 odst. 12 ZSDP splnit. Ust. § 68 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dodává této otázce zásadní ráz.

S přihlédnutím k obsahu konečné zprávy se domnívám, že příjmy ze zpeněžení majetku z podstaty budou tvořeny příjmy ze zpeněžení nemovitostí úpadce a třetích osob, příjmy ze zpeněžení movitých věcí, pohledávek či jiných práv a z ostatních příjmů (např. zisku z provozování podniku úpadce). Způsoby zpeněžení majetku z podstaty jsou upraveny v § 27 až § 27a ZKV.

Zohledním-li znovu současnou situaci, docházím k závěru, že veškerá iniciativa směřující k vypořádání této zbyvajícím částí daňové povinnosti by měla vzejít ze strany místně příslušného správce daně, a to zejména tehdy, je-li správce daně členem věřitelského výboru a má dostatečné infor-

mace o tom, kdy došlo ke vzniku daňové povinnosti v souvislosti se zpeněžením konkurzní podstaty. Disponuje-li správce daně potřebnými informacemi (např. o tom, že správce podstaty bude prodávat podnik úpadce v období, na které bezprostředně navazuje předložení konečné zprávy soudu) a hrozí-li nebezpečí prodlení (s přihlédnutím ke koncepci daňových předpisů), které nemůže být z logiky věci zhojeno podáním řádného daňového přiznání, může správce daně správce podstaty vyzvat k podání daňového přiznání anebo vyhotovit a správci podstaty doručit zajišťovací příkaz podle § 71 ZSDP. I když správce daně se snaží tímto postupem realizovat základní zásady daňového řízení, tj. stanovit a vybrat daň tak, aby nebyly zkráceny daňové příjmy, znamená tento jeho přístup pro správce podstaty v konečném důsledku téměř jistotu toho, že bude muset být vydáno nové rozvrhové usnesení. Před vydáním nového rozvrhového usnesení ale bude třeba již schválenou konečnou zprávu o zpeněžení majetku podstaty a o vyúčtování odměny a výdajů správce doplnit o tuto novou pohledávku a tento doplněk opět přezkoumat, projednat a schválit podle § 29 ZKV.

Nepřikročí-li správce daně k shora uvedenému postupu, bude zmíněný příjem přiznán až v mimořádném daňovém přiznání za období trvání konkurzu podle § 40 odst. 12 ZSDP. Ač si nemyslím, že s tímto mým názorem bude každý beze zbytku souhlasit, myslím si, že je nutné, aby zákonodárce (chce-li i nadále zdaňovat zisk plynoucí ze zpeněžení konkurzní podstaty) uvedený problém vyřešil zavedením povinnosti podat mimořádné daňové přiznání rovněž při předložení konečné zprávy soudu. Jen tak bude totiž možno tvrdit, že úkony, které provádí správce daně, směřují ke stanovení a vybrání daně tak, aby nebyly zkráceny daňové příjmy, ale vedle toho ještě co nejméně zatěžují daňový subjekt, za něhož v průběhu konkurzu jedná správce podstaty.

Autor působí jako metodik daňové správy na Ministerstvu financí ČR.

ČLÁNKY

**K OPRÁVNĚNÍ SVĚDKA ODEPŘÍT VÝPOVĚĎ
PODLE § 100 odstavce 2 TRESTNÍHO ŘÁDU (diskuse)**

Doc. JUDr. JIŘÍ PIPEK, CSc.

I. V Bulletinu advokacie č. 10/2001 publikoval doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc. velmi zajímavý článek „K oprávnění svědka odepřít výpověď dle § 100 odst. 2 tr. ř.“. Problematika výkladu § 100 odst. 2 tr. ř. je problematikou velmi zajímavou, nejednoznačně, spíše mlhavě, řešenou, avšak, jak již naznačuje doc. Vantuch, přesto ne příliš diskutovanou, alespoň v odborné literatuře.

V tomto příspěvku nechci řešit občas a dlouhodobě diskutovanou otázku jak konkrétně nebo jakým způsobem formulovat důvody či odůvodnění odmítnutí výpovědi podle § 100 odst. 2 tr. ř., ani komentovat konkrétní případ uvedený v článku doc. Vantucha.

V tomto článku mne zaujaly otázka a odpověď týkající se problému, který formuluje a v závěru článku také odpovídá autor pod písm. A: Má svědek v průběhu svého výsledku možnost odepřít výpověď dle § 100 odst. 2 tr. ř., pokud po řádném poučení prohlásí, že bude vypovídat?¹⁾ Na tuto otázku v závěru článku odpovídá tak, že „Pokud svědek po řádném poučení výslovně do protokolu prohlásí, že bude vypovídat, nemá již následně v průběhu svého výsledku možnost odepřít výpověď dle § 100 odst. 2 tr. ř. Je tedy povinen odpovědět také otázky ze strany obhájce, neboť se na jeho výsledek vztahují všechna ustanovení trestního řádu pro výslech svědka, včetně jeho povinnosti vypovídat úplnou pravdu a nic nezamlčet a hrozby trestních následků pro krivou výpověď za podmínek § 175 tr. z.“²⁾

Autor dále uvádí, že „zákon nedává svědkovi možnost, při výslechu, při němž po řádném poučení výslovně prohlásil do protokolu, že chce vypovídat a nevyužívá své oprávnění dle § 100 odst. 2 tr. ř., aby revidoval toto své prohlášení, či jej dokonce vzal zpět.“³⁾

Domnívám se, že autorovi článku se podařilo otevřít a formulovat velmi zajímavé téma, a proto bych se chtěl v tomto příspěvku k jeho problematice v obecné poloze vyjádřit.

II. § 100 tr. ř. svou úpravou případů práva svědka odmítnout výpověď formuluje zákonné výjimky ze všeobecné povinnosti svědčit, která je zakotvena v § 97 tr. ř.

Ustanovení odstavce 1 a odstavce 2 § 100 tr. ř. jsou shodná v tom, že obě ustanovení upravují právo svědka odmítnout výpověď. Shodují se zásadně i v tom, že mají svou oporu v respektování významných soukromých zájmů, spočívajících na humánních důvodech, které se opírají o respekt k citovým a rodinným vztahům u blízkých osob, když tyto myšlenky našly svůj odraz i ve významných mezinárodněprávních dokumentech jako je Mezinárodní pakt o občanských a politických právech – č. 120/1967 Sb. (dále „Pakt“) (čl. 14 odst. 3 – zákaz donucování k sebeobviňování) a ústavněprávních předpisech, u nás v Listině základních práv a svobod (LPS) (Čl. 37 – „Každý má právo odepřít výpověď, jestliže by tím způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké.“).

¹⁾ Vantuch, P.: K oprávnění svědka odepřít výpověď dle § 100 odst. 2 tr. ř., Bulletin advokacie č. 10/2001, str. 38–52.

²⁾ Tamtéž, str. 52.

³⁾ Tamtéž, str. 50.

ČLÁNKY

Odstavec 1 a 2 paragrafu 100 tr. ř. jsou na druhé straně odlišné v tom, že § 100 odst. 1 upravuje právo svědka odmítnout výpověď jako celek,⁴⁾ bez zvláštního požadavku na konkrétní důvod odmítnutí, zatímco ustanovení § 100 odst. 2 je ustanovení, které upravuje právo svědka odmítnout výpověď jen částečně, selektivně, z důvodu, který je v tomto ustanovení výslovně formulován („jestliže by výpovědi způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželé nebo druhu a nebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejíž újmu by pociťoval jako újmu vlastní.“), a to jen z tohoto důvodu. Odstavec 2 obsahuje právě formulaci zmíněných práv garantovaných uvedenými Paktem a LPS.

Řešení výše uvedené předmětné otázky, zda svědek má právo odepřít výpověď podle § 100 odst. 2 tr. ř. v průběhu svého výslechu, když po řádném poučení prohlásí, že bude vypovídat, spočívá, podle mého přesvědčení, právě v povaze důvodů, o které se opírá rozsah práva odmítnout výpověď podle § 100 odst. 1 a § 100 odst. 2.

Existence obou ustanovení § 100 – odstavce 1 i odstavce 2 tr. ř. vychází ze společného základu, kterým je již zmíněná všeobecná povinnost svědčit (§ 97 tr. ř.) se všemi jejími případnými důsledky (§ 175 tr. z.). Tato povinnost zahrnuje, kromě povinnosti svědka dostavit se k výslechu, nejen jeho povinnost vypovídat, ale i jeho povinnost vypovídat pravdu. Tato povinnost se vztahuje na obě formální části výpovědi: jak na spontánní výpověď (§ 101 odst. 2 tr. ř.), tak i na odpovědi na jednotlivé následující či doplňující otázky (§ 101 odst. 3 tr. ř.). Mezi těmito formálními částmi, z pohledu výše uvedených povinností, nelze rozlišovat a na celou výpověď je z téhož pohledu nutno nahlížet jako na celek. I z tohoto aspektu je nutno komplexně posuzovat řádné a zákonné naplnění povinnosti svědčit (nepřímo tento závěr potvrzuje

i Nález Ústavního soudu ze dne 4. 12. 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97). K povinnosti svědčit se potom váže povaha a podstata výjimek, které do ní dovolují průlom.

Na to potom teprve mohou navázat odpovědi na základní otázky, které danou problematiku řeší. Jde o otázky, z jakých důvodů, s jakými důsledky a kdy je realizováno právo odmítnout výpověď podle § 100 tr. ř.

III. Každé výpovědi musí podle § 101 odst. 1 tr. ř. předcházet řádné poučení o právu odepřít výpověď pod hrozbou neúčinnosti a nepoužitelnosti důkazu (zákaz důkazu). Toto poučení musí být doložitelné a, jak to zákon v § 101 odst. 1 vyžaduje, musí být dáno před výslechem svědka, tedy před jeho započítím. Tento požadavek je nutno, s ohledem na jeho význam a důsledky, vykládat tak, že je nutno je dát před započítím každého jednotlivého výslechu bez ohledu, zda skutečnosti odůvodňující právo odmítnout výpověď jsou či nejsou vyslyšajícím známy a že poučení je dááno s účinností pro celý tento jednotlivý výslech. To znamená, že poučení dané před započítím výslechu je účinné až do doby, kdy výslech byl prohlášen za skončený. Okamžikem skončení poučení svědka o právu odepřít výpověď bere tento tuto skutečnost na vědomí a současně s tím počíná i jeho dispozice právem odmítnout výpověď v souladu se zákonem. Nevyužije-li svědek svého práva odmítnout výpověď, je povinen, a to jak v části spontánní výpovědi, tak i při odpovědích na položené otázky, vypovídat pravdu. Zde také končí shoda konkrétní realizaci práva odmítnout výpověď dle § 100 odst. 1 tr. ř. a § 100 odst. 2 tr. ř.

Na tomto místě je třeba též položit právě otázku, kdy je právo odmítnout výpověď realizovatelné.

Klíčem k základu řešení této otázky je rozsah práva odmítnout výpověď podle § 100 odst. 1 tr. ř. a § 100 odst. 2 tr. ř.

⁴⁾ K tomu viz blíže: Pipek, J.: Rozsah práva svědka odmítnout výpověď podle § 100 odstavce 1 trestního řádu, Bulletin advokacie č. 4/2001, str. 51 an.

ČLÁNKY

Využije-li svědek svého práva odmítnout výpověď na základě **§ 100 odst. 1 tr. ř.**, musí odmítnout výpověď jako celek.⁵⁾ Toto právo svědka odepřít výpověď je tedy, jak říká též výše zmíněný Nález Ústavního soudu ze dne 4. 12. 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97, absolutní. Absolutní v tom smyslu, že se týká, jak již bylo uvedeno, celé výpovědi, když v tomto směru však tato absolutnost již není právem, ale mění se, využitím práva odepřít výpověď, de facto v povinnost.

Z toho zcela logicky vyplývá jediný závěr, že chce-li svědek využít svého práva odepřít výpověď podle § 100 odst. 1 tr. ř. z důvodu svého zákonem definovaného blízkého vztahu k obviněnému, musí tak učinit prohlášením na počátku svého výslechu po poučení. Vědomí uvedeného blízkého vztahu k obviněnému by mělo být v každém okamžiku jasné a nemělo by představovat problém. V takovém případě pochopitelně nenásleduje ani spontánní výpověď, ani kladení otázek.

S ohledem na výše uvedenou obligatorní absolutní povahu práva odepřít výpověď podle § 100 odst. 1 tr. ř. ve vztahu k rozsahu tohoto práva, musí svědek využít poučení, které je nutno dát před započítím výslechu, ihned po tomto poučení, tedy na samotném počátku výslechu, než začne vypovídat. Oprávněné prohlášení svědka o tom, že využívá svého práva odepřít výpověď podle § 100 odst. 1 tr. ř. je potom závazné a platí pro celou výpověď. Z povahy věci přirozeně vyplývá, že takové prohlášení je nutno učinit před započítím výslechu a nelze je účinně učinit v jeho průběhu pro jeho celé další pokračování, ani selektivně pro případ jednotlivých otázek. Selektivní využití tohoto práva je na základě § 100 odst. 1 tr. ř. zcela vyloučeno.

Poučení o právu odepřít výpověď podle § 100 odst. 1 tr. ř. je nutno dát před výslechem, je dáno pro celý výslech, z povahy věci však vyplývá, že

tohoto poučení je nutno využít hned po poučení před započítím výslechu. Je tomu tak proto, protože důvody pro využití práva odepřít výpověď existují již v tomto okamžiku.

Jiná situace nastává v případě práva odepřít výpověď podle **§ 100 odst. 2 tr. ř.** Toto ustanovení nezakládá právo svědka odepřít výpověď generelně a absolutně. Právo odepřít výpověď je v něm omezeno ve vazbě na osoby tam vymezené a na jeden směr a důvod – způsobení nebezpečí trestního stíhání. Je zde založeno selektivní právo odmítnout výpověď, přesněji řečeno vypovídat, v určitých částech výpovědi jako celku, když tato selektivnost není, pokud jde o důvody odepření, v dispozici a nezávisí na vůli svědka. Vůle svědka se uplatní pouze ve vztahu k samotnému právu odepřít výpověď za předpokladu, že jsou dány zákonem požadované důvody.⁶⁾

I zde je třeba svědka podle § 101 odst. 1 tr. ř. poučit o právu odepřít výpověď před výslechem. I zde je toto poučení dááno pro celý následující výslech. Oproti § 100 odst. 1 tr. ř. je však podstatný rozdíl v tom, že z povahy důvodů odepření vypovídat vyplývá, že tyto důvody se nevztahují na celou výpověď, ale mohou se týkat, jak již bylo zmíněno, pouze některé z jejích částí.

Pokud jde o část výslechu spočívající ve spontánní výpovědi svědka (§ 101 odst. 2 tr. ř.), dokonce ani svědek svého práva odepřít výpověď podle § 100 odst. 2 tr. ř. vůbec nemusí použít, i když příslušnou část odpovídající důvodům odepření zcela vědomě vynechá, aniž by se zpronevěřil své povinnosti svědčit, včetně povinnosti vypovídat pravdu. Tato situace by nastala teprve tehdy, kdyby tak učinil v části výpovědi, kde jsou vyslychájícím kladeny otázky (§ 101 odst. 3 tr. ř.) a otázka by se týkala skutečností uvedených v § 100 odst. 2 tr. ř. Teprve zde přichází do úvahy použití práva svědka výpověď dle

---

⁵⁾ Podrobně k důvodům pro tento závěr opakovaně viz Pipek, J., pozn. 3, zejména str. 59–63.

⁶⁾ Srov. blíže též Pipek, J., pozn. 3, str. 59, 62.

ČLÁNKY

---

§ 100 odst. 2 tr. ř. odepřít, aniž by to pro něj mělo nepříznivé důsledky (srov. Nález Ústavního soudu ze dne 4. 12. 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97). Zde potom musí svědek formulovat svůj důvod odmítnutí podle trestního řádu (§ 100 odst. 2 tr. ř.).

Základní rozdíl odepření výpovědi podle § 100 odst. 2 tr. ř. a § 100 odst. 1 tr. ř. spočívá v tom, že na rozdíl od důvodů podle § 100 odst. 1 tr. ř. nemusí být důvody odmítnutí podle § 100 odst. 2 v době započetí výslechu známy. Mohou se však vyskytnout nebo vzniknout až v průběhu výslechu v souvislosti s jeho zaměřením, při kladení otázek a také v návaznosti na souvislosti, které mohou určité skutečnosti postavit do jiného světla a situaci změnit tak, že odpovědi na určité otázky se mohou stát nebezpečnými z hlediska, které v § 100 odst. 2 předvídá trestní řád. Z těchto důvodů také nelze předpokládat, že by bylo možno uplatnit požadavek na to, aby svědek, chce-li odmítnout výpověď podle § 100 odst. 2, využití tohoto práva avizoval po poučení před započtetím výslechu.

Z povahy věci tedy vyplývá, že svědek nemusí na poučení, které musí být poskytováno na počátku výslechu pro jeho celý průběh reagovat před započtetím výslechu, ale, dle situace, nastanou-li pro to vůbec důvody, až v jeho průběhu. Taková situace, i kdyby pro ni objektivně existovaly předpoklady, ani totiž nemusí v závislosti na průběhu výslechu a jeho zaměření nastat.

Pokud svědek po řádném poučení prohlásí, že bude vypovídat, zastávám názor, že nic nebrání tomu, aby později v průběhu výslechu využil svého práva odmítnout vypovídat podle § 100 odst. 2 tr. ř. Jsem přesvědčen o tom, že nic nebrání tomu, aby svědek toto své původní prohlášení „revidoval“, nastanou-li důvody pro odepření vypovídat uvedené v § 100 odst. 2 tr. ř. K této revizi, podle mého přesvědčení, není ani třeba nějakého zvláštního (formálního) prohlášení svědka, stejně jako není třeba původní prohlášení o nevyužití práva odepřít vypovídat podle § 100 odst. 2 tr. ř. brát zpět nějakým zvláštním formálním projevem vůle, popřípadě s požadavkem na

existenci nějakého zvláštního zákonného zmocnění. K tomu zcela postačuje pouze faktická cesta tím, že svědek svého práva odepřít vypovídat podle § 100 odst. 2 tr. ř., s odvoláním na toto právo v době, kdy pro to shledá důvody, buď využije, nebo nevyužije. Pokud svědek takové prohlášení učiní na počátku před započtetím výslechu, bez ohledu, zda spolu s prohlášením o využití práva odepřít vypovídat podle § 100 odst. 1 tr. ř., nebo samostatně, může se toto prohlášení, pokud jde o § 100 odst. 2 tr. ř., právně účinně vztahovat z hlediska důvodu a rozsahu práva pouze k situaci a okolnostem, jak jsou známy v době, kdy toto prohlášení učinil.

Prohlášení svědka o tom, že bude vypovídat, nemá podle mého přesvědčení, ve vztahu k § 100 odst. 2 žádnou závaznost. Neznamená nic jiného než to, že svědek zde deklaruje vědomí své, na něm zcela nezávislé, zákonem uložené všeobecné povinnosti svědčit, a že se podle ní hodlá v průběhu výslechu chovat. Paragraf 100 odst. 2 ani ve svém základu s ničím jiným nepočítá a z této povinnosti vychází, když ale obsahuje zákonnou výhradu, kterou disponuje svědek po celý průběh plnění své zákonné všeobecné povinnosti svědčit. Nastanou-li tedy v průběhu výslechu důvody předvídané § 100 odst. 2 tr. ř., může svědek v tomto směru odmítnout vypovídat. Bylo již řečeno, že tyto důvody vůbec nemusí být svědkovi známy na počátku výslechu, nebo si jich nemusí být vědom a mohou vyjít najevo až v jeho průběhu.

Svědek se tedy svým prohlášením po poučení, že bude vypovídat, nezříká pro futuro svého práva odmítnout výpověď v určitém (zákonem předvídaném a dovoleném) směru, nastanou-li pro to zákonné důvody, ale po dobu a ve směru, kdy k tomu důvody nejsou, nebo je nehodlá využít, akceptuje – musí akceptovat – svoji všeobecnou povinnost svědčit.

Uvedené závěry podporuje i argumentace jazykovým výkladem. Zatímco úprava § 100 odst. 1 tr. ř. a poučení k tomu směřující se týkají práva odepřít výpověď (celek), tak úprava § 100 odst. 2 tr. ř. a na něj navazující poučení se týkají práva

---

Č L Á N K Y

---

odepřít vypovídat (dílní část výpovědi). Prohlášení, že svědek bude vypovídat, ho zavazuje jenom k tomu, že ve všech dílních částech výpovědi bude svědčit, ale nic neříká o tom, že se vzdává svého práva odepřít vypovídat v těch dílních částech, kde ho k tomu zákon opravňuje.

IV. Z výše uvedených důvodů považuje výslovné prohlášení svědka do protokolu po řádném poučení, že „nevyužívá svého práva odepřít výpověď dle § 100 odst. 1 a § 100 odst. 2 trestního řádu a, že bude k věci vypovídat“, za plně účinné pouze ve vztahu k § 100 odst. 1 tr. ř., kde zákon svědka obligatorně zcela zbavuje povinnosti vypovídat. Nemohu však souhlasit s jeho účinností pokud jde o § 100 odst. 2. V tomto případě svědek nemá vůbec žádné oprávnění v tomto směru cokoliv prohlašovat, neboť má pouze jedno: a to povinnost svědčit. Tuto zákonnou povinnost musí naplňovat, pokud však nenarazí na ústavně (Čl. 37 odst. 1 LPS) a mezinárodně-právně garantovaný zákaz sebeobviňování a obviňování osob blízkých, jak to ostatně potvrzuje i výše několikrát zmíněný Nález Ústavního soudu ze dne 4. 12. 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97, který je obsažen i v trestním řádu v rámci úpravy práva odepřít výpověď. Paragraf 100 odst. 2 tr. ř. svědka povinnosti vypovídat nezprošťuje, tato povinnost obecně trvá; této povinnosti je svědek podle tohoto zákonného ustanovení zproštěn pouze partikulárně a selektivně v těch partiích výpovědi, kde jsou pro to zákonné důvody.

Prohlášení svědka, že bude vypovídat, je pouhé deklarování toho, že se svědek bude obecně chovat v souladu s povinností uloženou mu zákonem. Opačné takto učiněné prohlášení, tedy, že nebude vypovídat, učinit nemůže, protože by bylo v rozporu s obecnou povinností svědčit.

Prohlášení, že v těch partiích výpovědi, kde bude dán důvod pro odepření vypovídat podle § 100 odst. 2 tr. ř. vypovídat nebude učiněné před výsledkem, nemá žádný praktický význam a může svědčit jen o tom, že svědek pochopil smysl poučení, protože v této době ani nemusí vědět, že takové okolnosti nastanou.

Skutečný smysl a význam a účinnost může tedy mít pouze prohlášení učiněné jako reakce na konkrétní okolnosti, když tyto mohou nastat, a to i opakovaně a ve vztahu k různým osobám i trestným činům, po celou dobu probíhajícího výslechu.

V § 100 odst. 1 tr. ř. je průlom do veřejného zájmu na povinnosti svědčit ve prospěch soukromého zájmu na vztahu mezi blízkými osobami formulován právě pouze ve vztahu k těmto osobám a bez dalších podmínek. Protože trestní řád neformuluje další podmínky pro selektivní (de facto nepravdivou) výpověď, je nutno prohlášení o využití práva odepřít výpověď učinit pro celou výpověď, tedy před započítím výslechu. Svědek tedy disponuje výpovědí jako celkem, ale v důsledku toho pouze na jejím počátku. Právě zde nastává doba pro učinění prohlášení o využití práva odmítnout výpověď podle § 100 odst. 1 tr. ř.

V § 100 odst. 2 tr. ř. je průlom do zmíněného veřejného zájmu ve prospěch soukromého zájmu učiněn nejen ve vztahu k okruhu blízkých osob, ale současně je vázán i na konkrétní důvod. V tomto směru se v určité části výsledku v soukromém zájmu připouští, z pohledu veřejného zájmu na povinnosti svědčit, nepravdivě vypovídat jen v určité části celé výpovědi. Svědek svou výpovědí nedisponuje jako celkem, ale jen v její určité zákonem vymezené části. Tato situace může nastat kdykoliv v průběhu výslechu. Na jedné straně svědek disponuje svou výpovědí v tomto úseku výpovědi, ale na druhou stranu tato dispozice trvá po celou dobu výslechu, ovšem v závislosti na tom, zda nastanou předvídané podmínky.

Výše uvedené prohlášení svědka o nevyužití práva odepřít výpověď podle § 100 odst. 2 tr. ř. daný pro celý výslech je proto možné považovat za podmíněné prohlášení, že svědek bude plnit svoji zákonnou povinnost vypovídat až do doby (a po dobu) případného využití práva odepřít výpověď, pokud pro to reálně nastanou zákonem stanovené podmínky.

Uznat absolutní účinnost prohlášení svědka o nevyužití práva odmítnout výpověď podle § 100

Č L Á N K Y

---

odst. 2 tr. ř. učiněné pro futuro by také současně znamenalo uznat možnost, že se svědek předem vzdá svých práv v situaci, kdy ještě nemusí být známo, zda vůbec rozhodné skutečnosti pro jejich vznik nastanou. To je nutno, jak jsem předsvědčen, považovat za nepřipustné a takový vý-

klad by mohl mít v praxi nepříznivé důsledky pro realizaci ústavně garantovaného práva.

*Autor je pracovník Ústavu státu
a práva AV ČR, učitel na Právnické fakultě
ZČU v Plzni, advokát.*

K NOVÉ POVINNOSTI OBHÁJCE PO NOVELE TR. Ř. (k diskusi)

JUDr. LUBOR PETŘÍČEK

1. ÚVOD

Novela trestního řádu uveřejněná pod č. 265/2001 Sb. (dále jen „novela“) se pochopitelně široce dotýká i postavení a činnosti obhájce v trestním řízení. V řadě svých ustanovení zpřesňuje některé postupy a vyplňuje tak mezery v dosavadních vztazích mezi orgány činnými v trestním řízení a obhajobou, které se až do účinnosti novely řešily ad hoc, tedy v různých kauzách různě, což požadavku právní jistoty nijak nepřispívalo. Novela zpřesňuje i vymezení některých povinností advokáta v trestním řízení tam, kde doposud existoval prostor pro taktické či pseudotaktické využívání (zneužívání) nedokonalosti zákona.

2. JAK (NE)MAŘIT SOUDNÍ JEDNÁNÍ

V soudních řízeních velmi často dochází k situaci, kdy je pro některou ze stran výhodné, pokud je toto jednání odloženo. K tomuto „cíli“ vede řada cest, z nichž jedna byla umožněna § 37 tr. ř. ve znění novely. Toto ustanovení upravující postup při volbě obhájce svádělo ke zneužívání (či využívání?) – pokud se obviněný rozhodl, že není v jeho zájmu, aby se konal nějaký úkon trestního řízení (např. soudní jednání), mohl dosáhnout jeho odložení i tak, že si těsně před konáním takového úkonu zvolil obhájce, který měl (a samozřejmě i nadále má) přednost před obhájcem „ex

offo“, nebo odvolal plnou moc obhájci dosavadnímu atp. Výsledkem bylo, že se stal v okamžiku provádění úkonu osobou nikým neobhajovanou, což v případech nutné obhajoby vedlo orgány činné v trestním řízení k jedinému možnému postupu – k odložení plánovaného úkonu (např. soudního jednání) nejméně do doby, než si obviněný (obžalovaný) zvolí jiného zástupce ve lhůtě určené mu podle § 38 odst. 1 tr. ř., nebo do doby, než je mu obhájce ustanoven.

Tímto způsobem bylo možno mařit trestní řízení opakovaně a tedy i dlouhodobě. Popsaný postup byl v oblibě obzvláště ve vazebních věcech, kdy obvinění jen obtížně mohli „onemocnět“ a domáhat se odložení úkonu z jiných důvodů.

Na tento postup je možno nahlížet různě, ovšem z hlediska obviněného je jisté jeho zákonitým (ba dokonce ústavním, či přímo přirozeným) právem využívat při své obhajobě všechny prostředky, které mu pravidla trestního řízení ve své (ne)dokonalosti poskytují.

3. NOVÁ POVINNOST OBHÁJCE

Zákonodárce se rozhodl tuto možnost prodlužování trestního řízení eliminovat. Učinil tak novelou trestního řádu, která pod svým bodem 38. uvádí, že v § 37 odst. 2 tr. ř. se na konci doplňují tyto věty:

Č L Á N K Y

„Oznámí-li (obviněný) změnu obhájce tak, aby obhájce mohl být o úkonu vyrozuměn v zákonem stanovené lhůtě, orgán činný v trestním řízení ode dne doručení takového oznámení vyrozumívá nově zvoleného obhájce. V opačném případě je obhájce předtím ustanovený nebo zvolený, pokud není z obhajování vyloučen, povinen vykonávat obhajobu do doby, než ji osobně převezme později zvolený obhájce.“

4. VÝKLADOVÉ PROBLÉMY

Úmysl zákonodárce je tedy zřejmý – doplnění § 37 odst. 3 tr. ř. má odstranit jednu z možností účelového jednání obviněného směřujícího ke zmaření plánovaného úkonu trestního řízení. Hovoří-li zákon o vyrozumění nově zvoleného obhájce, je nutno podle mého názoru pod tento pojem zahrnout i nově ustanoveného obhájce v případech, kdy obviněný odvolá plnou moc svému dosavadnímu (zvolenému) obhájci a jiného si ne zvolí.

Představme si následující situaci a její řešení po 1. 1. 2002:

– Obviněný předává ve vazební věznici své podání adresované soudu, ve kterém je oznámena změna obhájce v poslední den (či bezprostředně před tímto dnem), kdy je ještě možno jiného obhájce (ať už zvoleného či nově soudem ustanoveného) vyrozumět o úkonu v zákonem stanovené lhůtě. Jde doba nutná k doručení takového podání z vazební věznice k soudu „k tíži“ obviněného, či je na místě na toto podání nahlížet ve smyslu § 60 odst. 4 písm. a), resp. písm. d) tr. ř. per analogiam, podle kterýchžto ustanovení je lhůta zachována též tehdy, jestliže podání bylo ve lhůtě podáno jako poštovní zásilka [§ 60 odst. 4 písm. a) tr. ř.], resp. bylo-li podání učiněno u ředitele nápravného zařízení, kde je ten, kdo podání činí ve vazbě nebo v trestu [§ 60 odst. 4 písm. d) tr. ř.]? Logickým výkladem lze dojít k závěru, že s přihlédnutím k účelu nové právní úpravy je nutno považovat za rozhodný okamžik doručení podání obviněného příslušnému orgánu činnému v trest-

ním řízení. Proti tomuto řešení lze vznést námitku, že tak k tíži obviněného půjdou veškerá případná zdržení či nepořádky ve vazební věznici, resp. na poště, přičemž tyto nepořádky a různá zdržení lze v některých věznicích i poštovních úřadech považovat spíše za pravidlo než za nepravděpodobnou výjimku z pravidla. Stejného účelu (kolize zákonné povinnosti orgánu činného v trestním řízení s technickými a časovými možnostmi tohoto orgánu) lze dosáhnout i tím, že obviněný učiní své podání u ředitele nápravného zařízení tak, aby ten již nestihl předat příslušnému orgánu činnému v trestním řízení informaci o odvolání obhájce, resp. aby tento orgán již nestihl v zákonné lhůtě zajistit ustanovení obhájce nového. Pokud tedy obviněný učiní své podání např. v 15.30 hod. posledního dne, kdy je ještě možno vyrozumět nového obhájce o úkonu v zákonem stanovené lhůtě u ředitele vazební věznice a tomu se podaří jej do 16.00 hod. doručit příslušnému orgánu činnému v trestním řízení, je otázkou, zda se tomuto orgánu podaří do 24.00 hod. tohoto posledního dne zajistit ustanovení nového obhájce a tuto skutečnost tomuto obhájci také sdělit. Soudím, že to bude obtížné (osobně bych si vsadil na „vítězství“ obviněného), přičemž pokud se k úkonu dostaví původní obhájce s tím, že ve smyslu § 37 odst. 2 tr. ř. ve znění po novele hodlá zajistit obhajobu obviněného on, bude moci být relevance provedeného úkonu zpochybněna pokud ne u soudů obecných, tak se značnou šancí na úspěch u soudu ústavního, neboť půjde o obhajobu bez mandátu.

– Další možností je ve smyslu § 60 odst. 1 tr. ř. nezapočítat den doručení oznámení obviněného o změně obhájce jakožto den události určující počátek lhůty určené podle dní. V rámci tohoto výkladu by orgán činný v trestním řízení den, kdy mu bylo oznámení obviněného doručeno, „nezapočítal“ a během dne následujícího by mohl zajistit ustanovení nového obhájce. Pokud by přitom den následující po doručení oznámení o změně obhajoby již neumožňoval včasné vyrozumění nově zvoleného či ustanoveného obhájce v příslušné zákonem stanovené lhůtě, považoval by

---

Č L Á N K Y

---

jej orgán činný v trestním řízení za opožděné a za „příslušného“ obhájce by považoval obhájce původního.

– Obviněný umístěný ve vazební věznici (či obviněný ve výkonu trestu) však může oznámení o změně obhajoby podat i jinak než u ředitele nápravného zařízení podle § 60 odst. 4 písm. d) tr. ř. – například prostřednictvím příbuzných či přátel „na svobodě“, kteří zajistí jeho doručení (např. do podatelny příslušného orgánu činného v trestním řízení) tak, aby všem shora specifikovaným lhůtám bylo sice učiněno zadost, ale přitom tak, že příslušný orgán jen stěží dokáže zareagovat včas a řádně v příslušné lhůtě informovat nově zvoleného obhájce, či ustanovit jiného.

5. ZÁVĚR

Novela tedy uložila obhájci novou povinnost zajistit obhajobu obviněného i poté, co byl výkon

obhajoby úkonem obviněného ukončen, pokud není možno v příslušných lhůtách zajistit obhájce jiného. Úmyslem zákonodárce byla přitom jistě snaha zabránit účelovým odkladům v trestním řízení, ale závěrem je možno říci, že možnost oddálit, resp. zmařit úkon orgánu činného v trestním řízení odvoláním obhájce těsně před tímto úkonem je pouze ztížena, ne však vyloučena. Navíc lze shora naznačenými způsoby „získat materiál“ pro případná řízení další, ať už odvolací, či (nově) dovolací podle § 265b písm. c) tr. ř. (dovolací důvod – „obviněný neměl obhájce, ač ho podle zákona mít měl“ – v tom smyslu, že měl obhájce jiného, než „měl mít“), či před ústavním soudem. Nakolik se tedy tato „nová povinnost“ osvědčí v praxi je otázkou, na jejíž zodpovězení bude nutno ještě nějakou dobu počkat.

Autor je advokátem v Praze.

K NĚKTERÝM OTÁZKÁM PRÁVNÍ ÚPRAVY BYTOVÝCH DRUŽSTEV (dokončení; první část byla otištěna v č. 1/2002)

JUDr. TOMÁŠ DVOŘÁK

§ 5 Zvláštní důvod zániku členství v bytovém družstvu

Specifickou zákonnou konstrukcí zániku členství přinesl zákon č. 72/1994 Sb. Podle § 24 odst. 9 byt. z. platí, že pokud byla společným členům nebo výlučným členu bytového družstva převedena do vlastnictví jednotka, pak zaniká jeho členství v družstvu bez nároku na vrácení prostředků, jež byly zdrojem financování

výstavby domu s převáděnými jednotkami. Zákon vytváří účelovou konstrukci, kterou lze (s jistým zjednodušením) označit tak, že místo vypořádacího podílu dostal člen do vlastnictví jednotku, a tudíž tímto převodem došlo k majetkovému vypořádání mezi ním a družstvem.²⁸⁾

Členství nabyvatele jednotky v družstvu však nezaniká, pokud jeho majetková účast v družstvu dosahuje i nadále alespoň výše základního člen-

---

²⁸⁾ Celá tato legislativní konstrukce je pojmově absurdní, neboť je zde zákonem nařízena „privatizace“ družstevního majetku, což je ovšem logický nesmysl, neboť nelze „privatizovat privátní“; družstva jsou totiž soukromoprávní korporace. Tato konstrukce však není protiústavní, neboť nenarušuje právo členů na vlastnictví dle čl. 11 Listiny práv a svobod. Právo člena na majetkovou účast v družstvu je zde totiž transformováno na právo vlastnictví převedené jednotky, proto se nejedná o protiústavní vylastnění.

ČLÁNKY

---

ského vkladu. To reálně znamená, že je nabyvatel jednotky povinen složit základní členský vklad znovu, neboť zaniklo-li převodem jednotky právo na vypořádací podíl, je v den převodu jednotky jeho majetková účast na družstvu rovna nule. Nejpozději v den převodu musí tedy být základní členský vklad znovu splacen.

Z hlediska zániku členství, resp. dne, ke kterému musí být základní členský vklad složen, je rozhodným *den převodu jednotky*. Zákon č. 72/1994 Sb. s tímto pojmem hojně operuje, avšak není zřejmé, o který den se zde reálně jedná. V úvahu zde totiž připadají dvě možnosti.

Prvou je den podpisu smlouvy o převodu jednotky do vlastnictví člena. Druhou možností je den právních účinků vkladu vlastnického práva k jednotce do katastru nemovitostí; tímto dnem je ze zákona den doručení návrhu na vklad příslušnému katastrálnímu úřadu (§ 2 odst. 3 zák. č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů). Vzhledem k tomu, že podle § 133 odst. 2 obč. z. se nabývá vlastnictví vkladem do katastru nemovitostí, je tímto dnem tedy den doručení návrhu na vklad, neboť k tomuto dni nastávají právní účinky pravomocného rozhodnutí o povolení vkladu. Lze tedy tuto otázku uzavřít tak, že dnem zániku členství nabyvatele jednotky v družstvu je den doručení návrhu na vklad příslušnému katastrálnímu úřadu; tento den je též dnem, ke kterému musí být splacen základní členský vklad, pokud nemá dojít k zániku členství nabyvatele jednotky.

Sporným v této souvislosti je, zda se při převodu jednotky do vlastnictví člena družstva mění dosavadní společné členství manželů opět na členství výlučné. Zákon totiž stanoví, že vznikne-li jen jednomu z manželů za trvání manželství právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu, vznikne se společným nájmem bytu i společné členství manželů v družstvu (§ 706 odst. 2 obč. z.). Zákon tedy podmiňuje vznik společného členství vznikem práva nájmu družstevního bytu. Ovšem převodem jednotky do vlastnictví,

resp. společného jmění manželů společný nájem družstevního bytu zaniká. Zákonná podmínka existence společného členství manželů v družstvu tedy odpadá. Nezbyvá proto jinak, než dospět k závěru, že převodem jednotky do vlastnictví společných členů zaniká společné členství manželů v družstvu.

Tím ovšem vzniká další problém, totiž který z bývalých společných členů zůstává členem družstva. Podle všeho to bude ten z manželů, kterému vzniklo právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu, resp. kterému se v reálném životě tato příležitost naskytla.

Jestliže se jednomu z manželů naskytla příležitost k uzavření nájemní smlouvy k družstevnímu bytu v době, kdy ani on, ani druhý manžel nebyli doposud členy družstva, pak vstupem tohoto manžela do družstva vzniklo i společné členství manželů za podmínky, že opravdu došlo k vzniku smlouvy o nájmu družstevního bytu. Při převodu jednotky do vlastnictví pak společné členství zaniklo a členem družstva je nadále ten z manželů, kterému právo na uzavření smlouvy o nájmu bytu původně vzniklo.

§ 6 Převod členského podílu

Převod členského podílu v bytovém družstvu je možný jak mezi členy navzájem, tak i mezi členem a extraneem. Platí zde zvláštní úprava obsažená v § 230 obch. z. Dohoda musí být povinně *písemná*, jinak je pro rozpor se zákonem *neplatná* (§ 40 odst. 1 obč. z.). Dohoda nepodléhá souhlasu představenstva; rovněž stanoví nemožnou převoditelnost členského podílu v bytovém družstvu vyloučit, neboť úprava v § 230 obch. z. je *lex specialis* oproti § 229 obch. z. Významnou je ta skutečnost, že dohoda o převodu nemusí být družstvu vůbec předložena; postačí písemné oznámení dosavadního člena o převodu a písemný souhlas nabyvatele členství. Dohoda o převodu musí splňovat obecné náležitosti kladené na právní úkony, tzn. musí obsahovat alespoň identifikaci nabyvatele a převodce, vymezení rozsahu převáděného členského podílu (včetně označení družstva), datum a podpis účastníků,

ČLÁNKY

a údaj o (bez)úplatnosti převodu, popř. též o výši úplaty.²⁹⁾

V této souvislosti někteří autoři³⁰⁾ mají tendenci rozlišovat mezi bytovými družstvy vzniklými přede dnem účinnosti obchodního zákoníku a bytovými družstvy vzniklými až po tomto datu. To je podle mého názoru nesprávný přístup, neboť z ust. § 230 obch. z., ani z přechodných ustanovení obchodního zákoníku, ani ze zvláštních předpisů nelze dovodit takovou diferenciaci. Právě naopak, zákon zde rozlišuje pouze mezi bytovými družstvy na straně jedné a ostatními družstvy na straně druhé; jiných rozdílů zde není.

Převodem členského podílu nemůže jeho nabyvatel nabyt více práv, než měl převodce sám (civ. R 34/1983). To ostatně plyne i z obecného principu, že *nikdo nemůže převést více práv, než sám má*. Nabyvatelem členského podílu může být pouze osoba, která je způsobilá být členem družstva. Není proto možné, aby se nabyvatelem stala osoba, jež podle ustanovení zvláštního zákona nesmí být členem, nebo osoba k členství nezpůsobilá.

K převodu členského podílu na nabyvatele dochází ve vztahu ke družstvu dnem předložení smlouvy anebo pozdějším dnem v této smlouvě stanoveným (§ 230 druhá věta obch. z.).

Pokud došlo k převodu členského podílu, pak bez ohledu na to, zda byl převod prováděn mezi členy družstva navzájem nebo mezi členem a extraneem, platí, že u nabyvatele členského podílu nevzniká povinnost složení základního členského vkladu.³¹⁾ Pokud je nabyvatelem člen družstva, již tuto svoji povinnost splnil. A pokud je nabyva-

telem extraneus, pak tuto povinnost nemá, neboť základní členský vklad, který by byl jinak povinen složit, je u něj kryt prostředky, které připadají na jeho členský podíl. Výjimkou by zde byla pouze taková situace, pokud by výše prostředků představujících převedený členský podíl (resp. jeho část) nedosahovala hodnoty základního členského vkladu; potom by nabyvatel byl povinen uhradit družstvu chybějící prostředky do výše základního členského vkladu bez zbytečného odkladu po nabytí členského podílu. Je proto nesprávná praxe některých bytových družstev, které při převodu členského podílu na extranea vymáhají po jeho nabyvateli zaplacení základního členského vkladu; obvykle je tento postup označován jako zápisné nebo vstupní poplatek. Zaplacením těchto prostředků nelze podmiňovat platnost převodu členského podílu, a to bez ohledu na to, jak je tento postup označován, neboť převod členského podílu v bytovém družstvu je *nepodmíněný a nepodmínitelný*, a to *ex lege*.

Přitom nemusí docházet nutně k převodu členského podílu *en bloc*; může dojít pouze k převodu části členského podílu. Pokud totiž majetková účast dosavadního člena – převodce i po tomto převodu dosahuje v družstvu alespoň výše základního členského vkladu, pak členství převodce nezaniká.³²⁾ Typický je tento případ u bytových družstev. Tak např. převodce je členem družstva – nájemcem družstevního bytu a družstevní garáže. Jestliže převede pouze část členského podílu připadající na družstevní byt, a ponechá si i nadále část svého členského

²⁹⁾ Pokud je převod činěn za úplatu, vzniká zde daňová povinnost. Výjimkou jsou pouze takové příjmy z převodu členského podílu, kdy doba mezi nabytím a převodem členského podílu přesáhla dobu 5 let; tyto příjmy jsou od daně osvobozeny (§ 4 odst. 1 písm. r) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů).

³⁰⁾ Římalová, O., Holejšovský, J. Družstva. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 144.

³¹⁾ Je nutno vidět, že se nemění hodnota základního kapitálu ani výše obchodního majetku družstva, neboť družstvo nerealizuje výplatu vypořádacího podílu. Z hlediska družstva pouze dochází k změně v osobách členů.

³²⁾ Srovnej k tomu výklady Pekárka, M. Majetková účast občanů v družstvech a její právní aspekty. Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 94 an.

ČLÁNKY

---

podílu připadající na družstevní garáž, pak je i nadále členem družstva a nájemcem družstevní garáže.

Pokud dochází k převodu členského podílu, jenž připadá na společné členství manželů v družstvu, pak je k platnému převodu členského podílu nezbytný výslovný souhlas obou manželů.

§ 7 Přejed členského podílu

I přechod členského podílu je u bytových družstev konstruován odchylně od obecné úpravy. Někdy se v této souvislosti nesprávně hovoří o „dědění členství“; to je ovšem pojmově nesmysl, zdědit lze členský podíl, a ve vazbě na tuto skutečnost vzniká členství dědice členského podílu. Od 1. 1. 1992, kdy nabyl účinnosti obchodní zákoník, je nerozhodné, zda zůstavitel byl členem stavebního, lidového nebo jiného bytového družstva.

Právní úprava zde opět trpí terminologickou nejednotností, neboť ust. § 706 – §707 obč. z. zde hovoří o *dědici členského podílu*, na kterého přechází členství, kdežto ust. § 232 odst. 2 obch. z. hovoří o *přejedu členských práv a povinností na dědice zesnulého člena*. Občanský zákoník konstruuje tento přechod bez dalšího ze zákona, a to ke dni smrti zesnulého člena. Není zde žádná povinnost žádat o členství.³³⁾ Rovněž družstvo do celé záležitosti nemůže nijak zasáhnout. Ust. § 706 – §707 obč. z. mají však v daném případě přednost před § 232 obch. z., neboť občanský zákoník zde má zjevně povahu *legis specialis* k obecné úpravě přechodu členství podle obchodního zákoníku.

Kdo je dědicem členského podílu, a tudíž novým členem družstva, určí se následujícím způsobem: Jestliže se jednalo o společné členství manželů v bytovém družstvu, je nadále výlučným členem pozůstalý manžel (§ 707 odst. 2 obč. z.). Pokud je zůstavitel výlučným členem a měl jediného dědice, pak se stane členem on (§ 706 odst. 2 obč. z.). Jestliže však měl zůstavitel dva a více dědiců, pak se členem stane ten z dědiců, jemuž připadne členský podíl. Dědicové se musí dohodnout, kdo z nich převezme členský podíl, a stane se členem družstva. Pokud se však dědicové nedohodnou, vzniká zde problém. *De lege lata* totiž platí, že soud v usnesení o dědictví potvrdí nabytí dědictví podle dědických podílů, nedojde-li mezi dědici k dohodě [§ 175q odst. 1 písm. d) o. s. ř.]. Soud nemůže autoritativně rozhodnout, kdo z dědiců se stane dědicem členského podílu a členem družstva (civ. R 46/1972). Výjimkou je pouze potvrzení nabytí členského podílu manželům (§ 703 odst. 1 ve vazbě na § 707 odst. 2 obč. z.), kteří se tak stanou společnými členy družstva;³⁴⁾ ani tu však soud nerozhoduje, nýbrž pouze potvrzuje nabytí.

Jestliže nedojde mezi dědici k dohodě, kdo z nich se stane členem družstva, soud potvrdí dědicům, jejichž dědické právo bylo prokázáno, nabytí dědictví podle dědických podílů i ohledně členského podílu v bytovém družstvu [§ 484 obč. z., § 175q odst. 1 písm. d) o. s. ř.].³⁵⁾ ³⁶⁾ Z výše řečeného plyne, že žádný z dědiců nenabyl členský podíl celý, nýbrž pouze poměrnou část členského podílu, což má své důsledky zejména ve vazbě na nájem družstevního bytu, neboť

---

³³⁾ Srovnej k tomu komentář *M. Pekárka in Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.* Obchodní zákoník. Komentář. 4. vydání, Praha: C. H. Beck, 1997, s. 377–378.

³⁴⁾ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 5. 1997, sp. zn. 24 Co 159/97, Ad Notam, 1998, č. 1, s. 21 an.

³⁵⁾ Shodně civ. R 31/1995.

³⁶⁾ Srovnej k tomu též rozsudek Nejvyššího soudu SR z r. 1997, sp. zn. 3 Cdo 4/97, Zo súdnej praxe (Slovenská republika), 1997, č. 4, s. 74 an. Slovenská právní úprava obsažená v tamějším občanském zákoníku je totiž v podstatě shodná s českou.

Č L Á N K Y

---

jestliže žádný z dědiců nenabyl celý členský podíl, pak ani nemůže být členem družstva, a tudíž nedochází zde k přechodu nájmu družstevního bytu ve smyslu ust. § 706 odst. 2 obč. z. Tuto situaci lze řešit pouze žalobou některého z dědiců na ručení, kdo z nich bude i nadále členem bytového družstva podle § 80 písm. c) o. s. ř.; anebo též do datečně učiněnou dohodou dědiců o tom, kdo z nich se stane členem družstva.³⁷⁾

V této souvislosti lze poukázat na značné potíže se stanovením hodnoty členského podílu pro účely dědického řízení, s nimiž se potýká soudní rozhodovací praxe. Soudy poměrně často vycházely z tzv. *zůstatkové hodnoty členského podílu*, což je však pojem, který obchodní zákoník ani jiné předpisy dnes neznají. Proto nelze než souhlasit s právním názorem, který se v soudní praxi prosazuje, že *zůstatková hodnota členského podílu* je pojmem, který právní úprava nezná, a nelze s jeho pomocí určit obecnou cenu členského podílu zůstavitele pro účely dědického řízení.³⁸⁾ Je třeba vycházet z *ceny obvyklé*, tzn. ceny, za níž by bylo možné členský podíl převést v rozhodné době a místě.³⁹⁾

Nelze však vycházet z hodnoty vypořádacího podílu, na který by měl zůstavitel nárok, stanoveného za pomoci ust. § 233 obch. z. a stanov družstva.⁴⁰⁾ Je totiž třeba vidět, že zde členství nezaniká, nýbrž přechází na dědice. Nelze zde tudíž hovořit o nároku zůstavitele na vypořádací podíl, a to ani hypoteticky. Členství zůstavitele sice zaniklo, avšak kontinuálně zde na základě

univerzální sukcese vzniká členství dědice. Jakákoliv analogie je proto v daném případě zcela nemístná.

IV. HOSPODAŘENÍ BYTOVÝCH DRUŽSTEV

§ 1 Zvláštní předpisy o hospodaření

Hospodaření bytových družstev se od hospodaření jiných typů družstev výrazněji neodlišuje. Přesto zde existuje několik dílčích odchylek.

U bytových družstev musí být ve stanovách *obligatorně* upraveny podmínky, za kterých se uzavírají smlouvy o nájmu družstevních bytů (§ 685 odst. 2 obč. z.), úprava práv a povinností člena družstva – nájemce družstevního bytu [tzn. úhradu nákladů spojených s běžnou údržbou bytu (§ 687 odst. 3 obč. z)], a lhůta pro výplatu vypořádacího podílu při vystěhování z bytu (§ 714 obč. z.).

Zvláštní pravidla jsou stanovena pro přijetí určitých rozhodnutí stran hospodaření s majetkem družstva.

Rozhodnutí o prodeji nebo jiných majetkových dispozicích s nemovitostmi, kde jsou byty nebo s byty,⁴¹⁾ je ve výlučné působnosti členské schůze (shromáždění delegátů) bytového družstva. Toto rozhodnutí však může členská schůze přijmout pouze tehdy, pokud je dán předchozí písemný souhlas většiny členů bytového družstva – nájemců v nemovitosti, které se rozhodnutí týká;⁴²⁾ to neplatí, jestliže družstvu vznikla povinnost

---

³⁷⁾ Z odůvodnění usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 1. 1995, sp. zn. 7 Co 2628/94, Soudní rozhledy, 1995, č. 3, s. 61 an.; a Ad Notam, 1995, č. 3, s. 67 an.

³⁸⁾ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 10. 1999, sp. zn. 24 Co 267/99, Ad Notam, 2000, č. 5, s. 112 an.

³⁹⁾ Cit. v pozn. 16.

⁴⁰⁾ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 1999, sp. zn. 20 Cdo 411/99, Soudní judikatura – rozhodnutí soudů ČR vydávaná ve spolupráci se soudci Nejvyššího soudu, 2001, č. 6, s. 272 an.

⁴¹⁾ Jedná se o byty jako tzv. jednotky [§ 2 písm. h) byt. z.].

⁴²⁾ Pokud se jedná o budovu s byty, ve které nedošlo prohlášením vlastníka k vyčlenění jednotlivých jednotek, je třeba souhlasu nadpoloviční většiny členů družstva – nájemců; do tohoto počtu se počítají i hlasy nájemců

ČLÁNKY

---

k převodu bytu nebo nebytového prostoru do vlastnictví člena – nájemce podle § 23 byt. z. [§ 239 odst. 4 písm. i) obch. z.].

Předmětné ustanovení vyvolává otázku, jaký je jeho vztah k ust. § 23 byt. z., který stanoví, že byt v budově ve vlastnictví nebo spoluvlastnictví bytového družstva lze převést pouze členu družstva, který je nájemcem bytu; totéž platí i o jednotce ve vlastnictví nebo spoluvlastnictví družstva. Vyskytly se totiž v praxi názory, že toto ustanovení znemožňuje bytovému družstvu jakýkoliv převod bytu na jinou osobu takříkajíc „na věčné časy“. Tento výklad ovšem nebere v potaz jednak znění § 23 byt. z., jednak celkové věcné a systematické zařazení cit. ustanovení.

Jestliže zákon zakázal převody bytů a nebytových prostor na jiné osoby než na členy družstva – jejich nájemce, pak se zde jedná o to, aby družstvo nepřevadlo tento byt nebo nebytový prostor jiné osobě, než právě členovi družstva – nájemci tohoto bytu nebo nebytového prostoru, který získal zákonný nárok na převod vlastnictví k bytu podle § 24 transf. z. anebo podle § 23 byt. z. Jinak řečeno, jedná se zde o to, aby družstvo nemohlo převést jednotku poté, co člen podal žádost o převod anebo ještě před podáním této žádosti. To ovšem neznamená, že by snad družstvo nemohlo se souhlasem člena družstva – nájemce jednotky tuto převést, pokud s tím tento člen předem písemně souhlasí; totéž platí stran budov, je-li dán předchozí písemný souhlas většiny nájemců bytů.

To platí i ve vztahu k nebytovým prostorům, jež se nachází v budově ve vlastnictví nebo spoluvlastnictví bytového družstva, anebo k jednotce

ve vlastnictví nebo spoluvlastnictví bytového družstva.

Krátce řečeno, nelze ust. § 23 byt. z. vykládat v tom smyslu, že by snad zakazovalo absolutně jakýkoliv převod bytu nebo nebytového prostoru v budově ve (spolu)vlastnictví družstva anebo převod jednotky ve (spolu)vlastnictví družstva, jestliže je dán souhlas podle § 239 odst. 4 písm. i) obch. z.⁴³⁾ Naopak pod hrozbou *absolutní neplatnosti* zakazuje jakékoliv převody bytů a nebytových prostor jiným osobám než členům družstva – nájemcům těchto bytů a nebytových prostor, pokud mají zákonný nárok na jejich převod do vlastnictví podle § 23 odst. 2 a 3 byt. z.

I v případě, že člen družstva – nájemce jednotky udělil k převodu souhlas, je družstvo před vlastním převodem povinno respektovat ust. § 22 byt. z., a nabídnout mu jednotku k přednostnímu nabytí. Teprve marným uplynutím zákonné šestiměsíční lhůty podle § 22 odst. 1 byt. z. je možné předmětnou jednotku převést třetí osobě.⁴⁴⁾

Toto platí ovšem pouze za předpokladu, že členem družstva – nájemcem je *fyzická osoba*; právnické osoby žádné ochrany podle § 22 - § 23 byt. z. nepoživají. Naproti tomu z hlediska ust. § 239 odst. 4 písm. i) obch. z. je souhlas většiny nájemců požadován, aniž by zákon rozlišoval, zda je nájemce fyzickou nebo právnickou osobou.

Chybou normativní konstrukce ust. § 239 odst. 4 písm. i) obch. z. je požadavek souhlasu pouze *většiny* členů – nájemců, nikoliv *všech* nájemců. Tento nedostatek přitom plně nezhojí ani předpis § 23 byt. z., který chrání pouze ty, jimž zákonný nárok na převod bytu nebo nebytového prostoru do osobního vlastnictví vznikl. Je

---

v nebytových prostorech (typicky vestavěných garážích). Naopak hlasy nájemců – nečlenů družstva se nepočítají. Pokud se však rozhoduje o tzv. jednotce, pak postačí souhlas jejího nájemce; jsou-li zde nájemci manželé se společným členstvím, pak je třeba jejich konsensu, neboť udělení tohoto souhlasu není obvyklou záležitostí ve smyslu ust. § 145 odst. 2 obč. z. Souhlas nájemců v jiných jednotkách v domě není potřebný.

⁴³⁾ S tímto výkladem je v souladu i komentář J. Oehma in Fiala, J., Novotný, M., Oehm, J. Zákon o vlastnictví k bytům. Komentář. Praha: C. H. Beck, Praha: 2000, s. 179–179.

⁴⁴⁾ To platí ovšem pouze tehdy, jedná-li se o byt; na nebytové prostory se ust. § 22 byt. z. nevztahuje.

ČLÁNKY

---

přítom zjevné, že takto může být rozhodováno *o nás bez nás* i vůči členům, kteří nárok na převod z jakýchkoliv důvodů nemají, avšak je-li udělen družstvu souhlas potřebnou většinou hlasů ostatních nájemců, má toto účinky i vůči nim; rovněž tak není přihlíženo k názoru nájemců, kteří nejsou členy bytového družstva. Argument o principu demokratického rozhodnutí většinou členů, které se menšina musí podvolit, zde nelze akceptovat, neboť se jedná o mimořádně závažnou otázku, která může mít dalekosáhlé sociální důsledky. Tento nedostatek právní úpravy však nelze zhojit výkladem, nýbrž pouze novelizací cit. ustanovení.⁴⁵⁾

§ 2 Převody bytů a nebytových prostor a prohlášení konkurzu na družstvo

Veřejnosti již několik měsíců hýbe kauza Bytového družstva Kavčí skála Říčany, jež se ocitlo v konkurzu, a kde se nyní jedná o platnost převodů jednotek do vlastnictví jeho členů. Jelikož nejsem s celou kauzou podrobně seznámen, dovoluji si učinit jenom několik obecných poznámek.

Především, ust. § 23 byt. z. konstituuje *zákonný nárok fyzické osoby*, která je členem bytového družstva a nájemcem družstevního bytu nebo nebytového prostoru, na převod tohoto bytu nebo nebytového prostoru do vlastnictví člena, pokud tento podal podle zák. č. 42/1992 Sb. nebo zák. č. 72/1994 Sb. ve lhůtách tam uvedených výzvu, v níž družstvo požádal o pře-

vod. Tento zákonný nárok má i právní nástupce,⁴⁶⁾ pokud tyto podmínky sám splňuje.⁴⁷⁾ Pokud nebyla smlouva o převodu ze strany družstva uzavřena v zákonné lhůtě do 31. 12. 1995 a nebylo smluvně dohodnuto jinak, může se žadatel nebo jeho právní nástupce domáhat splnění této povinnosti v promlčecí lhůtě, která končí až 30. 6. 2010 (čl. II. bod 1 zák. č. 103/2000 Sb.).

Tento nárok je konstituován vůči družstvu a působí objektivně. Ze zák. č. 72/1994 Sb., obchodního zákoníku, ani ze zák. č. 328/1991 Sb. nelze dovodit, že by prohlášení konkurzu, povolení vyrovnání, zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku úpadce nebo zrušení konkurzu z jakéhokoliv důvodu na tomto cokoliv měnilo. Po celou dobu existence družstva tento nárok trvá a družstvo je povinno (bez ohledu na to, v jaké fázi své existence se momentálně nachází) jej splnit.⁴⁸⁾ Tedy jinak řečeno, tuto povinnost musí respektovat i správce konkurzní podstaty, předběžný správce, vyrovnací správce a likvidátor.

Lze proto konstruovat následující možné situace. *Prvou* z nich je situace, kdy konkurz byl na družstvo prohlášen již poté, co byla jednotka převedena. Pokud již bylo vyhověno návrhu na vklad, nemá prohlášení konkurzu na celou situaci žádný vliv. Jestliže dosud katastrální úřad o podaném návrhu na vklad nerozhodl, je povinen přerušit řízení (§ 14 odst. 1 písm. c) konk. z.).⁴⁹⁾ Poté, co

---

⁴⁵⁾ Nelze totiž vyloučit, že v objektu bude např. 5 nájemců, z nichž pouze jeden bude členem družstva. Pokud tento udělí souhlas, je převod realizovatelný bez ohledu na vůli ostatních. Pokud objekt nebude rozdělen na jednotky prohlášením vlastníka, nechrání tyto osoby ani ust. § 22 byt. z.

⁴⁶⁾ Tzn. dědic nebo nabyvatel v důsledku převodu jednotky, typicky prodejem.

⁴⁷⁾ V zájmu úplnosti je třeba poznamenat, že přechod nároku na právního nástupce dovozovali již dříve *Švestka, J., Jehlička, O.* Nad některými aktuálními otázkami vlastnictví bytů. Právní rozhledy, 1995, č. 12, s. 473 an.

⁴⁸⁾ Tuto povinnost lze dovodit i vůči právnímu nástupci družstva v případě fúze (§ 69a odst. 1, 2 obch. z.) nebo rozdělení (§ 69c odst. 1 obch. z.). Rovněž tak lze podle všeho dovodit tuto povinnost i vůči právnímu nástupci družstva, které přistoupilo ke změně právní formy, neboť zde nezaniká povinný subjekt (§ 254 odst. 4 obch. z. *in fine*).

⁴⁹⁾ Srovnej k tomu civ. R 52/1998–XXIV.

ČLÁNKY

---

konkurzní správce ověří, že se jedná o převod realizovaný podle § 23 byt. z., musí dát souhlas k pokračování v řízení, a katastrální úřad poté řízení dokončí.

Jelikož ust. § 24 odst. 1 byt. z. stanoví *ex lege* bezplatnost těchto převodů, nelze zde použít ust. § 15 odst. 1 písm. c) konk. z., které stanoví, že převody majetku realizované bezplatně v neprospěch majetku úpadce ve lhůtě 6 měsíců přede dnem podání návrhu na prohlášení konkurzu, jsou vůči konkurzním věřitelům neúčinné. Jestliže totiž zákon výslovně stanoví, že převody jednotek jsou bezplatné, pak zde nelze uvažovat o neúčinnosti těchto právních úkonů, není-li ovšem pro to dán jiný důvod. Tyto úkony jsou platné a účinné i vůči konkurzním věřitelům, neboť družstvo zde nemělo na výběr; povinnost takto činit mu byla uložena *ex lege*.

Druhou možnou variantou je, že v objektu již byly prohlášením vlastníka vymezeny jednotlivé jednotky, a toto bylo zapsáno katastrálním úřadem, avšak jednotka dosud nebyla převedena. Potom je správce konkurzní podstaty povinen po přezkoumání všech okolností a ověření, že byly splněny zákonem požadované podmínky, přistoupit k převodu jednotky do vlastnictví oprávněné osoby.

Díličí interpretační otázkou v této souvislosti je, zda se jednotka zapisuje do konkurzní podstaty. Podle § 6 odst. 2 konk. z. do podstaty nenáleží majetek, jehož se nemůže týkat výkon rozhodnutí. Kterých věcí se výkon rozhodnutí nemůže týkat, určuje § 321 o. s. ř. Výkonem rozhodnutí není postižitelný majetek, jehož prodej je podle zvláštních předpisů zakázán. Jelikož ust. § 23 byt. z. připouští převod bytů a nebytových prostor pouze určitým osobám, lze zde *a contrario* dovodit, že prodej tohoto majetku není přípustný, pokud jsou splněny zákonem stanovené podmínky. Z výše ře-

čeného tedy plyne, že jednotky se do konkurzní podstaty nezapisují, družstvo je *může a musí převádět* i v průběhu trvání konkurzu, a správce konkurzní podstaty je povinen souhlasit s vkladem vlastnického práva oprávněných nabyvatelů do katastru nemovitostí, neboť zde nemá žádný zákonný důvod pro opačný, resp. jiný postup.

Třetí variantou je stav, kdy v budově dosud nebyly prohlášením vlastníka vymezeny jednotky. Pokud nastal tento stav, nelze objekt do konkurzní podstaty zahrnout, pokud zde existuje nárok na převod alespoň jednoho bytu nebo nebytového prostoru, a to z výše řečených důvodů. Povinnost družstva vymežit prohlášením vlastníka jednotky trvá, a správce konkurzní podstaty je povinen souhlasit se zápisem prohlášení vlastníka do katastru nemovitostí.

Poté, co bude prohlášení vlastníka do katastru vloženo, je třeba diferencovat. Jednotky, které je družstvo *ex lege* povinno převést na základě zákonného nároku žadatele podle § 23 byt. z., je družstvo povinno převádět i za trvání konkurzu, a správce je povinen toto respektovat; do konkurzní podstaty se tyto jednotky nezapisují. Jednotky, kde zákonný nárok na převod není, se do konkurzní podstaty zapisují, neboť jsou postižitelné výkonem rozhodnutí podle § 321 o. s. ř. Pokud je však konkurzní správce chce zpeněžit, musí je nejprve nabídnout jejich nájemcům k prodeji podle § 22 byt. z.; tento převod však není bezplatný.⁵⁰⁾ Teprve marným uplynutím zákonné šestiměsíční lhůty je jednotka zpeněžitelná bez dalšího.

Zákonný nárok na bezplatný převod bytu nebo nebytového prostoru trvá i v případě, že na družstvo nebyl prohlášen konkurz, nýbrž že vstoupilo do likvidace. Pokud členové družstva – nájemci bytů nemají zákonný nárok, mají i v případě likvidace ochranu garantovanou ust. § 22 byt. z.

---

⁵⁰⁾ Ochrana podle § 22 obč. z. je poskytována pouze nájemcům bytů, nikoliv nájemcům nebytových prostor.

ČLÁNKY

V. PRÁVA K POZEMKŮM

§ 1 Úvodem

Značné problémy vyvolává v praxi též otázka vztahů k pozemkům, na nichž stojí domy ve vlastnictví nebo spoluvlastnictví bytových družstev. V tuto chvíli již nemá smysl opakovat celou historii vývoje právní úpravy vztahů k těmto pozemkům. Následující text se proto zabývá pouze aktuálními otázkami.

Dne 30. 6. 2001 nabyl účinnosti zákon č. 229/2001 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění zákona č. 492/2000 Sb., a některé další zákony. Tato úprava vzniká jako důsledek legislativní iniciativy skupiny poslanců. Jak plyne ze stenografických záznamů z průběhu jejího projednávání, publikovaných na internetových stránkách Poslanecké sněmovny i z některých výroků publikovaných v tisku, důvody této novelizace byly dva. Prvým bylo zařazení této problematiky do zákona č. 219/2000 Sb., kam také systematicky patří, s čímž lze souhlasit.

Druhý důvod však v žádném ohledu nelze označit za rozumný. Zákonem č. 229/2001 Sb. byla totiž zrušena ust. § 879c, § 879d, § 879e obč. z. Podle těchto ustanovení totiž platilo, že dnem 1. 7. 2001 *přechází ex lege* do vlastnictví vymezených subjektů (družstev a některých občanských sdružení) pozemky státu, pokud na těchto pozemcích dotčené subjekty měly stavby a vůči pozemkům měli oni nebo jejich právní nástupci před 1. 1. 2001 zřízeno *právo trvalého*

užívání. Tento přechod se týkal i těch fyzických osob, kterým byly z majetku bytových družstev převedeny do vlastnictví byty a nebytové prostory do 31. 12. 2000, pokud v této lhůtě uzavřely se státem právo výpůjčky nebo nájmu k příslušné ideální části pozemku, a to v rozsahu spoluvlastnického podílu na společných částech domu.⁵¹⁾

Zákon č. 229/2001 Sb. nabyl účinnosti dne 30. 6. 2001, tedy v poslední možný den, kdy ještě bylo možno cit. ust. občanského zákoníku zrušit. Ze strany státu se jedná o postup navýsost nemravný, neboť stát nejdříve určitým subjektům poskytl zákonný nárok na státní pozemky a v poslední možný den je tohoto nároku zbavil. Vzhledem k tomu, že zákon č. 229/2001 Sb. byl ve Sbírce zákonů vyhlášen až 29. 6. 2001, tedy není zde žádná legisvakanční lhůta, což při složitosti úpravy a rozsahu osob, jež zasáhne, lze označit za legislativní barbarství.

Jak již bylo výše řečeno, úprava ruší ust. § 879c – § 879e obč. z. Dnem 1. 7. 2001 tedy pozemky, resp. spoluvlastnické podíly na nich z vlastnictví státu do vlastnictví vymezených subjektů nepřecházejí. V této souvislosti lze zaregistrovat hlasy namítající protiústavnost této úpravy, neboť dle názoru některých osob zasahuje do práva na vlastnictví ve smyslu čl. 11 Listiny práv a svobod a je svojí podstatou retroaktivní, což je nepřipustné. S výše řečeným názorem nelze souhlasit. Především (jakkoliv se s tímto názorem neztotožňuji) Ústavní soud ČR již vícekrát v minulosti judikovat, že *čl. 11 Listiny práv a svobod chrání vlastnictví již existující, hotové, nikoliv pouhý nárok na ně*.⁵²⁾ Dále nelze akceptovat ani

⁵¹⁾ Kromě toho existoval ještě třetí důvod, proč byla tato novela prosazena, a to obava, aby snad pozemky nedostala Česká námořní plavba, a. s., kterou dnes kontroluje Viktor Kožený, resp. jím kontrolované, ovládané nebo jinak spojené společnosti. To je ovšem argument směšný, svědčící o naprosté neznalosti těch, kteří ho použili, neboť ust. § 879d obč. z. nepřipouštělo přechod pozemků do vlastnictví akciových společností.

⁵²⁾ Např. nález Ústavního soudu ČR ze dne 28. 6. 1995, sp. zn. I. ÚS 115/94, Ústavní soud ČR: Sbírka nálezů a usnesení. Svazek 3, Praha: C. H. Beck, 1995, s. 295 an. Dále např. nález Ústavního soudu ČR ze dne 10. 9. 1996, sp. zn. I. ÚS 107/96, Ústavní soud ČR: Sbírka nálezů a usnesení. Svazek 6, Praha: C. H. Beck, 1996, s. 3 an. Naproti tomu judikatura Evropské komise pro lidská práva a Evropského soudu pro lidská práva zásadně chrání i reálný, existující nárok na vlastnictví nebo majetek. Srovnej např. rozsudek Van der Mussele versus Belgie z 23. 11. 1983, nebo Pine Valley Developments Ltd a další versus Irsko z 29. 11. 1991, aj.

ČLÁNKY

---

názor, že předmětná úprava je retroaktivní. Předmětná úprava sice zasahuje do právního postavení adresátů právních norem, nikoliv ovšem zpětně, nýbrž *pro futuro*, a to tím, že jim odebírá určitý nárok dříve jim poskytnutý. To ovšem nelze označit za retroaktivitu, nýbrž pouze za nemravnost.⁵³⁾

Konečně je třeba připomenout ještě jeden aspekt věci. Pokud by byla podána ústavní stížnost, a Ústavní soud ČR by jí vyhověl a zrušil určité pasáže anebo celý zákon č. 229/2001 Sb., pak se tím v žádném ohledu nemění nic na zrušení ust. § 879c – § 879e obč. z.; tyto jsou zrušeny dnem 30. 6. 2001 jednou provždy. Není sice vyloučeno, aby zákonodárce někdy přijal úpravu, která by byla obsahově přesně stejná jako zrušené paragrafy, byla umístěna na stejné místo v občanském zákoníku atd., avšak jednalo by se o úpravu novou, nikoliv o „zmrtychvstání“ staré. V českém právním řádu totiž neplatí a nikdy neplatil princip, že zrušením protiústavního předpisu se automaticky obnovuje platnost ustanovení a předpisů, které tento protiústavní předpis zrušil. Krátce řečeno, pokud by Ústavní soud ČR stížnosti vyhověl a zákon č. 229/2001 Sb. zrušil, pak by nárok na pozemky byl zrušen úplně, a nikdo by nic nedostal.⁵⁴⁾

§ 2 Principy nové úpravy

Nová úprava je obsažena v ust. § 60a – § 60b zák. č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění zákonů č. 492/2000 Sb. a č. 229/2001 Sb. Podle ní mají určité osoby nárok na uzavření darovací smlouvy s Českou republikou, kterou jim stát daruje příslušný pozemek nebo jeho ideální poměrnou část.

Za Českou republiku bude tuto smlouvu uzavírat ta organizační složka, která je příslušná

k hospodaření s předmětnou parcelou. Pro územní obvod hlavního města Prahy je jím Ministerstvo financí ČR, jinak místně příslušný okresní úřad (§ 11 zák. č. 219/2000 Sb.). Předmětná smlouva přitom nemusí být schválena Ministerstvem financí ČR, což jinak zákon při převodech státního majetku požaduje.

Zjevným negativem nové úpravy je to, že nabyvatelé (spoluvlastnických podílů) pozemků jsou povinni zaplatit státu darovací daň, což podle původní úpravy nemuseli (§ 5 odst. 1 zák. č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů). Platná úprava přitom nepřipouští, aby pokud družstvo tuto daň zaplatilo, žádalo při převodu jednotky podle § 23 byt. z. nebo rodinného domu či garáže podle § 33a byt. z. její úhradu po nabyvateli; je tedy otázkou, z čeho budou družstva tyto prostředky hradit. Spíše lze očekávat, že družstva nebudou pozemky od státu chtít, převedou nemovitosti oprávněným osobám, a odkáží je, aby si pozemky se státem vyřídily samy.

Pozitivním aspektem naopak je, že se tak právo na získání státních pozemků otevírá i osobám, které nestačily uzavřít smlouvu o nájmu nebo smlouvu o výpůjčce příslušné části pozemku do 31. 12. 2000, což bylo podle zrušené úpravy podmínkou nabytí vlastnického práva. Uplatnění nároku na převod zde není nijak časově omezeno.

Jak původní, tak i nová právní úprava neřeší vrácení peněz těm nabyvatelům jednotek, kteří si podíly na státních pozemcích před 1. 7. 2000 koupili. Lze proto konstatovat, že dotyčné osoby nedostanou zpět nic.

Nová zákonná úprava však neřeší (ostatně ani nemůže) problematiku vztahů k pozemkům obecním a soukromým; zde i nadále platí režim

---

⁵³⁾ Nikoliv nadarmo mají ve Velké Británii již od 17. století přísloví, že *když zasedá Parlament, nikdo si není jist životem, svobodou ani majetkem*.

⁵⁴⁾ S výjimkou těch osob, jež by nabyly vlastnictví v mezidobí od nabytí účinnosti zákona č. 229/2001 Sb. do jeho zrušení Ústavním soudem ČR, neboť nálezy Ústavního soudu nepůsobí se zpětnou účinností.

ČLÁNKY

---

podle § 21 odst. 5 byt. z. tak, jak jej zavedla novela č. 103/2000 Sb.

Co se jednotlivých nároků týče, platí zde, že existují různé kategorie oprávněných osob.

§ 3 Převody fyzickým osobám

Prvou kategorií jsou fyzické osoby, kterým již byla jakožto členům družstva a nájemcům jednotky převedena podle § 23 byt. z. tato jednotka nebo jednotky do vlastnictví. Tyto osoby mají zákonný nárok na uzavření darovací smlouvy, kterou jim Česká republika převede do jejich majetku příslušný spoluvlastnický podíl k pozemku tvořícímu jeden funkční celek s domem s těmito jednotkami, a to v rozsahu jejich spoluvlastnického podílu na společných částech domu.

Druhou kategorií osob jsou ty fyzické osoby, jež předmětnou jednotku získaly z vlastnictví bytového družstva výstavbou na základě smlouvy o výstavbě jednotky podle § 18 byt. z., anebo tyto osoby získaly jednotku na základě smlouvy o výstavbě na budově nebo domě s byty a nebytovými prostory ve vlastnictví nebo spoluvlastnictví bytového družstva.

Třetí kategorií jsou osoby, které jednotku získaly přechodem nebo převodem od osob, jimž byla převedena z vlastnictví bytového družstva podle § 23 byt. z.

Čtvrtou kategorií představují osoby, jimž byl podle § 33a byt. z. převeden do vlastnictví rodinný domek s příslušenstvím, základním technickým vybavením a popř. i příslušející garáží anebo kterým byla převedena garáž,⁵⁵⁾ na jejímž financování se tyto fyzické osoby – členové družstva nebo jejich právní nástupci podíleli.

V této souvislosti se naskýtá dílčí otázka, zda tyto pozemky, resp. podíly na nich budou převáděny do společného jmění manželů či nikoliv. Podle mého soudu určujícím kritériem je zde ust. § 21 odst. 2 byt. z., podle něhož nemůže dojít k převodu nebo přechodu vlastnictví k jednotce

bez současného převodu nebo přechodu příslušného spoluvlastnického podílu k pozemku, je-li vlastník jednotky též spoluvlastníkem pozemku. Smysl této úpravy je zřejmý, totiž aby pozemek a dům rozdělený na jednotky byly ve vlastnictví stejných osob. Zákonodárce se tak nedokonale a v pouze omezeném rozsahu přihlašuje k dávné zásadě superficies solo cedit, která dnes v právním řádu pohříchu chybí. Vzhledem k tomuto ustanovení lze konstatovat, že pozemek nebo podíl na něm nabude do vlastnictví osoba nebo osoby, jež vlastní rodinný dům nebo jednotku.

Jestliže tedy někdo nabyl jednotku do výlučného majetku a následně mu vzniklo společné jmění manželů, nabude i podíl na pozemku do výlučného majetku, za předpokladu, že jednotka nepřipadla smluvním rozšířením podle § 143a obč. z. do společného jmění. Opačný závěr nelze akceptovat, neboť to logika věci a povaha právní úpravy nepřipouští. Případná chyba v darovací smlouvě nebo špatný zápis do katastru nemovitostí na tom nemohou nic změnit.

§ 4 Převody bytovým družstvům

Nová úprava již nepřipouští převody jiným právnickým osobám než bytovým družstvům. I zde však připadají v úvahu různé varianty převodu.

Pokud je družstvo vlastníkem budovy, jež nebyla prohlášením vlastníka rozdělena na jednotky, má nárok na celý pozemek. Při převodu jednotky je však družstvo povinno převést příslušnou část pozemku nabyvateli jednotky bezplatně (§ 21 odst. 7 byt. z.). To platí i v případě, že byl dům již prohlášením vlastníka rozčleněn na jednotky.

Jestliže již některé jednotky byly převedeny, a družstvo je vlastníkem pouze některých, může požádat o převedení spoluvlastnického podílu v rozsahu jeho spoluvlastnického podílu na spo-

---

⁵⁵⁾ Jedná se zde o tzv. *řadové garáže*.

ČLÁNKY

---

lečných částech domu; pokud budou jednotky následně převáděny, je povinností družstva převést nabyvatelům jednotek též příslušné části pozemku bezplatně (§ 21 odst. 7 byt. z.).

Pokud je družstvo vlastníkem rodinného domu nebo garáže, má nárok na převod příslušného pozemku; při převodu rodinného domu nebo garáže oprávněné osobě podle § 33a byt. z. je však i zde povinno převést příslušný pozemek oprávněné osobě bezplatně (§ 33a odst. 7 byt. z.).

Podmínkou toho, aby družstvo mohlo uplatnit svůj nárok na pozemek nebo jeho ideální část je, že k pozemku není žádné vlastnické ani užívací právo jiné osoby. Tedy pokud např. nabyvatel jednotky uzavřel do 31. 12. 2000 smlouvu o výpůjčce nebo smlouvu o nájmu k části pozemku v rozsahu jeho spoluvlastnického podílu na společných částech domu, není přípustný převod tohoto podílu na bytové družstvo.

Do doby, než budou tyto majetkové otázky vyřazeny, mají družstva k předmětným pozemkům *právo výpůjčky*, a to buď již od 1. 1. 2001

podle § 59 odst. 1 zák. č. 219/2000 Sb., anebo od 30. 6. 2001 podle čl. IV. bodu 1 zák. č. 229/2001 Sb.⁵⁶⁾ Nejpozději se však tak musí stát do 1. 1. 2004, kdy právo výpůjčky zaniká bez dalšího.

VI. MÍSTO ZÁVĚRU

Problematika bytových družstev je mnohem obsáhlejší, než lze vtěsnat do jediného článku. Výše řečené zdaleka nepokrývá všechny problémy, které plynou z nekoncepční a roztržitěné úpravy bytového družstevnictví. Lze proto jedině doufat, že poté, co se poněkud zklidní vody vzbouřené nejnovějšími porvy legislativní smřti, se podaří přistoupit v první fázi k vypořádání vlastnických vztahů k státním pozemkům a ve fázi druhé i k přijetí nové právní úpravy (nejen) bytového družstevnictví.

*Autor působí jako učitel na Právnické fakultě
Západočeské univerzity.*

---

⁵⁶⁾ Jedná se o ty případy, kdy se právo trvalého užívání podle § 59 odst. 1 zák. č. 219/2000 Sb. nezměnilo na právo výpůjčky.

Z JUDIKATURY

K otázce snížení odměny advokáta, který byl soudem ustanoven účastníku řízení zástupcem (§ 30 odst. 1 o. s. ř.)

Jestliže soudem ustanovený advokát (§ 30 odst. 1 o. s. ř.) při zastupování účastníka (žalovaného) v řízení o náhradu škody přistoupil k uzavření smíru, který co do žalované částky (vyjma příslušenství) pokrývá (vyčerpává) žalobní návrh (petit), přičemž zcela pomínl, že vydané rozhodnutí o (dopravním) přestupku žalovaného, od něž žalobce odvíjí svůj žalobní nárok na náhradu škody, postrádá popis skutku (tzv. skutkovou větu) a že v důsledku toho (takto vážnou vadou zatíženě) správní (přestupkové) rozhodnutí nemůže zakládat přísl. správně právní (odpovědnostní) vztah přestupkového charakteru, jsou (výjimečně) dány důvody ke snížení odměny advokáta, jelikož (za shora uvedené procesní situace) – při důsledném poskytnutí právní služby – by nebylo možno vyloučit ani plný úspěch žalovaného ve věci, resp. toliko částečný úspěch žalobce.

Usnesení Okresního soudu v Děčíně ze dne 26. 2. 2001, č. j. 19 C 212/2000–24.

Z odůvodnění:

Žalobce se podanou žalobou domáhal na žalovaném zaplacení částky 100 000,- Kč s 10% úrokem z prodlení od 28. 2. 2000, a to z titulu náhrady částky, kterou vyplatil pojištěnému z důvodu škody způsobené provozem motorového vozidla, který řídil žalovaný.

Z obsahu spisu soud zjistil, že rozhodnutím Policie ČR, Okresního ředitelství, dopravního inspektorátu v D. ze dne 24. 9. 1999, č. j. ORDC-1-805/DI-99-26 byl žalovaný uznán vinným „v plném rozsahu sděleného obvinění z listu č. spisu“; ze sdělení obvinění z přestupku na čl. I. 15 policejního spisu přitom vyplývá, že žalovanému (tehdy obviněnému z přestupku) bylo policejním (správním) orgánem kladeno za vinu, že „dne 1. 7. 1999 kolem 10.40 hodin na sil. č. I/13 v Č. K... bez příslušného řidičského oprávnění a předepsaných dokladů řídil OA Š 105 SPZ..., kdy při odbočování vlevo... ohrozil již předjíždějícího řidiče Š. a způsobil tak dopravní nehodu“.

Při jednání soudu oba účastníci uzavřeli shora uvedený smír, jehož obsah není v rozporu s právními předpisy. Proto byl soudem podle § 99 o. s. ř. schválen. Současně dle § 146 odst. 1 písm. b) o. s. ř. soud rozhodl o nákladech řízení tak, že žádný z účastníků nemá právo na jejich náhradu.

Jelikož žalovaný byl v tomto řízení zastoupen advokátem, jenž mu byl ustanoven postupem dle § 30 odst. 1 o. s. ř., soud rozhodl o nákladech zástupce žalovaného tak, že právnímu zástupci žalovaného přiznal odměnu toliko ve výši jedné poloviny vyúčtované odměny advokáta dle platného advokátního tarifu, včetně hotových výdajů (tj. polovinu ze tří úkonů právní služby po 3 250,- Kč, tři paušálů hotových výloh po 75,- Kč, cestovného osobním automobilem ve výši 880,- Kč, celkem odměna v plné výši 10 885,- Kč).

Při rozhodování o přiznání odměny soud vycházel ze skutečnosti, že při poskytování právní služby nebylo vůbec zohledněno, že vydané rozhodnutí o přestupku postrádá skutkovou větu – tzv. popis skutku, který musí vždy tvořit součást výroku každého rozhodnutí o přestupku. Tato obligatorní náležitost vyplývá z ust. § 77 zákona o přestupcích, která stanoví, že výrok rozhodnutí o přestupku, jímž je obviněný uznán vinným z přestupku, musí mj. obsahovat též popis skutku s označením místa a času jeho spáchání. Není-li součástí výroku rozhodnutí o přestupku popis skutku (tzv. skutková věta), z níž se vyvozuje vina a v návaznosti na to druh a výměra sankce (není-li od sankce dle § 11 odst. 3 cit.

Z JUDIKATURY

---

zák. upuštěno), je takto vydané (správní) přestupkové rozhodnutí postiženo vážnou vadou, jelikož zákon o přestupcích neumožňuje chybějící skutkovou větu dovozovat z obsahu spisu (kupř. ze sdělení obvinění z přestupku), příp. ohledně této části činit odkaz na sdělení obvinění z přestupku. Stručně řečeno, takto (vážnou) vadou zatížení správní (přestupkové) rozhodnutí nemůže zakládat přísl. správně právní (odpovědnostní) vztah přestupkového charakteru (nyní též i s přihlédnutím k ust. § 20 zákona o přestupcích – zánik odpovědnosti za přestupek), v důsledku čehož se nemůže ani uplatnit ust. § 135 odst. 1 o. s. ř. stanovící, že soud je vázán rozhodnutím příslušných orgánů o tom, že byl spáchán trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních předpisů, a kdo jej spáchal. V návaznosti na to nezbyvá než konstatovat, že z obsahu

policejního spisu vyplývaly určité skutečnosti, které in eventum v souhrnu mohly být – k procesní obraně žalovaného – důsledně použity (srv. výpověď žalovaného na č. l. 10 policejního spisu, podrobný popis průběhu nehody v oznámení nehody, který obsahuje spis žalobce sp. zn. 1999-009830-435 CDV: 18, možnost výslechu řidiče jedoucího za žalovaným, verifikace nehodového děje cestou odborného posouzení dle § 127 o. s. ř. atd.). S přihlédnutím k těmto uvedeným skutečnostem proto soud přistoupil k redukci odměny advokáta žalovaného, a to ve výši jedné poloviny, tj. v částce 5 427,50 Kč, jelikož za shora naznačené situace by nebylo možno vyloučit ani plný úspěch žalovaného ve věci, resp. toliko částečný úspěch žalobce.

Právní věta redakce.

Povinnost účastníka občanskoprávního řízení předat znalci podklady – pořádková pokuta – právo účastníka odmítnout sdělit znalci určité skutečnosti

- 1) Účastníka lze nutit k předání podkladů znalci za použití pořádkové pokuty.**
- 2) Účastník může odmítnout sdělit znalci určité skutečnosti – v tomto případě je ve stejném postavení jako při své výpovědi před soudem (§ 131 odst. 1 o. s. ř.).**

Usnesení Vrchního soudu v Praze z 21. 9. 2000, č. j. 4 Cmo 149/2000-51.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením soud prvního stupně přiznal odměnu znalci Z. M. za vypracování znaleckého posudku ve sporu mezi nadepsanými účastníky o zaplacení ceny díla 164 073,- Kč. Odměna byla určena částkou 4 750,- Kč podle zákona č. 37/1967 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Proti usnesení se žalobce v zákonné lhůtě odvolal. Uvedl, že znalec měl posoudit mimo jiné otázku ušlého zisku. Znalec ušlý zisk určil na 60 500,- Kč, přičemž vycházel jen z kalkulace, provedené pracovníkem žalovaného Ing. R. Č. Nebylo vyžádáno ani účetnictví žalovaného. Zna-

lec nezodpověděl spolehlivě otázku výše ušlého zisku, a proto mu nelze přisoudit odměnu.

Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek i řízení, které mu předcházelo (§ 212 o. s. ř.) a dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.

Znalec Z. M. byl pověřen soudem, aby vypracoval znalecký posudek ke třem otázkám, z nichž jednou byl ušlý zisk. Otázky se týkaly ceny stavebních prací opěrné zdi, zjištění, zda jde o cenu obvyklou a dále ušlého zisku.

Znalec posudek vypracoval a má proto právo na odměnu podle vyhlášky č. 37/1967 Sb.

Z JUDIKATURY

---

k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (jedná se o zákon č. 36/1967). Účtováno bylo 38 hodin po 125,- Kč. Pokud žalobce nesouhlasí s některou částí znaleckého posudku, lze na základě jeho připomínek znalecký posudek doplnit. Úvaha o tom náleží soudu podle § 127. Nutno též upozornit, že donucování účastníků k předání podkladů znalci (účetnictví) je možné jedině za použití pořádkové pokuty. Účastník může odmítnout sdělit znalci určité skutečnosti, neboť je v tomto

případě ve stejném postavení jako při své výpovědi před soudem (§ 131 odst. 1). Důkaz znaleckým posudkem je soud oprávněn hodnotit podle § 132 o. s. ř., soud hodnotí přesvědčivost posudku, úplnost ve vztahu k zadání a jeho soulad s ostatními provedenými důkazy.

Z uvedených důvodů odvolací soud napadené rozhodnutí podle § 219 o. s. ř. potvrdil.

Rozhodnutí dodal JUDr. Vladimír Rybář, advokát v Kolíně. Právní věta redakce.

K trestnému činu zvýhodňování věřitele podle § 256a odst. 1, 2 trest. zák.; vztah tohoto trestného činu k trestnému činu (fakturačního) podvodu dle § 250 tr. zák.; k otázce náležitého objasnění trestné činnosti tohoto druhu

Usnesení Městského soudu v Praze z 12. 7. 2001, sp. zn. 6 To 327/2001.

Z odůvodnění:

Dne 12. 3. 2001 podal státní zástupce k Obvodnímu soudu pro Prahu 4 obžalobu na obviněného L. Ch. pro spáchání trestného činu zvýhodňování věřitele dle § 256a odst. 1, 2 tr. zák., jehož se měl podle skutkové věty obžaloby dopustit tím, že v průběhu roku 1996 od 15. 3. do 27. 6. odebral od firmy W. s r.o. zboží na úvěr v celkové hodnotě 503 457,- Kč, vystavené faktury v termínu splatnosti ani dosud neuhradil, v 2. pololetí roku 1996 a roku 1997 odebíral od firmy A. velkoobchod – hračky, sport, zboží, které zaplatil v roce 1996 částkou 352 788,30 Kč a v roce 1997 částkou 262 794,20 Kč, přestože byl povinen firmě W. s r.o. zaplatit celkem částku 503 547,- Kč na úhradu faktur, jejichž splatnost nastala nejpozději od 19. 8. 1996.

Dne 17. 5. 2001 rozhodl Obvodní soud pro Prahu 4 usnesením tak, že podle § 314c odst. 1 písm. c) tr. ř. se trestní věc obviněného L. Ch. vrací státnímu zástupci k došetření. V odůvodnění tohoto usnesení zejména uvedl, že v přípravném řízení nebyly objasněny základní skutečnosti dů-

ležitě pro rozhodnutí o vině obviněného, z podané obžaloby není zřejmé, jakým jednáním se měl obviněný dopustit v obžalobě uvedených trestných činů. Obžaloba mu klade za vinu, že odebíral zboží od firmy W. s r.o., jež neuhradil, ačkoli ostatním dodavatelům zboží hradil a byl si vědom toho, že je dlužníkem, který není schopen plnit své závazky. Ze spisu vyplývá, že odebíral zboží na faktury, jednak jako fyzická osoba, jednak jako jednatel společnosti S. s r. o., takto zřejmě vystupoval též vůči společnosti A. Ze spisu dále vyplývá, že oběma jmenovaným firmám jejich pohledávky zčásti zaplatil. Vyšetřování ovšem patřičně neobjasnilo, jak a které faktury byly obviněným uhrazeny, zejména pak zda je hradil jako soukromý podnikatel či jménem firmy S. s r. o. Obžalobu je takto nutno upřesnit v tom směru, z jakého titulu a jakým jednáním se měl obviněný dopustit trestného činu, je nezbytné doplnit provedené dokazování opětovným výsledkem obviněného a poškozeného a dále listinnými důkazy, zejména doklady o případné částečné

Z JUDIKATURY

úhradě závazků vůči poškozenému, je třeba zjistit finanční situaci obžalovaného jako podnikatele – fyzické osoby a je třeba rozlišit z jakého titulu obviněný jednotlivé platby provedl.

Dne 24. 5. 2001 proti usnesení o vrácení věci k došetření podal v zákonné lhůtě stížnost státní zástupce. V jejím odůvodnění zejména uvedl, že s vrácením věci k došetření a jeho důvody nelze souhlasit. Pokud jde o soudem požadované rozlišení jednání, v nichž obviněný vystupoval jako jednatel firmy S. a kdy vystupoval jako soukromá osoba, toto není z trestně právních hledisek podstatné. Formálně se sice jedná o různé právní subjekty, z faktického stavu je však zřejmé, že se jedná o tentýž subjekt zodpovědnosti, totiž obviněného, neboť od fyzické podstaty obviněného nelze oddělit jeho vědomí ať jedná jako fyzická či právnická osoba. Dodatečně bylo zjištěno, že obviněný se dopustil obdobného jednání také vůči společnosti H. A. s r. o., od níž v letech 1996–1998 odebral zboží jako jednatel firmy S. s r. o., to nezaplatil, a závazek převzal jako fyzická osoba, přičemž ani pak v dohodnutém termínu jej neuhradil. Lze dovozovat, že peníze, které stržil za zboží firmy W. s r. o. použil na zaplacení zboží firmy A. s r. o., kde se prezentoval jako zástupce právnické osoby. Státní zástupce navrhl, aby stížnostní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil soudu I. stupně k projednání.

Dne 28. 6. 2001 Obvodní soud pro Prahu 4 předložil Městskému soudu v Praze ke stížnosti státního zástupce spisový materiál. Městský soud v Praze na základě včas podané stížnosti v neveřejném zasedání dne 12. 7. 2001 podle § 147 odst. 1 přezkoumal správnost napadeného usnesení, jakož i řízení napadenému usnesení předcházející, načež dospěl k následujícím zjištěním a závěrům.

Především třeba konstatovat, že podezření ze spáchání úpadkového deliktu zvýhodňování věřitele dle § 256a odst. 1, 2 tr. zák. není s obžalobou předloženými důkazy dáno v míře, která by postačovala za daného stavu věci k postavení obviněného před soud. Ze základních tezí napadeného usnesení, že totiž v přípravném řízení ne-

byly objasněny základní skutečnosti důležité pro rozhodnutí o vině obviněného, stížnostní soud plně souhlasí.

Oproti tomu stěžovateli lze do jisté míry v některých směrech jeho argumentace přisvědčit. Pečlivé rozlišení, kdy měl obviněný vystupovat jako soukromý podnikatel a kdy jako jednatel firmy S. s r. o. pro trestně právní řešení případu vskutku není podstatné, zvláště pak s ohledem na zřejmou miniaturnost firmy S. s r. o., která – jak vyplývá z dalších důkazů, např. z výpovědi svědka D. – byla dle všeho pouze jinou nálepkou pro zcela obdobné obchodní aktivity obviněného, jež konal také jako soukromník. Podstatným nedostatkem vyšetřování je ovšem naprosto nedostatečné uchopení případu v jeho typovosti (ne-li typičnosti). Inkriminované jednání (provedení platby určitému subjektu za situace splatnosti dluhu subjektu jinému) je pouze dílčím prvkem inkriminované skutečnosti – nehrazení obchodních závazků obviněným. Aby bylo objasněno, zda vůbec jde o trestné jednání, a pokud ano, jakého druhu, třeba k věci přistoupit komplexněji. Zajisté lze myslet řadu konkrétních kontextů, v jejichž rámci inkriminované jednání trestným nebude.

V daném případě se dokonce již ze shromážděného spisového materiálu jeví, že inkriminovaným jednáním skutková podstata úpadkového deliktu podle § 256a tr. zák. není naplněna. Skutečnost, že obviněný, resp. jeho firma S. v inkriminované době ještě nebyl v konkurzu (č. l. 43) není zde zcela bez významu – v té době ještě nebyl prohlášeným úpadcem a tedy v pokračování v podnikání mu tato překážka nebránila. Zda v inkriminované době mohl být subjektem úpadkového deliktu, to je zda byl dlužníkem, který nebyl schopen plnit své platné závazky (objektivní neschopnost je třeba odlišovat od nevěle), nebylo zjišťováno (např. výpisem z účtů obviněného, resp. jeho firmy). Obhajoba obviněného, že měl (dokonce i u poškozené firmy W.) splatné pohledávky či jiné nároky, nebyla nikterak ověřována: přitom obviněný uvedl jako možný důkaz pro své tvrzení účetnictví své firmy S. (v době

Z JUDIKATURY

---

sdělení obvinění již v konkurzu), uvedl i to, že účetnictví má k dispozici soudem určená správně konkurní podstaty.

Co je však při posuzování případu z hlediska skutkové podstaty trestného činu zvýhodňování věřitele ještě podstatnější: pojmovým znakem úpadkových deliktů je, že jejich pachatel inkriminovaným jednáním musí zmařit uspokojení svého věřitele, jinými slovy musí neoprávněně zmenšit svůj majetek, čímž právě ztěžuje (maří) uspokojení věřitele. Ponechá-li se stranou otázka, zda firma A. vůbec byla za daných okolností oním zvýhodněným věřitelem, jak jej má ustanovení § 256a tr. zák. na mysli, je třeba konstatovat, že za inkriminovanou částku obviněný zřejmě dostal protihodnotu v podobě zboží, zřejmě tedy protihodnotu, kterou mohl realizovat dokonce se ziskem, potenciálně tedy – při její následné obchodní realizaci dokonce způsobitou státi se zdrojem k uspokojování případných předchozích věřitelů. Z tohoto důvodu o úpadkový delikt ve smyslu § 256a tr. zák. dle všeho nejde.

Postup směřující k zastavení trestního řízení s použitím ustanovení § 314 odst. 1 písm. a), § 188 odst. 1 písm. c) a § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. přesto není na místě, neboť za daného stavu věci rozhodně nejde uzavřít, že by inkriminované jednání (nesplacení faktur v celkové výši přes 500 000,- Kč a uzavírání dalších obchodních případů obdobného typu) nemohlo být jiným trestným činem či jeho dílčím útokem. Na prvním místě třeba zde mít na mysli trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák., jak to ostatně bylo kvalifikováno již v trestním oznámení vedoucím ke sdělení obvinění (č.l. 8). V této souvislosti třeba poukázat například na výpověď svědka ing. K., z níž plyne, že také firmě A. zůstal obviněný dlužen za nesplacené faktury v řádu statisíců. Další obdobný údaj o neplacení dluhu plyne ze samotného textu stížnosti státního zástupce, další pak ze zprávy správce konkurzní podstaty s přílohou věřitelů (č. l. 45), z níž je zřejmé, že ze strany obviněného zřejmě docházelo k masivnímu neuhrazování faktur. Pokud obviněný při daném typu jeho podnikání, jak se jeví ze spisu, tj. v podstatě zpro-

středkování prodeje bez existence sítě vlastních obchodů, tedy s relativně zanedbatelnými provozními náklady, při obvyklých rabatech, dokázal za relativně krátkou dobu typicky neuhrazením faktur dosáhnout schodku v řádku milionů, načež „zrušit firmu“ a zmizet z dosahu věřitelů, jak o tom příznačně dikci – vyjadřuje rezignovaně „beznadejnost vymáhání“ – hovoří např. svědek K., pak podezření z rozsáhlého pokračujícího fakturačního podvodu je logicky nasnadě.

Protože v dané věci ovšem je – a po celou dobu bylo – dáno důvodné podezření z ekonomické kriminality, a to nikoli bagatelní, třeba jej šetřit a vyšetřovat náležitými způsoby. Při náležité vážném a kvalifikovaném přístupu k věci bude na místě objasnit (např. s pomocí seznamů věřitelů, jímž nebyly proplaceny faktury, ze spisu Krajského obchodního soudu v Praze, který bude třeba pro tyto účely vyžádat) další případy nesplacených faktur za odebrané zboží i od jiných firem. Obviněnému v rámci šetření a vyšetřování bude třeba dát možnost k vysvětlení inkriminovaných skutečností, případnému doložení své tvrzené nevinny, resp. svého tvrzení, že jde o ryze obchodní záležitost bez přesahů do trestního práva (princip článku 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod nelze přitom ztrácet ze zřetele). V rámci následujícího došetření tedy bude třeba – tím spíše, že to obviněný v rámci své obhajoby reklamoval – objasnit jeho obchodní aktivity v jejich komplexu, vyjít přitom z účetnictví, vztahujícího se k obchodním aktivitám obviněného. Ve světle účetních dokladů (případně také účetních dokladů poškozených firem) – pokud půjde o složitou obchodní dokumentaci, pak případně i s odbornou pomocí příbraného znalce z oboru ekonomika – v komplexu s ostatními zjištěnými skutečnostmi posoudit, zda nejde o podezření z trestného činu podvodu (jeho fakturačního typu), případně jiného trestného činu a podle toho dále postupovat, ať již ve prospěch obviněného či k jeho tíži.

Rozhodnutí dodal JUDr. PhDr. Oldřich Choděra, advokát, Praha. Právní věta redakce.

Z JUDIKATURY

Menšinovému spoluvlastníku věci musí být dána příležitost vyjádřit se k investici zamýšlené většinovými spoluvlastníky.

Pod pojem hospodaření společnou věcí, o kterém mají spoluvlastníci podle § 139 odst. 2 obč. z. rozhodovat, lze podřadit i rozhodnutí o tom, jaká investice, to je náklad jakého druhu a v jaké výši, má být do společné věci provedena. Přitom nerozhoduje jen většina, aniž by menšinovému spoluvlastníku byla dána jakákoliv možnost se pro zamýšlenou investici rovněž rozhodnout či se k ní vyjádřit. Má-li vůbec v úvahu připadat dohoda spoluvlastníků nebo rovnost hlasů nebo nedosažení většiny, musí mít menšinovému spoluvlastníku záměr investici provést ostatními spoluvlastníky předestřen. Pokud s investicí nesouhlasí, pak, rozhodne-li o ní většina, počítaná podle velikosti podílů, je menšinový spoluvlastník povinen podle velikosti svého podílu na takový vynaložený náklad přispět. Pokud by vůbec společnému spoluvlastníkovi nebyla dána možnost vyjádřit se k zamýšlené investici, pak i za situace, kdy by s takovou investicí souhlasila většina spoluvlastníků, počítaná podle velikosti podílů, nejde o rozhodnutí většiny ve smyslu § 139 odst. 2 obč. z. V takovém případě by šlo o neplatný právní úkon a menšinovému spoluvlastníku by vznikla povinnost vydat investujícímu spoluvlastníku bezdůvodné obohacení (§ 451 odst. 1, § 456 obč. z.), jehož výše by byla dána podílem na investici odpovídající jeho spoluvlastnickému podílu.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 21. 6. 2001, č. j. 22 Cdo 599/99-267.

Tímto rozsudkem Nejvyšší soud ČR zrušil rozsudek Městského soudu v Praze z 1. 12. 1998, č. j. 16 Co 351/98-203 a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 z 2. 6. 1998, č. j. 18 C 38/96-169 a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 6 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 6 (dále jen soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 2. června 1998, č. j. 18 C 38/96-169, uložil žalované, aby zaplatila žalobkyni do tří dnů od právní moci rozsudku částku 140 762,30 Kč s úrokem z prodlení ve výroku rozsudku specifikovaným (výrok I.), co do částky 117,40 Kč s příslušenstvím a zbytek požadovaného příslušenství žalobu zamítl (výrok II.) a rozhodl o nákladech řízení.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobkyně, žalovaná a I. P. nabyli dědictvím po rodičích, a to otcí RNDr. A. P., zemřelém 4. 11. 1998, a matce Z. P., zemřelé 25. 1. 1994, celkem každý id. 1/3 domu čp. 1276 a pozemku parc. č. 3764 v kat. území D. V předmětném domě užívá žalobkyně byt ve 3. podlaží, jehož rekonstrukce byla provedena v roce 1991, žalovaná ve 2. podlaží jeden pokoj a společně s I. P. koupelnu,

který v témže podlaží užívá další pokoj a kuchyň. Podle sdělení Čs. mykologické společnosti z 30. 6. 1993, adresovaného žalobkyni, byla v odebraném vzorku plodnice z podlahové konstrukce v přízemí předmětného domu identifikována dřevokazná houba dřevomorka domácí. Navržená sanace spočívala ve vybourání parket, odstranění dřevěné podlahy a dveřních zárubní v blízkosti výskytu nákazy, otlučení omítky do výše 75 cm, ošetření zdiva přípravkem Boronit a v odstranění zvýšené vlhkosti řádným provedením vodotěsných izolací. Stavebně technické posouzení stavu konstrukcí domu zpracoval 10. 2. 1994 stavební podnikatel V. M. a revizi elektrického a plynového zařízení provedli podle zpráv ze 7. a 9. 3. 1994 technici L. K. a J. H. Podle tohoto „posouzení“ bylo v domě zjištěno v suterénu narušení omítek do výše 1 m vlivem prolínání vlhkosti

---

Z JUDIKATURY

---

způsobené nedostatečnou izolací, hnilobou napadené dveře, napadení dřevěných a parketových podlah v 1. podlaží, v 3. podlaží nedostatečná tepelná izolace, která způsobuje vlhnutí zdi, porušení a opadávání omítky, nedostatečná tepelná izolace stěny oddělující obytný a půdní prostor, která způsobuje její zavlhání a potřebu enormního vytápění. V půdním prostoru byla zjištěna pronesená podlaha, ve značném množství míst zatékání dešťové vody porušenou střešní krytinou, která je rozlámaná a ve značném stadiu rozpadávání. Klempířské prvky, provedené z pozinkovaného plechu, zjištěny rezivělé, místy zcela prorezlé, ve stejném stavu jsou žlaby a svody. Stav komínových těles nad střešní krytinou označen jako kritický (vypadané spárování a rozestup komínových těles s hrozcím sesutím, případně zřícením). Po podrobném popisu byl stav elektroinstalace shrnut jako hrubě závadný s možností havárie a doporučena také rekonstrukce plynového zařízení, když stávající není schopno bezpečného provozu. Po předložení těchto listin žalovaná s provedením oprav nesouhlasila, s výjimkou odstranění dřevokazné houby. Dala také souhlas k instalaci ústředního plynového topení. Další opravy – rekonstrukce elektrického a plynového vedení a související rekonstrukce vodovodního potrubí, výměna střechy a její zateplení, výměna vikýřového a světlíkového okna, instalace dvou střešních oken, okapů, opravy komínů a jejich vyložkování, instalace nových oken a dveří v suterénu včetně odvozu suti a malování, byly provedeny na základě rozhodnutí žalobkyně a spoluvlastníka I. P. a všechny opravy zaplacené žalobkyní v době od února 1994 do května 1996 podle předložených dokladů (včetně odstranění následků havárie vody z 2. 4. 1996 v částce 6 600,- Kč a vodného vyúčtovaného v souvislosti s touto havárií 7 328,- Kč), přičemž jedna třetina celkem zaplacené částky činí 140 762,30 Kč.

Na základě těchto zjištění dospěl soud prvního stupně k závěru, že žalobkyně, ač podílová spoluvlastnice předmětného domu, vynaložila sama náklady na jeho nutnou opravu a údržbu, poté, co o jejich provedení rozhodla většina spo-

lulvlastníků, počítaná podle velikosti podílů. Vzniklo jí proto podle § 137 odst. 1 a § 139 zák. č. 40/1964 Sb. ve znění zák. č. 509/1991 Sb., občanského zákoníku (dále jen „ObčZ“) vůči ostatním spoluvlastníkům majetkové právo na poměrnou náhradu takto vynaložených nákladů, pro které platí obecná tříletá promlčecí lhůta podle § 101 ObčZ. Soud prvního stupně považoval za nadbytečné doplňovat dokazování znaleckým posudkem ke zjištění, které z provedených prací se staly zhodnocením celé nemovitosti a které investice a v jakém rozsahu byly nutné. Otázka zhodnocení domu nebyla předmětem řízení, opravy byly provedeny podle rozhodnutí většiny spoluvlastníků, přičemž „oprava v bytě i jednoho ze spoluvlastníků jde na vrub všech spoluvlastníků“. Nutnost, účelnost a rozsah nákladů byly prokázány odbornými zprávami, výsledkem svědků, výpovědi žalobkyně, do značné míry i výpovědí žalované a doklady o nákupu materiálu.

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, ve výrocích, kterými bylo žalované uloženo, aby zaplatila žalobkyni částku 140 762,30 Kč s příslušenstvím a rozhodnuto o nákladech řízení. Dále odvolací soud rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

Odvolací soud převzal skutková zjištění soudu prvního stupně. Shodně se soudem prvního stupně považoval doplnění dokazování znaleckým posudkem či místním ohledáním za nadbytečné, neboť potřebné skutečnosti byly v postačujícím rozsahu zjištěny dosud provedeným dokazováním. Odvolací soud se ztotožnil i s právním posouzením věci soudem prvního stupně, že žalovaná jako menšinová spoluvlastnice se musí podřídit rozhodnutí většinových spoluvlastníků o provedení nutných oprav společného domu a z § 137 odst. 1 ObčZ lze dovodit i její povinnost podílet se na takto vynaložených nákladech v rozsahu jejího spoluvlastnického podílu. „Spoluvlastníci se takto musejí podílet na opravách a údržbě celého domu, bez ohledu na to, zda jsou prováděny ve společných prostorách či v bytech užívaných jednotlivými spoluvlastníky.

Z JUDIKATURY

Jednotliví spoluvlastníci hradí sami jen drobné opravy v bytě související s jeho užíváním a náklady spojené s běžnou údržbou bytu, a to analogicky podle § 687 odst. 2 ObčZ za použití § 853 ObčZ. V uvedeném případě však nebylo zjištěno, že by náklady, jejichž poměrné úhrady se žalobkyně domáhá, byly vynaloženy na drobné opravy a běžnou údržbu jí užívaného bytu. Mezi nezbytné opravy a údržbu domu je nutno řadit opatření sloužící k zachování podstaty stavby a udržování ji ve stavu způsobilém sloužit jejimu účelu, včetně úprav zajišťujících plnění tohoto účelu způsobem obvyklým v dané době, což znamená i nutnost vyhovět případným přísnějším hygienickým, ekologickým a bezpečnostním požadavkům, jakož i standardním požadavkům soudobého způsobu života. Je tedy namístě do těchto nezbytných oprav a údržby zahrnout i nahrazení topidel na pevná paliva jiným druhem vytápění, jakož i zateplení střechy, které neslouží výlučně jen jednomu ze spoluvlastníků, jenž užívá byt v podkroví, ale zhodnocuje celou nemovitost, chrání ji před povětrnostními vlivy (zimou a vlhkostí), snižuje náklady na vytápění celé nemovitosti a riziko poškození vodovodního potrubí, jakož i napadení nemovitosti plísněmi a dřevokaznými houbami.“

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná odvolání. Jeho přípustnost dovozuje z ustanovení § 239 odst. 2 zák. č. 99/1963 Sb., ve znění před novelou provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. (dále jen „o. s. ř.“) a uplatňuje dovolací důvody podle § 241 odst. 3 písm. c) a d) o. s. ř.. Poukazuje na to, že v řízení tvrdila, že žalobkyně neprokázala vynaložení nákladů na společnou nemovitost. Děti žalobkyně jsou rovněž vlastníky jiných nemovitostí, na kterých prováděly stavební úpravy, a je proto možné, že zakoupený materiál byl použit právě na jejich opravy. Tyto pochybnosti vzbudilo u žalované zejména prohlášení syna žalobkyně, že doklady o zakoupení materiálu k dispozici nemá. K otázce účelnosti a přiměřenosti vynaložených investic žalovaná navrhovala provedení znaleckého posudku nebo ohledání na místě samém.

Dále poukazovala na to, že většina investic byla použita na zvelebení prostor domu užívaných žalobkyní – ta adaptovala půdní prostory, upravila a opravila byt, ve kterém bydlí. Z těchto investic žalované žádný prospěch nevznikl a vynaložené investice se ani neprojeví v hodnotě domu. Za otázky zásadního právního významu považuje žalovaná otázky, „zda má spoluvlastník nemovitostí nárok na to, aby mu byly ostatními spoluvlastníky podle výše spoluvlastnických podílů hrazeny náklady na běžné opravy a údržbu prostor, které v nemovitosti užívá jiný spoluvlastník“, když pod tyto opravy zahrnuje výměnu dveří v bytě žalobkyně a úpravu podkroví. Dále považuje za otázku zásadního významu, „zda je spoluvlastník povinen přispívat podle poměru výše svého podílu na investice, které zvelebují byt jiného spoluvlastníka, aniž by se tato skutečnost promítla do ceny nemovitosti a na to navazující otázku, zda je spoluvlastník povinen přispívat na investice, v případě, že cenu nemovitosti zvyšují, jsou investice splatné v okamžiku vynaložení, anebo až v případě, že dojde k prodeji nemovitosti a ke zvýšení ceny, kterou spoluvlastník, který náklady nevynaložil, za svůj podíl získá“. Konečně žalovaná uvádí, že odvolací soud vychází ze zásady, že rozhodují spoluvlastníci, kteří disponují nadpolovičním podílem k nemovitosti, přehlíží však, že i menšinová spoluvlastníci mají možnost obrany podle § 139 odst. 3 ObčZ a její obrana spočívá v tom, že se na nákladech nehodlá podílet a „toto svoje stanovisko oznamuje soudu“. Žalovaná navrhla, aby rozsudky soudů obou stupňů byly zrušeny a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobkyně navrhla, aby dovolání bylo odmítnuto, neboť odvolací soud rozhodoval věc v souladu s běžnou soudní rozhodovací praxí.

Nejvyšší soud provedl dovolací řízení podle procesních předpisů platných k 31. 12. 2000 (část dvanáctá, hlava první, bod 17 zákona č. 30/2000 Sb.).

Dále se v odůvodnění zabývá podrobně otázkou přípustnosti dovolání a dovozuje jeho přípustnost podle § 239 odst. 2 o. s. ř. Považuje

---

Z JUDIKATURY

---

rozsudek odvolacího soudu za rozhodnutí zásadního významu pro posouzení otázky druhu a vzniku nároku spoluvlastníka investujícího do společné věci vůči ostatním spoluvlastníkům. Zákonem č. 509/1991 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, došlo k významné změně § 139, upravujícího rozhodování spoluvlastníků o právech a povinnostech vyplývajících z podílového spoluvlastnictví, takže rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze 14. 3. 1980, sp. zn. 3 Cz 29/79, publikované pod č. 37/1982 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, již není beze zbytku použitelné.

Podle § 137 odst. 1 ObčZ, jehož znění se od počátku jeho účinnosti, tj. od 1. 4. 1964 nezměnilo, podíl vyjadřuje míru, jakou se spoluvlastníci podílejí na právech a povinnostech vyplývajících ze spoluvlastnictví ke společné věci. Z tohoto ustanovení tedy vyplývá povinnost spoluvlastníka podílet se podle výše svého podílu na nákladech vynaložených na společnou věc. Taková povinnost spoluvlastníka je však vázána také na respektování práva rozhodovat o vynaložení nákladů, resp. o hospodaření se společnou věcí. Zatímco podle § 139 ObčZ ve znění účinném do 31. 12. 1991 došlo-li mezi spoluvlastníky k neshodě o právech a povinnostech vyplývajících z podílového spoluvlastnictví, rozhodl na návrh některého z nich soud, pak podle § 139 odst. 2 ObčZ, ve znění zákona č. 509/1991 Sb., o hospodaření společnou věcí rozhodují spoluvlastníci většinou počítanou podle velikosti podílů. Při rovnosti hlasů nebo nedosáhne-li se většiny anebo dohody, rozhodne na návrh kteréhokoliv spoluvlastníka soud.

Pod pojem hospodaření společnou věcí, o kterém mají spoluvlastníci podle § 139 odst. 2 ObčZ rozhodovat, lze podřadit i rozhodnutí o tom, jaká investice, tj. náklad jakého druhu a v jaké výši, má být do společné věci provedena. Pokud zákon stanoví, že rozhodují spoluvlastníci většinou, počítanou podle velikosti jejich podílů, pak z toho vyplývá, že nerozhoduje jen většina, aniž by menšinovému spoluvlastníku byla dána jakákoliv možnost, aby se pro zamýšlenou investici mohl rovněž rozhodnout či se k ní

vyjádřit. To lze dovodit i z logického výkladu tohoto ustanovení. Má-li vůbec v úvahu připadat dohoda spoluvlastníků nebo rovnost hlasů nebo nedosažení většiny, musí být menšinovému spoluvlastníku záměr investici provést (a to jakého druhu a v jaké výši) ostatními spoluvlastníky předstřen, aby se tak mohl vyjádřit k tomu, zda s ní souhlasí či nikoliv (a také případně uvážit možnost zrušení a vypořádání spoluvlastnického vztahu). Souhlas či nesouhlas může pak menšinový spoluvlastník vyjádřit výslovně nebo konkludentně. Pokud s investicí nesouhlasí, pak, rozhodne-li o ní většina spoluvlastníků, počítaná podle velikosti podílů, je menšinový spoluvlastník povinen podle velikosti svého podílu na takto vynaložený náklad přispět, neboť tak plní povinnost vyplývající pro něj z § 137 odst. 1 ObčZ. To znamená, že ve vztahu k němu vzniklo investujícímu spoluvlastníku majetkové právo z tohoto ustanovení vyplývající, přičemž toto právo vzniklo vynaložením investice za trvání spoluvlastnického vztahu, a to bez ohledu na to, zda šlo o investice na nezbytné opravy nebo údržbu nebo investice na nikoli nezbytné opravy nebo úpravy. Pokud by menšinovému spoluvlastníku vůbec nebyla dána možnost vyjádřit se k zamýšlené investici (druhu a výši), pak i za situace, kdy by s takovou investicí souhlasila většina spoluvlastníků, počítaná podle velikosti podílů, nejde o rozhodnutí většiny ve smyslu § 139 odst. 2 ObčZ. V takovém případě by šlo z hlediska hospodaření spoluvlastníků se společnou věcí o neplatný právní úkon a menšinovému spoluvlastníku by vznikla povinnost vydat investujícímu spoluvlastníku, pokud by šlo o investici na nutné opravy nebo údržbu, bezdůvodné obohacení (§ 451 odst. 2 ObčZ a § 456 ObčZ). Jeho výše by byla dána podílem na investici odpovídající jeho spoluvlastnickému podílu ke společné věci, přičemž povinnost vydat bezdůvodné obohacení by vznikla vynaložením investice za trvání spoluvlastnického vztahu. Pokud by šlo o jiné investice než nezbytné opravy a údržbu, pak povinnost menšinového spoluvlastníka vydat bezdůvodné obohacení by vznikla až při zániku

---

Z JUDIKATURY

---

jeho spoluvlastnictví, např. při jeho zrušení nebo při prodeji spoluvlastnického podílu, a to ve výši zhodnocení jeho podílu.

Odvolací soud se při posouzení otázky, zda o nutných opravách a údržbě společné věci bylo rozhodováno podle § 139 odst. 2 ObčZ, nezabýval tím, zda žalované byly plánované investice včetně jejich výše většinovými spoluvlastníky předstřeny, ačkoliv posouzení této skutečnosti je významné také pro závěr, zda jde o majetkový nárok podle § 137 odst. 1 ObčZ nebo o vydání bezdůvodného obohacení podle § 456 ObčZ.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je tedy v tomto smyslu nesprávné [§ 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř.] a rozsudek odvolacího soudu byl podle § 243b odst. 1 o. s. ř. zrušen. Protože důvod se vztahuje také na rozsudek soudu prvního stupně, byl zrušen i jeho rozsudek a věc byla tomuto soudu vrácena k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).

Rozhodnutí zaslal JUDr. PhDr. Oldřich Choděra, advokát v Praze. Právní věta redakce.

K otázce změny poměrů ve smyslu § 80 písm. c) o. s. ř. jako zániku vázanosti vyklizení bytu na přidělení bytu náhradního; k podmínkám přípustnosti dovolání dle § 239 odst. 2 o. s. ř.

I. Dovolání podle § 239 odst. 2 o. s. ř. je přípustné jen jde-li o řešení právní otázky zásadního významu pro rozhodnutí v dané věci a současně i z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec. Zpravidla jde o takovou právní otázku, která judikaturou vyšších soudů nebyla vyřešena nebo jejichž výklad se v judikatuře těchto soudů dosud neustálil, nebo jestliže odvolací soud posoudil určitou právní otázku jinak, než je řešena v konstantní judikatuře vyšších soudů.

II. Za změnu poměrů, v jejímž důsledku by trvání a zajištění určené bytové náhrady jako podmínky k vyklizení bytu bylo v rozporu s dobrými mravy, nelze pokládat vždy jen nabytí nedozeného užívacího práva (např. práva vlastnického či nájemního) k bytu. Rozhodující je porovnání celkového stavu v době rozhodování soudu se stavem v době, kdy bylo rozhodnuto o vyklizení bytu s vázaností na zajištění náhradního bytu. Přitom je třeba přihlídnout k okolnostem jak na straně žalovaného, tak i na straně žalobce (v konkrétním případě okolnost mnohaletého soužití žalované s přítelem v jeho rodinném domě, resp. „stabilizace“ tohoto soužití, skutečnost, že děti účastníků nabyly zletilosti a nejsou závislé na bydlení u žalované, nepříznivá finanční situace žalobců a zájem dětí žalobkyně).

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 16. května 2001, č. j. 26 Cdo 1802/2000-85.

Tímto rozsudkem Nejvyšší soud ČR zrušil rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 24. 5. 1999, č. j. 10 Co 370/99-47 a rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech z 25. 8. 1998, č. j. 15 C 244/97-24 a věc vrátil Okresnímu soudu v Karlových Varech k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Krajský soud v Plzni jako soud odvolací rozsudkem ze dne 24. května 1999, č. j. 10 Co 370/99-47, potvrdil rozsudek Okresního soudu

v Karlových Varech (soudu prvního stupně) ze dne 25. srpna 1998, č. j. 15 C 244/97-24, jímž byla zamítnuta žaloba na určení, že „žalované

Z JUDIKATURY

nepřísluší náhradní byt s tím, že je povinna vyklidit byt I. kategorie o velikosti 1+4“ (dále jen „předmětný byt“, resp. „byt“) „poté, kdy ji bude zajištěno náhradní ubytování“, a bylo rozhodnuto o nákladech řízení účastníků. Současně odvolací soud rozhodl o nákladech odvolacího řízení účastníků a nevyhověl návrhu žalobců na vyslovení přípustnosti dovolání.

Soudy obou stupňů dovodily, že zavázala-li se žalovaná předmětný byt vyklidit po zajištění náhradního bytu (smírem, uzavřeným žalobcem před Okresním soudem v Karlových Varech), pak určení, že její vyklizení z bytu není vázáno na zajištění náhradního bytu, připadá v úvahu – po prokázání naléhavého právního zájmu na požadovaném určení – při změně poměrů, za níž v daných souvislostech pokládaly pouze nabytí neodvozeného užívacího práva (např. práva vlastnického či nájemního) k bytu; naopak za právně bezvýznamné v této souvislosti považovaly nejen dlouhodobé soužití žalované s přítelem v jeho rodinném domě, resp. „stabilizaci“ tohoto soužití, nýbrž i skutečnost, že děti účastníků nabyly zletilosti a nejsou závislé na bydlení u žalované, a rovněž tak nepříznivou finanční situaci žalobců či zájem dětí žalobkyně. Protože žalovaná vlastnické či nájemní právo k jinému bytu nenabyla, uzavřely, že ke změně poměrů nedošlo. Odvolací soud pak navíc dovodil, že následné nabytí vlastnického práva k bytu žalobci nemá „ten právní význam, že oba žalobci jsou aktivně legitimováni k podání předmětné žaloby“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání, jehož přípustnost opřeli o ustanovení § 239 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění před novelou provedenou s účinností od 1. ledna 2001 zákonem č. 30/2000 Sb. (dále jen „o. s. ř.“), a v němž – s přihlédnutím k jeho obsahu – uplatnili dovolací důvody podle § 241 odst. 3 písm. a) a d) o. s. ř. V rámci dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. a) o. s. ř. namítli, že jim byla odňata „možnost před oběma nižšími soudy jednat“ [§ 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř.] zejména

tím, že jako účastníci nebyli vyslechnuti v odvolacím řízení, a dále také tím, že v řízení nebyl proveden důkaz čtením čtrnácti listin připojených k odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně. V okolnosti, že „nebyl pět let podán žalovanou žádný návrh na zahájení náhradového řízení – o přidělení náhradního bytu žalované dle zák. 71/67 Sbírky“ podle usnesení Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 21. září 1995, č. j. 11 C 245/95-7, dovolatelé spatřují vadu ve smyslu § 237 odst. 1 písm. e) o. s. ř. Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. zpochybnili správnost právního posouzení otázky změny poměrů, v jejímž důsledku není namísto zajišťování náhradního bytu pro žalovanou. Namítli totiž, že soudy obou stupňů v této souvislosti nijak nevyhodnotily skutečnost, že žalobci se stali vlastníky předmětného bytu (nejsou již pouhými jeho nájemci), že s nimi v domácnosti žijí dvě nezletilé děti žalobkyně, že děti žalované jsou již zletilé, pracovně činné a s žalovanou ve společné domácnosti nebydlí, že žalovaná žije od roku 1992 nepřetržitě ve společné domácnosti se svým druhem v jeho rodinném domě o kuchyni a čtyřech pokojích, a že od roku 1995 o zajištění náhradního bytu nepožádala proto, že její bytová potřeba je uspokojena bydlením v rodinném domě jejího druhu. Z obsahu dovolání vyplývá dovolací návrh, aby odvolací soud zrušil nejen napadený rozsudek odvolacího soudu, nýbrž i rozhodnutí soudu prvního stupně, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Podle části dvanácté (Přechodná a závěrečná ustanovení), hlavy první (Přechodná ustanovení k části první), bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. před 1. lednem 2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. Bylo-li napadené rozhodnutí vydáno dne 24. května 1999, dovolací

Z JUDIKATURY

---

soud dovolání projednal a o něm rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění před novelou provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. (dále opět jen „o. s. ř.“).

Nejvyšší soud se nejdříve zabýval otázkou přípustnosti dovolání, neboť toliko z podnětu dovolání, které je přípustné, může být přezkoumána správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných (způsobilých) dovolacích důvodů.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Jestliže odvolací soud svým rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (jako je tomu v projednávaném případě), připouští občanský soudní řád dovolání v první řadě tehdy, je-li jeho rozhodnutí v důsledku požití vadami uvedenými v § 237 odst. 1 o. s. ř. zmatečné, a dále jen za podmínek upravených v ustanoveních § 238 odst. 1 písm. b) a § 239 odst. 1 a 2 o. s. ř.

O žádný z případů přípustnosti dovolání podle § 238 odst. 1 písm. b) a § 239 odst. 1 o. s. ř. v daném případě nejde, neboť odvolací soud potvrdil v pořadí první rozsudek soudu prvního stupně (tomuto rozhodnutí nepředcházelo zrušující usnesení odvolacího soudu, jak to pro účely založení přípustnosti dovolání podle § 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř. normuje toto ustanovení) a přitom sám přípustnost dovolání proti svému potvrzujícímu rozsudku nevysslovil (§ 239 odst. 1 o. s. ř.).

Zbývá proto posoudit přípustnost dovolání z pohledu ustanovení § 237 odst. 1 a § 239 odst. 2 o. s. ř.

Jak již bylo výše zmíněno, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu – tedy i proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu – jestliže řízení a rozhodnutí trpí vadami taxativně vyjmenovanými v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. Přípustnost (a tím současně důvodnost) dovolání, která není založena již tím, že dovolatel existenci těchto vad v dovolání tvrdí, ale teprve tehdy, je-li řízení takovými vadami skutečně poškozeno, dovolací soud ve smyslu § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. zkoumá – pokud je dovolání podáno včas a osobami k tomu legítimo-

vanými – z úřední povinnosti bez zřetele na to, zda se jich účastník výslovně dovolává. Vady řízení vyjmenované v § 237 odst. 1 písm. a), b), c), d) a g) o. s. ř. žalobci evidentně nenamítají a jejich existence nevyplývá ani z obsahu spisu. Vzhledem k charakteru dovolacích námitek se jeví v projednávané věci podstatným posoudit, zda došlo k odnětí možnosti žalobců jednat před odvolacím soudem [§ 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř.] tím, že nebyli jako účastníci vyslechnuti v odvolacím řízení, a současně tím, že v řízení nebyl proveden důkaz čtením čtrnácti listin připojených k odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, a dále zda řízení je poškozeno vadou ve smyslu § 237 odst. 1 písm. e) o. s. ř. proto, že „nebyl pět let podán žalovanou žádný návrh na zahájení náhradového řízení – o přidělení náhradního bytu žalované dle zák. 71/67 Sbírky“ podle usnesení Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 21. září 1995, č. j. 11 C 245/95-7.

Podle § 237 odst. 1 písm. e) a f) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv podle zákona ho bylo zapotřebí [§ 237 odst. 1 písm. e) o. s. ř.], a jestliže účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem [§ 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř.].

Odnětím možnosti jednat před soudem [§ 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř.] se rozumí postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci procesních práv, která mu občanský soudní řád přiznává (kupříkladu právo účastnit se jednání, činit přednesy, navrhnout důkazy apod.), přičemž není rozhodné, zda byla účastníku řízení odňata možnost jednat před soudem prvního stupně nebo před soudem odvolacím. O vadu ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. jde jen tehdy, jestliže šlo o postup nesprávný (uvažováno z hlediska zachování postupu soudu určeného zákonem nebo dalšími obecně závaznými právními předpisy) a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení a nikoliv při rozhodování. Naproti tomu nelze považovat za odnětí možnosti jednat před soudem takový postup soudu, který odpovídá občanskému

Z JUDIKATURY

soudnímu řádu. Přitom k vadě podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. přihlíží dovolací soud jen tehdy, byla-li v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem dovolateli.

I kdyby žalobci navrhli jako důkaz svůj účastnický výslech v odvolacím řízení (takový výslech však nebyl navržen ani v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně ze dne 28. září 1998, ani v jeho odůvodnění, doručeném odvolacímu soudu dne 25. listopadu 1998, a ani u odvolacího jednání dne 24. května 1999), pak v okolnosti, že jako účastníci v odvolacím řízení vyslechnuti nebyli, naplnění vady řízení podle § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. spatřovat nelze. Vadou ve smyslu citovaného ustanovení není ani neprovedení důkazu čtením čtrnácti listin připojených k odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně. Je tomu tak proto, že občanský soudní řád – na rozdíl od práva vyjádřit se k věci a práva (i procesní povinnosti) navrhopat důkazy k prokázání rozhodných skutečností – neupravuje právo účastníků řízení na provedení jimi navržených důkazů. O tom, které z navrhovaných důkazů budou v řízení provedeny, totiž rozhoduje ve smyslu § 120 odst. 1 věty druhé o. s. ř., použitelného rovněž v odvolacím řízení (srov. § 211 o. s. ř.), soud a ten nemá zákonem uloženu povinnost provést v řízení všechny důkazy navržené procesními stranami. Případné pochybení soudu v tomto směru lze vytýkat prostřednictvím dovolacích důvodů podle § 241 odst. 3 písm. b) a c) o. s. ř., jejichž naplnění však přípustnost dovolání nezakládá. Podle § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. tak dovolání přípustné nemůže být.

Stejně tak není důvodná námitka, že řízení je postiženo vadou ve smyslu § 237 odst. 1 písm. e) o. s. ř. (tedy že nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv podle zákona ho bylo třeba).

Ve slovním spojení „nebyl podán návrh na zahájení řízení“, užitém v ustanovení § 237 odst. 1 písm. e) o. s. ř., jde o návrh, kterým se zahajuje řízení v projednávané věci, a nikoliv řízení jiné, např. řízení správní, tedy řízení v jiné věci, jak to mají v této souvislosti zřejmé na mysli žalobci,

spatřují-li vadu řízení ve smyslu § 237 odst. 1 písm. e) o. s. ř. v tom, že „*nebyl pět let podán žalovanou žádný návrh na zahájení náhradového řízení – o přidělení náhradního bytu žalované dle zák. 71/67 Sbírky*“ podle usnesení Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 21. září 1995, č. j. 11 C 245/95-7.

V dané věci bylo předmětem řízení určení [ve smyslu § 80 písm. c) o. s. ř.], že povinnost žalované k vyklizení předmětného bytu není vázána na zajištění náhradního bytu. Jde o tzv. řízení sporné, které může být zahájeno jen podáním návrhu na zahájení řízení, tj. v daném případě žalobou. Z obsahu spisu vyplývá, že řízení bylo zahájeno dne 26. května 1997, tj. dnem, kdy soudu prvního stupně došla žaloba (§ 82 odst. 1 o. s. ř.), která – s přihlédnutím k jejímu obsahu (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) – byla žalobou na určení, že povinnost žalované k vyklizení předmětného bytu není vázána na zajištění náhradního bytu. Žaloba, již bylo v tomto případě zapotřebí, tedy podána byla.

Podle § 239 odst. 2 o. s. ř. nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku nebo před vyhlášením (vydáním) usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, je dovolání podané tímto účastníkem přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

Předpokladem přípustnosti dovolání ve smyslu citovaného ustanovení tedy je (za splnění v něm uvedených podmínek) závěr dovolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu (popřípadě konkrétní v něm řešená právní otázka) má po právní stránce zásadní význam. Otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, dovolací soud řeší jako otázku předběžnou (nevzdává ohledně ní žádné rozhodnutí) a jeho kladně vyjádřeným závěrem se podané dovolání stává přípustným.

Dovolání je podle ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. přípustné jen tehdy, jde-li o řešení práv-

---

Z JUDIKATURY

---

ních otázek (řešení jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění přípustnost dovolání v tomto případě nezakládají) a jde-li zároveň o právní otázky zásadního významu. Zásadní význam po právní stránce má rozhodnutí odvolacího soudu tehdy, jestliže odvolací soud posuzoval právní otázku, která měla zásadní význam pro rozhodnutí ve věci (na jejímž řešení napadené rozhodnutí spočívá – nejde tedy o takovou právní otázku, která pro rozhodnutí ve věci nebyla určující), a přitom současně šlo o zásadně právně významnou otázku z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (co do obecného dopadu na případy obdobné povahy). Rozhodnutí odvolacího soudu má z tohoto pohledu zásadní význam zpravidla tehdy, jestliže řeší takovou právní otázku, která judikaturou vyšších soudů (tj. dovolacího soudu a odvolacích soudů) nebyla vyřešena nebo jejíž výklad se v judikatuře těchto soudů dosud neustálil, nebo jestliže odvolací soud posoudil určitou právní otázku jinak, než je řešena v konstantní judikatuře vyšších soudů.

V daném případě žalobci před vyhlášením potvrzujícího rozsudku odvolacího soudu, konkrétně v odůvodnění odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, navrhli vyslovení přípustnosti dovolání, přičemž za otázku zásadního právního významu označili u odvolacího jednání dne 24. května 1999 otázku „*formy bytové náhrady*“. S přihlédnutím k takto formulované otázce a právnímu posouzení věci odvolacím soudem jsou objektivní hranice dovolacího přezkumu vymezeny právním závěrem, že za změnu poměrů, v jejímž důsledku by trvání na zajištění určené bytové náhrady jako na podmínce vyklizení bylo v rozporu s dobrými mravy, lze pokládat pouze nabytí neodvozeného užívacího práva (např. práva vlastnického či nájemního) k bytu, kterýžto závěr žalobci v dovolání prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. ve skutečnosti napadli.

S posouzením této právní otázky (tj. otázky objektivně otevřené dovolacímu přezkumu, jejíž řešení přijaté odvolacím soudem žalobci v dovo-

lání napadli) je dovolací soud povolán spojovat závěr, že potvrzující rozsudek odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (§ 239 odst. 2 o. s. ř.).

Protože odvolací soud zmíněnou právní otázku posoudil jinak, než jak je řešena v konstantní judikatuře vyšších soudů, jde o rozhodnutí (odvolacího soudu) po právní stránce zásadního významu.

Je-li podle závěru dovolacího soudu tato otázka otázkou zásadního právního významu, stává se tím dovolání ve smyslu ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. přípustným. Protože dovolání bylo podáno včas a k tomu legitimovanými subjekty (žalobci), řádně zastoupenými advokátem (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1, odst. 2 věta druhá o. s. ř.), přezkoumal dovolací soud bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Žalobci – s přihlédnutím k obsahu dovolání – nenamítají, že řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř.], a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by řízení takovou vadou bylo postiženo. Otázka tzv. zmatečnostních vad ve smyslu § 237 odst. 1 o. s. ř. je již vyřešena na jiném místě odůvodnění tohoto rozsudku.

Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. lze odvolacímu soudu vytknout, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Právní vztah, jenž je předmětem sporu v souzen věci, byl mezi účastníky založen smírem, uzavřeným mezi žalobcem a žalovanou (schváleným pravomocným usnesením Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 21. září 1995, č. j. 11 C 245/95-7), v němž se uvedeni účastníci mimo

---

Z JUDIKATURY

---

jiné dohodli, že žalovaná předmětný byt vyklidí a vyklizený žalobci předá do patnácti dnů poté, co jí bude zajištěn náhradní byt. Obsahem tohoto vztahu je mimo jiné právo žalované v předmětném bytě bydlet do zajištění stanovené bytové náhrady a tomu odpovídající povinnost žalobce výkon tohoto práva strpět (§ 712 odst. 6 věta první zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění platném v době rozhodování odvolacího soudu – dále jen „obč. zák.“). Je zapotřebí zdůraznit, že toto právo není již právem nájmu bytu ve smyslu ustanovení § 685 a násl. obč. zák., nýbrž jde pouze o tzv. právo na bydlení, které je časově omezené. Rovněž na výkon tohoto práva platí obecné ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák.

Podle § 3 odst. 1 obč. zák. výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Dobrými mravy se rozumí souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují určitou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních (srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. června 1997, sp. zn. 3 Cdo 69/96, uveřejněný pod č. 62 v sešitě č. 8 z roku 1997 časopisu Soudní judikatura).

Soudní praxe (srov. rozhodnutí uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1980, pod pořadovým číslem 25) již dříve dovodila, že podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. lze určit, že dříve uložená povinnost k vyklizení bytu není vázána na přidělení náhradního bytu (náhradního ubytování), došlo-li později (po právní moci rozhodnutí, jímž bylo rozhodnuto o vyklizení bytu po přidělení příslušné bytové náhrady) ke změně poměrů.

Právní názor v citovaném rozhodnutí uvedený je využitelný i poté, co s účinností od 1. ledna 1992 byl občanský zákoník novelizován zákonem č. 509/1991 Sb. O tom svědčí rozsudek ze dne 27. října 1999, sp. zn. 20 Cdo 1827/99,

uveřejněný pod č. 45 v sešitě č. 7 z roku 2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, v němž Nejvyšší soud dovodil, že za splnění předpokladu změny poměrů, v jejímž důsledku by výkon práva vyklizovaným (trvání na zajištění určené bytové náhrady jako na podmínce vyklizení) byl v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč. zák.), může soud – podle § 80 písm. c) o. s. ř. – určit, že dříve uložená povinnost k vyklizení bytu není vázána na zajištění bytové náhrady. V takovém řízení nejde o znovuprojednání věci (čemuž brání ustanovení § 159 odst. 3 o. s. ř.); jeho podstatou je určení, zda výkon práv a povinností tak, jak byly založeny předchozím rozhodnutím, není v důsledku později změněných poměrů na straně vyklizované osoby v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč. zák.). Je-li tomu tak, může soud tento nárok zcela odepřít, příp. rozhodnout o změně formy bytové náhrady. Pro úvahu o změně poměrů však nejsou rozhodné pouze současné bytové poměry vyklizovaného, konkrétně to, zda v mezidobí nabyt vlastnícké či nájemní právo k jinému bytu, jak se mylně domníval odvolací soud. Naopak rozhodující je v tomto ohledu porovnání celkového stavu v době rozhodování soudu se stavem v době, kdy bylo rozhodnuto o vyklizení bytu s vázaností na zajištění náhradního bytu. Stejným způsobem byla otázka změny poměrů judikována rovněž v rozsudcích Nejvyššího soudu České republiky z 21. září 2000, sp. zn. 26 Cdo 2783/99, a z 28. listopadu 2000, sp. zn. 26 Cdo 1023/99. Otázku změny poměrů tedy nelze redukovat pouze na současné bytové poměry vyklizovaného, jak to nesprávně učinil odvolací soud. Pro úplnost zbývá dodat, že po změnách, které byly v občanském zákoníku provedeny zákonem č. 509/1991 Sb., je rozhodování soudů o bytové náhradě rozhodováním ve věci samé, nikoli rozhodováním o lhůtě k plnění; lhůtou k vyklizení bytu je pouze příslušný časový úsek (do „patnácti dnů“ od právní moci rozsudku, do „patnácti dnů“ od zajištění náhradního bytu apod.), po jehož uplynutí je žalovaný povinen byt ve smyslu ustanovení § 160 odst. 1 a 3 o. s. ř. vyklidit (srov. rozhodnutí uveřejněné ve

---

Z JUDIKATURY

Sbírnice soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1993, pod pořadovým číslem 28).

Je zapotřebí připomenout, že při posouzení věci z hlediska ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. je třeba přihlídnout jak k okolnostem na straně žalobce, tak i na straně žalovaného. Jak je konstatováno v rozhodnutí uveřejněném pod č. 36 z roku 1996 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, úvaha soudu tu musí být podložena konkrétními zjištěními, jež odůvodňují závěr, že výkon práva skutečně v rozporu s dobrými mravy je.

Protože odvolací soud nesprávně dovodil, že v daných souvislostech by změnou poměrů bylo pouze nabytí neodvozeného užívacího práva (např. práva vlastnického či nájemního) k bytu, nepřihlí-

žel – jak nakonec vyplývá rovněž z odůvodnění napadeného rozsudku – k okolnostem, jež byly v řízení tvrzeny, jako je např. okolnost mnohaletého soužití žalované s přítelem v jeho rodinném domě, resp. „stabilizace“ tohoto soužití, dále skutečnost, že děti účastníků nabyly zletilosti a nejsou závislé na bydlení u žalované, či konečně nepříznivá finanční situace žalobců a zájem dětí žalobkyně; uvedené okolnosti nesprávně pokládal z hlediska změny poměrů za právně bezvýznamné.

Dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. tak byl uplatněn důvodně.

Rozsudek zaslal JUDr. Oldřich Kotásek, advokát v Praze. Právní věta redakce.

JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK – NOVÝ PŘEDSEDA ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Stanislav Balík se narodil dne 6. 10. 1956 v Praze jako jediný syn významného českého právního historika profesora JUDr. Stanislava Balíka, CSc. V roce 1979 dokončil studium na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, přičemž poslední dva roky současně studoval také Filozofickou fakultu této univerzity, obor archivnictví. Toto studium ukončil v roce 1981. V roce 1980 získal titul JUDr. a v roce 1983 titul PhDr.

V letech 1979 až 1982 pracoval jako právník Pražské botanické zahrady, a poté do roku 1989 jako právník OPBH Praha 1. V roce 1990 byl po koncipientské praxi a vykonání advokátní zkoušky zapsán do seznamu advokátů České advokátní komory v Praze. Od roku 1994 byl náhradníkem představenstva ČAK, od roku 1996 jeho členem a od roku 1999 prvním místopředsedou ČAK.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík pracuje jako samostatný advokát se sídlem v Praze a spolupracuje s kolegyněmi Mgr. Petrou Pikovou a Mgr. Hanou Pokornou. Jeho profesním zaměřením je civilistika s akcentem na bytové právo, byť se nebrání zajímavým případům z jiných oblastí práva.

Významnou součástí profesních aktivit je jeho učitelská činnost. V 80. letech vyučoval na Střední ekonomické škole v Praze, v 90. letech působil jako lektor na katedře archivnictví na Filozofické fakultě UK a od roku 1996 přednáší na katedře dějin Právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni.

Je předsedou redakční rady Bulletinu advokacie a členem redakčních rad časopisů *Jurisprudence* a *Historický obzor*. Značné jsou také jeho publikační aktivity. Je autorem dvou vysokoškolských učebnic, spoluautorem několika dalších historických a právnických publikací a více než stovky článků otištěných v různých typech časopisů právnických a historických. Pravidelně přispívá do našeho časopisu. Tato jeho činnost vyplývá z jeho zájmů zaměřených původně na

středověké obecné právní dějiny a v poslední době na oblast novodobých dějin se zvláštním zaujetím pro dějiny právnictví a advokacie.

Rád poslouchá vážnou hudbu a dokáže ocenit výtvarné umění. Rekreačně se věnuje turistice, lyžování a kanoistice.

Je členem dozorců rady Nadace Huga Grotia. Hovoří francouzsky, německy, rusky a anglicky. Je ženatý a má osmiletého syna Stanislava III.

Předsedou České advokátní komory byl JUDr. PhDr. Stanislav Balík zvolen 3. ledna 2002.

JUDr. Daniela Kovářová

INFORMACE O SCHŮZI PŘEDSTAVENSTVA ČAK KONANÉ DNE 7. 12. 2001

V pořadí 21. schůze představenstva ČAK byla konána dne 7. 12. 2001 ve Štrbském Plese. Předchozího dne tamtéž byla konána společná schůze představenstev České a Slovenské advokátní komory, která měla slavnostní a informativní charakter.

Představenstvo ČAK po kontrole zápisu z minulé schůze a zprávách o činnosti předsedy a členů představenstva schválilo rozpočet ČAK na rok 2002, který uložilo publikovat ve Věstníku ČAK, diskutovalo o dalším vzdělávání advokátů a o stanovisku Komory k úvahám o případném zřízení Komory správců konkurzních podstat. Posledně zmiňovaná témata by se měla v krátké době stát tématem semináře s panelovou diskusí za účasti přednášejících z Německa, Rakouska a dalších států. V neposlední řadě se představenstvo zabývalo běžnými věcmi Komory.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

SPOLUPRÁCE S ASPI

Čekající zájemci o produkty firmy ASPI konečně mohou klidně vydechnout. Česká advokátní komora uzavřela dne 14. 11. 2001 rámcovou smlouvu se společností ASPI. Otiskujeme text smlouvy a dopis s příslibem nabídkové slevy.

RÁMCOVÁ SMLOUVA O SPOLUPRÁCI

uzavřená ve smyslu ustanovení § 51 občanského zákoníku mezi těmito smluvními stranami:

Účastník č. 1: **Česká advokátní komora**

Sídlo: Národní 16, Praha 1

IČ: 66000777

Zastoupený: JUDr. Jiří Klouza, tajemník

dále jen „Komora“

a

Účastník č. 2: **ASPI Publishing s. r. o.**

Sídlo: U nákladového nádraží 6, Praha 3

IČ: 63077639

Zastoupený: Petr Král, jednatel

dále jen „ASPI“

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

I. Předmět smlouvy

1. Smluvní strany se uzavřením této smlouvy dohodly na spolupráci zaměřené na využití výpočetní techniky a Internetu v oblasti právních a advokátních služeb.
2. Podle této smlouvy nebude poskytováno žádné zdanitelné plnění mezi smluvními stranami.
3. Smluvní vztahy, jejichž předmětem bude zdanitelné plnění, budou uzavírány mezi ASPI a jednotlivými advokáty.

II. Forma spolupráce ze strany ASPI

1. Firma ASPI Publishing s. r. o. zajistí za svoji stranu dle této smlouvy zejména:
  - speciální nabídky na koupi, rozšíření a využití systému ASPI pro advokáty formou slev z instalací, případně spojením stávajících produktů, tj. poskytne advokátům cenové nebo jiné výhody a minimálně 1x ročně pro ně vytvoří aktuální nabídku ASPI;
  - vkládání judikatury poskytnuté advokáty prostřednictvím Komory nebo Komorou samotnou do systému ASPI; podmínkou zařazení judikátu do systému je jeho přínosnost a skutečnost, že nebyl dosud v systému zařazen;
  - vkládání autorských děl advokátů a textů Komory, pokud o to Komora projeví zájem a daný text bude použitelný pro ASPI.
2. Firma ASPI Publishing s. r. o. je oprávněna na základě této smlouvy uvádět ve svých nabídkách pro Komoru a odbornou veřejnost následující větu: „Na právních informacích poskytovaných ASPI se podílí i Česká advokátní komora, která je příspěvatelem a odběratelem našeho informačního systému“.

III. Forma spolupráce ze strany Komory

1. Komora v rámci spolupráce dle této smlouvy zajistí zejména:
  - informování advokátů o specifických nabídkách ASPI pro advokáty
  - informaci o možnosti zpracovávat judikáty pro systém ASPI
  - ostatní činnosti dle dohody
2. Informace bude Komora zveřejňovat především na svých internetových stránkách, ve svých publikacích a případně i jinou vhodnou formou.

IV. Ostatní ujednání

1. Tato smlouva nabývá účinnosti dnem podpisu obou účastníků a je uzavírána na dobu neurčitou, přičemž od data účinnosti tvoří vždy 12 kalendářních měsíců 1 smluvní rok.
2. Tuto smlouvu je možné vypovědět písemně s tříměsíční výpovědní lhůtou.
3. Tato smlouva je vypracována ve 2 vyhotoveních a je ji možno měnit pouze písemně odsouhlasenými dodatky.

V Praze dne 14. 11. 2001

účastník č. 1
kulaté razítko ČAK
podpis JUDr. Jiří Klouza v. r.

účastník č. 2
razítko ASPI Publishing s. r. o.
podpis Petr Král v. r.

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Text dopisu jednatele ASPI Publishing s. r. o. Petra Krále z 19. 12. 2001 adresovaný tajemníkovi ČAK JUDr. Jiřímu Klouzovi.

Věc: Rámcová smlouva o spolupráci & Nabídka pro ČAK

Vážený pane doktore,

v souladu se smlouvou Vám touto cestou potvrzují podmínky ASPI Publishing s. r. o. pro členy ČAK platné do 28. 2. 2002:

- a) noví zákazníci, kteří jsou členy ČAK, získávají slevu ve výši 20 % ze základní ceny instalace
- b) členové ČAK si mohou v rámci jakéhokoliv typu aktualizace zvolit doplňkové aplikace do výše 2 000,- Kč zdarma ke zvolené licenci.
- c) členové ČAK mají nárok na 15% slevu z jakékoliv tištěné produkce ASPI Publishing s. r. o., pokud si ji objednají přímo.

Tato nabídka je platná pouze pro členy ČAK a pouze do uvedeného termínu. Dle smlouvy připravíme pro další období (min. 1x ročně) specifické nabídky pro členy ČAK.

Informace o nové nabídce platné pro další období obdržíte vždy s min. týdenním předstihem. Jednotlivé akce a nabídky budeme vyhodnocovat; uvítáme také Vaše podněty.

S pozdravem

Petr Král,
jednatel ASPI Publishing s. r. o.

WWW.CAK.CZ

Od počátku letošního roku je na našich internetových stránkách pod heslem „Volené orgány“ uveřejněn jmenný seznam všech volených orgánů České advokátní komory. Chválíme advokáty, kteří nám v hojném počtu zasílají vyplněné dotazníky týkající se zaměření advokátní praxe. V této souvislosti upozorňujeme na **termín zaslání dotazníků nejpozději do 31. 3. 2002.**

JUDr. D. Kovářová

OSOBNOSTI

ALOIS STOMPFE (1868–1944)

JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

„Těmito několika řádky chtěl jsem jen stručně poukázat na vývoj poměrů v naší advokátní komoře, pokud ještě jsou živí pamětníci alespoň větší části platnosti dnešního advokátního řádu, a bude jen v zájmu historie naší advokacie, přispějí-li kolegové k doplnění mého článku, aby jednotlivé události nezaknily v nepaměti, ježto již dnes mnohé popřevratové události nedají se přesně zjistit a materiál pro budoucího historika advokacie v Čechách mizí,“¹⁾ napsal v r. 1934 prorocky pražský advokát Josef Schlecht 65 let poté, kdy 1. ledna 1869 vstoupil v účinnost advokátní řád č. 96/1868 ř. z.

Od r. 1934 uplynulo dalších 65 let a vývoj dal Josefu Schlechtovi za pravdu více, než pravděpodobně sám očekával. Jedním z mnoha příkladů toho, jak se nechalo zapomínat na osudy vynikajících představitelů advokacie v českých zemích, je příklad JUDr. Aloise Stompfeho (1868–1944), advokáta a dlouholetého prvorepublikového prezidenta Advokátní komory v Čechách. Snad nejmarkantnějšími důkazy jsou z matriky České advokátní komory ztracený osobní spis a dále nenalezený portrét, který zdobival spolu s dalšími zasedací síň v Kaňkově

domě. Za dané situace lze Schlechtova slova vzít jako symbolickou výzvu k doplnění jeho článku, a to i s využitím vzpomínek pamětníka.²⁾ Medailon Aloise Stompfeho je pak třetím pokračováním v řadě biografií bývalých prezidentů pražské advokátní komory.³⁾

• • •

Alois Stompfe⁴⁾ se narodil dne 7. dubna 1868 na Zbraslavi jako syn tamějšího okresního hejtmána Lukáše Stompfeho. Po středoškolských studiích vstoupil na českou právnickou fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity.⁵⁾ Zde se seznámil s českým studentským prostředím. K jeho vrstevníkům patřili mj. pozdější advokátské veličiny Václav Bouček (1869–1940), Alois Rašín (1867–1923), dále prvorepublikoví ministři spravedlnosti Josef Dolanský (1868–1943), Alfréd Meissner (1871–1950) a František Soukup (1871–1940) či např. finančník Jaroslav Preiss (1870–1946) nebo o málo starší sokolský činovník Josef Scheiner (1861–1932). Nutno podotknout, že toliko o pět roků mladší byl Stompfeho předchůdce na postu prezidenta Advokátní

- 1) Srv. J. Schlecht, Z minulosti Pražské advokátní komory, Česká advokacie (dále jen „ČA“), XIX, 1934, str. 108.
- 2) Pamětníkem mi byl JUDr. Jiří Stompfe (nar. 1915), syn Aloise Stompfeho, jemuž děkuji za upozornění na řadu zajímavých informací. Písemné vzpomínky JUDr. Jiřího Stompfeho mám uloženy ve svém archivu.
- 3) Viz též S. Balík, Josef Tragy (1830–1914) – významný představitel jedné epochy dějin advokacie v českých zemích, Bulletin advokacie č. 4/1993, str. 53–57; týž, Eduard Koerner (1863–1933), Všehrd č. 3/1994, str. 14–17.
- 4) Životopis Aloise Stompfeho byl publikován v časopise Česká advokacie, XIV, 1928, str. 120–121. Stalo se tak při příležitosti jmenování Stompfeho a dalších čestnými členy Jednoty advokátů československých v Praze. Tento životopis byl pouze s nepatrnými úpravami převzat in: M. Navrátil, Almanach československých právníků, Praha 1930, str. 422. Biografii Aloise Stompfeho vycházející z tohoto životopisu uvádí též J. Kober, Advokacie v českých zemích v letech 1848–1994, Praha 1994, str. 81–82. Uvedené biografie nebudou pro úspornost dále zvláště citovány.
- 5) O učitelském sboru a studiu na tehdejší české právnické fakultě nejnověji J. Havránek a kol., Dějiny Univerzity Karlovy, III., Praha 1997, str. 215–232.

OSOBNOSTI

komory v Čechách Eduard Koerner. Ačkoliv na studiích byl Aloisi Stompfemu nejbližším druhem pozdější sekční šéf Ministerstva spravedlnosti ČSR Emmerich Polák,⁶⁾ je patrné, že byl i jinak v centru politického dění.⁷⁾

Po doktorské promoci konané dne 21. prosince 1891 nastoupil Alois Stompfe do advokátní kanceláře Karla Hauschilda (1844–1897).⁸⁾ Šlo jistě o zavedenou praxi, neboť Karel Hauschild se ujal kanceláře po svém otci Ignáci Hauschildovi (1814–1881), bývalém poslanci sněmu v Kroměříži, který byl advokátem již od r. 1848.⁹⁾ Do seznamu advokátů byl pak Alois Stompfe zapísán 1. března 1900.

Období přípravné praxe bylo v osobním a rodinném životě pro Aloise Stompfeho tragické. V r. 1897 mu zemřela první manželka Terezie rozená Kaulferschová (1874–1897), v témže roce ztratil roční dceru Terezii. Syn Alois Stompfe narozený v r. 1895 zemřel v roce 1903. Podruhé se Alois Stompfe oženil s Louisou Sudovou (1874–1923), s níž měl v r. 1899 syna Zdeňka, v r. 1901 dceru Louisu a v r. 1915 syna Jiřího.

• • •

V počátečním období lze Stompfeho kancelář pokládat za generální praxi. Ač podle vzpomínek Dr. Jiřího Stompfeho v pozdějším období Alois Stompfe trestní agendu odmítal, „dokázal obhajovat v mládí i věci trestní, ale co nedokázal, bylo pracovat s demagogií, používat různé procesní

finty a kličky, dělat detektiva a hrabat se ve špině“.

Záhy po zápisu do „listy advokátské“ začal se Alois Stompfe zabývat věcmi stavovskými. Již v r. 1900 vstoupil do Spolku českých advokátů v Království českém. Ze spolkového časopisu Právnické rozhledy se pak mj. dozvídáme, že na valné hromadě konané dne 18. února 1904 byl dosavadní jednatel spolku Alois Stompfe zvolen za člena výboru.¹⁰⁾

Ze zprávy o výborové schůzi konané 3. března 1905 se lze dočíst, že „pan Dr. Kasanda právem poukázal na obezřetnost, s jakou se přičinili o zdar naší akce pp. kol. Stompfe a Valenta, jimž o ni v přední řadě patří zásluha.“¹¹⁾ Jednalo se o volby členů orgánů Advokátní komory v Království českém. V r. 1905 pak byl sice prezidentem komory zvolen Friedrich Kaufmann reprezentující německy mluvící advokáty, nicméně český zástupce Eduard Koerner se stal prezidentovým náměstkem a o tři roky později byl zvolen poprvé prezidentem komory. Vojtěch Kasanda (1850–1922) se r. 1905 stal prezidentem disciplinární rady. Rok 1905 znamenal ukončení „doby německé většiny“ a počátek „doby parity obou národností“. Tehdy došlo mezi českými a německými advokáty k dohodě, že „předsedou Advokátní komory má být Čech, je-li předsedou disciplinární rady Němec a naopak, přičemž náměstkové byli vždy opačné národnosti než předsedové.“¹²⁾

V r. 1910, kdy byl ministerstvem spravedlnosti ve Vídni schválen jednací řád komorní, dle něhož

⁶⁾ Tuto informaci mi podal JUDr. Jiří Stompfe. O Emmerichu Polákovi srv. Navrátil, Almanach, str. 348.

⁷⁾ Svědčí o tom i podrobný nekrolog Aloise Rašina, který Alois Stompfe napsal pro časopis Česká advokacie, Srv. A. Stompfe, Dr. Alois Rašín, ČA, IX, 1923, str. 26–31, 56–57. Nekrolog přetištěn in: S. Balík, Advokacie včera a dnes, Plzeň 2000, str. 82–92.

⁸⁾ Srv. Dr. Alois Stompfe zemřel, Národní politika č. 176, 28. 6. 1944, str. 3.

⁹⁾ Srv. Navrátil, Almanach, str. 125.

¹⁰⁾ Srv. Právnické rozhledy, V, 1904, str. 119–120.

¹¹⁾ Srv. Právnické rozhledy, VI, 1905, str. 89.

¹²⁾ Srv. Schlecht, Z minulosti Pražské advokátní komory, str. 106.

OSOBNOSTI

byla stanovena parita českých a německých členů orgánů komory, byl Alois Stompfe čerstvě členem komorního výboru. V r. 1911, kdy Právnícké rozhledy již patřily Václavu Boučkovi, ujal se Alois Stompfe vydávání Zpráv spolku českých advokátů. Tento časopis Stompfe vedl až do r. 1915, kdy byl mobilizován. Obsah zpráv spolku českých advokátů v letech 1911–1915 tvořily většinou Stompfeho příspěvky, v nichž se věnoval zásadním otázkám advokacie, její nezávislosti, reformě advokátního řádu i běžným tématům souvisejícím s výkonem advokátského povolání.

V době spáchání sarajevského atentátu byl shodou okolností Alois Stompfe spolu s Josefem Fuhrlichem a Vojtěchem Kasandou na sjezdu polské advokacie.¹³⁾

I. světovou válku strávil Alois Stompfe dle vzpomínek Dr. Jiřího Stompfeho zprvu jako hejtmán proviantní jednotky v Halči, koncem války pak pracoval ve vojenském pozůstalostním referátu v Praze.

• • •

Prvá léta existence samostatného Československa přinesla do života Aloise Stompfeho řadu změn a nových podnětů. Nelze přehlédnout, že Stompfe, ač nebyl politicky organizován, sympatizoval s národními demokraty. Vázala jej úcta k prvému československému ministerskému předsedovi Karlu Kramářovi, byl přítelem ministra financí Aloise Rašína (1867–1923), pohyboval se v kruzích, z nichž vzešli ministři,¹⁴⁾ poslanci, senátoři a politikové nového státu. Sám záhy po vzniku republiky s velkým nasazením pokračoval v práci ve věcech stavovských a komorních.

Na vývoj v pražské advokátní komoře od roku 1917 do r. 1920 vzpomíná Josef Schlecht¹⁵⁾ velmi podrobně:

„Poslední volby podle schváleného jednacího řádu byly provedeny v roce 1917, kdy byl zvolen prezidentem komory opětovně Dr. B. Kaufmann a jeho náměstkem Dr. Koerner, kdežto v disciplinární radě byl prezidentem Dr. Motejl a jeho náměstkem Dr. Schedlbauer. Po převratu vedl advokátní komoru Dr. Eduard Koerner – Dr. B. Kaufmann se vzdal své funkce. Tehdy sešli se mladší kolegové, tuším z podnětu Dr. Krýsy, v I. poschodí restaurace „U Myslíků“. Na schůzi byli přítomni mimo jiné Dr. Krýsa, Dr. Lohrmann, Dr. Polan, Dr. Petřík, Dr. Pára a já a usnesli jsme se na tom, že se budeme domáhati zrušení jednacího řádu, který neodpovídal skutečným poměrům národnosti v komoře zastoupených a zároveň zastoupení mladších kolegů v komorním výboru a disciplinární radě. Byl jsem vyslán zensulým Dr. Lormanem k předsedovi tehdejšího Spolku českých advokátů Dr. Ladislavu Valentovi, jemuž jsme žádost tlumočili. Spolek vzal pak věc za svou a jednal s ministrem spravedlnosti Dr. Soukupem o zrušení jednacího řádu. Na den 27. dubna 1919 byla svolána první valná hromada po převratu do přednáškové síně „Lucerny“, ke které byli svoláni naši organizací čeští kolegové z celého obvodu komory a také houfně se k ní dostavili. Valnou hromadu řídil viceprezident Dr. Koerner, bylo na ní tlumočeno přání venkovských kolegů za jejich větší zastoupení ve výboru a naše přání o poskytnutí míst mladším kolegům ve výborech. Proto vzdali se tehdy členství ve výboru Dr. Hrdlička, Dr. Javůrek, Dr. Marek a Dr. Schauer, a krátce po valné hromadě i Dr. Koerner byv jmenován zmocněncem naší republiky u berlínské vlády. Volby se tehdy nekonaly a nedošlo k nim ani na valné hromadě dne 1. června 1919, která byla odročena k návrhům z našich řad vzhledem k tomu, že dosud nebyl zrušen komorní jednací řád, který bránil zastoupení

¹³⁾ Srv. A. Stompfe, Devadesát let Besedy měšťanské v Praze 1846–1936, Praha 1936, str. 44.

¹⁴⁾ Viz též S. Balík, Advokáti – prvorepublikoví ministři, Bulletin advokacie č. 4/1994, str. 45–51.

¹⁵⁾ Srv. Schlecht, Z minulosti Pražské advokátní komory, str. 106–107.

OSOBNOSTI

českého živlu přiměřeným počtem. Dnešní prezident komory Dr. A. Stompfe byl tehdy pověřen vedením komorních záležitostí. Po opětné intervenci Dr. Ladislava Valenty se mnou v zastoupení Spolku českých advokátů bylo dosaženo zrušení jednacího řádu výnosem ministerstva spravedlnosti z 23. června 1919 pod číslem 13.726.

Tehdy jsme žádali, aby Němci přistoupili na 2/3 českou většinu v komorním výboru jako odpovídající národnostnímu poměru v Čechách, což Němci odmítli a nezáčastnili se pak voleb na další valné hromadě, konané dne 19. října 1919 v Lucerně, na níž byl zvolen prezidentem komorním Dr. Alois Stompfe a viceprezidenty Dr. Arnošt Weinfurter a Dr. Ant. Klouda a členy výboru Dr. Ignát Arnstein, Dr. Jindřich Autengruber, Dr. Jar. Brabec, Dr. Vladimír Králík, Dr. Eduard Krützner, Dr. Adolf Krýsa, Dr. Emil Lány, Dr. Bedřich Lorman, Dr. Eugen Löwy, Dr. Eugen Polan, Dr. Ant. Schauer, Dr. Josef Schlecht, Dr. Karel Teršip a Dr. Karel Víték.

Na téže valné hromadě byli zvoleni členy disciplinární rady pp. Dr. Arnošt Arnošt, Dr. Artur Kronbauer, Dr. Otokar Krouský, Dr. Bedřich Jahn, Dr. Ludvík Pompe, Dr. Frant. Švec, Dr. Osk. Taussig, Dr. Edvard Kalabis a Dr. Otokar Vendulák; náhradníky pp.: Dr. Ant. Friš, Dr. Otto Kalla, Dr. Jar. Vojta, Dr. Karel Růžička a Dr. Ludvík Roubíček.

Po této valné hromadě bylo jednáno mezi českými a německými advokátními spolky o úpravu národnostních poměrů ve výboru Advokátní komory a po několika jednáních bylo docíleno dohody, podle níž „komorní výbor má se skládati z předsedy Čecha a dvou viceprezidentů, z nichž

jeden by byl Čech a druhý Němec, a z 27 členů výboru, z nichž 16 by bylo národnosti české a 11 národnosti německé.“

Na další valné hromadě, konané dne 9. května 1920 v Plodinové burze byl tento klíč zachován. Alois Stompfe byl opětovně zvolen prezidentem Komory, jeho náměstky se stali Antonín Klouda (1871–1961) a Friedrich (Bedřich) Kaufmann (†1926).

Alois Stompfe ani jako prezident Advokátní komory neustal v činnosti ve Spolku advokátů československých v Praze, který navázal na činnost Spolku českých advokátů v Království českém. I když není přímo jako redaktor zmiňován, podílel se na vydávání prvorepublikového advokátského časopisu Česká advokacie, který navázal na zprávy spolku českých advokátů.

Počátkem 20. let 20. století Alois Stompfe podle vzpomínek Dr. Jiřího Stompfého převzal po zemřelém JUDr. Siegertovi advokátní kancelář v Bredovské ulici 3.¹⁶⁾ Tato kancelář mj. zastupovala řadu šlechtických rodin, zejména pokud se jednalo o správu fideikomisů.¹⁷⁾

Konečně v prvních letech po I. světové válce Alois Stompfe prohloubil svoje styky s ruskou demokratickou inteligencí. Již v předchozím období byl Stompfe příznivcem myšlenky slovanské vzájemnosti. Dr. Jiří Stompfe vzpomíná, že navázal styky i s reprezentací Lužických Srbů či představiteli slovinské inteligence a že se po r. 1918 velmi živě stýkal s ruskou emigrací, kterou všemi způsoby podporoval. V těchto kruzích prý byl znám pod pseudonymem Alexej Lukič.¹⁸⁾ Ke Stompfeovým docházeli na návštěvy i 7. listopadu 1917 bolševiky sesazený ruský ministerský předseda Alexandr Fjodorovič Kerenskij (1881–

---

¹⁶⁾ Tato adresa je udávána např. in: Batovcův almanach. Politický kalendář Republiky československé, XXXIV. Na rok 1926, str. 368.

¹⁷⁾ O specializaci na tuto agendu svědčí i noticka, že Dr. Stompfe na schůzi komorního výboru dne 6. září 1924 referoval o intervenci u ministerstva spravedlnosti ohledně novelizace, evtl. prováděcího nařízení k zákonu o fideikomisech. Srv. ČA, X, 1924, str. 137.

¹⁸⁾ „Lukič“ bylo uměle vytvořené jméno po otci z české podoby „Lukáš“.

OSOBNOSTI

-1970)¹⁹⁾ s rodinou, generál Šokorov a další ruští emigranti.²⁰⁾ Dle vzpomínek Alois Stompfe neměl o bolševicích a komunismu žádné iluze. Pokusil se v originále přečíst i Marxův Kapitál, ale svěřil se prý Dr. Jiřímu Stompfemu, „že to nedokázal, že je to děsně rozvleklé a nudné“.

Když v r. 1923 zemřela Aloisi Stompfemu druhá manželka, „projev soustrasti nad úmrtím choti prezidenta Dr. Stompfeho projevili veškerí členové výboru a zvláště deputace Dr. Kaufmana, Dra Kloudy a Dra Valenty“.²¹⁾

• • •

V čele Advokátní komory v Čechách stál Alois Stompfe prakticky od r. 1919 až do r. 1934, kdy jej vystřídal Antonín Klouda.

„Práci v Advokátní komoře se otec věnoval se vší energií. Pravidelně tam úřadoval v odpoledních hodinách, i když čas, věnovaný práci v Komoře, mohl využít ve své advokátní kanceláři. Svou funkci v Komoře i v jiných organizacích považoval za čestnou, neplacenou,“ vzpomíná Dr. Jiří Stompfe.

Běžnou agendou se zabýval advokát Aleš Posselt a posléze – zprvu jako kandidát advokacie a posléze jako advokát Stompfeho syn Zdeněk (1899–1977).²²⁾ Krátce po ukončení studií v r. 1939 tu praktikoval i Jiří Stompfe.

„Peníze pro něj v podstatě mnoho neznamenaly. Hospodařit neuměl... Jeho palmární účty

byly neúměrně nízké. Neuměl si shánět bohaté klienty, naopak dokázal odmítnout zastupování pochybné kauzy,“ charakterizuje svého otce Dr. Jiří Stompfe.

Činnost Aloise Stompfeho se však nesoustřeďovala pouze na Komoru. Pokračoval i v práci ve Spolku československých advokátů, resp. Jednotě advokátů československých v Praze, kde se v roce 1928 stal spolu s dalšími významnými českými advokáty (Karel Baxa, Eduard Koerner, Josef Mužík, František Kabeš, Karel Marek, Antonín Schauer a Ladislav Valenta) čestným členem.²³⁾

Když v r. 1924 byla ustavena Stálá delegace advokátních komor, stal se Alois Stompfe prezidentem této stálé delegace, v níž zasedal především s prezidenty ostatních československých advokátních komor.

I v období prvé republiky se Alois Stompfe věnoval problematice stavovské, a to jak časopisecky, tak v různých zásadních referátech. Na 2. sjezdu českých advokátů např. přednesl referát O neodvislosti advokacie v moderním státě, na 3. sjezdu pak referát o vývoji advokacie naší v posledních deseti letech. Na 4. sjezdu advokátů československých v r. 1936 zasedl v čestném představenstvu.²⁴⁾ Za základní lze pokládat příspěvek Neodvislé advokacie podkladem občanské svobody v demokratickém státu²⁵⁾ napsaný v souvislosti se skončením posledního Stompfeho prezidentského funkčního období.

¹⁹⁾ A. F. Kerenskij byl původním povoláním rovněž advokát. V letech 1920–1921 vydával v Praze ruský emigrantský časopis Volja Rossiji. Sr. heslo Kerenskij, in: Ottův slovník naučný nové doby, VI/1, str. 494–495.

²⁰⁾ Tuto oblast Stompfeho zájmů ponechávám záměrně poněkud stranou, máje za cíl představit Aloise Stompfeho především jako advokáta a reprezentanta české advokacie.

²¹⁾ Sr. ČA, IX, 1923, str. 93.

²²⁾ Osobní spis Zdeňka Stompfeho je uložen v archivu matriky České advokátní komory.

²³⁾ Sr. ČA, XIV, 1928, str. 117–121. Zde jsou i fotografie jmenovaných advokátů.

²⁴⁾ Sr. IV. sjezd advokátů československých, ČA, XX, 1936, str. 115–116.

²⁵⁾ Sr. A. Stompfe, Neodvislá advokacie podkladem občanské svobody v demokratickém státu, ČA, XIX, 1934, str. 97–99.

OSOBNOSTI

Alois Stompfe se z titulu své funkce podílel jako zástupce advokacie na legislativních pracích.²⁶⁾ V oblasti advokátního práva byla za Stompfeho prezidentství mj. přijata novela advokátního řádu č. 40/1922 Sb. z a n., vydán advokátní tarif č. 95/1923 Sb. z a n.²⁷⁾ a byly provedeny přípravy k úpravě penzijního pojištění advokátů. Stompfe sám navíc vypracoval návrh nového advokátního řádu, který však přijat nebyl.

Zbývá dodat, že po většinu období, kdy byl prezidentem Komory, byla Stompfeho manželkou Věra Nikolajevna, rozená Rukina (1889–1973), s níž se oženil po smrti druhé ženy Louisy Stompfeové. Věra Nikolajevna pocházela z moskevské statkářské rodiny, politicky eserka, právnička a spolupracovnice Kerenského.²⁸⁾

• • •

Medailonek Aloise Stompfeho by nebyl úplný, nezmiňnil-li bych jeho aktivity mezinárodní.

Jiří Stompfe vzpomíná, že otec „hovořil německy, francouzsky a ruský. Rád a často cestoval. Itálie, Balkán, Německo, Rakousko, Švýcarsko, Švédsko. Jeho láskou byla Francie, kde se stýkal s kolegy a obdivoval tradice francouzské advokacie. Také Španělsko ho zaujalo a snažil se porozumět alespoň základům jazyka. Znalost

latiny mu při zvládání románských jazyků pomáhal.“

Tato slova potvrzují i Stompfeho příspěvky v časopise Česká advokacie. Dne 1. prosince 1923 se Alois Stompfe zúčastnil jako zástupce Komory zahájení soudního roku v Paříži,²⁹⁾ kam byl pozván tehdejším bâtonierem Manuelem Fourcadem. Zde se osobně setkal i s prezidentem republiky Alexandrem Millerandem (1859–1943) a ministerským předsedou Raymondem Poincaré (1860–1934), kteří byli původní profesí rovněž advokáti.³⁰⁾ Ve stycích s francouzskou advokací Stompfe pokračoval účastí na 4. sjezdu francouzských advokátů konaném ve dnech 22.–25. dubna 1924 v Marseille spolkem Association Nationale des Avocats inscrits aux Barreaux de France, de Colonies et Pays de Protectorat³¹⁾ či na 11. sjezdu francouzské advokacie konaném ve dnech 14.–19. května 1932 v Montpellier.³²⁾

Prestiž československé advokacie posílila i činnost Aloise Stompfeho v Union Internationale des Avocats (dále jen „UIA“). Tento Mezinárodní svaz advokátů byl založen 8. července 1927.³³⁾ Prvním předsedou se stal francouzský advokát Georges Guillaumin. Také díky pevným stykům s francouzskou advokací byl Alois Stompfe na VII. kongresu UIA konaném ve Vídni ve dnech

---

²⁶⁾ V časopise Česká advokacie je tak např. otištěn jako diskusní příspěvek týkající se reformy jurisdikční normy. Srv. E. Polan, Některé zásadní otázky při reformě jurisdikční normy, ČA, X, 1924, str. 106. Někdy byly zřejmě diskuse bouřlivé. „Při projednávání návrhu zákona o správním řízení v r. 1928 řekl před celou meziministerskou komisí ministři spravedlnosti, že návrh zákona je naprosto dokonalý, až na to, že chybí paragraf, podle něhož může úřad dát postavit občana ke zdi a dát ho zastřelit,“ vzpomíná Dr. Jiří Stompfe.

²⁷⁾ Úplný přehled předpisů advokátního práva té doby, srv. S. Balík, R. Keller, Tradice advokacie v českých zemích. Vybrané právní předpisy o advokacii z let 1868–1948, str. 12.

²⁸⁾ Tyto informace čerpám ze vzpomínek Dr. Jiřího Stompfeho.

²⁹⁾ Srv. A. Stompfe, Slavostní schůze pařížských advokátů dne 1. prosince 1923, ČA, X, 1924, str. 3–4, 23–25, 56–57, 93–97.

³⁰⁾ Blíže viz též Le Barreau de Paris, Paris 1994, p. 66–70.

³¹⁾ Srv. Dr. St., Čtvrtý, sjezd francouzských advokátů v Marseille, ČA, X, 1924, str. 117.

³²⁾ Srv. ČA, XVII, 1931–1932, str. 115–117.

³³⁾ O prvních letech UIA srv. Union Internationale des Avocats, ČA, XVII, 1931–1932, str. 136–138.

OSOBNOSTI

3.–6. září 1936 zvolen předsedou UIA. „Je to událost významná i z hlediska mezinárodního postavení našeho státu i z hlediska významu československé advokacie v cizině. Je to také důkaz, že i v dnešní materialistické době, práce, věnovaná službě vysokým ideálům, práce důsledná a vytrvalá najde vždy pochopení a uznání,“ napsala tehdy Česká advokacie.³⁴⁾

Díky referátům o Stompfeho činnosti v UIA jsou v České advokacii mapovány mj. příprava kongresu UIA ve dnech 23. – 26. března 1937 v Káhiře a Alexandrii,³⁵⁾ zasedání výboru UIA dne 5. června 1938 v Praze, kongres UIA ve dnech 8. – 11. září 1938 v Budapešti atd.³⁶⁾ Škoda, že Stompfeho působení v UIA bylo pak násilně přetrženo Mnichovem a posléze německou okupací.

Závěrečnou etapu života pak Alois Stompfe prožil více méně v ústraní ve své vile v Dobříchovicích.

• • •

Jaký byl Alois Stompfe jako člověk?

Za zmínku – pokud jde o jeho mimoadvokátské společenské aktivity – zajisté stojí to, že byl dlouhodobě prvním náměstkem starosty Měšťanské besedy. K 90. výročí jejího založení připravil její historii,³⁷⁾ která je cenným příspěvkem

k poznání kulturních dějin a obrazu společenského života ve druhé polovině 19. a začátkem 20. století. Po smrti Karla Kramáře byl v r. 1937 zvolen starostou Měšťanské besedy. V Dobříchovicích byl Alois Stompfe po dlouhou dobu předsedou Okrašlovacího spolku.

„Otce lze charakterizovat slovem osobnost. Byl vysoký, urostlý, výrazné tváře, energetického a sebejistého vystupování. Při tom dovedl jednat s každým vlídně a s pochopením, byl štědrý, peníze a majetek pro něj mnoho neznamenal. Dokázal si bezprostředně získat respekt svými znalostmi a pevným charakterem. Nesnášel nespravedlnost, neznal strach a svůj názor dokázal vyslovit bez ohledu na to, bude-li se líbit či nikoliv,“ charakterizoval Aloise Stompfeho Dr. Jiří Stompfe.

I když se vzdal stavovských funkcí, zachoval si Alois Stompfe zájem o život stavu a v posledních měsících života věnoval Advokátní komoře v Čechách značnou část své knihovny.

Alois Stompfe zemřel 25. června 1944 ve věku 76 let. „Z řad advokátů a tichých pracovníků na poli kulturním odchází jedna z jejích nejvýznamnějších postav doby poválečné,“ uzavírá se nekrolog.³⁸⁾

Alois Stompfe je pohřben v rodinné hrobce na Malvazinkách.

Autor, předseda ČAK, je advokátem v Praze.

³⁴⁾ Srv. ČA, XXI, 1936–1937, str. 32.

³⁵⁾ Srv. ČA, XXI, 1936–1937, str. 103.

³⁶⁾ Srv. ČA, XXII, 1937–1938, str. 124–125, str. 146–147.

³⁷⁾ Srv. A. Stompfe, Devadesát let Besedy měšťanské v Praze 1846–1936, Praha 1936.

³⁸⁾ Srv. Národní politika, č. 176, 28. 6. 1944, str. 3.

Z K Á R N É P R A X E

Jde o závažná porušení povinností advokáta, jestliže klientovi předstírá slíbené podání žaloby, a poté, když klient zjistí skutečný stav, nevrátí mu doklady a složenou zálohu, jestliže se jako obhájce dostaví do jednací síně soudu v tak podnapilém stavu, že není schopen komunikovat a při vyvedení příslušníkem justiční stráže vyvolá konflikt, jestliže pozdní informací o doručení správního rozhodnutí zbaví klienta možnosti podat žalobu na přezkoumání správního rozhodnutí.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory rozhodl dne 29. 10. 2001 v kárné věci K 64/01, že kárně obviněný JUDr. K. M. je vinen tím, že

1) stěžovateli V. P., kterého zastupoval na plnou moc, předstíral podání žaloby o vyklizení bytu, a poté, kdy stěžovatel u příslušného soudu zjistil, že žaloba nebyla podána, nevyhověl jeho žádosti o vrácení dokladů a vyúčtování složené zálohy 2 000,- Kč,

t e d y nechránil a neprosazoval oprávněné zájmy klienta, neřídil se jeho pokyny, nejednal čestně a svědomitě a tím, že po ukončení právní služby nevydal doklady a neprovedl vyúčtování, snižoval důstojnost advokátního stavu,

2) dne 11. 1. 2001 jako soudem ustanovený obhájce se dostavil k hlavnímu líčení do jednací síně soudu v tak podnapilém stavu, že nebyl schopen vůbec komunikovat, musel být z jednací síně vyveden příslušníkem justiční stráže, přičemž při vyvedení z jednací síně vyvolal konflikt se zasahujícím příslušníkem vězeňské služby, který byl nucen proti němu použít donucovacích prostředků,

t e d y při výkonu advokacie svým postupem snižoval důstojnost advokátního stavu, když pro jednání před soudem nedodržel náležitou úctu a zdvořilost a obvyklá zvláštní pravidla chování,

3) jako právní zástupce neoznámil včas svému klientovi obdržení správního rozhodnutí z 9. 8. 1999, svého klienta o tomto rozhodnutí, které obdržel 18. 5. 2000, informoval až 9. 8. 2000, tedy až po uplynutí dvouměsíční lhůty, v níž je možné podat žalobu na přezkoumání správního rozhodnutí soudem,

t e d y nechránil a neprosazoval práva a oprávněné zájmy klienta a při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě,

č í m ž porušil své povinnosti uložené mu v ustanoveních

1) § 16 odst. 1, 2 zák. č. 85/96 Sb. v platném znění a § 17 téhož zákona ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 9 odst. 1, 4 Pravidel profesionální etiky advokátů ČR,

2) § 17 zák. č. 85/96 Sb. v platném znění a čl. 17 odst. 1, 4 Pravidel profesionální etiky advokátů ČR,

3) § 16 odst. 1, 2 zák. č. 85/96 Sb. o advokacii v platném znění.

Za to kárný senát podle § 32 odst. 3 písm. d) zák. č. 85/96 Sb. v platném znění uložil jako kárné opatření dočasný zákaz výkonu advokacie na jeden rok.

Zároveň kárný senát uložil kárně obviněnému na náhradě nákladů řízení zaplatit ČAK částku 3 000,- Kč, splatnou do 15 dnů právní moci rozhodnutí.

Z o d ů v o d n ě n í

K projednání pod č. j. K 64/01 byla spojena tři kárná řízení, zahájená kárnými žalobami, podanými 4. 6. 2001, 18. 6. 2001 a 18. 7. 2001.

Řádně obesaný kárně obviněný se k jednání bez omluvy nedostavil, bylo proto jednáno v jeho nepřítomnosti.

Skutkový stav uvedený v prvním výroku zjistil kárný senát ze stížnosti klienta, ke které se advokát nevyjádřil, přičemž následně ve vyjádření ke kárné žalobě podal písemné vysvětlení, ve kterém uvedl, že po stěhování kanceláře v říjnu 1999 nenalezl spis, a že proto nemohl klientovi

Z KÁRNÉ PRAXE

vyhovět ani při opakované návštěvě, přičemž připustil, že pochybil tím, že s klientem dlouhodobě nejednal a nedohodl další postup.

Ke zjištění skutkového stavu, uvedeného ve druhém výroku, kde kárná žaloba vycházela z podnětu předsedy Okresního soudu v Z. a Nejvyššího státního zastupitelství v Brně, byl proveden důkaz stížnostním spisem, zejména záznamem předsedy senátu uvedeného okresního soudu z 11. 1. 2001, úředním záznamem velitele justiční stráže, záznamem o použití donucovacího prostředku a čtyřmi stránkami s fotografiemi z obrazového záznamu kamerového systému, instalovaného v budově OS v Z., vše z 11. 1. 2001, oznámením nevhodného chování kárně obviněného předsedou OS ze 17. 1. 2001, podnětem Nejvyššího státního zastupitelství v Brně, nestrestní odd., z 25. 1. 2001. Z uvedených důkazů dospěl kárný senát k závěru, že kárně obviněný uvedeného dne průkazně závažně jednal před soudem, když nedodržel náležitou úctu a zdvořilost a obvyklá pravidla chování a tím snížil důstojnost advokátního stavu. Kárně obviněný se v tomto případě k podnětu ani ke kárné žalobě nevyjádřil a obvinění nevyvrátil.

Ve třetím případě, za situace, kdy kárně obviněný neposkytl součinnost kontrolní radě, ke stížnosti klienta R. R. se nevyjádřil a rovněž se

nevyjádřil ani ke kárné žalobě, vycházel kárný senát z údajů stěžovatele o pozdní informaci o došlém správním rozhodnutí. Těmto údajům kárný senát uvěřil též vzhledem ke zjištěním ze spisu, že ve svém sídle, uvedeném v matrice ČAK, kárně obviněný poštu nepřijímal a novou adresu sdělil teprve ve svém vyjádření ke kárné žalobě K 64/01, doručené kárné komisi ČAK dne 3. 7. 2001.

Z osobních údajů o advokátovi kárný senát zjistil, že kárně obviněný je advokátem od roku 1980, dosud proti němu nebylo kárné řízení vedeno, ani jeho činnost nebyla pozastavena.

Po zhodnocení provedených důkazů dospěl kárný senát k závěru, že porušením povinností, uložených zákonem o advokacii a stavovskými předpisy, se kárně obviněný dopustil, skutky uvedenými ve výroku tohoto rozhodnutí, kárných provinění.

Při úvaze o druhu a výši kárného opatření dospěl kárný senát k závěru, že vzhledem k závažnosti skutků a s ohledem na dlouhodobou a bezúhonnou advokátní praxi a na věk kárně obviněného, je morálně opodstatněný a přiměřený dočasný zákaz výkonu advokacie, uložený na dobu jednoho roku.

Připravil JUDr. Jan Syka, ČAK

Z MINULOSTI

ADVOKÁTI VE SVĚTLE ROZHODNUTÍ NEJVYŠŠÍHO SPRÁVNÍHO SOUDU (připomenutí rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu České republiky v letech 1918 – 1952)

Platná česká Ústava zakotvila institut Nejvyššího správního soudu, který však díky liknavosti zákonodárce nenabyl dosud zákonné podoby. Bude-li zřízen, a není dosud známo v jaké konkrétní podobě a s jakou působností, stane se pokračovatelem tradice, kterou již v dobách Rakousko-Uherska zahájil tehdejší Nejvyšší správní soud, jehož činnost se promítla do celé historie I. republiky a která fakticky skončila krátce po Únoru 1948, krátce předtím, než byl samotný soud v roce 1952 zrušen.

Připomeňme si nyní krátkým zamyšlením nad právními větami jeho rozhodnutí, kterými se dotýká činnosti tehdejších advokátů, jeho nepopíratelný význam pro řádné fungování veřejné správy, jehož vnější kontrolu spolu s dalšími státními orgány pomáhal vytvářet a zjišťovat.

I. SBÍRKA ROZHODNUTÍ NEJVYŠŠÍHO SPRÁVNÍHO SOUDU

ČÁST ADMINISTRATIVNÍ

A. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu

– Boh. 786 adm. (Nález ze dne 29. 3. 1921 č. 13297/1920.)

Právo na užití menšinového jazyka je ryze osobním oprávněním příslušníka tohoto jazyka. Advokát, činí-li jako právní zástupce nebo obhájce za něj podání, jedná jenom jeho právem a dlužno tedy otázku přípustnosti použití jazyka menšinového posuzovati i tu dle osoby zastoupeného.

– Boh. 787 adm. (Nález ze dne 29. 3. 1921 č. 1362/1921.)

Advokát nemá ve své funkci jako zástupce strany samostatné subjektivní jazykové právo.

– Boh. 1416 adm. (Nález ze dne 13. 6. 1922 č. 8024/1922.)

Advokát jednající před soudem jako zmocněnec strany, třebaž již zemřelý, nemá samostatného jazykového práva.

– Boh. 1716 adm. (Nález ze dne 30. 11. 1922 č. 18111/1922.)

I ve správním řízení platí zásada, že ten, kdo se chce nechat zastoupit zmocněncem, musí jeho zmocnění úřadu přiměřeným způsobem včas osvědčit.

– Boh. 1809 adm. (Nález ze dne 3. 1. 1923 č. 20261/1922.)

(I.) V řízení správním přísluší účastníkovi nárok na náhradu nákladů spojených s právním zastoupením jen potud, pokud je to zvláštním předpisem stanoveno.

(II.) V řízení vyvlastňovacím není vyvlastnitel povinen hraditi náklady, které vlastníku vyvlastněného pozemku vzešly přibráním právního zástupce. Nárok na náhradu nákladů právního zastoupení má účastník řízení pouze tehdy pokud mu tyto vznikly v souvislosti s ochranou jeho práv dotčených nesprávným úředním rozhodnutím nebo postupem.

– Boh. 1877 adm. (Nález ze dne 22. 1. 1923 č. 14769/1922.)

Právní zástupce strany smí užití vždy jen onoho jazyka, kterého by mohla užití zastoupená strana sama.

– Boh. 2172 adm. (Nález ze dne 31. 3. 1923 č. 644/1923.)

Činnost advokáta není postavena na roveň veřejné službě.

Z MINULOSTI

- Boh. 3815 adm. (Nález ze dne 25. 6. 1924 č. 11449/1924.)

Advokát, který byl usnesením advokátní komory vyškrtnut ze seznamu advokátů, je přesto i nadále oprávněn k podepisování návrhů ke správnímu soudu, dokud příslušné usnesení advokátní komory nenabylo účinnosti.

- Boh. 4106 adm. (Nález ze dne 14. 11. 1924 č. 9352/1924.)

Je nezákonné, odmítne-li úřad opravný prostředek, podaný jménem a v zastoupení strany jen z toho důvodu, že advokát odvolání sepsavší a podepsavší, nevykázal plnou moc strany, v jejímž zastoupení tento opravný prostředek podal.

- Boh. 4316 adm. (Nález ze dne 13. 1. 1925 č. 418/1925.)

(I.) Výrok trestního soudu, že delikt nebyl spáchán z důvodů nízkých a nečestných, nevyklučuje ztrátu bezúhonnosti.

(II.) Kdy nelze osobu považovat za bezúhonnou.

- Boh. 5028 adm. (Nález ze dne 20. října 1925 č. 19.382.)

Jestliže advokát za příjemce poštovních zásilek označil poštovnímu úřadu jen určité zaměstnance své kanceláře, je doručení výměru správního úřadu poštou jinému zřízení kanceláře právně neúčinné.

- Boh. 5037 adm. (Nález ze dne 22. října č. 5032.)

Správní úřad nesmí opravný prostředek podaný advokátem jménem spolku odmítnout jen proto, že opravný prostředek není doložen plnou mocí vydanou funkcionáři spolku.

- Boh. 5635 adm. (Nález ze dne 4. května 1926 č. 15.359/25.)

Úřad může odmítnout odvolání podané jménem strany advokátem, kterého strana správnímu úřadu rozhodujícímu o správnímu deliktu jako svého zmocněnce neoznámila a který také nepředložil písemnou plnou moc.

- Boh. 5731 adm. (Nález ze dne 4. června 1926 č. 11.710.)

Ve správním řízení, v němž strana svéprávná a zletilá je zastoupena advokátem, lze výměry úřadu doručovat účinně též přímo do rukou strany, pokud zákon výslovně nestanoví jinak.

- Boh. 5790 adm. (Nález ze 17. června 1926, č. 22.502/25.)

Správní úřad nesmí odmítnout odvolání podané v zastoupení spolku advokátem opatřeným plnou mocí, která nevykazuje podpisy všech dle stanov k podpisu povolaných osob.

- Boh. 6626 adm. (Nález ze dne 10. června 1927 č. 12.540.)

Jak správní soud postupuje vůči námítce žalovaného úřadu, že podpisy navrhovatelů na plné moci pro právního zástupce, který návrh ke správnímu soudu podal, nejsou pravé?

- Boh. 6726 adm. (Nález ze dne 17. září 1927 č. 19.102.)

Úřad, který v řízení jednal s advokátem jako se zástupcem strany obviněné a který také advokátu tomu rozhodnutí o správním deliktu proti straně vydané doručil, nemůže pak odvolání podané za stranu tímto advokátem odmítnout z důvodu, že advokát se nevykázal zmocněním strany.

- Boh. 7193 adm. (Nález ze dne 2. dubna 1928 č. 7577/26.)

(I.) Ustanovení stanov, podle něhož se spolek advokátů usnáší o výši odměn advokátním tarifem neupravených (autonomní tarif), je zákonným důvodem pro zákaz vytvořit spolek.

(II.) Zákonným důvodem pro zákaz spolku advokátů není ustanovení stanov, že spolek má činit závazně usnesení o mzdových otázkách zaměstnanců advokátních, dále o sporech o expensní a palmární účty, podrobí-li se strany, a že spolek bude rozhodovati v čestných stavovských záležitostech mezi advokáty, pokud zúčastnění se podrobí spolkovému fóru a pokud

---

Z MINULOSTI

---

nerozhoduje disciplinární rada advokátní komory.

– **Boh. 9457 adm. (Nález ze dne 4. listopadu 1931 č. 14.153.)**

„Způsobilosti“ ve smyslu § 11 odstavce 2 služební pragmatiky (č. 15/1914 říšského zákona) nelze rozumět toliko způsobilost k vykonávání úřadu z hlediska odborných vědomostí a schopností, nýbrž také z hlediska vlastností povahových, zejména morálních.

– **Boh. 9933 adm. (Nález ze dne 30. května 1932 č. 4641.)**

Porušení vážnosti stavu lze spatřovat v tom, že příslušník stavu vydá zaměstnanci u něho zaměstnanému vysvědčení o praxi in bianco s tím, že si je zaměstnanec má vyplnit sám.

– **Boh. 11511 adm. (Nález ze dne 30. října 1934 č. 16.539.)**

(I.) Kdy lze trestně zakročit proti advokátům, kteří jako zmocněnci užívají v písemných podáních k orgánům veřejné správy způsobu psaní je urážejícího.

(II.) Za přestupek spáchaný obsahem listiny vyhotovené v advokátní kanceláři náležející dvěma advokátům společně, nelze činit zodpovědným jednoho z těchto advokátů jen proto, že tato listina je opatřena razítkem advokátní kanceláře, jejíž je tento advokát společníkem.

– **Boh. 11985 adm. (Nález ze dne 21. června 1935 č. 16.977/35.)**

Připojením podpisu starosty obce, který je advokátem, k návrhu obce ke správnímu soudu je vyhověno požadavku zákona, třebaš při podpisu starosty není výslovně uvedena jeho vlastnost jako advokáta.

– **Boh. 14105 adm. (Nález z 3. února 1938 č. 3428/35–5.)**

Usnesení valné hromady advokátní komory o komorním příspěvku členském a platební pří-

kazy výboru advokátní komory nejsou rozhodnutím nebo opatřením správního úřadu.

– **Boh. 14197 adm. (Nález z 8. dubna 1938 č. 2199/35–4.)**

Za nepředvídanou a neodvratitelnou událost, která je předpokladem povolení navrácení v předešlý stav, nelze pokládat skutečnost, že lhůta k podání odvolání z platebního výměru okresní nemocenské pojišťovny byla zmeškána opomnutím personálu advokátní kanceláře, již strana svěřila podání tohoto odvolání.

– **Boh. 162 adm. (Nález z 1. září 1939 č. 2282/36–8.)**

(I.) Výbor advokátní komory není jako takový legitimován stěžovat si ke správnímu soudu proti dozorčímu výroku ministra spravedlnosti, jímž byla usnesení advokátní komory a výboru advokátní komory o podmínkách pro přijímání kandidátů advokacie zrušena jako nezákonná.

(II.) Nejvyšší dozor, přiznaný ministru spravedlnosti vztahuje se i na činnost advokátních komor a neomezuje se jen na věci disciplinárního vyšetřování proti advokátům a kandidátům advokacie.

– **Boh. 585 adm. (Nález ze dne 10. ledna 1941, č. 311/40–3.)**

Nedostatek předložení plné moci advokátu, který jménem strany podal opravný prostředek, je povahy formální. Byla-li dodatečně předložena plná moc s datem, které by spadalo do doby po uplynutí odvolací lhůty, nestačí tato okolnost sama o sobě ještě k odmítnutí opravného prostředku pro opožděnost, nýbrž muselo by být na jisto prokázáno, že teprve tímto dnem by právní zastoupení vzniklo.

– **Boh. 928 adm. (Nález z 12. října 1942 č. 1475/40–4.)**

Příkaz, vydaný výborem advokátní komory u výkonu dozorčího práva nad jejími členy, je opatřením, které nepodléhá dalšímu instančnímu pořadu.

Z MINULOSTI

B. Usnesení pléna Nejvyššího správního soudu**XVII. (Usnesení ze dne 30. října 1919 č. 4320)**

Advokátní koncipienty nelze připustiti k zastoupení stran při veřejném ústním líčení před správním soudem, a to ani tehdy, když jsou oprávněni substituovat advokáta ve sporech, v nichž je předepsáno zastoupení advokátem.

XXIX. (Usnesení ze dne 11. 2. 1920 č. 1042.)

Advokát zastupující cizince při ústním jednání před správním soudem podléhá po stránce jazykové stejným omezením jako strana sama.

LXXXV. (Usnesení ze dne 24. 10. 1921 č. 9663.)

Žalobu obce ke správnímu soudu nelze jako nepřipustnou odmítnouti, když zmocněný advokát ji včas podal a předložil doklad o tom, že obecní rada podání stížnosti schválila, třeba se příslušné usnesení stalo teprve po uplynutí lhůty k podání stížnosti stanovené.

CCLXXXII. (Usnesení ze dne 17. května 1926 č. 1522/25 pres.)

Správní úřad nesmí odmítnouti odvolání podané v zastoupení spolku advokátem opatřeným plnou mocí, která nevykazuje podpisy všech dle stanov k podpisu povolaných osob.

CCCXXII. (Usnesení ze dne 13. března 1928 č. 3199.)

Dala-li strana pro řízení před nejvyšším správním soudem advokátu neomezenou procesní plnou moc, je doručení dotazu dle § 44 zákona o správním soudě účinné jen tehdy, stalo-li se k rukám tohoto právního zástupce.

CCCCXXXVIII. (Usnesení ze dne 10. října 1935 č. 4085/35-2.)

Vada stížnosti, spočívající v nedostatku podpisu stěžovatelova bez připojení plné moci advo-

káta stížnost podepsavšího, nemůže být odstraněna poukazem, že plná moc je založena ve správních spisech, a návrhem, aby z těchto spisů byla soudem vyžádána.

DXXVIII. (Usnesení z 11. února 1937 č. 10734/37.)

Starosta obce, který podepsal stížnost obce na nejvyšší správní soud také jako advokát po rozumu § 18 zákona o správním soudě, nemůže pro veřejné ústní líčení o své újmě substituovati jiného advokáta.

II. SBÍRKA ROZHODNUTÍ NEJVYŠŠÍHO SPRÁVNÍHO SOUDU**ČÁST FINANČNÍ****A. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu****- Boh. 4472 fin. (Nález ze 7. listopadu 1928 č. 29.690.)**

Okolnost, že kancelářský personál onemocnělého právního zástupce strany opomenul přes výslovný pokyn téhož podati včas rekurs, není důvodem pro navrácení v předešlý stav, když onemocnění právního zástupce nebylo tomuto na závadu, aby rekurs včas sestavil a dal pokyn personálu, aby rekurs včas úřadu podal.

- Boh. 4865 fin. (Nález z 11. června 1929 č. 25.314/27.)

Advokát je podnikatelem a je tudíž povinen odváděti čtvrtletní splátky na daň z obratu.

- Boh. 4871 fin. (Nález z 13. června 1929 č. 11.976.)

Výrok úřadu o otázce, kterých předmětů advokát nutně potřebuje k výkonu svého povolání tvoří součást skutkové podstaty rozhodnutí a podléhá tudíž přezkoumání n. s. soudem jen z hlediska § 6 odst. 2 zák. o ss.

- Boh. 4937 fin. (Nález z 10. října 1929 č. 17.600.)

Z MINULOSTI

Advokát není legitimován ke stížnosti na nejvyšší správní soud vlastním jménem do rozhodnutí, jímž úřad rozhodl o rekursu, podaném jím jako správcem konkursní podstaty určité firmy proti platebnímu rozkazu na zaplacení poplatku, předepsaného této firmě.

– Boh. 4940 fin. (Nález z 11. října 1929 č. 18.107.)

Částky, které advokát přijal od klientů jako náhradu hotových výloh (expense), patří u něho do poplatkového základu daně z obratu.

– Boh. 5120 fin. (Nález z 25. ledna 1930 č. 1.244.)

Povinnost poplatníka předložit finančním orgánům k nahlédnutí obchodní knihy neb jiné obchodní zápisy a listiny vztahuje se i na advokáta co do knih a zápisů jím vedených.

– Boh. 5301 fin. (Nález z 10. května 1930 č. 7701.)

Z úplat za výkony advokáta nelze při vyměření daně z obratu odečísti hotové výlohy (kolky, poplatky a porta) za stranu učiněné.

– Boh. 5471 fin. (Nález ze 4. listopadu 1930 č. 16.842.)

Advokát nemůže se povinnosti, aby umožnil finančním úřadům nahlédnutí do záznamů, obchodních dopisů, knih a jiných obchodních záznamů, vyhnouti poukazem na svoji povinnost zachovati tajemství ve věcech svého povolání.

– Boh. 5488 fin. (Nález z 13. listopadu 1930 č. 16.103.)

Průkaz, že advokát poplatníkův dle svého advokátního záznamu vyhotovil určitého dne odvolání pro stranu, není důkazem, že odvolání bylo toho dne podáno.

– Boh. 5713 fin. (Nález z 28. března 1931 č. 3240.)

V poštovní plné moci, kterou advokát zmocnil svého koncipienta, aby přijímal a kvitoval poš-

tovní zásilky a hotové peněžní částky pro advokáta docházející, nelze shledávati také zmocnění koncipienta, aby i vůči jiným osobám – nežli vůči poštovní správě – kvitoval příjem peněžních částek, jež došly poštou pro advokáta.

– Boh. 5729 fin. (Nález ze 16. dubna 1931 č. 28.143/28.)

Ustanovení zákona o doručování výměrů do rukou zaměstnanců advokátových a notářových platí jediné pro případ, kde jde o doručení úředních aktů, týkajících se advokátů neb notářů jako zmocněnců stran, a nelze je vztahovati i na případ, kde jde o doručení úředních spisů, jež se týkají advokátů neb notářů jako stran (jako poplatníků).

Boh. 6054 fin. (Nález z 12. ledna 1932 č. 18.097/31.)

(I.) Advokát jako podnikatel ve věci daně z obratu jest povinen předložit úřadu veškeré zápisy a listiny pro kontrolu daně, t.j. pro zjištění přijatých úplat významné, tedy i zápisy, vedené jako zápisy na obalech, obsahujících spisy o právních záležitostech jednotlivých zastupovaných stran; nerozhoduje, že zápisy snad obsahovaly také poznámky, týkající se záležitostí zastoupených stran, a je také bez významu, zdali ku vydání takových spisů dala či nedala svolení advokátní komora nebo dotčené strany.

(II.) Pokud zákon nestanoví opak, může se daňová kontrola vztahovat na více let, pokud neuplynula lhůta k uschování dokladů.

Boh. 7266 fin. (Nález ze 16. října 1934 č. 19.384.)

Advokát nemůže se povinnosti, aby k účelům daňové kontroly předložil spisy, obsahující záznamy o platbách a dlužích klientů, vyhnouti poukazem na svoji povinnost zachovati advokátské tajemství.

Boh. 7269 fin. (Nález zo 17. oktobra 1934 č. 19.326.)

Advokát, zastupující stranu ve věci daně z obohacení, je zásadně povinen svoje zmocnění

Z MINULOSTI

---

u finančního úřadu vykazati plnou mocí – ale nemusí se tak státi hned při prvním procesním kroku.

Boh. 9648 fin. (Nález z 20. listopadu 1939 č. 3428/37/3.)

Úplata, přijatá advokátem za překladatelskou činnost, podléhá dani z obratu bez ohledu, zda dotčené výkony byly provedeny v rámci advokacie jako hlavní činnosti, či jen příležitostně.

Boh. 9677 fin. (Nález z 11. prosince 1939 č. 1280/38/2.)

(I.) Jestliže obviněný v odvolání proti trestnímu nálezu nabídl důkaz pokladními archy o tom, že do nich byly zapisovány veškeré příjmy z advokacie, a navrhl opětný a to přísežný výslech kancelářské pracovnice, aby podle předložených jí pokladničních zápisů opravila své zdánlivě nesprávné údaje při výslechu učiněné, byl úřad povinen provést tyto důkazy.

(II.) Vytkl-li obviněný v odvolání po subjektivní stránce zavinění u přestupku vadnost řízení z důvodu, že nebyl proveden jím navržený důkaz výslechem znalce z oboru advokacie o tom, že každý advokát musí předpokládat u své kancelářské síly spolehlivost při sečtení položek, zapsaných v knihách, které se vedou v jeho kanceláři, byla odvolací stolice povinna vypořádati se s touto námitkou.

Boh. 10387 fin. (Nález z 18. června 1942 č. 1922/40-2.)

Obstarávání správy domu advokátem jako plnomocníkem majitele domu, i když jeho zmocnění bylo omezeno dispozicemi zmocnitele, nemá povahy zaměstnání, vykonávaného ve služebním poměru.

Boh. 10488 fin. (Nález z 30. prosince 1942 č. 562/41-2.)

(I.) Zvýšené výdaje advokáta na stravu, způsobené vzdáleností jeho bytu od místa advokátní kanceláře, nemají povahu stravného.

(II.) Náklady dopravy mezi bytem a místem ad-

vokátní kanceláře nenáleží její povahou do provozovacího nákladu advokátní kanceláře.

Boh. 10505 fin. (Nález z 20. ledna 1943 č. 1367/41-3.)

O úplném zastavení advokacie nelze mluvit, pokud se vymáhají honorářové pohledávky, vzešlé z advokátní praxe.

Boh. 10573 fin. (Nález z 19. května 1943 č. 1094/41-3.)

Advokátní výlohy, vzniklé majiteli podniku jeho zastupováním ve správní trestní věci před správním soudem, nejsou odčitatelný od daňového základu.

Boh. 10609 fin. (Nález ze 14. září 1943 č. 459/42-2.)

Částky, které advokát přijal od svého klienta k úhradě výloh spojených se zastupováním, jakož i palmáře, jsou zdanitelnými příjmy.

Boh. 10660 fin. (Nález ze 14. prosince 1943 č. 1182/41-3.)

(I.) Procesní útraty, které nahradil – ať podle soudního rozhodnutí či dobrovolně – advokát při uplatnění svých palmárních pohledávek protistraně (svému bývalému klientu), jsou odpočitatelný.

(II.) Náklady dopravy mezi bytem a místem advokátní kanceláře poplatníkovy nenáleží její povahou do provozovacího nákladu advokátní kanceláře jako srážkové položky.

(III.) Členské příspěvky, které advokát musil platiti proto, „aby buď nabyl nebo udržoval pramen svých příjmů“, nejsou srážkovou položkou.

Boh. 10958 fin. (Nález ze 6. března 1946 č. 1457/41-4.)

(I.) Výlohy poplatníka při stěhování kancelářského zařízení po zániku jeho advokacie nejsou odčitatelnou položkou, ani když měl poplatník ještě příjem z inkasa palmárních pohledávek.

(II.) Ztráty, které utrpěl poplatník na automobilu a kancelářském zařízení, používaných při

Z MINULOSTI

provozu advokacie a které byly přivoděny zánikem tohoto výdělečného zdroje, jsou neodčitelné.

Boh. 11009 fin. (Nález ze 17. září 1946 č. 634/39-5.)

Zvláštní daň výdělková. – Řízení správní: I. Řešení právní otázky započitatelnosti určité položky do daňového základu na podkladě nesporné skutkové podstaty nevyžaduje provedení doplňovacího nebo výtýkácího řízení ve smyslu § 310 a § 312 zák. o př. d. – II. Palmární odměna podle účtů právnímu zástupci, který je zároveň členem představenstva akciové společnosti, za provádění právnických prací pro podnik, je z hlediska § 77 odst. 1 zák. o př. d. zásadně započitatelná do základu zvláštní daně výdělkové. – III. Dvojí zdanění předpokládá totožnost daňového subjektu.

B. Usnesení pléna Nejvyššího správního soudu

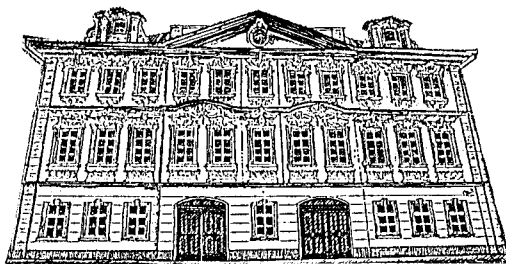
LII. (Usnesení ze 16. května 1934 č. 98661.)

Vyřízení Nejvyššího správního soudu, určené pro stěžovatele, který je v řízení před tímto soudem zastoupen advokátem, nelze po smrti advokátově platně doručovati kurátoru zemřelého advokáta.

Poznámka: Výše uvedené judikáty vycházely v letech 1918–1948 ve sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, kterou pořádal senátní předseda Nejvyššího správního soudu JUDr. Josef V. Bohuslav. Sbírkou vycházela ve dvou částech: administrativní (zelená) a finanční (hnědá) a navazovala na předchozí sbírku rakousko-uherského nejvyššího správního soudu pořádanou dr. Budwinským. V dobové i dnešní literatuře se odkazy na judikáty Nejvyššího správního soudu objevují zpravidla v podobě Boh. A 125/19, Boh. A II 127/39 nebo Boh. F 1236/23, popř. ve výše uvedené podobě. Pro úplnost pouze dodávám, že číslování administrativní části začalo v roce 1939 znovu, a proto se někdy řada „A“ odlišuje číslem řady.

Ti zájemci, kteří budou mít zájem seznámit se s úplným zněním nejen výše uvedených judikátů, ale i dalších vybraných rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, které neztratily i přes časový odstup nic ze své aktuálnosti, je mohou nalézt v literatuře ASPI. Vybrané a seřazené právní věty použitelných judikátů vydalo nakladatelství LINDE v roce 2001 jako I. díl vybraných judikátů Nejvyššího správního soudu.

Vybral a pro Bulletin advokacie uspořádal JUDr. Radek Ondruš, Nejvyšší státní zastupitelství, Brno.

N Á Z O R

**NAD OTÁZKOU PROTOKOLACE VÝPOVĚDÍ
ÚČASTNÍKŮ, SVĚDKŮ NEBO ZNALCŮ PŘI SOUDNÍCH
JEDNÁNÍCH**

Mgr. VÍT PEJŠEK

I. O jednání před soudem se ve všech druzích řízení pořizují protokoly, aby bylo možno z obsahu soudního spisu následně přezkoumat průběh soudního jednání a hodnotit mimo jiné důkazy provedené výslechem účastníků, znalců a svědků. V současné právní úpravě je pořizování protokolů z jednání upraveno podrobně v § 21 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy. Tato právní úprava platí obecně pro řízení dle občanského soudního řádu i trestního řádu, avšak pouze secundum et intra legem. Procesní zákony navíc upravují některé otázky spojené s daným druhem řízení samostatně.

Procesní zákony a jednací řád v současné podobě v zásadě vycházejí ze způsobu pořizování protokolace výpovědí diktováním ze strany předsedy senátu nebo samosoudce (v dalším textu jen „soudce“) zapisovateli, který protokol zapisuje na psacím stroji.

II. Protokolace bývá, i když zatím zřídka, zajišťována též zápisem do počítače pomocí textového editoru. V takových případech nahrazuje počítač obvyklý psací stroj. Proti jeho použití nelze mít z procesní stránky věci námitek. V trestním řízení je přítomnost zapisovatele u hlavního líčení, veřejného zasedání nebo neveřejného zasedání splněna. Je ovšem otázkou, zda skutečně dochází vložением zápisu do textového editoru k záznamu diktovaných skutečností, či nikoliv. Obsah počítačového souboru lze bez větších problémů následně pozměňovat, a to jak z předmětného počítače, na němž byl zápis protokolu učiněn, tak v případě sdílení adresáře či disku i z jakéhokoli jiného počítače na síti. Protokol o jednání vyhotovený na počítači by měl být proto dle mého názoru, podpořeného požadavkem trvalého charakteru sepsaného protokolu dle instrukce Ministerstva spravedlnosti ČR č. 1100/98-OOD (kancelářský řád), při jednání vytištěn a rozhodná by měla být jeho listinná podoba. Zcela nepřipustné je, aby v případě vyhotovení protokolu na počítači soudce následně protokol upravoval, vyjma zákonem dovolených úprav (např. § 57 odst. 2 trestního řádu), i když též zákonem dovolená úprava protokolu musí být učiněna tak, aby bylo čitelné původní znění protokolu. S bližším odůvodněním odkazuji na nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. III. ÚS 628/2000 ze dne 26. 4. 2001, kterým bylo judikováno, že účastníci mají právo na opis protokolu o jednání a jakékoliv změny protokolu učiněné po jednání, vyjma oprav písařských chyb a jiných zřejmých nesprávností, jsou nepřipustné, zejména pokud činí dosavadní text nečitelný, což opravu protokolu přímo v počítači vylučuje. Uvedené závěry mají dosah i pro protokolaci činěnou na psacím stroji, kdy je praxí některých soudů opravovat písařské chyby a jiné zřejmé nesprávnosti „zabílením“ a přepsáním textu. Uvedený judikát Ústavního soudu dopadá i na tyto případy.

III. Jiný způsob protokolace výpovědí účastníků, svědků nebo znalců jednací řád upravuje v § 21 odst. 2 pro případy, kdy to připouští příslušný procesní zákon.

V trestním řízení lze pořídít podle potřeby (do 31. 12. 2001 pouze v důležitých případech) vedle běžného protokolu tésnopisný zápis o jednání nebo zachytit průběh jednání zvukovým nebo obrazovým záznamem či jiným vhodným prostředkem. Tésnopisný zápis se pak spolu

---

N Á Z O R

---

s přepisem do obyčejného písma připojí k protokolu. Byl-li o úkonu pořízen vedle protokolu i zvukový nebo obrazový záznam, poznamená se tato okolnost v protokolu sepsaném o úkonu, v němž se vedle údajů o čase, místě a způsobu jeho provedení uvede též údaj o použitém prostředku. Technický nosič záznamu se připojí ke spisu nebo se ve spise uvede, kde je uložen (§ 55a trestního řádu /do 31. 12. 2001 § 55 odst. 5 trestního řádu/). Přítomnost zapisovatele u hlavního líčení, veřejného a neveřejného zasedání a pořízení běžného protokolu o jednání na základě diktátu soudce vedle zachycení průběhu jednání jinými prostředky je přítom v zásadě obligatorní. Až novelizace trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. zakotvila s účinností od 1. 1. 2002 do trestního řádu § 55b, jímž se upravují některé zvláštnosti protokolace **v řízení před soudem**. S účinností od 1. 1. 2002, je-li o průběhu úkonu pořizován zvukový záznam a jako zapisovatel je přibrán vyšší soudní úředník nebo protokolující úředník, protokol se v průběhu úkonu nediktuje, ale samostatně jej podle záznamu pořizuje vyšší soudní úředník nebo protokolující úředník. Při výslechu dříve vyslechnutých osob se protokolují pouze odchylky od dřívějších výpovědí, pokud státní zástupce nebo obviněný nenavrhnou protokolaci výpovědi. Ve zjednodušeném řízení (§ 314b odst. 1, 2 trestního řádu), kdy je vyhotovován zvukový záznam, není třeba vyhotovovat písemně protokol o hlavním líčení, jestliže se strany vzdají práva opravného prostředku proti rozhodnutí a na vyhotovení protokolu netrvají nebo nepodají-li opravný prostředek a rozhodnutí nabude právní moci. Jinak se do protokolu zaznamená podstatný obsah zvukového záznamu, a to v průběhu řízení nebo bezprostředně po něm.

Občanský soudní řád stanoví v § 374 odst. 1 písm. c), že Ministerstvo spravedlnosti je zmocněno v jednacím řádu stanovit, kdy lze upustit od přítomnosti zapisovatele při jednání před soudem a jakým způsobem v takových případech je nutno poznamenat obsah jednání. Občanský soudní řád nestanoví nutnost uchování pomůcky použité k zachycení průběhu soudního jednání, ani nutnost pořizovat těsnopisný zápis vedle běžné protokolace. Proto lze v občanském soudním řízení pořídít záznam z jednání pouze těsnopisem nebo bez přítomnosti zapisovatele záznamovou technikou a následně z tohoto záznamu vyhotovit protokol. Dále je možné v občanském soudním řízení postupovat v intencích § 21 odst. 2 jednacního řádu a po ověření shody mezi obsahem záznamu a správností vyhotovení protokolu soudcem není nutné záznam uchovávat.

IV. Ze shora uvedeného je zřejmé, že alternativní způsoby protokolace v trestním řízení ve vztahu k zaznamenání výpovědi měly do 31. 12. 2001 za účel přesnější zachycení obsahu výpovědi, nikoliv odstranění průtahů v řízení způsobených časovou náročností protokolace. S účinností od 1. 1. 2002 se upouští ve výslovně stanovených případech, jež byly výše uvedeny, od dosavadní souběžné protokolace soudcem diktovaných skutečností a od pořizování záznamu jiným prostředkem.

V občanském soudním řízení při užití alternativních způsobů protokolace upravených v § 21 odst. 2 jednacního řádu není účelem zpřesnění zachycení výpovědi svědků, nýbrž snaha o vyšší efektivitu pracovní činnosti zapisovatelů, kteří tak nemusí čekat, až bude možné zahájení soudního jednání, sledovat celé soudní jednání a pracovní činnost vyvíjet pouze v případech potřeby protokolace. Naopak mohou již provedené záznamy přepisovat, čímž se efektivita jejich práce zvyšuje. Je třeba však zdůraznit, že občanský soudní řád lpí neustále na pořizování protokolace výpovědi spočívající nikoliv v doslovném záznamu výpovědi, nýbrž ve formulování obsahu výpovědi soudcem a diktátu obsahu zjištěných skutečností zapisovateli či do zvukového záznamu. Alternativy zakotvené na základě zmocnění daného občanským soudním řádem v jednacím

---

N Á Z O R

řádu spočívají v charakteru záznamu diktovaných skutečností a nedovolují alternativní způsob protokolace, kterým by odpadla časová ztráta při jednání, způsobená nutností diktovat zjištěné skutečnosti do protokolu, a kterým by došlo v občanském soudním řízení k přesnějším zachycení svědecké výpovědi než jejím zápisem ve znění formulovaném soudcem.

V. Diktováním výpovědi soudcem do protokolu se zabývá i třicetišestistránková zpráva o stavu českého obchodního soudnictví vypracovaná britským soudcem sirem Anthony Colmanem, kterého na žádost Otakara Motejla a Pavla Rychetského vyslal do České republiky předseda britské Sněmovny lordů a britský ministr spravedlnosti lord Irvin z Lairgu. Zpráva sira Colmana byla předána vládě. K uveřejnění tohoto dokumentu došlo vydavatelstvím Euronews a. s. na internetové stránce www.euro.cz ve formě přílohy k vydání internetové verze časopisu EURO č. 30/2001.

Sir Colman doporučuje **nediktovat výpovědi svědků do protokolu, nýbrž je nahrávat na magnetofon**. Vzhledem k zaměření zprávy sira Colmana je důvodem jeho doporučení snaha o úsporu času. Současná podoba protokolace prodlužuje soudní jednání a představuje plýtvání časem a tím i rozpočtovými prostředky.

Ze shora uvedených důvodů se zdají být doporučení sira Colmana přínosná a je škoda, že pracovní skupina Ministerstva spravedlnosti závěry Colmanovy zprávy ve svém Realizačním memorandu víceméně odmítla.^{*)}

VI. Úprava protokolace výpovědí v **trestním řízení** doznala s účinností od 1. 1. 2002 podstatných změn, které směřují v určitých taxativně vymezených případech ve prospěch pořizování zvukového záznamu bez nutnosti časově náročné protokolace prováděné diktátem soudce. V **trestním řízení** tak právní úprava směřuje k vyšší efektivitě řízení za současného zvyšování přesnosti protokolace zachycených výpovědí.

V **občanském soudním řízení** se sice připouští absence zapisovatele a pořizování protokolace zvukovým záznamem, avšak nedochází zde k přímému záznamu výpovědí účastníků, svědků nebo znalců, nýbrž k záznamu diktátu těchto výpovědí podle formulace soudce. Tím je založena nepatrně menší časová náročnost protokolace, avšak nikoliv vyšší přesnost zachycených výpovědí. V praxi jsou mnozí svědci a účastníci znepokojeni tím, že při protokolaci dochází k přeformulování obsahu jejich výpovědi. Z uvedeného důvodu nezbyvá než doporučit, aby byla výpověď účastníků, svědků a znalců zachycována těsnopisným nebo zvukovým záznamem, který bude posléze doslovně prepisován nebo bezpečně uložen na technickém nosiči.

Nakonec je možné dodat, že v situaci, kdy se několik soudců dělí o jednu jednací síň, se investice do nahrávacího zařízení jeví jako smysluplná ve vztahu k záměru zvýšit efektivitu pracovního času soudce a doby strávené v jednací síni. **Především se však jedná o zájem na protokolaci nepřeformulovaných výpovědí, když ne každý účastník řízení nebo svědek je schopen a ochoten vystupovat s námitkami a domáhat se nekompromisně jejich správné protokolace.**

Autor je advokátním koncipientem v Hradci Králové.

---

^{*)} Realizační memorandum bylo též uveřejněno vydavatelstvím Euronews a. s. na internetové stránce www.euro.cz, a to ve formě přílohy k vydání internetové verze časopisu EURO č. 35/2001.

RECENZE, ANOTACE

NOVOTNÝ OTO, ZAPLETAL JOSEF A KOL.: KRIMINOLOGIE. VYDAL EUROLEX PRAHA 2001, 419 STRAN.

Po delší odmlce se dostává do rukou čtenářů opět komplexně podle nejnovějších poznatků zpracovaná domácí učebnice kriminologie. Je určena především ke studiu na právnických fakultách, ale nepochybně má širší ambice být významným pomocníkem při rozšiřování kriminologického obzoru pracovníků všech právních profesí, zvláště soudců, státních zástupců, policistů, ale i advokátů, zejména pokud se zabývají ať soustavně nebo jen příležitostně trestním právem. Pro obhajobu i pro zastoupení poškozeného jsou totiž významné nejen znalosti hmotněprávní a procesní, ale i širší aspekty zločinnosti, o nichž pojednává právě kriminologie jakožto věda o kriminalitě, jejich pachatelích a obětech.

Autory díla jsou přední kriminologové – učitelé Právnické fakulty Univerzity Karlovy, Policejní akademie ČR a Institutu pro kriminologii a sociální prevenci v Praze. Kniha představuje čtenářům současnou kriminologii s využitím domácí i zahraniční odborné literatury. Předností práce je i využití řady zásadních i dílčích kriminologických průzkumů. Je obohacena několika desítkami statistických tabulek a grafů, které představují mimo jiné významná domácí i zahraniční data a vývojové trendy kriminality. Pro orientaci čtenáře uvádíme obsah jednotlivých kapitol: Pojem, Předmět a úkoly kriminologie, Stav, struktura a dynamika kriminality, Základní kriminologické školy a směry, Pachatel trestného činu, Oběť trestného činu, Prevence kriminality, Kriminologické aspekty trestní represe, Kriminologický výzkum, Majetková kriminalita, Násilná kriminalita, Mravnostní kriminalita, Organizovaná kriminalita, Návykové látky a kriminalita, Kriminalita mládeže a proti mládeži. Doplnkem textu je podrobně zpracovaný věcný rejstřík a rejstřík jmen, který vhodně usnadňuje orientaci v textu.

Pro široký tematický záběr, vysokou odbornost zpracování a vysokou vypovídací hodnotu textu, zpracovaného podle nejnovějších domácích i zahraničních poznatků kriminologické vědy, si práce zaslouží, aby byla součástí knihovny každé advokátní kanceláře.

JUDr. Václav Mandák

ŠTURMA PAVEL: MEZINÁRODNÍ DOHODY O OCHRANĚ INVESTIC A ŘEŠENÍ SPORŮ. LINDE PRAHA, A. S., R. 2001, 272 STRAN, CENA 268,- KČ.

Publikace je první českou prací, která kompletním způsobem zpracovává problematiku mezinárodněprávní ochrany investic, a to se zvláštním důrazem na úpravu řešení sporů. Pozornost je věnována vymezení pojmu investice z hlediska ekonomického i právního, dále standardům zacházení a ochrany investic a v neposlední řadě i pravidlům o ochraně investic před vyvlastněním a standardům náhrady za vyvlastnění, popř. znárodněný majetek. Kniha je určena nejen pro specialisty na mezinárodní právo, ale i pro právní praktiky, kteří poskytují právní informace a služby pro zahraniční investory, nebo hájí zájmy státu.

L/red.

Z ODBORNÉHO TISKU

AD NOTAM

Číslo 4/2001

Baudyš, P.: Návrh věcného záměru katastrálního zákona

Lukeš, L.: Notářský zápis jako podklad pro zápis zániku práva dle jednostranných úkonů ze zákona

Soudní rozhodnutí:

Nejvyšší soud České republiky: Formulace žaloby na určení vlastnictví, podávané spoluvlastníky věci. Dokazování v dovolacím řízení

ČASOPIS PRO PRÁVNÍ VĚDU
A PRAXI

Číslo 3/2001

Kühn, Zdeněk: Jsou právní principy a soudcovská rozhodnutí pramenem práva?

Hajn, Petr: K ochraně informačního a dovednostního předstihu při podnikání

Kotásek, Josef: Směnka cizí a její obsahové náležitosti

Dlabalová, Eva: Účinky prohlášení konkurzu versus daňové řízení

Borkovec, Aleš: K majetkovým právům společníka za trvání obchodní společnosti

DANĚ

Číslo 11/2001

Šulc, Ivo: Pohled na dávkové předměty, které jsou zatíženy spotřební daní

Rašovská, Ilona: Exekuce po novele občanského soudního řádu

Číslo 12/2001

Michler, Petr: Problémy silniční daně na konci zdaňovacího období roku 2001

Nedorost Libor; Veselý Josef: Finanční policie a její zřízení ve světle zahraničních zkušeností

DHK

Číslo 22/2001

Kaniová, Lenka: Právo daňového subjektu nahližet do spisu

Kořínek, Miloš: Rezerva na opravu hmotného nemovitého majetku

Bartoš, Aleš: Společné jmění manželů a podnikání Marek, Karel: Licenční smlouva

Dutsch, Erich: Úpadkové právo si žádá zcela nový zákon

Číslo 23/2001

Drbohlav, Josef: Daňové změny navazující na novelu obchodního zákoníku

Chmelík, Milan: Restituce a prodej pozemků, aneb daňové eldorádo naruby

Burda, Zdeněk: Doručování písemností v daňovém řízení

PRÁVNÍK

Číslo 12/2001

Šimiček, Vojtěch: Obnova řízení před Ústavním soudem

Malenovský, Jiří: Obnova řízení před Ústavním soudem v důsledku rozsudku Evropského soudu pro lidská práva

PRÁVNÍ PRAXE

Číslo 8/2001

Návrh zákona, kterým se mění trestní zákon
Platné znění částí zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn (návrh)
Smolík, Petr: Prohlášení o majetku (1. část)

PRÁVNÍ RÁDCE

Číslo 12/2001

Bartošíková, Miroslava: Soukromí registrátoři: ano, či ne?

Lisse, Luděk: Konkurzní řízení a nucená správa Marek, Karel: Smlouva o úvěru

Z ODBORNÉHO TISKU

Tesař, Tomáš: Konkurz a vyrovnání
 Sokol, Tomáš: Stíhání ekonomické kriminality:
 Trestní řízení a jeho problémy
 Kroft Michal; Emr David: Zástavní právo a domé-
 nové jméno
 Šmolková, Zora: Vyrovnání v dnešní praxi
 Czigle, Jana: Smlouva příkazní a mandátní smlouva

Nejvyšší soud České republiky: K nutnosti speci-
 fikovat ve smlouvě o převodu nemovitosti je-
 jich příslušenství. Neuvedení příslušenství
 a rozpor s právními předpisy jako podmínka
 pro vyslovení přechodu vlastnického práva
 Vrchní soud v Praze: K převodu uvolněného ob-
 chodního podílu ve společnosti s ručením
 omezeným

PRÁVNÍ ROZHLEDY**Číslo 11/2001**

Lisse, L.: Nakládání vkladatelů s jejich vklady
 Žďárský, Z.: K nahlížení do spisu v přípravném ří-
 zení trestním
 Krpata, P.: Promlčení směnečných práv a prak-
 tická aplikace § 334 občanského zákoníku
 Nejvyšší soud České republiky: K oprávnění ak-
 cionářů vykonávat na valné hromadě nástup-
 nické společnosti práva spojená s akciemi
 slučovaných společností. Rozhodující skuteč-
 nosti, jež musí tvrdit žalobce domáhající se vy-
 slovení neplatnosti usnesení valné hromady
 akciové společnosti
 Nejvyšší soud České republiky: K vypořádání dě-
 diců člena bytového družstva v souvislosti s pře-
 chodem členství v bytovém družstvu a nájmu
 bytu na dědice, jemuž připadl členský podíl
 Nejvyšší soud České republiky: Platnost smlouvy
 o vypořádání vzájemných majetkových práv
 manželů
 Krajský soud v Hradci Králové: Darovací smlouva
 mezi společností s ručením omezeným, která
 má jediného společníka, a manželem společ-
 níka této společnosti z pohledu § 42a ObčZ

Číslo 12/2001

Marek, K.: Smlouva o prodeji podniku
 Macur, J.: Důvody neplatnosti rozhodčí smlouvy
 Elek, Š.: Práva spojená s dluhopisy a s akciemi
 Fejta, J., Grulich, T.: Ještě k aplikaci § 334 ob-
 chodního zákoníku a povaze tzv. zajišťovací
 směnky
 Nejvyšší soud České republiky: Smlouva o pro-
 deji části podniku a přechod práv a povinností
 z pracovněprávních vztahů

PRÁVO A PODNIKÁNÍ**Číslo 11/2001**

Havlíček, Karel: Rozhovory o právu: Rozhovor
 s JUDr. Františkem Faldynou, CSc., předsed-
 dou obchodního kolegia Nejvyššího soudu
 České republiky

Číslo 12/2001

Havlíček, Karel: Rozhovory o právu: Rozhovor
 s JUDr. Ivou Brožovou, předsedkyní občan-
 skoprávního kolegia Nejvyššího soudu České
 republiky
 Dlabalová, Eva: Možnost přezkoumání pokut
 uložených ve správním řízení obecným sou-
 dem

PRÁVO A RODINA**Číslo 11/2001**

Novotná, Věra: Změny v zákoně o sociálně-
 právní ochraně dětí
 Otázky a odpovědi:
 Zrušení práva společného nájmu bytu bývalých
 manželů soudem
 Těhotná žena a výkon trestu odnětí svobody
 Výkon práv a povinností vyplývajících z občan-
 skoprávních vztahů nesmí být v rozporu s do-
 brými mravy
 Výkon trestu odnětí svobody matky a péče o její
 dítě

PRÁVO A ZAMĚŠTNÁNÍ**Číslo 11/2001**

Příb, Jan: Zvýšení důchodů v roce 2001

Z ODBORNÉHO TISKU

Číslo 12/2001

Píchová, Irena: K ochraně osobních údajů v pracovněprávních vztazích

Jarošová, Marta: Význam „Potvrzení o zaměstnání“ – zápočtového listu

SOUDCE

Číslo 12/2001

Zpráva o činnosti Soudcovské unie ČR spolu s dalšími materiály ze shromáždění zástupců sekci Soudcovské unie ČR, konaného 26. – 27. 9. 2001 v Ostravě (20 stran).

SOUDNÍ ROZHLEDY

Číslo 11/2001

Nejvyšší soud ČR: K rozhodování o náhradě nákladů řízení při zastavení řízení

Nejvyšší soud České republiky: K věcem sloužícím výkonu povolání jen jednoho z manželů

Krajský soud v Hradci Králové: Další hledisko pro posouzení „zásadní rovnocennosti“ náhradního bytu s bytem vyklizovaným

Nejvyšší soud České republiky: Ke vzniku práva na zaplacení kupní ceny podle obchodního zákoníku

Krajský soud v Ostravě: K právu daňového subjektu klást otázky svědkům a znalcům při ústním jednání a místním šetření v průběhu daňové kontroly

Vrchní soud v Praze: K neúčinnosti důkazu způsobené porušením práva obviněného odmítnout vypovídat. K pokračování v trestném činu. K odůvodnění výroku o trestu

Nejvyšší soud České republiky: K hodnocení fyzického útoku jako pokusu závažnějšího trestného činu, než jaký odpovídá způsobené újmě na zdraví

Nejvyšší soud České republiky: K posuzování zákonných znaků trestného činu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru. K materiální podmínce trestného činu

TRESTNĚPRÁVNÍ REVUE

Číslo 2/2001

Fenyk, J.: Postavení státního zástupce po novele trestního řádu

Král, V.: K nové právní úpravě vazebního řízení

Pípek, J.: Novelizace úpravy odvolání v trestním řízení

Šámal, P.: Dovolání – nový mimořádný opravný prostředek v trestním řízení

Kybic, P.: Možnost odepřít obhájci právo nahlédnout do spisu ve vztahu k právu na spravedlivý proces

Vrchní soud v Praze: K odpovědnosti pachatele trestného činu znásilnění za těžší následek. K příčinnému vztahu mezi jednáním a následkem trestného činu

Městský soud v Praze: K trestní odpovědnosti za trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b TrZ

Dotazy a odpovědi:

K otázce vyloučení obhájce (odpovídá JUDr. V. Mandák)

Ke zproštění obžalovaného odvolacím soudem (odpovídá JUDr. J. Fastner)

TRESTNÍ PRÁVO

Číslo 11/2001

Strnadová, Lucie: Odklony ve světle zákona č. 265/2001 Sb.

Cišarová, Dagmar: Ke koncepci postihu trestných činů proti lidské důstojnosti

Repík, Bohumil: Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo

Číslo 12/2001

Osmančík Otakar; Novotný Oto: O problematice prevence kriminality

Richter, Milan: Časová působnost trestního řádu ve vztahu k dovolání

Z ODBORNÉHO TISKU

ZDRAVOTNICTVÍ A PRÁVO**Číslo 11/2001**

Černý, Michal: Osobní údaje a jejich ochrana v právním řádu ČR

Krýsa, Ivo: Polemika o kontrole ochrany zdraví při práci

Číslo 12/2001

Nedorost, Libor, Sovák, Zdeněk: Lékařská mlčenlivost v nových stavovských předpisech České lékařské komory

Černý, Michal: Reklama v českém právu a zdravotnictví

Připravuje JUDr. Jaroslava Vanderková, ČAK

R Ů Z N Ě

**OZNÁMENÍ O PŘEDNÁŠKÁCH ASSOCIATION MASARYK
A ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY V KALENDÁŘNÍM
ROCE 2002**

Přednášky se budou konat takto:

1) Úloha Vrchní rady soudců jako ústavní a soudní instituce

Přednáška se bude konat 25. března 2002 od 14.30 hodin v prostorách Právnické fakulty UK, 1. patro, dveře č. 117. Přednášet bude pan Roger Errera, člen Vrchní rady soudců Francouzské republiky.

2) Občanské soudní řízení a jeho průběh

Přednášet bude Jean-Claude Magendie, předseda soudu vyšší instance v Paříži.

3) Evropské právo průmyslového vlastnictví – komunitární známka a komunitární patent

Přednášet bude pan Fabien Raynaud, advokát při Státní radě Francouzské republiky.

4) Soudní spolupráce v rámci Evropské unie: úloha a pravomoc Eurojust

Přednášet bude pan Olivier de Baynast, soudce, zástupce Francouzské republiky v Eurojust.

5) Právní spolupráce mezi Francií a Českou republikou: vstup do Evropské unie

Přednášet budou pan Robert Badinter, bývalý předseda Ústavní rady Francouzské republiky, předseda Association Masaryk a pan Otakar Motejl, bývalý ministr spravedlnosti České republiky, veřejný ochránce práv a předseda Association Masaryk.

Datum a místo konání přednášek, uvedených pod body 2 až 5, budou upřesněny dodatečně.

Všechny přednášky budou simultánně tlumočeny do českého jazyka a jsou určeny pro advokáty a advokátní koncipienty. Aktivní účast a příspěvky do následných diskusí vítány.

Podrobnější informace o připravovaných přednáškách a obecně o činnosti Association Masaryk poskytne na požádání tajemnice Association Masaryk, Mgr. Markéta Šimerdová, AK Cisař, Češka, Smutný & spol., Dlouhá 39, Praha 1, telefon: 2482 7884, fax: 2482 7879, e-mail: marketa.simerdova@cisar-ceska-smutny.cz.

R Ů Z N Ě

POSTGRADUÁLNÍ PROGRAM UNIVERSITY OF SAN FRANCISCO SCHOOL OF LAW – NABÍDKA STUDIA A STIPENDIA NA ŠKOLNÍ ROK 2002–2003

V rámci svého jednoročního (dvousemestrálního) studijního programu LL.M. se zaměřením

1) International Transactions and Comparative Law, nebo

2) Intellectual Property and Technology Law nabízí University of San Francisco School of Law („USF“) mimo jiné jedno, popř. více stipendií pro absolventy PF UK. Stipendium pokrývá náklady na školné (v současné době přibližně 26 000 USD) a dále, podle potřeb konkrétního studenta, další náklady spojené se studiem, resp. pobytem v USA (až do výše asi 12 000 USD).

Podmínky účasti ve výběrovém řízení o získání stipendia:

Žadatel o stipendium musí být absolventem magisterského studia PF UK, nebo musí být studentem posledního ročníku PF UK a získat magisterský titul do zahájení semestru na USF, tj. cca do 10. srpna 2002. Žadatel dále musí mít výbornou znalost anglického jazyka.

Příhlášky a další informace o možnosti získání stipendia a o studiu na USF jsou k dispozici na zahraničním oddělení PF UK. **Uzávěrka přihlášek je 28. února 2002.**

NAKONEC

Pro Bulletin advokacie nakreslil Lubomír Lichý

OBSAH ROČNÍKU 2001

I.
BĚŽNÁ ČÍSLA

číslo/strana

PRESTIŽNÍ CENA

Udělení prestižní ceny Karlovarských právnických dnů Bulletinu advokacie 8/3-4

ÚVODNÍK

Čermák Karel: Čtverec nad přeponou	1/3
Čermák Karel: Zákon v mých rukou aneb šilený profesor	2/4
Čermák Karel: O duchu zákonů	3/5
Čermák Karel: Nic proti ničemu	4/5
Čermák Karel: O kohoutcích a slepičkách, šarlatánech, mastičkářích, genech a renomovaných advokátech	5/5
Čermák Karel: Domnělý svět	6-7/5
Čermák Karel: Páté přes deváté	8/7
Čermák Karel: Šušťáky a transistáky	9/5
Čermák Karel: Dutolebí a prasohlaví	10/4
Čermák Karel: Čeho nabyt občan pilný, vojin zbrání zastávej	11-12/5

ČLÁNKY

Balík Stanislav: Ke stavu zpracování regionálních dějin advokacie	11-12/149
Bárta Jan: Ke vztahu nájmu nemovitosti a nájmu bytu nebo nebytového prostoru v téže nemovitosti	10/22
Baudyš Petr: K obnovení důvěryhodnosti zápisů o právních vztazích v katastru nemovitostí	3/61
Baudyš Petr: Kolik fyzických osob tvoří manželství?	9/46
Baudyš Petr: Pozemek evidovaný zjednodušeným způsobem jako předmět občanskoprávních vztahů	1/59
Baudyš Petr: Relativní platnost smlouvy	5/52
Baxa Josef: Reforma trestního řízení – geneze jejího vzniku a její cíle	11-12/12
Brabec František: Česká komora detektivních služeb a možnosti spolupráce s Českou advokátní komorou	4/72
Doležalová Martina: Mediace	2/44
Dvořák Tomáš: Neplatnost usnesení valné hromady kapitálových obchodních společností po novele obchodního zákoníku	5/19
Fenyk Jaroslav: Postavení státního zástupce v trestním řízení po novele trestního řádu	11-12/38
Hamplová Jana: Starosta jako zástupce obce – zásadní novinky	10/32
Hlavsa Petr: K nové úpravě řízení ve věcech obchodního rejstříku	4/46
Homolková Martina: Advokát a novinář – nepřítelé či spolupracovníci?	8/36
Hostinský Jaroslav: Dodatek v označení podnikatele – fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku od 1. 1. 2001	4/66

OBSAH ROČNÍKU 2001

Jelínek Jiří: Novela trestního zákona 2001	11-12/137
Jelínek Jiří: Poškozený po novele trestního řádu 2001	11-12/61
Ježek Vladimír: Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem	11-12/78
Klouza Jiří: K otázce přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů na zástupce určeného podle § 27 zák. o advokacii (k diskusi)	5/54
Koudelka Zdeněk: Zájmová samospráva a její předpisy	5/8
Kovařík Zdeněk: Nová úprava soudních poplatků ve směnečných a šekových věcech	6-7/56
Kovařík Zdeněk: Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (dokončení)	1/34
Kovářová Daniela: Soudní poplatky a paušální odměny v občanském řízení po 1. 1. 2001 aneb Nad jedním seminářem	4/77
Král Vladimír: K nové právní úpravě vazebního řízení	11-12/69
Kratochvíl Vladimír: O „postnálezoých“ stadiích trestního řízení ve světle „velké novely“ trestního řádu z roku 2001	11-12/124
Kudrna Karel: Smlouva typová, inominátní a smíšená	8/53
Macur Josef: Koncentrace řízení a procesní prekluzivní lhůty podle novely o. s. ř. č. 30/2000 Sb.	1/6
Mandák Václav: Mimosmluvní odměna obhájce za písemné podání soudu nebo jinému orgánu týkající se věci samé	1/68
Mandák Václav: Poznámky k návrhu novely trestního řádu z pohledu obhajoby	2/39
Mejzlík Jan: Elektronický podpis a jeho současné a budoucí uplatnění	1/17
Mrázek Josef: Česká pojišťovna, a. s., Kancelář pojistitelů a závazky ze zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla	1/64
Mrázek Josef: „Obchodní firma“ v novele obchodního zákoníku	5/35
Novotná Jaroslava: Advokát a justiční spolupráce v trestních věcech	5/44
Novotná Jaroslava: K některým otázkám účasti obhájců při poskytování právní pomoci cizozemským orgánům	6-7/61
Ondruš Radek: Bezplatné právní zastupování v České republice (úvaha de lege ferenda)	6-7/49
Papež Vladimír: Nad jedním rozhodnutím (časově náročný úkon dle § 12 odst. 1 advok. tarifu)	5/56
Papež Vladimír: Paušální sazba odměny v občanském soudním řádu	2/7
Pěcha František: Malá poznámka k článku Petra Baudyše „K obnovení důvěryhodnosti zápisu o právních vztazích v katastru nemovitostí“	9/49
Pípek Jiří: Nad návrhem novelizace úpravy odvolání v trestním řízení	3/51
Pípek Jiří: Novelizace úpravy odvolání v trestním řízení	11-12/93
Pípek Jiří: Rozsah práva svědka odmítnout výpověď podle § 100 odst. 1 trestního řádu (k diskusi)	4/51
Plch David: Alternativní způsoby řešení sporů v mezinárodním obchodním styku	6-7/64
Pokorná Hana: Poskytování právních služeb advokátem a meze publicity	6-7/28
Procházka Antonín: Konec sporu soudů a obcí o stanovení opatrovníka	10/30
Procházka Antonín: Poskytování a pořizování evidence telekomunikačního provozu pro účely trestního řízení	5/49
Repík Bohumil: Kdy porušení vnitrostátního práva má za následek porušení Evropské úmluvy o evropských právech?	3/9

OBSAH ROČNÍKU 2001

Repik Bohumil: K otázce právního prostředku nápravy při překročení přiměřené lhůty řízení	6-7/8
Slunský Petr: Vazba adhezního řízení na občanské právo a civilní proces	3/72
Smejkal Vladimír: Má pravdu Mates nebo Sokol? K ochraně osobních údajů v advokacii potřeťi	3/33
Spáčil Jiří: Aktuální otázky žaloby na vydání věci (reivindikace) v judikatuře Nejvyššího soudu	10/8
Šámal Pavel: Dovolání – nový mimořádný opravný prostředek v trestním řízení	11-12/103
Šetina Tomáš: Základní zdroje informací na internetu z hlediska praxe advokáta	10/53
Ševčík Vlastimil: Advokát jako zástupce účastníka v řízení o ústavní stížnosti	8/9
Ševčík Vlastimil: Taktika obhajoby (prvá část)	9/50
Ševčík Vlastimil: Taktika obhajoby (dokončení)	10/60
Šimíček Vojtěch: Domovní prohlídka v judikatuře Ústavního soudu	9/39
Štěpán Jan: Poznámky k práci obhájce po novele trestního řádu (první část)	11-12/52
Štěpán Jan: Slavný francouzský právník o konci gilotiny ve Francii a o strategii obhajoby	10/57
Štenglová Ivana: K novelizaci první části obchodního zákoníku	2/12
Telec Ivo: Některé základní a obecné otázky nového českého autorského zákona (prvá část)	2/25
Telec Ivo: Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva (dokončení)	3/40
Tomašík Petr: Právní úprava podnikatelských seskupení po novele obchodního zákoníku	4/64
Tomašík Petr: Vyrovnání – popelka v českém právním řádu	1/66
Vantuch Pavel: Co přináší zákon č. 137/2001 Sb. o ochraně svědka a dalších osob?	9/23
Vantuch Pavel: K oprávnění svědka odepřít výpověď dle § 100 odst. 2 TrŘ (k diskusi)	10/38
Vantuch Pavel: K úpravám a doplňkům protokolů psaných vyšetřovatelem na počítači	1/47
Vantuch Pavel: Předsoudní fáze trestního řízení po novele trestního řádu	11-12/22
Veselý Jan, Rakovský Adam, Holesšinský Petr: Soudní exekutoři – efektivní způsob vymáhání pohledávek	9/8
Vlk Václav: Exekuční řád a advokáti – poznámky k zákonu č. 120/2001 Sb. (k diskusi)	8/45
Vlk Václav: Ještě jednou k novelizovanému znění § 86 odst. 1 o. s. ř.	4/71
Vychopeň Martin: Tři obrazy ze života lučnického advokáta aneb proč luční advokát potřebuje evropské právo	8/50
Winterová Alena: Koncentrace civilního soudního řízení	4/8
Zachová Markéta: Povinnost mlčenlivosti (nejen) advokáta	4/24
Záleský Rostislav: Nová úprava zprostředkování a realizace mezinárodních osvojení	2/47
Zoulík František: Mediace jako alternativa soudního sporu	8/28

RECENZE, ANOTACE

Barák, Mataj, Zagar: Zákon o bankách s komentářem (rec. J. M.)	10/91
Blahož, Josef: Soudní kontrola ústavnosti (rec. Vladimír Balaš)	10/89
Bzrek Antonín: Sexuologie pro právníky (rec. Miroslav Mitlöhner)	3/108

OBSAH ROČNÍKU 2001

Ehlová Marta: Zelená vrátka s lampiónem	11-12/155
Engelsfeld, N.: Pitanje unifikacije prava u Kraljevini Jugoslaviji s obzirom na problematiku odvetništva (Stanislav Balík)	8/83
Hrušáková M. a kolektiv: Zákon o rodině. Komentář (recenzent Milan Hulmák)	9/82
Kozel Roman: Problémy konkurzního řízení a jejich řešení	11-12/154
Kučera Robert: Dědictví	11-12/154
Lexikon českých právníků 2000 (rec. Stanislav Balík)	5/87
Marchetti H.: Einhundert und fünfzig Jahre Rechtsanwaltskammer in Oberösterreich 1851 – 2001. Zur Historie der Advokatur und zur Geschichte der Rechtsanwaltskammer in Oberösterreich (recenzent Stanislav Balík)	6-7/102
Nový časopis „Mezinárodní právní revue“ (recenzent Pavel Vantuch)	6-7/103
Phyllis Raybin Emert: Top lawyers and their famous cases (rec. Stanislav Balík)	10/92
Prudilová Miloslava: Veřejné dražby a exekuce	11-12/155
Součková M. a kolektiv: Zákoník práce. Komentář (recenzent Věra Přenosilová)	9/79
Šíšková Naděžda: Základy ruského práva a ruské právní terminologie (rec. Vladislav David)	5/88
Tröster a kol.: Zákoník práce a předpisy související s komentářem (rec. J. M.)	10/90
Winterová a spol.: Občanský soudní řád a předpisy související (rec. František Zoulik)	10/87
Zamyšlení nad Souborem rozhodnutí NS a jeho významem pro sjednocení právní praxe (recenzent Michal Pokorný)	9/84

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

2/50, 3/78, 4/82, 8/57

Z JUDIKATURY

Rozsah věcí advokacie, o nichž rozhodují soudy	1/72
Kdy např. je soud povinen vyhovět žádosti advokáta – zástupce účastníka v občanskoprávním řízení o odročení jednání	1/73
Nezákonost vyprovokování trestného činu policií; procesní neúčinnost důkazů takto získaných	1/77
Výpočet hodnoty členských práv a povinností k bytu spojených s členstvím v bytovém družstvu při soudním vypořádání BSM	1/84
Způsob započítání zálohy na odměnu ustanoveného obhájce	2/53
Konkurzní řízení se zpoplatňuje jako celek.	2/55
Soudní vymahatelnost prohlášení bytového družstva podle § 5 odst. 2 zák. č. 72/1994 Sb.	2/56
Blok na pokutu, převzatý pachatelem přestupku v blokovém řízení, je exekucním titulem.	2/60
Z judikatury uveřejněné v jiných periodikách	2/62
K soudní pravomoci přezkoumání podmínky pro zápis do seznamu advokátů	3/81
K místní příslušnosti soudu ve věcech přezkoumávání zákonnosti druhostupňového rozhodnutí v kárném řízení proti advokátovi	3/82

OBSAH ROČNÍKU 2001

Kdy je při podmíněném zastavení trestního stíhání obviněný povinen nahradit státu odměnu obhájce	3/83
Kdy jsou vyčerpány všechny procesní prostředky opravňující advokáta podat ústavní stížnost proti rozhodnutí v kárném řízení	4/86
Náklady na přepravu účastníka řízení osobním automobilem z hlediska náhrady nákladů řízení	4/87
K osvobození podnikatelského subjektu (fyzické nebo právnické osoby) od soudních poplatků dle § 138 o. s. ř.	4/88
Kdy nejde o trestný čin neoprávněného zásahu do práva bytu podle § 249a odst. 2 tr. z.	4/89
K náležitostem doručování poštovních zásilek určených advokátovi	5/58
K věcné a místní příslušnosti soudu v řízení proti České advokátní komoře	5/60
K nákladům řízení ve sporu o zrušení podílového spoluvlastnictví k nemovitosti, za situace, kdy žalobce vzal žalobu zpět	5/62
Dokazování odvolacím soudem	5/64
K určitosti směnečné sumy	5/67
Kdy je dána aktivní legitimace k podání vlastnické žaloby na vyklizení nemovitosti osobou nezapsanou v evidenci nemovitostí jako vlastník	5/69
Z rozhodnutí otištěných v jiných periodikách	5/74
K postavení advokáta jako zmocněnce obce	6-7/71
K tarifnímu hodnocení zpětvzetí žaloby a souhlasu protistrany se zpětvzetím žaloby	6-7/74
K přechodu nájmu bytu podle § 706 OZ s přihlédnutím k dobrým mravům ve smyslu § 3 obč. zák.	6-7/76
Náklady námitkového směnečného řízení	6-7/80
Námítky směnečných dlužníků při zmocňovacích rubopisech	6-7/81
K zákonnosti a neodkladnosti důkazu provedeného výsledkem svědka - poškozeného před sdělením obvinění	6-7/84
K podmínkám vyškrtnutí advokáta ze seznamu pro konkurz	8/60
K přiznání odměny za právní službu obhájce, není-li písemně doložena první porada s klientem	8/62
K podmínkám trvalého opuštění společné domácnosti manželů	8/63
K podmínkám, za nichž nemůže soud požadovat na oprávněném, aby osvědčil předchozí postup dle § 260b o. s. ř. jako podmínku pro postup soudu podle § 260a o. s. ř. (výzva povinnému k prohlášení o majetku)	8/67
Uplatnění nároku dle § 3 odst. 2 zák. č. 87/1991 Sb. (ve vztahu k ust. § 1 dekretu č. 5/1945 Sb.).	8/70
Z judikatury otištěné v jiných periodikách	8/72
K příslušnosti soudu ve věcech přezkoumání zamítavého rozhodnutí České advokátní komory o zápis do seznamu advokátů a advokátních koncipientů	9/61
K procesnímu postupu při stanovení výše poplatku za kopii protokolu v trestní věci	9/62

OBSAH ROČNÍKU 2001

K příslušnosti soudu ve věcech České advokátní komory	10/70
Přiznání nákladů cestovního advokátovi v občanskoprávním řízení	10/71
Výběr z rozhodnutí otištěných v jiných odborných periodikách	10/76
Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY	
Informace o schůzi představenstva ČAK dne 14. listopadu 2000	1/90
Stanovisko představenstva ČAK k oblečení advokátů před soudy a jinými orgány	1/91
Součinnost obhájce a konzulárního úředníka při obhajobě cizinců – odpověď na dotaz	1/92
Stanovisko představenstva ČAK ke zrakové a sluchové kontrole při návštěvě obhájce obviněného ve vazbě a odsouzeného ve výkonu trestu odnětí svobody	1/93
Informace o schůzi představenstva ČAK konané 18. a 19. 12. 2000	2/64
K problematice „označení advokáta“ po novele obchodního zákoníku	2/65
Odpověď ministra spravedlnosti na dopis tajemníka ČAK ve věci zrakové a sluchové kontroly návštěv obhájce ve věznici	2/66
Výsledek advokátních zkoušek	2/68
Informace o internetových stránkách ČAK	2/68
Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 9. 1. 2001	3/85
Odpověď místopředsedy vlády a ministra spravedlnosti ČR JUDr. Pavla Rychetského na dopis předsedy ČAK ve věci paušální odměny advokáta a v občanskoprávním řízení	3/86
Informace o návštěvách obhájců ve věznicích v době po 16. hod.	3/87
Informace o postupu Vězeňské služby při dokladování porušování zákona advokáty při návštěvách ve věznicích	3/88
Upozornění pro koncipienty ve 3. roce praxe	3/91
Seminář k novele o. s. ř. pro advokáty ze Severočeského regionu	3/91
Fakultativní seminář pro advokátní koncipienty i zájemce z řad advokátů	3/92
Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 13. 2. 2001	4/91
Informace o schůzi představenstva konané dne 13. 3. 2001	5/76
Priority představenstva ČAK pro rok 2001	5/77
Aktualizace internetových stránek www.cak.cz	5/83
Dotaz ČAK ve věci poskytování údajů z evidence osob ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody advokátům – odpověď Vězeňské služby ČR	5/84
Výsledky advokátních zkoušek	5/85
Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 10. 4. 2001	6-7/87
Seminář ČAK k návrhu věcného záměru občanského zákoníku (Jaroslav Salač)	6-7/88
Informace o novele zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů	6-7/96
Informace o semináři „Mediace pro advokáty?“ (Martina Doležalová)	6-7/97

OBSAH ROČNÍKU 2001

Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 22. 5. 2001	8/76
Výsledky advokátních zkoušek	8/77
Informace o statistických výkazech požadovaných Českým statistickým úřadem	8/78
www.cak.cz – aneb Co nového na internetu	8/79
Omezený odběr Bulletinu advokacie v tištěné podobě – žádost o pokyn	8/80
Oznámení pro koncipienty – změna	8/81
Informace o schůzi představenstva ČAK konané ve dnech 14. – 15. 6. 2001	9/64
Zasedání Stálého výboru Evropské rady advokátních komor a Výboru CCBE pro střední a východní Evropu PECO v Praze, 28. a 29. června 2001	9/66
K výkladu novely zákona o ochraně osobních údajů	10/78
Informace o skončení možnosti ubytování v budově ČAK	10/81
Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 10.–11. 9. 2001	11–12/156
www.cak.cz	11–12/157
Termíny školení advokátních koncipientů v I. pololetí roku 2002	11–12/157
Výsledky advokátních zkoušek v září t. r.	11–12/158

ODPOVĚĎ NA DOTAZ

K otázce zproštění mlčenlivosti advokáta v trestním řízení, když klientem byla právnická osoba	2/69
Sdělování advokátem sídla jiného advokáta na dotaz; K některým otázkám elektronické podoby klientského spisu	3/92
Odpovědi na dva dotazy ve věci zproštění povinnosti mlčenlivosti advokáta	6–7/98

Z KÁRNÉ PRAXE

Je závažným porušením povinností advokáta, jestliže při zastupování klienta se podílí na založení a na jmění subjektu, který navíc s aktivní pomocí advokáta levně převezme jmění klienta a je s klientem v kolizi zájmů, a jestliže advokát převezme pak zastoupení osob s tímto subjektem spojených proti původnímu klientovi.	1/96
Je závažným porušením povinností advokáta, jestliže klientovi vyplatí deponovanou částku, přestože nejsou splněny podmínky, kterými byla tato výplata podmíněna v dohodě mezi klientem a protistranou.	2/71
Je závažným porušením povinností advokáta, jestliže se při zastupování klienta neúčastní ústních jednání u soudu, klienta neinformuje, jeho stanoviska nezjišťuje a v důsledku toho provede úkon, který si klient nepřál a navíc mu tento úkon vyúčtuje.	3/95
Je závažným porušením povinností advokáta, jestliže dohodu o zaplacení odstupného, uzavřenou při ukončení zastupování, nesplní, a to ani poté, kdy je mu tatáž povinnost uložena pravomocným rozsudkem soudu.	4/93

OBSAH ROČNÍKU 2001

- Je závažným porušením povinností advokáta, jestliže v právním rozboru poskytne klientovi názor, který je v rozporu se zákonem. 5/86
- Je závažným porušením povinností advokáta, jestliže ohrozí důslednou ochranu práv a zájmů klienta kolizním zastupováním, když neodmítne právní službu obviněnému, přestože již poskytuje právní služby dědicům poškozeného, a to i ve věci vypořádání majetku, vloženého do obchodní společnosti, v níž byli poškozený i obviněný společníky. 6-7/101
- Jde o závažná porušení povinností advokáta, jestliže za situace, kdy je proti němu uplatňován nárok na náhradu škody klientem, neposkytuje potřebnou součinnost při jednání s pojišťovnou o uplatnění náhrady, jestliže nepravdivými informacemi o postupu soudu zakrývá tu skutečnost, že klienta neinformoval o doručení rozsudku a jestliže klientovi nevrátí částku získanou na náhradě nákladů řízení, přestože klient mu již odměnu zaplatil. 8/81
- Jde o závažná porušení povinností advokáta, jestliže po převzetí zastoupení nepodaří dohodnout žalobu, klienta nepravdivě ujišťuje, že je vše v pořádku a že jednání bude nařízeno, jestliže klientovi neumožní telefonický kontakt, jestliže nevyzvedává na poště dopisy a v důsledku toho neodpovídá na výzvy kontrolního oddělení ČAK a jestliže po přestěhování své advokátní kanceláře neoznámí bezodkladně novou adresu ČAK ani soudům, takže zmaří doručování písemností. 9/68
- Je závažným porušením povinností advokáta, jestliže kontaktuje protistranu, přestože ví, že je zastoupena jiným advokátem, sjedná s ní schůzku a účastní se jí, aniž by jejího zástupce informoval a jestliže v dopise, adresovaném protistraně, jejího právního zástupce – advokáta, osočuje. 10/81
- Je závažným porušením povinností advokáta, jestliže peníze, svěřené mu klientem a určené po splnění podmínky k výplatě druhému klientovi, použije, byť dočasně, k jinému účelu. 11-12/159

DOKUMENTY

- Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy členským státům ke svobodě výkonu povolání advokáta 2/73
- Etické zásady chování soudce 3/97
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady z 16. 2. 1998 k usnadnění trvalého výkonu povolání právníka v jiném členském státě než v tom, v kterém byla získána kvalifikace 4/96
- Poznámka ke Směrnici (JUDr. Jana Wurstová) 4/111

NÁZOR

- Ehlová Marta: Fotografie v soudní síni 9/89

OBSAH ROČNÍKU 2001

Kovářová Daniela: Jak odročit jednání	10/84
Sojka Drahošlav: Nedovolené podnikání trpěné na katastrálních úřadech?	2/78
Steiner Marek: Jsou všechny změny a doplňky občanského soudního řádu v souladu s ústavním pořádkem?	6-7/105
Šimek Lubomír: O legislativě, aneb za všechno mohou právníci?	8/86
Vrchová Karin: K názoru JUDr. Drahošlavy Sojky v Bulletinu advokacie č. 2/2001	5/94
Z MINULOSTI	
Ehlová Marta: Osudový glejt	1/101
Štěpán Jan: Dr. Bouček versus E. E. Kisch	9/90
SBÍRKA ÚTĚCHY	
Lokomotiva (Stanislav Balík)	1/106
Lasciate mi morire (JUDr. PhDr. Stanislav Balík)	4/92
Je spor, předložený soudu, zbožím? (Ivan Koreček)	5/91
Dva příklady chybného postupu soudu – co dál? (Monika Ciprová)	5/92
Jde opravdu o pomoc soudu? (Josef Březík)	6-7/107
Povzdech nad jedním soudním rozhodnutím (Daniela Kovářová)	8/85
Vzkříšení (Stanislav Balík)	9/88
MEZINÁRODNÍ VZTAHY	
Britsko-česká právní spolupráce (Jana Wurstová, Filip Jirousek)	2/80
Studijní pobyt skupiny advokátů u Evropského soudu lidských práv ve Štrasburku (Jana Wurstová)	2/84
Mezinárodní seminář Nejvyššího soudu ČR „Modely správního soudnictví“ v Brně (Jana Wurstová)	2/86
Setkání zástupců ČAK s představiteli Saské advokátní komory (Václav Mandák)	2/87
Program právní a soudní spolupráce v Evropě organizovaný CCBE (Martina Doležalová, Jan Pavlok)	2/88
AIJA a mladí čeští advokáti aneb je všechno, jak má být? (Radka Pelikánová)	3/105
Konference prezidentů evropských advokacií – Vídeň 22.-24. 2. 2001 (Václav Mandák)	5/96
Několik poznámek ze stáže v Německu (David Padyšák, Eva Vyoralová)	5/98
Světová konference žen právníček v Londýně (Marie Cilinková)	6-7/125
Připravovaná Charta základních práv EU – stanovisko CCBE (Jana Wurstová)	8/89
Výroční zasedání EYBA v Barceloně 2001 (Milan Kyjovský)	8/92
American Bar Association v letech 1999-2001 (Stanislav Balík)	11-12/161
ZE ZAHRANIČÍ	
<i>Evropská unie</i>	
Informace o změnách ve vedení Rady advokacií Evropské unie (CCBE) a jejím Výboru pro střední a východní Evropu (PECO) (J. W.)	4/114

OBSAH ROČNÍKU 2001

Evropský parlament: Diskuse o harmonizovaném občanském soudním řádu	4/116
Evropský soudní dvůr potvrdil zákonnost Směrnice o usazování advokátů	5/103
Německo	
Přípustnost advokátní akciové společnosti na území SRN (Petra Schinennburgová)	1/107
Nové způsoby financování soudních procesů (Arthur Braun)	4/112
Počty advokátů (V. M.)	10/94
Několik poznámek k novele občanského soudního řádu – pesimistické úvahy k připravované reformě (Ivan Rada)	11–12/164
Odborný advokát – Fachanwalt (Václav Mandák)	11–12/168
Slovensko	
Bulletin slovenské advokacie č. 4/2000, č. 5/2000	1/109
Madliak Andrej: Konkurz a vyrovnanie na Slovensku po novele z r. 2000	3/98
Nespokojenosť slovenskej advokacie s ustanovovaním obhájcu	4/115
Polák Peter: Ku koncepcii rekodifikácie trestného práva procesného v Slovenskej republike	6–7/109
Obsah Bulletinu slovenské advokacie č. 1/2001	6–7/124
Bulletin slovenské advokacie č. 2/2001	9/74
Obsah Bulletinu Slovenské advokacie č. 3/2001 (J. V.)	10/95
Rakousko	
Současné počty advokátů – V. M.	9/73
Charta práv klienta (Ivo Greiter)	10/93
USA	
Hiram Z. Mendow – právník, který obhajoval Al Caponeho, učil basketbal a na odpočinek šel ve 102 letech (Aleš Dostál)	9/78
Úřady veřejné obhajoby ve Spojených státech amerických (Radek Ondruš)	8/93
Francie	
Stávka advokátů	4/116
Ostatní	
Závurka Milan: Justice v Gibraltar, Andoře a na Maltě	2/90
Ochrana intelektuálního vlastnictví v Číně (Jan Matějka)	5/100
Law Society přichází s návrhem předběžného řešení ve věci multidisciplinárních partnerství	5/104
Maďarsko – Nová pravidla výkonu rozhodnutí (Jörg Nürnbergger)	9/71
JAZYKOVÝ KOUTEK	
Adjektiva ke slovům tarif a advokát (Josef Šimandl)	5/89

OBSAH ROČNÍKU 2001

VZOR PODÁNÍ

Vyúčtování nákladů obhajoby obhájce ex offa (Daniela Kovářová) 5/105

PERSONALIA

JUDr. Vladimír Horný 5/109

VÍTE, ŽE... (Stanislav Balík)

3/107, 5/95, 6-7/108, 9/87, 10/86

Z ODBORNÉHO TISKU

Jaroslava Vanderková 1/112, 2/94, 3/109, 4/117, 5/110,
6-7/128, 8/95, 9/91, 10/101, 11-12/169

TISK O ADVOKACII

Květa Slaviková 1/117, 2/96, 3/113, 4/120, 6-7/132, 8/100
Jaroslava Vanderková 9/94, 10/106

RŮZNÉ

Stáže ve Francii v r. 2001 1/123

World Women Conference 1.-2. březen 2001 1/124

Zpráva o konání jubilejního X. ročníku tenisového turnaje ČAK 1/124

Výňatek ze zprávy Evropské komise za rok 2000 o stavu příprav vstupu ČR do EU:
stav justičního systému 1/125

Oprava 1/125

Konference k problematice novelizace trestního práva procesního v Brně
(Václav Mandák) 2/101

Oslava desetiletí Pražského sdružení Jednoty českých právníků (Bž.) 2/102

Z odpovědi Ministerstva spravedlnosti ČR na podnět Bílého kruhu bezpečí ke zřízení
oddělených čekáren pro oběti trestných činů 3/117

Informace o studentském projektu JURISTIC 5/113

Seminář pořádaný John Marshall Law School v Praze 5/114

XI. karlovarské právnícké dny (Kamil Blažek) 5/115

Sdělení určené těm, kteří se chtějí obrátit na Evropský soud pro lidská práva 6-7/140

Celostátní turnaj advokacie v tenise 2001 6-7/142

Založení České společnosti pro dopravní právo (Alice Bártková) 8/103

Formulář k žádosti o pokyn pro omezený odběr Bulletinu advokacie 8/107

OBSAH ROČNÍKU 2001

XI. karlovarské právnické dny (Drahoslav Sojka)	9/100
Sdělení určené těm, kteří se chtějí obrátit na Evropský soud pro lidská práva	9/106
Vzor plné moci pro zastupování v řízení před Evropským soudem pro lidská práva	9/114
Informace o chystaném britsko/českém advokátním semináři	9/116
Věcné rejstříky ke svazkům 1–5 Sbirky nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR	10/96
První valná hromada České společnosti pro dopravní právo a navazující činnost společnosti (Alice Bártková)	10/97
Seminář John Marshall Law School v ČR	10/99
VI. turnaj ve squashi advokátů a advokátních koncipientů – 1. 12. 2001	11–12/172
Přehled akcí Pražského sdružení JČP na období listopad–prosinec 2001	11–12/173
Přihláška na školení advokátních koncipientů	11–12/175

NAKONEC

Kresba L. Lichého	1/126, 2/104, 3/119, 4/125, 5/116, 6–7 /145, 8/108, 9/117, 10/112, 11–12/177
Aleš Pejchal: „100+1 advokát“ – ukázky	2/105
Co lze také žalovat, nikoliv však vysoudit (kuriózní případ z německé judikatury)	11–12/176

INZERCE

1/127, 2/107, 3/120, 4/126, 5/117, 6–7/146, 8/109, 9/118, 10/113, 11–12/178

II. ZVLÁŠTNÍ ČÍSLA

PRAKTICKÝ PRŮVODCE KOMUNITÁRNÍM PRÁVEM

(Zvláštní číslo – únor 2001)

Předmluva

První část: Aplikuje se v mém případě komunitární právo?	13
První kapitola: Seznam oblastí upravených komunitárním právem	14
Druhá kapitola: Prameny komunitárního práva	24
Třetí kapitola: Charakteristické rysy komunitárního práva	
Vztah komunitárního a národního práva	31
Čtvrtá kapitola: Zdroje informací o komunitárním právu	38
Druhá část: Aplikace komunitárního práva	
Prvořadá úloha národního soudce	49

OBSAH ROČNÍKU 2001

První kapitola: Řízení o předběžné otázce	51
Druhá kapitola: Odpovědnost členských států v případě porušení komunitárního práva	64
Třetí část: Advokát před Komisí ES	
Řízení a opravné prostředky v oblasti hospodářské soutěže	69
První kapitola: Úvod	70
Druhá kapitola: Předběžné šetření	71
Třetí kapitola: Kontradiktorní řízení	80
Čtvrtá kapitola: Promlčení	91
Pátá kapitola: Opravné prostředky proti rozhodnutí Komise	93
Čtvrtá část: Řízení před Soudem prvního stupně a Evropským soudním dvorem	
První kapitola: Řízení před Soudem prvního stupně	98
Druhá kapitola: Řízení před Evropským soudním dvorem	123
Seznam příloh	
Příloha I: Prameny komunitárního práva	140
Příloha II: Charakteristické rysy komunitárního práva	141
Příloha III: Vzory některých podání	142
Obsah Bulletinu advokacie – ročník 2000	153

SBÍRKA KÁRNÝCH ROZHODNUTÍ ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY 1998–1999*(Zvláštní číslo – březen 2001)*

Rok 1998	5
Rok 1999	59
Věcný rejstřík	117
Rejstřík právních předpisů	125

BULLETIN ADVOKACIE, vydává Česká advokátní komora v Praze (IČO 66 000 777) v nakladatelství Milan Horák - REGO, P. O. BOX 66, 161 01 Praha 6, telefon 33 31 13 85. Vychází 12x ročně. Přetisk povolen jen se souhlasem redakce. Adresa redakce: Česká advokátní komora, Národní třída 16, 110 00 Praha 1, telefon 24 91 36 06, fax 24 91 01 62, e-mail: sekr@cak.cz. **Předseda redakční rady: JUDr. PhDr. Stanislav Balík. Šéfredaktor: JUDr. Václav Mandák, CSc., zástupkyně šéfredaktora: JUDr. Lygie Snášelová. Tajemnice redakce: Marcela Jůnová. Redakční rada: JUDr. Jiří Císař, JUDr. Milan Holub, CSc., prof. JUDr. Marie Kalenská, DrSc., JUDr. Ladislav Krym, prof. JUDr. Zdeněk Kučera, DrSc., JUDr. Jan Luhan, JUDr. Michal Mazanec, doc. JUDr. Vladimír Mikule, CSc., JUDr. Jiří Mucha, JUDr. Olga Peřinová, doc. JUDr. Jiří Pipek, CSc., JUDr. Tomáš Pohl, JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., JUDr. Helena Šteflová a JUDr. Zdeněk Štencl, doc. JUDr. František Zoulík, CSc.** Objednávky předplatného zasílejte na adresu: ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1. Cena čísla 55 Kč, zvýhodněné roční předplatné 550 Kč včetně DPH, plus poštovné. Advokátům a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma. Celé znění každého čísla vychází též na internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu redakci vyjadřuje autor souhlas se zveřejněním též na internetu. Toto číslo vyšlo 15. 2. 2002. Sazba: Dr. Josef Ženka, Praha 8. Tisk: Tiskárna BCS, s.r.o., Chrást 59, 289 14 Poříčany. Obálka a grafická úprava Kateřina Slavíková. MK ČR 6469. ISSN 1210-6348.

Milan
Horák NAKLADATELSTVÍ Rego

BULLETIN ADVOKACIE
*byl v anketě Karlovarských
právnických dnů oceněn čtyřikrát
(v letech 1994, 1998, 1999, 2001) jako
nejlepší právníký časopis
v České republice*